

# Institut d'Estudis Catalans

Cent anys de correcció  
de textos i normalització  
a l'Institut d'Estudis Catalans  
(1907-2007)

Josep M. Mestres





**Cent anys de correcció  
de textos i normalització  
a l'Institut d'Estudis Catalans  
(1907-2007)**

Josep M. Mestres

**Mestres i Serra, Josep M., 1956-**

Cent anys de correcció de textos i normalització a l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007). —  
(Publicacions de la Presidència ; 35)

Bibliografia. Índex

ISBN 9788499651033

I. Vallverdú, Francesc, 1935- ed. II. Institut d'Estudis Catalans III. Títol

IV. Col·lecció: Publicacions de la Presidència ; 35

1. Institut d'Estudis Catalans — Edició 2. Correcció d'estil — Catalunya

3. Correcció de proves d'impremta — Catalunya

655.5:061.22(467.1)

L'edició d'aquesta obra  
ha estat a cura de Francesc Vallverdú,  
membre de l'Institut d'Estudis Catalans

© Josep M. Mestres i Serra  
© 2012, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició  
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: febrer del 2012  
Tiratge: 100 exemplars

Text revisat lingüísticament pel Servei de Correcció Lingüística de l'IEC

Compost per Anglofort, SA  
Imprès a Service Point FMI, SA

ISBN: 978-84-9965-103-3  
Dipòsit Legal: B-7003-2012



Aquesta obra és d'ús lliure, però està sotmesa a les condicions de la llicència pública de Creative Commons. Es pot reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada. Es pot trobar una còpia completa dels termes d'aquesta llicència a l'adreça: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/es/legalcode.ca>.

A totes les persones que  
—massa sovint d'una manera anònima—  
han fet possible, dia a dia, el petit miracle  
del naixement d'una nova publicació  
de l'Institut des de fa més d'un segle



## TAULA

Abreviacions .....	9
Pròleg, <i>per Francesc Vallverdú</i> .....	11
Introducció .....	15
1. La cura de les edicions des dels inicis de la institució .....	19
2. Els criteris d'edició .....	23
3. Els criteris de correcció .....	37
4. Els membres (autors i curadors) .....	49
5. Els secretaris redactors .....	51
6. Els correctors professionals .....	59
7. Els costos i els terminis de correcció i edició .....	123
8. La formació dels correctors i la normalització .....	131
9. Bibliografia i documents consultats .....	147
10. Índex onomàstic .....	165
11. Índex de figures, taules i quadres .....	181
12. Índex general .....	183





## ABREVIACIONS

ACCOR	<i>Articulatory-acoustic correlations in coarticulatory processes: A cross-language investigation</i> ('Correlacions acusticoarticulatòries en processos coarticulatoris: Una investigació de llengües en contacte')
BDLex	base de dades lexicogràfiques de les Oficines Lexicogràfiques
BOE	<i>Boletín Oficial del Estado</i>
CD-ROM	<i>compact disc - read only memory</i> ('disc compacte - memòria només de lectura')
CP	Consell Permanent
CPNL	Consorci per a la Normalització Lingüística
CREL	Centre de Referència en Enginyeria Lingüística
CSIC	Consejo Superior de Investigaciones Científicas
CTILC	Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana
CUIMPB	Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona
CUIMPB-CEL	Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch
DCC	Diccionari del Català Contemporani
DDL	Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana
DEC	Delegació d'Ensenyament Català
DGLC	<i>Diccionari general de la llengua catalana</i> , de Pompeu Fabra
DICIT	Diccionari de Ciència i Tecnologia
DIDAC	<i>Diccionari de català</i> , de M. Teresa Cabré
DIEC	<i>Diccionari de la llengua catalana</i> (IEC)
DOGC	<i>Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya</i>
ESADE	Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses
ESPRIT	<i>European Strategic Program on Research in Information Technology</i> ('Programa Estratègic Europeu per a la Recerca en Tecnologies de la Informació')
EUC	Estudis Universitaris Catalans
FOREST	Fòrum d'Estandardització
ICEA	Institució Catalana d'Estudis Agraris
IDEC	Institut d'Educació Contínua
IEC	Institut d'Estudis Catalans

ISBN	<i>international standard book number</i> ('número internacional normalitzat per als llibres')
ISO	International Standard Organization ('Organització Internacional de Normalització')
ISSN	<i>international standard serial number</i> ('número internacional normalitzat per a les publicacions en sèrie')
JAEC	Junta Assessora per als Estudis de Català
LE-PAROLE	<i>Preparatory Action for Linguistic Resources Organisation for Language Engineering</i> ('Acció Preparatòria de l'Organització de Recursos Lingüístics per a l'Enginyeria del Llenguatge')
MAPS	<i>Mapping of Action and Perception of Speech</i> ('Mapatge d'Acció i Percepció de la Parla')
NEOROM	xarxa d'observatoris de neologia de les llengües romàniques
OAL	Oficina d'Assessorament Lingüístic
OBNEO	Observatori de Neologia
OC	Oficina de Consultes
OCAL	Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics
OL	Oficines Lexicogràfiques
PACF	proves d'accés a cicles formatius
PatRom	Patronymica Romanica
PAU	proves d'accés a la universitat
PDL	Portal de Dades Lingüístiques
SC	Secció de Ciències
SCATERM	Societat Catalana de Terminologia
SCB	Societat Catalana de Biologia
SCL	Servei de Correcció Lingüística
SECCB	Secció de Ciències Biològiques
SECCT	Secció de Ciències i Tecnologia
SEREIEC	Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans
SEXTAN	sistema d'extracció automàtica de neologia
SF	Secció Filològica
SFCS	Secció de Filosofia i Ciències Socials
SHA	Secció Històrico-Arqueològica
SIMPLE	<i>Semantic Information for Multifunctional Plurilingual Lexica</i> ('Informació Semàntica per a Lèxics Plurilingües Multifuncionals')
TERMCAT	Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana
UPF	Universitat Pompeu Fabra

## PRÒLEG

*Em plau particularment de presentar aquest llibre que ara es publica, després d'un llarg períple ocasionat per causes diverses. Els motius de la meua satisfacció són tres: primerament, l'amistosa persistència de l'autor a fer acompanyar la seva obra amb unes paraules meves, que, quan el lector s'hi endinsi, s'adonarà que són al capdavant prescindibles; en segon lloc, el fet que, gràcies als quasi quaranta anys de treball en una casa editorial, Edicions 62, i a la meua comesa d'assessor lingüístic a l'antiga Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, m'ha quedat el que se'n sol dir un pòsit especialment sensible a allò de què es tracta en aquest llibre; i, en tercer lloc, la circumstància que, com recorda el mateix autor en les seves paraules inicials, vaig ser un dels clars impulsors d'aquest projecte que ara veiem feliçment realitzat.*

*Josep M. Mestres i Serra (Barcelona, 1956) és llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona (1984) i doctor en lingüística aplicada per la Universitat Pompeu Fabra (2006). Ha estat professor en diverses institucions: a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (1987-1993), a l'Associació de Mestres Rosa Sensat (1989-1993), a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra (1994-1997) i en el Màster de correcció i assessorament lingüístic de la Universitat Autònoma de Barcelona (d'ençà del 2008). L'any 1991 fou nomenat cap del Servei de Correcció de l'IEC, càrrec que continua exercint.*

*Vaig conèixer personalment Mestres a l'època en què jo era cap de redacció d'Edicions 62 i no vaig trigar a adonar-me que em trobava davant d'una persona de sòlida formació lingüística i especialment capacitada per a les tasques de correcció. En aquesta línia, pocs anys després, Mestres publicaria, conjuntament amb Joan Costa, Mireia Oliva i Ricard Fité —un equip de joves professionals experts en lingüística catalana i correcció—, una obra cabdal, Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos (1995), que continua ocupant una primera posició entre les obres de referència en aquesta matèria. En qualsevol cas, no és gens estrany que, després d'haver participat en una empresa tan ambiciosa i reeixida, Mestres se sentís temptat per elaborar un estudi que examinés amb tot el detall la pràctica de l'edició en una de les primeres institucions generadores de llibres de ciència i humanitats en català, com és l'IEC.*

*En efecte, tal com també ens explica l'autor, entre els projectes editorials concretats arran del Centenari de l'Institut (1907-2007), que fou esplèndida-*

ment commemorat, n'hi havia un sobre la història de les publicacions de l'IEC, concebut com una obra col·lectiva amb participació de diversos especialistes. Un d'aquests col·laboradors era Josep M. Mestres, a qui s'encarregà un estudi sobre la correcció de textos al si de l'Institut des dels seus inicis. Mestres s'engrescà tant en el seu treball que féu una recerca exhaustiva en els arxius i la documentació de la nostra institució, i fou tan ingent la quantitat de material reunit que allò que havia de ser un article («d'uns vint o vint-i-cinc fulls de mida estàndard», com havíem convingut) es convertí en un original de 400.000 espais (uns cent noranta fulls estàndard)! Tant Salvador Alegret —aleshores vicepresident de l'IEC— com jo mateix, que érem els promotors del projecte, vam adonar-nos de seguida que, malgrat que ultrapassava les nostres previsions, el material de Mestres mereixia ser publicat com a volum independent i que, atès el contingut, l'editor natural de l'obra no podia ser altre que l'Institut.

De tota manera, a causa del replantejament del projecte inicial i tenint en compte el nou tractament que calia donar a aquesta obra, s'imposaven unes noves negociacions, i al mateix temps, tal com es podia esperar, l'obra deixà de ser una de les prioritats del Centenari, ja prou pletòric de publicacions. L'any 2009, després de les eleccions a la presidència de l'IEC, sota el nou mandat de Salvador Giner, l'Equip de Govern ens encomanà a Joan Solà, com a vicepresident de l'IEC, i a mi, com a promotor del projecte, una proposta raonada sobre una eventual publicació. I després de les nostres deliberacions, que no foren tan ràpides com ens havíem proposat, Joan Solà i jo mantinguérem a la primeria de setembre de 2010 una franca discussió amb l'autor, al llarg de la qual es perfilà l'acord definitiu de simplificar alguns aspectes tipogràfics innecessaris i d'alleujar alguns detalls de la redacció per fer-ne una lectura més amena. Malauradament, Joan Solà no va poder veure el resultat del nostre acord, perquè poques setmanes després moriria. De tota manera, no crec pas que sigui extemporani de dir que, si finalment la publicació de l'obra de Mestres s'ha realitzat, aquesta ha estat possible en bona part gràcies a l'interès que el nostre malaguanyat company hi tingué.

Entrant en el contingut d'aquesta obra, és important de subratllar-ne el caràcter diacrònic. Per primera vegada disposem d'una visió històrica centrada en una activitat no acadèmica, fins i tot poc «visible» externament, malgrat que per a una institució com l'IEC es tracta d'una activitat fonamental, definitòria. En efecte, saber com s'ha organitzat des de 1907 la correcció de textos, com s'ha practicat aquesta tasca i, en definitiva, com s'ha dut a terme la normalització lingüística en el si de l'Institut és un objectiu científic de primera magnitud que ens mena a les arrels de l'IEC.

En altres termes, el propòsit d'aquesta obra és analitzar, com concreta l'autor, «els fets més rellevants esdevinguts al llarg de la història de l'Institut en relació amb la correcció de textos i la normalització lingüística i editorial» (de la «Introducció»). No es tracta d'un mer inventari, sinó d'una anàlisi exhaustiva i detallada i d'una valoració rigorosa d'un material extens extret dels arxius que

*fins ara ningú no havia examinat amb aquest propòsit. En aquesta recerca impressionen tant les troballes, com les inevitables llacunes, els encerts i les dificultats en l'elaboració dels criteris per a la correcció de textos, la llarga llista de col·laboradors a qui s'ha encomanat aquestes tasques.*

*Finalment, un dels inconvenients que condicionava aquest projecte en la fase inicial era una certa indefinició quant als seus objectius —indefinició no pas imputable a l'autor, sinó més aviat a la naturalesa de l'encàrrec. En efecte, si en lloc de prioritzar el caràcter històric de la investigació, es considerés oportú de dedicar també una part de l'atenció a presentar aspectes més sincrònics o conjunturals (per exemple, com funciona el servei de correcció, com es pot fer més efectiu, etc.) ens situaríem en una altra dimensió metodològica. Per evitar precisament aquestes derivacions, que en aquest cas farien més nosa que servei, s'ha posat èmfasi en la data final de l'estudi, 2007, amb la qual cosa es marquen clarament els límits temporals de la investigació.*

*No voldria acabar aquesta meua presentació sense una referència personal, que en aquest cas em sembla prou important. Un efecte, si voleu col·lateral, però ben significatiu, de la investigació de Mestres és que per primera vegada surt a la llum pública un estudi que té com a objectiu central l'acció dels professionals de la correcció, circumstància que permet de considerar aquest llibre com un homenatge tàcit a aquest gremi, sovint mal comprès i a vegades injustament bescantat. Al llarg de la meua vida professional en l'àmbit de l'assessorament lingüístic, ja fos en l'edició de llibres o en mitjans de comunicació audiovisual, he conegut desenes de correctors, a qui sempre he respectat per la seva ingrata tasca, fins i tot en els moments en què he tingut amb ells discrepàncies a propòsit de l'aplicació massa rígida de certs criteris lingüístics o d'una concepció monolítica de l'estàndard. El motiu principal del meu respecte és implícit en l'expressió «ingrata tasca» que ja he avançat. No es tracta, certament, de cap falca retòrica, sinó de la constatació de la funció molt singular que té a casa nostra l'activitat de corregir.*

*Els humans tendim a la perfecció, però rarament es reconeixen les imperfeccions. El cas és que la majoria de catalans no han après a llegir i escriure en la pròpia llengua i no és estrany que el nostre país sigui un dels que té el cens més elevat de correctors: en altres països, a part dels regulars correctors de proves, hi ha els rewriters, que serveixen per a fer més llegidors els articles o els llibres, però enlloc no es troba la sobreabundància de correctors que hi ha a Catalunya per raó de les deficiències infraestructurals a què m'he referit. Val a dir que la majoria de gent que escriu (no sols lletraferits sinó també ensenyants, periodistes, redactors, etc.) reconeix i agraeix la intervenció del corrector en els seus textos, sobretot si té la possibilitat d'enraonar-hi. Però també és cert que molts «escriptors» atribueixen als correctors les imperfeccions del text propi, ja sigui per defecte («s'ha descuidat de corregir tal error») o per excés («en corregir-me una frase, n'ha canviat el sentit»), passant per alt totes les deficiències que han estat ben esmenades! En definitiva, l'activitat del corrector de textos mereixeria una*

*consideració social més àmplia, si fóssim plenament conscients que aquesta feina és una de les claus per a entendre el miracle de la supervivència de la cultura literària catalana després de tantes vicissituds. Admeto que, mesurant amb els paràmetres d'un marc sociocultural normal, la correcció de textos tan generalitzada com aquí es practica pot ser considerada una «anomalia», només explicable pel nostre afany de presentar al món la cultura catalana com una «cultura normal». Ara, qualssevol que siguin els aspectes «malaltissos» d'aquesta opció política —sobre la qual en aquest moment no puc ni vull entrar—, cal tenir ben clar que sense el tenaç esforç dels correctors i les correctores de textos, incloent-hi totes les persones que assessoren els professionals de la comunicació més responsables, el català estàndard avui no existiria, amb totes les conseqüències negatives que això implica respecte a la cultura i l'escriptura en general.*

*Per concloure, direm alguna cosa sobre el públic a qui va destinada aquesta obra. Òbviament els lectors naturals d'aquest llibre serien els correctors i les correctores d'ofici, però no tan sols ells, sinó en general tothom que estigui interessat en el procés de normalització del català. També hi ha un sector de públic, potser minoritari, però a qui no pot deixar indiferent aquesta obra: em refereixo a aquells lectors desitjosos d'ampliar coneixements sobre l'Institut, la seva naturalesa específica i la seva evolució històrica. Tots plegats descobriran nous elements que ens ajuden a tenir una visió més aprofundida i complexa de la història d'una institució cabdal en el procés d'afermar la llengua i la cultura catalanes i, en definitiva, assentar la nació. I això és tot: endinseu-vos en la lectura d'aquestes pàgines i comprovareu que no exagero.*

FRANCESC VALLVERDÚ

*Institut d'Estudis Catalans (Secció Filològica)  
Membre estat de la Comissió del Centenari de l'IEC*

## INTRODUCCIÓ

En una institució acadèmica com l'Institut d'Estudis Catalans, les finalitats de la qual són, entre altres, «[c]ontribuir a [...] la difusió de la recerca [...] en les diferents àrees de la ciència i la tecnologia» (article 3.b dels Estatuts del 2 d'abril de 2001; cf. IEC, 2002b, p. 8), amb més de tres mil tres-cents publicacions realitzades al llarg del seu primer centenari, seria incompreensible que no hi hagués hagut al darrere un gruix important de persones que n'haguessin tingut cura i que haguessin vetllat per dur-les a terme amb qualitat científica, lingüística i tipogràfica.

L'obra que teniu a les mans és el resultat de la compleció, la reestructuració i, en alguns casos, l'actualització del text redactat a petició de Francesc Vallverdú, membre de la Secció Filològica de l'IEC i curador de la col·lecció «Publicacions del Centenari», que havia de constituir un capítol del volum dedicat a les edicions de l'Institut durant el primer centenari de la institució. Diverses vicissituds van impossibilitar la sortida del volum damunt dit; tanmateix, l'interès i l'extensió inicial d'aquest estudi han fet possible que surti a llum en forma de llibre independent.

L'objectiu d'aquesta obra és exposar, temàticament i cronològica, els fets més rellevants esdevinguts al llarg de la història de l'Institut en relació amb la correcció de textos i la normalització lingüística i editorial; el fil conductor, però, són tothora els aspectes relacionats amb la correcció de les publicacions de l'IEC. Això vol dir que, en molts altres aspectes, hem hagut d'ésser succints i tal vegada simplificadors, no pas perquè fossin qüestions poc rellevants —al contrari, molts fets i projectes mereixerien poder disposar d'un espai tan extens com aquest—, sinó perquè l'autor no hi ha pogut dedicar l'extensió adequada, atesa l'amplitud cronològica que havia d'abraçar cada capítol d'aquesta obra. Estem convençuts que, en una propera avinentesa, algú altre ho podrà fer amb tot el detall que mereixen cadascun d'aquests aspectes que ara tot just s'han pogut esbossar.

També ha estat voluntat de l'autor treure de l'anonimat, sovint forçat, totes les persones que hom ha pogut constatar que han participat o treballat en els projectes editorials i en les actuacions aquí ressenyades. Les dificultats que ha calgut superar per a identificar amb precisió moltes d'aquestes persones o per a esbrinar-ne, per exemple, el nom complet han fet valorar encara més la idoneïtat de recollir, si més no un cop cada cent anys, aquestes dades, abans que no se'n perdi definitivament la memòria.



D'altra banda, tot i que aquest llibre porta només una signatura, realment és deutor de la memòria històrica i de la bona disposició de moltes persones vinculades a l'Institut, sense les quals no hauria estat possible de redactar-lo. Això sí, les imprecisions que s'hi hagin pogut esmunyir i les llacunes que hi pugueu descobrir són responsabilitat exclusiva de qui el signa.

En primer lloc, hem d'agrair al Servei de Documentació i Arxiu de l'IEC les facilitats que ens ha donat a l'hora de consultar la documentació pertinent per a confeccionar aquest treball; sense la cura d'Eulàlia Miret i Raspall, cap del Servei, i M. del Mar Palomo Delgado i Anna Font i Reñé, documentalistes, hauria estat impossible de trobar la informació més rellevant. També ha estat molt encoratjador el tracte atent i eficient de Montserrat Compte i Farrès, bibliotecària de l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona.

Agraïco també a Cristina Carbonell i Vilalta i a Òscar Vendrell i Corrons, correctors col·laboradors del Servei Editorial, el buidatge sistemàtic que han fet de les memòries de l'Institut publicades entre els anys 1984 i 2007; a Josep M. Jovells i Salvia, traductor i corrector col·laborador del Servei de Correcció Lingüística (SCL), el despullament de la *Història de la Diputació de Barcelona* (Riquer [dir.], 2007), i a Núria Florit Robusté i Sílvia Teulats i Castells, correctores de l'SCL, la comprovació de dades imprescindibles per a l'acabament de la redacció del llibre i la compleció de l'índex onomàstic en les proves d'impremta.

Així mateix, vull donar les gràcies a Mila Segarra i Neira, Josep Moran i Ocerinjauregui, Antoni M. Badia i Margarit, Jordi Carbonell i de Ballester i Albert Jané i Riera, membres de la Secció Filològica; a Josep Massot i Muntaner, membre de la Secció Històrico-Arqueològica; a Marc Alcalà i Borrell, cap del Servei de Recursos Humans de l'IEC; a Anna M. Besa i Jutglar, responsable de l'Oficina d'Assessorament Lingüístic en substitució temporal per maternitat de Laia Castanyer i Teixidor; a Xavier Rofes i Moliner, cap de l'Oficina de Gramàtica; a Joan Soler i Bou, coordinador general del programa del Diccionari del Català Contemporani; a Lluïsa Castellón i Molina, secretària de la Secció Filològica; a Antoni Escolà i Banqué, responsable de la Unitat de Producció del Servei Editorial, i, molt especialment, a M. Rosa Franquesa i Bonet, cap del Gabinet de la Presidència, i Núria Aramon i Stein, col·laboradora de la Secretaria General, de la Secció Filològica i del Servei de Correcció, per les dades que m'han fornit i les orientacions que m'han ofert amb vista a la redacció d'aquest text.

Finalment, vull agrair l'amabilitat que han tingut les persones següents de llegir algun dels esborranys d'aquest original i fer-hi observacions que han estat molt útils per a la redacció definitiva del text: Salvador Alegret i Sanromà, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia i exvicepresident de l'Institut; Mila Segarra i Neira, membre de la Secció Filològica; Joan Solà i Cortassa, membre de la Secció Filològica i vicepresident de l'Institut (malauradament traspassat el 27 d'octubre de 2010); Francesc Vallverdú i Canes, membre de la Secció Filològica; Josep Vigo i Bonada, membre de la Secció de Ciències Biològiques i director de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics entre els anys 2003 i

2006; i, molt especialment, Carolina Santamaria i Jordà, cap de les Oficines Lexicogràfiques; Josep Llobera i Ramon, anterior responsable de correcció de l'Institut; Sílvia López i Caballer, actual responsable de la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC (que ha corregit, a més, aquesta obra amb una gran cura), i Mireia Trias i Freixa, col·laboradora externa i interna en diversos projectes d'edició del Servei de Correcció Lingüística des de l'1 de juliol de 2010.

Aquest treball comprèn la correcció de textos entre el 1907 i el 2007, i tot i que de l'1 de gener de 1907 al 31 de desembre de 2007 hi ha, estrictament, cent un anys i no cent de justos, el fet de parlar també del 2007 ens permet de recollir la creació del nou Servei Editorial, que hauria de significar la solució als problemes crònics relacionats amb les edicions de l'IEC. El temps ho dirà.

JOSEP M. MESTRES  
Juny del 2011



## 1. LA CURA DE LES EDICIONS DES DELS INICIS DE LA INSTITUCIÓ

En el moment mateix de la creació de l'Institut d'Estudis Catalans, el 18 de juny de 1907, una de les bases sotmeses a la Comissió de Nous Serveis de la Diputació Provincial de Barcelona establia:

4.<sup>a</sup> L'INSTITUT cuidarà de publicar en volums separats, de la mateixa mida, els textos, memories, col·leccions y tot lo que estimi d'importancia y útil divulgació, y, además, monografies curtes, documents aislats y treballs menuts que poden constituir l'objecte d'un anuari o de qualsevolga altra publicació periòdica. Les publicacions que faci l'INSTITUT poden esser, o bé treballs dels seus individus o d'iniciativa particular externa. En aquest últim cas podrà acceptar o rebutjar les obres que se li presentin, previ dictamen especificat, que se encarregarà a un o a diversos dels seus individus, cuidant també de la vigilancia de l'impressió. Les publicacions del propi INSTITUT consistiran especialment en:

- a) diplomataris de caràcter històrich, literari, mercantil y jurídic,
- b) manuscrits literaris de tota mena, no publicats fins avuy o publicats defectuosament,
- c) estudis y obres històriques, crítiques, arqueològiques, que representin un notable avenç y utilitat pera la nostra cultura. [Dictamen acord de constitució de l'IEC, base quarta]

19

D'aquests mots es desprèn que la publicació de textos científics ha estat consubstancial amb les comeses bàsiques de l'Institut des de l'inici de les activitats d'aquesta corporació acadèmica.

Així mateix, per a coadjuvar a la tasca dels membres de l'IEC, s'acordà la possibilitat de nomenar fins a dos secretaris redactors (Dictamen acord de constitució de l'IEC, base segona).

Immediatament, els vuit membres fundadors —Guillem M. de Brocà i de Montagut, Pere Coromines i Montanya, Jaume Massó i Torrents, Joaquim Miret i Sans, Miquel dels Sants Oliver i Tolrà, Josep Pijoan i Soteras, Josep Puig i Cadafalch i Antoni Rubió i Lluch— van nomenar, en la sessió constituent de l'Institut, tinguda el 5 de juliol de 1907, els dos primers secretaris redactors: Jordi Rubió i Balaguer —fill d'Antoni Rubió— i Ramon d'Alòs i de Dou<sup>1</sup> (Acta constituent de l'IEC, 5.7.1907).

1. Ramon d'Alòs i de Dou canvià el primer cognom per *Alòs-Moner* el 4 de setembre de 1925, en incloure-li el segon cognom de la mare.

Les tasques dels secretaris redactors eren ben diverses: la transcripció de documents, la traducció i revisió d'originals, la confecció d'índexs alfabètics i la correcció de les proves d'impremta de les obres en curs d'edició, entre altres (Balcells, 2003, p. 7).

Per bé que eren càrrecs inicialment gratuïts, que cobraven tan sols per la feina feta, es va preveure la possibilitat que poguessin rebre una gratificació periòdica fixa per a garantir-ne la continuïtat. Per tal de donar-ne més oficialitat, es va incloure aquesta disposició en el primer Reglament interior de la institució, aprovat pel Ple de l'Institut el 12 de juliol de 1907 i per la Diputació el 31 de juliol de 1907, l'article 12 del qual determina:

ARTICLE 12 : Els Secretaris redactors assistiran a les sessions, pero no tindran vot ni cobraran dietes per assistencia. L'INSTITUT podrà acordar una gratificació mensual per als secretaris redactors. [IEC, 1907, p. 11]

Aquesta previsió es va confirmar en la reunió del 28 de març de 1908, en què s'acordà que els secretaris redactors fossin remunerats amb periodicitat mensual (Actes Ple de l'IEC, 28.3.1908).

Cal tenir en compte que, en els temps inicials de l'IEC, els secretaris redactors van ésser sempre estudiants universitaris postgraduats que sovint van acabar exercint càrrecs d'alta responsabilitat a l'Institut o en van arribar a esdevenir membres numeraris, com és el cas de les persones damunt dites.<sup>2</sup>

En general, en la publicació de qualsevol document, la cadena de persones que intervenen en les fases de preparació i revisió de l'original i en la fase de correcció de proves d'impremta és essencial: autors, curadors, secretaris redactors, correctors d'estil i correctors de proves. Del bon acoblament de les baules d'aquesta cadena en depèn el reeiximent de l'edició.

En aquest sentit, el paper dels secretaris redactors ha estat històricament molt important per a la compleció i la preparació dels originals i per a la comunicació fluida entre els autors i curadors i els correctors fins a mitjan anys noranta del segle passat, en què foren abolits per raons sobretot pressupostàries, en aquell moment. Potser algun dia fóra bo de recuperar plenament aquesta figura, perquè puguin tenir novament cura de les edicions —especialment pel que fa als aspectes de mediació entre curadors i correctors per al contingut i la redacció científica de les obres—, sobretot si tenim en compte la dedicació a aquests menesters que actualment poden tenir els curadors que figuren en la pàgina de crèdits de les obres (que han d'ésser membres de l'IEC), sovint escassa a causa de les múltiples ocupacions que han d'atendre.

2. Ramon d'Alòs-Moner fou nomenat membre adjunt el 12 de desembre de 1918 i membre numerari el 22 de gener de 1920, en substitució de Miquel dels Sants Oliver; el 15 d'abril de 1920 fou escollit secretari general de l'IEC.

Jordi Rubió i Balaguer esdevingué director de la Biblioteca de Catalunya, quan aquesta depenia de l'Institut, i fou nomenat membre numerari de l'IEC el dia 1 de maig de 1942.

La rigorositat intel·lectual que hom volia conferir a les publicacions de l'Institut quedà constatada també en el primer Reglament interior de la corporació:

ARTICLE 18 : No 's podrà publicar cap treball baix la rúbrica del INSTITUT que no hagi sigut sotmès a l'estudi d'una ponència y aprovat en sessió. [IEC, 1907, p. 12]

Aquesta mateixa rigorositat arribava fins al punt de concretar qüestions relatives al format i a la disposició del text de les obres publicades per l'IEC:

ARTICLE 19 : L'INSTITUT adoptarà un format general pera les seves publicacions; però, quan la naturalesa de l'obra ho exigeixi, podrà adoptar altres formats més convenients.

ARTICLE 20 : Totes les publicacions de l'INSTITUT portaran, ademés del seu segell propi, en lloch visible, el de l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona. [IEC, 1907, p. 12]

La preocupació pels aspectes convencionals o formals de les publicacions s'ha anat manifestant al llarg del temps en diversos acords recollits en els llibres d'actes. El mateix any de la fundació hi podem llegir:

L'Institut và passar després à acordar la forma material de les séves publicacions, convenintse en que anés el séu nom al peu de cada full, y al cap d'amunt de cada plana el nom de l'autor y de la obra. Es và parlar també de la pertinència de buscar algún mot ó lema, pera segell de la Corporació, convenintse en que cada hú, particularment, estudiés aquest tema, pera proposarlo à l'acord dels demés membres del Institut. [Actes Ple de l'IEC, 4.10.1907]

21

També es veié la necessitat d'unificar el disseny de les publicacions generals de la institució, perquè es poguessin distingir fàcilment d'altres publicacions ja existents. I això portà, indefectiblement, a crear una comissió específica per a atendre la composició i la impressió de, si més no, algunes obres corporatives que s'anessin publicant (Actes Ple de l'IEC, 22.11.1907).

Aquestes primeres ponències o comissions, seguides, al llarg dels anys, per comissions *ad hoc* en el cas d'edicions d'obres molt determinades, com ara amb motiu de cadascuna de les edicions de l'actual *Diccionari de la llengua catalana*, fou el precedent llunyà de la present Comissió de Publicacions, creada l'any 2003 com a òrgan assessorador i avaluador del procés d'edició de les publicacions de l'IEC (vegeu el capítol 2).

Una cura especial es va posar des de l'inici en l'edició de l'*Anuari*, que havia d'ésser el màxim exponent de la tasca científica duta a terme anualment per l'Institut. Aquesta cura arribà fins a l'extrem de considerar convenient de concretar els tipus de lletra que s'hi havien d'emprar (capítol 2). En el cas d'algunes publicacions especials, s'arribà a encarregar la fosa de tipus de lletra exclusius (Institut de la Llengua Catalana [SF], 15.9.1921).

Finalment, els aspectes legals de les publicacions tampoc no foren negligits pels responsables de les edicions de l'Institut. En aquest sentit, a partir del 1921 es decidí registrar la propietat de les publicacions de l'IEC (Institut de la Llengua Catalana [SF], 26.7.1921) i d'inscriure-les sempre que estiguessin dins els terminis legals (Institut de la Llengua Catalana [SF], 2.8.1921).

Anys després de la Guerra Civil, les qüestions legals relacionades amb les publicacions de l'Institut, a banda d'evitar la censura, foren les típiques de totes les publicacions: registre en el Dipòsit Legal, adopció de l'ISBN o l'ISSN, etc. Com a exemple, podem citar la intervenció del secretari general, Ramon Aramon, en la reunió del Ple de l'IEC del dia 16 de febrer de 1973, que es desenvolupà en els termes següents:

El Secr. informa sobre el Decret de la Presidència del Govern del dia 2 de novembre de 1972 que exigeix la indicació de l'ISBN (International Standard Book Number) en tots els llibres que hom publiqui en territori de l'Estat espanyol. La tramitació d'aquest número, a càrrec de l'Instituto Bibliográfico Hispánico, entorpirà l'aparició dels nous volums, [...]. [Actes Ple de l'IEC, 16.2.1973]

En general, durant tota la postguerra i la transició política, i encara fins a l'any 2007, tots els aspectes legals de les edicions eren atesos per la Secretaria General, pel Departament d'Administració i, posteriorment, per la Gerència de l'IEC (que substituï aquest Departament). Des del 25 de setembre de 2007, l'Institut disposa del Servei de Coordinació Institucional, al capdavant del qual hi ha l'advocat Josep Rius i Alcaraz, que se n'ocupa per encàrrec de la Gerència, dirigida per Ramon Corbella i Bosch.

## 2. ELS CRITERIS D'EDICIÓ

Com hem dit més amunt, de bell antuvi es va voler posar una cura especial en l'edició de l'*Anuari*, com a màxim exponent de la tasca científica anual de l'Institut.

Posada à discussió la forma d'impressió del Anuari y en vista de les proves presentades, s'acorda fer à una sola columna els trevalls de caràcter general que serveixin de prólech de cada secció, y á dugues els articles firmàts. [Actes Ple de l'IEC, 25.4.1908]

Malgrat el que acabem de llegir, i tot i que hem fullejat els anuaris dels primers anys de vida de l'Institut, no hem trobat cap article firmat a doble columna. Com a mostra, podem veure un article d'autor (figura 1 —IEC, 1911, p. [281]—) compost a tota amplada (i no a doble columna, com tocaria segons l'acta del 25 d'abril de 1908), corresponent a l'*Anuari 1909-1910*.

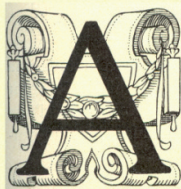
La disposició del text en la pàgina —allò que ara en diem «disseny»— i l'ortotipografia han estat, des de l'inici, una preocupació constant dels dirigents de la institució. Els llibres d'actes en són testimonis adesiara.

S'acorda posar en les cobertes del llibre de «Les monedes catalanes» y entre les obres del Institut que estàn en preparació, la publicació de la Crónica dels Comtes de Barcelona y Reys d'Aragó, feta pèls Srs. [Jaume] Massó y Torrents y [Louis] Barrau Dihigo, y l'edició de les obres de Mossèn Roig de Corella, per Roch Chabàs, qual publicació s'acordà en principi en sessió del 5 de Març. [Actes Ple de l'IEC, 25.4.1908]

Cap detall no es deixava a l'atzar ni exclusivament a les mans de les impremtes. El fet de precisar que no s'ha d'ometre la data de publicació —encara que ara pugui semblar tan obvi— o que convé fer servir una família de lletra que faciliti la feina de composició i impressió, com podem veure en les citacions que segueixen, palesa novament la voluntat decidida de fer unes publicacions que arribessin a ésser de prestigi. Es volia, per damunt de tot, excellir en la qualitat del contingut i en la precisió i la bellesa de la forma.



## LES TROBALLEES ESCULTÒRIQUES A LES EXCAVACIONS D'EMPURIES, per RAMÓN CASELLAS.



BANS, ben abans de que la Junta Autònoma de museus de Barcelona somiés ab emprendre excavacions a l'antiqüíssima ciutat d'Empuries, els naturals d'aquell país ja havien fetes troballes de notables objectes escultòrics gratant al etzar per semblants terrenys. No es que pretengui ressenyarles totes ara, com alguna d'elles se mereixeria prou, perque no es pas aquest l'objecte de la present notícia, essencialment dedicada a les descobertes escultòriques assolides aquests anys de 1909 y 1910, en les exploracions practicades per la Junta de Museus, baix el patrocini de la Diputació barcelonesa.

Però, tampoch se poden passar en silenci obres que, encara que actualment se conservin en coleccions particulars o en museus forasters, per la bellesa que mostren y per l'importancia arqueològica que tenen, estan reclamant un lloch de citació en aquestes planes de l'ANUARI.

En Maranges, que escribia al comensament del sigle XIX, cita un cap de estatua de marbre representant un emperador romà que ell creu Adrià y que fou regalat a la casa real <sup>(1)</sup>; actualment aqueix exemplar sembla perdut. Ni al Museu Nacional de Pintura y Esculptura de Madrid, ni al de Ciències Naturals on en Hübner va veure una inscripció empuritàna procedent del mateix donatiu, ni al de Reproduccions, ni els directores de les coleccions reals han sapigut donar raó d'ell al INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

Les troballes de fragments d'estatues gregues helenístiques y romanes han estat freqüents; fa trenta anys, ens diu el Sr. Pi, de La Escala, que ha seguit pas a pas les excavacions empuritanes, foren trobats dos peus d'estatua que anaren a mans del Sr. Ametller de Girona y avuy son en poder del Sr. Valls, comandant d'enginyers.

Procedents d'Empuries, foren venguts fa temps a un marxant estranger, tres peus de marbre d'una taula com alguna de les trobades en els atris de Pompeya; la part superior en forma de cap de lleó y l'inferior en forma d'urpa del mateix animal (Fig. 1).

<sup>(1)</sup> *Compendio histórico de la antiquísima Ciudad de Ampurias, 1803.*

FIGURA 1. Primera pàgina de l'estudi signat per Ra[i]mon Casellas i publicat en l'*Anuari 1909-1910*, p. [281] (Barcelona. Arxiu IEC)

Se tracta de la conveniència de que en el proxím Anuari y en totes les demes publicacions de l'INSTITUT consti la data de publicació. [Actes Ple de l'IEC, 30.5.1910]

Tornant à parlar del Anuari, s'acorda la conveniència de publicarlo ab els tipus corrents elzevirs, per les moltes dificultats que presentaria l'impresió de certs treballs ab la lletra grossa moderna, per que s-había comensat. [Actes Ple de l'IEC, 2.5.1908]

EL NECROLOGI DE L'IGLESIA DE RODA, per Mossen  
JOSEPH GUDIOL, conservador del Museu Episcopal de Vich.



ANTIGAMENT els capitols y comunitats de les iglesies y monastirs servaven la piadosa práctica de pregar en determinats dies pels difunts que els havien estat units pel vincle de la caritat o 'ls havien estat adscrits. Al resarse al matí, en l'hora canònica anomenada *prima*, després de la lectura del martirologi en que 's feya un més o menys llarch resum de la vida dels Sants o 's remembraven els noms dels Benaventurats que el calendari consignava s'havien d'honar en tal diada, venia la commemoració dels difunts qual aniversari s'esqueya, o sia lo que s'en deya el *necrologi*, a fi de que 'ls presents dirigissen a Deu algun piadosó sufragi durant la celebració del sant sacrifici.

El necrologi era comú que anés escrit en el meteix volum del martirologi, per lo que, al escriure's aquest, se feya que les fulles del pergamí tinguessin grans marges a fi d'anarhi continuant les memories no sols dels passats sinó dels que en aquell moment no podfen serhi inscrits. En les apuntacions del necrologi s'hi feya constar no sols el nom del personatge sinó també la diada de sa mort, fentse aquesta calendació prescindint moltes vegades d'anotar l'any, puig que lo que més interessava era que 's guardés memoria de la diada precisa en que devía ferse la piadosa recordança. Ab anterioritat al segle XII, les memories necrològiques acostumaven a esser breus, a no ser que 's tractés d'un personatge molt important de qui de totes maneres s'en anotaven els mereixements y distintius de sa existencia; però desde aleshores la senzilla remembrança anà adquirint un caràcter de fastuositat y fins d'exageració, consignantse detalls y fets que anteriorment no s'haurien pas consignat. Y lo que sobre tot aleshores hi hagué interés en fer ressortir foren les fundacions que havia deixat el difunt, a fi de que no s'en perdés la memoria.

Ab el segle XV els necrologis particulars de les iglesies deixaren de tenir importancia, per més que en general continuaren fins que, durant la segona meitat del segle XVI, vingué l'imposició de la liturgia romana, a conseqüència de la reforma iniciada pel Concili de Trente. L'us dels llibres impresos y especialment del martirologi romà feu que desapareguessin els necrologis propis de cada iglesia.

La vella iglesia de Roda, un cop desapareguda sa càtedra episcopal, quan conservà sa canònica augustiniana, tingué son necrologi, ab la particularitat de presentar-lo escrit en pedra. No sabem si tenia, com era comú en les igle-

FIGURA 2. Primera pàgina de l'estudi signat per Josep Gudiol i publicat en l'*Anuari* 1907, p. 19 (Barcelona. Arxiu IEC)

Efectivament, si comparem una pàgina de l'*Anuari* editat l'any 1907 (vegeu la figura 2, corresponent a la p. 19) amb una de la mateixa publicació de l'any 1911 (vegeu la figura 1, corresponent a la p. 281, sense numerar), podem apreciar la diferència de família de lletra entre ambdós exemplars.

De seguida es veié també la necessitat d'unificar el disseny de les publicacions generals de la institució, perquè es poguessin distingir fàcilment d'altres publicacions ja existents.

El Sr. Secretari [Josep Pijoan i Soteras] proposa que s'adopti un tipu uniforme pera totes les cobertes de llibres del Institut, acordant variarla, emprò, en tots aquells petits detalls que puguin convenir à l'índole de cada publicació. [Actes Ple de l'IEC, 9.5.1908]

A més de les comissions *ad hoc* constituïdes per a tenir cura de determinades edicions (com hem vist al final del capítol 1), sembla que abans del 1936 hi havia una comissió de publicacions més o menys formal i més o menys permanent formada pels secretaris redactors, però no l'hem trobada reflectida explícitament en les actes dels plens ni en les de la Secció Filològica, tot i que sí que n'hem pogut trobar algun indici espars.

El Secretari [Ramon d'Alòs-Moner] fa avinent la conveniència de donar coordinació a les activitats que l'Institut desplega per mitjà de cada una de les seves seccions, per tal d'obtenir una major eficàcia en la seva actuació de conjunt. Per això suggereix la conveniència que una comissió, reduïda, pero en la qual fos[s]in representades cada una de les seccions, actués en tot allò que sigui necessari per a obtenir aquella unitat, per exemple en el que es refereix a les publicacions, afer en el qual, a judici del mateix secretari, les seccions han actuat massa deslligades entre elles. [Actes Ple de l'IEC, 10.12.1932]

Molt més endavant, a les acaballes de l'any 1967, el secretari general de l'IEC, Ramon Aramon i Serra, féu una exposició sobre les edicions de l'Institut, en la qual destacà:

Creu que seria hora de reprendre la comissió de publicacions que hi havia abans de la guerra, formada pels diversos secretaris, els quals tenien a llur cura totes les publicacions de l'I., que de mica en mica havien anat unificant llur presentació, un xic anàrquica al començament de la vida de l'I. Recorda que hi ha una cosa essencial en el que es refereix a les publicacions, i és la correcció ortogràfica i gramatical dels textos que cal editar, que sovint es presenten d'una manera extraordinàriament incorrecta. [Actes Ple de l'IEC, 29.12.1967]

La inquietud manifestada per Aramon i la necessitat real de poder disposar d'una comissió de publicacions que pogués decidir les directrius bàsiques per a l'edició d'obres a l'IEC, féu que se'n tornés a parlar l'any 1979.

El Ple accepta la proposta formulada en altres ocasions pel Secr. Gen. [Ramon Aramon] d'establir una comissió de publicacions formada pel Secr. Gen. i pels secretaris de cadascuna de les seccions. També és aprovat que tota obra d'un autor que no sigui membre de l'I. haurà d'aparèixer, com fan la majoria d'acadèmies europees, sota la revisió responsable d'un membre. [Actes Ple de l'IEC, 8.6.1979]<sup>3</sup>

En efecte, durant els anys vuitanta del segle passat va existir una comissió *de facto* formada pel secretari general, Ramon Aramon, i els secretaris redactors que hi havia en cada moment per a coordinar i supervisar les obres que s'havien de publicar.<sup>4</sup>

El mes de setembre del 1992, el Consell Permanent recordà la necessitat que els originals es presentessin en condicions:

També cal que les obres siguin trameses al corrector en un estil de redacció ja satisfactori. [Actes CP, 9-10.9.1992]

Tanmateix, des d'un punt de vista pràctic, i amb l'experiència acumulada durant els anys transcorreguts, hem de reconèixer que aquesta voluntat, llevat d'honroses excepcions, no ha passat d'ésser un bon desig, atès que l'any 1998 el Consell Permanent hi va haver de tornar a insistir:

Per a millorar el procés caldria, doncs, vetllar per una presentació dels originals completament elaborats i en suport magnètic. [Actes CP, 12.3.1998]

D'altra banda, a començament de la dècada dels anys noranta del segle XX, el disseny de les col·leccions generals de l'Institut s'havia anat desdibuixant perquè les impremtes intentaven copiar, aproximadament —segons els recursos tipogràfics disponibles per cada obrador—, la disposició de les portades i les cobertes —i també de l'interior— de les obres editades prèviament que els eren lliurades pel cap del Departament de Publicacions, Manuel Pascual i Rodríguez, o de les que ja tenien en dipòsit, bé perquè les havien publicades directament o bé perquè els havien estat lliurades abans. Així s'havien anat produint múltiples variacions involuntàries a partir dels «models» que les impremtes tenien de referència, que no eren res més que obres publicades prèviament, les quals sovint ja diferien les unes de les altres.

Amb la finalitat d'intentar regularitzar una mica aquests dissenys, que d'antuvi només s'havien de distingir pel color del títol de l'obra, diferent segons la secció responsable de l'edició (marró per a la Secció Històrico-Arqueològica, vermell per a la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, blau per a la Secció Filològica i marró vermellós per a la Secció de Filosofia i Ciències Socials), el 16 de juny de 1994, el Consell Permanent de l'IEC va donar el vistiplau a la primera versió dels *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres*

3. De fet, la base 4a del Dictamen acord de fundació ja establí un mecanisme semblant (vegeu la primera citació del capítol 1).

4. Agraïm especialment a Joaquim Casal i Fàbrega, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia i aleshores secretari redactor de la Secció de Ciències, la confirmació d'aquesta informació.

de 17 × 24 cm de format (*quart perllongat*), un dossier d'ús intern elaborat per Josep M. Mestres i Serra, cap del Servei de Correcció, i Manuel Pascual, cap del Departament de Publicacions, amb vista a unificar el disseny de les col·leccions generals de l'IEC que tenen el format de 17 × 24 cm i, per extensió, les de 20 × 26 cm de les mateixes col·leccions (figura 3; vegeu també el capítol 3).<sup>5</sup>

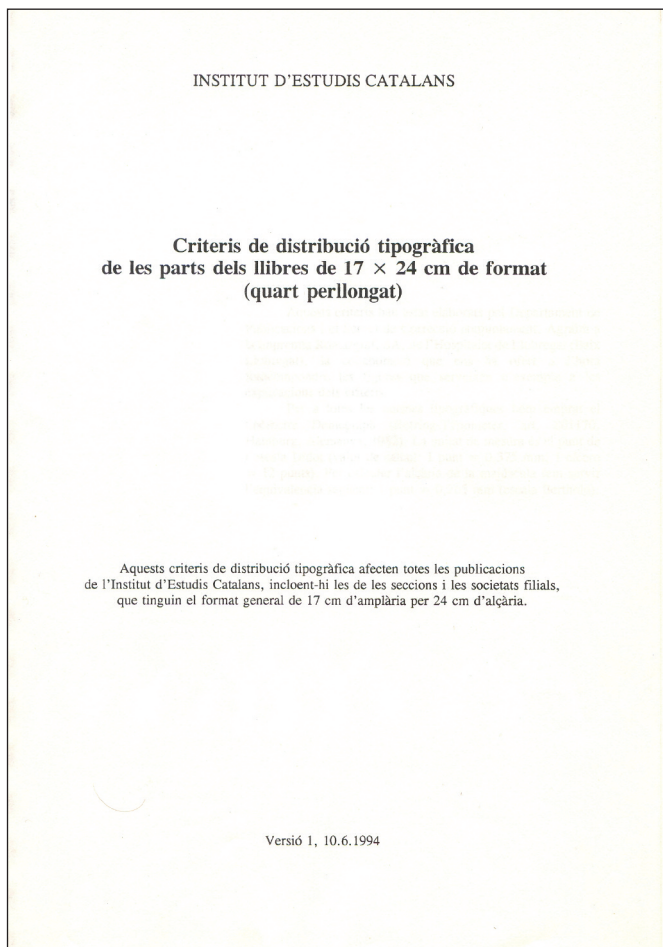


FIGURA 3. Coberta de la primera versió dels *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)*, que reberen el vistiplau del Consell Permanent el 16 de juny de 1994

5. Hi hagué una versió prèvia d'aquest dossier, provisional, titulada *Criteris tipogràfics per a les publicacions de l'Institut*, de data 19 de febrer de 1992, que es conserva a l'Arxiu de l'Institut (codi de classificació G1-320). En relació amb els colors damunt dits, atès que també hi havia variació en el to i la intensitat dels emprats per les impremtes, es van fixar els colors dels títols dels llibres d'acord amb la taula de colors Pantone® següents: s'assignà al marró el Pantone 484-1, al vermell el Pantone *warm red*, al blau el Pantone 300 i al marró vermellós el Pantone 697-1.

Una de les característiques que tenien inicialment les col·leccions generals de l'Institut —que s'havien unificat l'any 1908, com hem vist més amunt— era que la portada i la coberta coincidien totalment, malgrat que el text de la coberta quedés descentrat respecte al format de la tapa, ja que la tripa —és a dir, les pàgines interiors— seguia una disposició inspirada remotament en la regla àuria de disposició de blancs de la tipografia tradicional, que obligava a deixar molt més blanc al marge dret i, sobretot, al marge inferior de la pàgina;<sup>6</sup> aquesta disposició, inspirada en les proporcions de *L'home de Vitruvi* de Leonardo da Vinci, que estaven basades en l'arquitectura del romà Marc Vitruvi Pol·lió (segle I aC), fou abandonada de manera progressiva pels editors, per la quantitat de paper que es desaprovitava i paral·lelament a les millores en el procés d'impressió. Vegem, per exemple, l'efecte visual una mica descentrat i amb un excés de blancs exteriors —per als gustos actuals—, sobretot a la part inferior, que produeix la coberta del *Diccionari ortogràfic* publicat l'any 1937 (figura 4).<sup>7</sup> En aquest cas, les proporcions dels marges de la caixa de text eren 2,5 : 3 : 4 : 4,5.

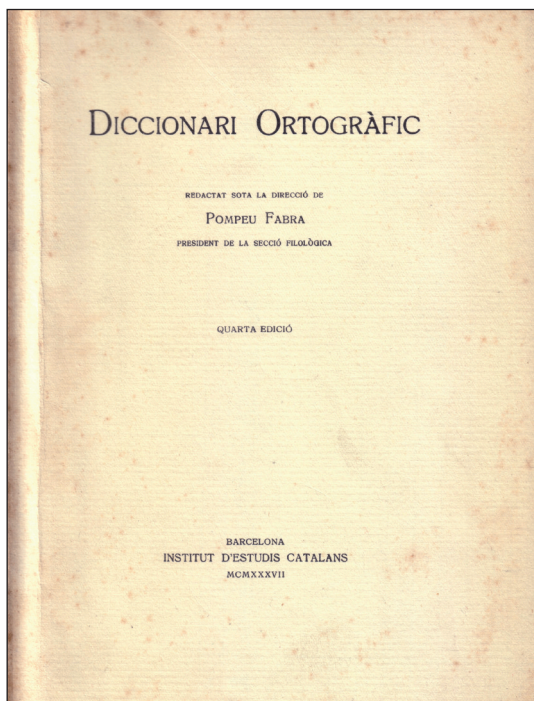


FIGURA 4. Coberta de la quarta edició del *Diccionari ortogràfic*, publicat l'any 1937

6. Hi havia una raó pràctica per a continuar deixant molt més espai als marges dret i inferior de la pàgina, ja que, quan es plegaven els fulls per enquadernar-los, les vores sovint es malmetien, i si no es feia així hi havia el perill que la caixa del text quedés massa arrambada al tall dels fulls.

7. De tota manera, cal tenir en compte que, en aquella època, el sistema habitual era compondre a part les cobertes dels llibres enquadernats en rústica.

Per això, la proposta que va adoptar el Consell Permanent incloïa que s'ampliés fotogràficament una mica el text de la portada, perquè pogués quedar centrat en la tapa del llibre. D'aquesta manera s'evitaven possibles diferències textuais entre el text de la portada i el de la coberta, amb la qual cosa es van poder eliminar totalment els errors de picatge que s'havien esmunyit de vegades en les cobertes de les obres, ja que no es componien fins al final de tot el procés d'edició, i també es feia més visible la informació que contenien.

La millora que va significar l'homogeneïtzació de la disposició dels elements de la coberta i dels colors utilitzats en els títols de les obres va comportar la complicació no prevista d'una aplicació excessivament sistemàtica i acrítica del disseny proposat, que en alguns casos va donar uns resultats no gaire reeixits.

Amb motiu de la commemoració de la sortida del número 100 de la col·lecció «Arxius de la Secció de Ciències», el membre Enric Casassas i Simó, en un parlament no exempt d'una certa ironia, exposà:

[...] volem manifestar la nostra preocupació en relació amb algunes modificacions que sembla que ara l'Institut pretén introduir a les portades de les seves publicacions. Si observem la portada del volum XIII [...], veurem que és d'un aire clàssic rigorós, que és absolutament equilibrada i amb la distribució justa de blancs i de lletra impresa, amb la mida justa que cal per a cada ratlla de text imprès; si no voleu adjectivar-la de «clàssica», podeu dir-li «noucentista», que ho és del de millor llei; tot probablement projectat per l'Eugeni d'Ors, o potser perfeccionat per Ramon Aramon, que en qüestions editorials tenia el nas tan fi com els millors publicistes renaixentistes. Aquest model tan pur s'havia mantingut inalterable des d'aquell volum XIII fins ara. Doncs bé, darrerament, s'ha establert un nou model per a les portades d'aquests llibres, en general de tots els de l'IEC, i el nou disseny representa una degradació certa: s'ha fet augmentar la mida de les lletres de l'encapçalament i del peu d'impremta i s'ha fet caure el títol més avall, amb la qual cosa la portada ha quedat desequilibrada del tot, tendint a tenir un aire com de pagès culcaigut encara que vanitós. [Casassas, 1996, p. 11]

Per a il·lustrar aquesta intervenció crítica, a continuació reproduïm la coberta de l'obra (pertanyent a la col·lecció «Arxius de la Secció de Ciències», volum XIII) lloada per l'orador (figura 5).

Tal com hem dit, els *Criteris de distribució tipogràfica* només pretenien regularitzar el que ja s'anava fent; però és cert que, en el cas de títols llargs, de vegades amb subtítols també extensos, es perdien les proporcions dels diferents elements que componien la coberta (l'orador s'hi refereix, erròniament, amb la denominació «portada», encara que formalment coincidien —amb l'augment fotogràfic damunt dit—, la qual cosa encara empitjorava l'efecte). N'és un exemple no reeixit, justament i malaurada, la coberta de l'obra que contenia aquest mateix parlament d'Enric Casassas, que podem veure en la figura 6.

Nogensmenys, en general, la proposta aprovada va aconseguir d'anar reuint, d'una manera prou acceptable i digna, la falta d'homogeneïtat que hi

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS  
ARXIU DE LA SECCIÓ DE CIÈNCIES. XIII

FREDERIC DURAN I JORDÀ

Director del Departament de Patologia de l'Hospital Jacson de Manresa

**HISTOPATOLOGIA  
D'UNA NOVA CAPA D'EPITELI  
SEMIESCAMÓS PLA QUE COBREIX  
LES MUCOSES DIGESTIVES**

PREMI PRAT DE LA RIBA, 1947

BARCELONA  
1947

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS  
SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES  
SECCIÓ DE CIÈNCIES I TECNOLOGIA

**LES PUBLICACIONS  
DE LES SECCIONS DE  
CIÈNCIES DE L'INSTITUT  
D'ESTUDIS CATALANS**

Parlament llegit per  
ENRIC CASASSAS I SIMÓ  
en l'acte de presentació del volum 100 dels  
«Arxius de la Secció de Ciències»,  
el dia 13 de febrer de 1996

BARCELONA  
1996

FIGURA 5. Coberta del volum XIII de la col·lecció «Arxius de la Secció de Ciències», publicat l'any 1947

FIGURA 6. Coberta del llibre que conté el parlament commemoratiu d'Enric Casassas, publicat l'any 1996



havia hagut a començament dels anys noranta, en què cada impremta interpretava —de vegades amb més bona voluntat que encert— la disposició que havia de tenir el text de la coberta. Un exemple més reeixit del disseny aprovat és el que podem veure en la figura 7, corresponent a l'obra de Marc-Aureli Vila i Comaposada *Aportació a la terminologia geogràfica catalana*, publicat per l'IEC l'any 1998.

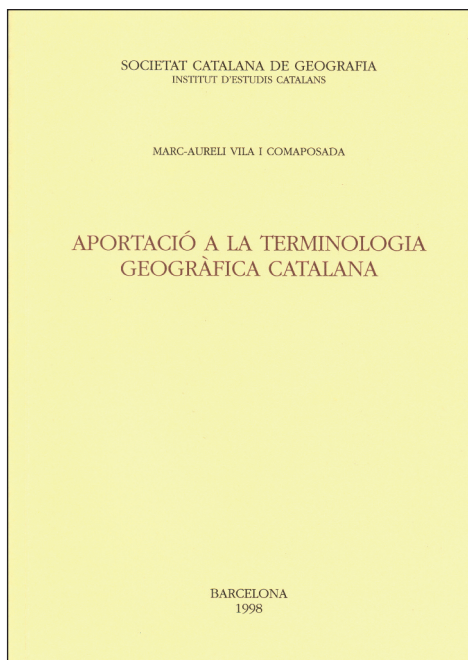


FIGURA 7. Coberta de l'*Aportació a la terminologia geogràfica catalana*, de Marc-Aureli Vila, publicada l'any 1998

El fet que algunes societats filials de l'IEC i, de vegades, també algunes seccions portessin a editar fora de l'Institut alguna publicació, en part per raó del retard degut a l'acumulació d'obres al Servei de Correcció primer, i a l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics després, va provocar algunes reclamacions quant a una insuficient qualitat de la correcció, que es va atribuir erròniament als serveis de correcció de l'Institut, que no hi havien intervingut per a res. Per tal que aquesta confusió no es tornés a produir, pel febrer del 2003 la Gerència de l'Institut va instar l'OCAL a fer constar, en la pàgina de crèdits, alguna referència a la intervenció dels serveis de l'Institut. La frase que finalment es va adoptar aparegué recollida en la primera i única edició dels *Criteris i altres materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans*, publicats el mes de setembre del 2003.

La contraportada recull la informació següent, de dalt a baix, en quatre blocs: [...]

c) 3r bloc [...]

— Si escau, l'expressió «Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC» (en el cas que s'hagi pogut fer el seguiment de tota l'edició) o bé «Text original revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC» (en el cas que només s'hagi pogut revisar l'original). [IEC, OCAL, 2003, p. 172-173]

D'aquesta manera, a partir de la tardor del 2003, si una publicació no conté cap referència a la revisió lingüística feta a l'Institut —llevat que es tracti d'una omisió involuntària—, vol dir que no ha passat pels serveis de correcció de l'Institut.

D'altra banda, com hem vist més amunt, el mateix any 2003 —exactament, el dia 11 de novembre— el Consell Permanent de l'IEC aprovà la creació de l'actual Comissió de Publicacions, que té la finalitat d'assessorar i avaluar tot el procés de publicació editorial, el qual inclou l'edició, el disseny, la producció i la difusió de les obres de l'Institut.

La Comissió de Publicacions es constituí formalment el 16 de desembre de 2003, amb la composició següent: Salvador Alegret i Sanromà, secretari general de l'IEC, que n'era el president; Mercè Durfort i Coll, delegada del president de l'IEC a les societats filials i representant de la Secció de Ciències Biològiques (SECCB); Josep Massot i Muntaner, representant de la Secció Històrico-Arqueològica (SHA); Salvador Reguant i Serra, representant de la Secció de Ciències i Tecnologia (SECCT); Francesc Vallverdú i Canes, representant de la Secció Filològica (SF); Ricard Torrents i Bertrana, representant de la Secció de Filosofia i Ciències Socials (SFCS); Miquel Crusafont i Sabater, representant de les societats filials, i Antoni Escolà i Banqué, responsable del Servei de Producció Editorial, que actuà de secretari. A la primera reunió, hi van assistir també Josep M. Mestres i Serra, cap de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, i Manuel Pascual i Rodríguez, responsable del Servei de Distribució Editorial.

Amb vista a la celebració del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans, el dia 13 de setembre del 2005, el membre Josep Vigo i Bonada, director de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, va presentar a l'Equip de Govern de l'Institut, presidit per Salvador Giner i de San Julián, la proposta de renovació de la disposició tipogràfica de les col·leccions generals de publicacions de l'IEC, elaborada per Josep M. Mestres, cap de l'OCAL, i Antoni Escolà, cap del Servei de Producció Editorial. Aquesta proposta plantejava un canvi substancial: la substitució de la família de lletra Garamond que s'havia fer servir fins aleshores per la família Minion® (deguda al dissenyador nord-americà Robert Slimbach, que la creà l'any 1990 per a Adobe Systems), que contenia també la versaleta real d'aquesta família de tipus de lletra. La proposta oferia, a més,

un altre disseny, derivat de l'anterior, que es podria fer servir en obres o col·leccions especials que es volguessin distingir de les col·leccions generals, el qual, com a principal característica, proposava d'emprar tipus elzevirians de la mateixa família de lletra. Ambdues propostes reberen l'aprovació de la Comissió de Publicacions en la sessió tinguda el dia 14 de desembre de 2005 (vegeu-ne la maqueta en la figura 8 i una mostra de l'aplicació d'aquest nou disseny en la figura 9).

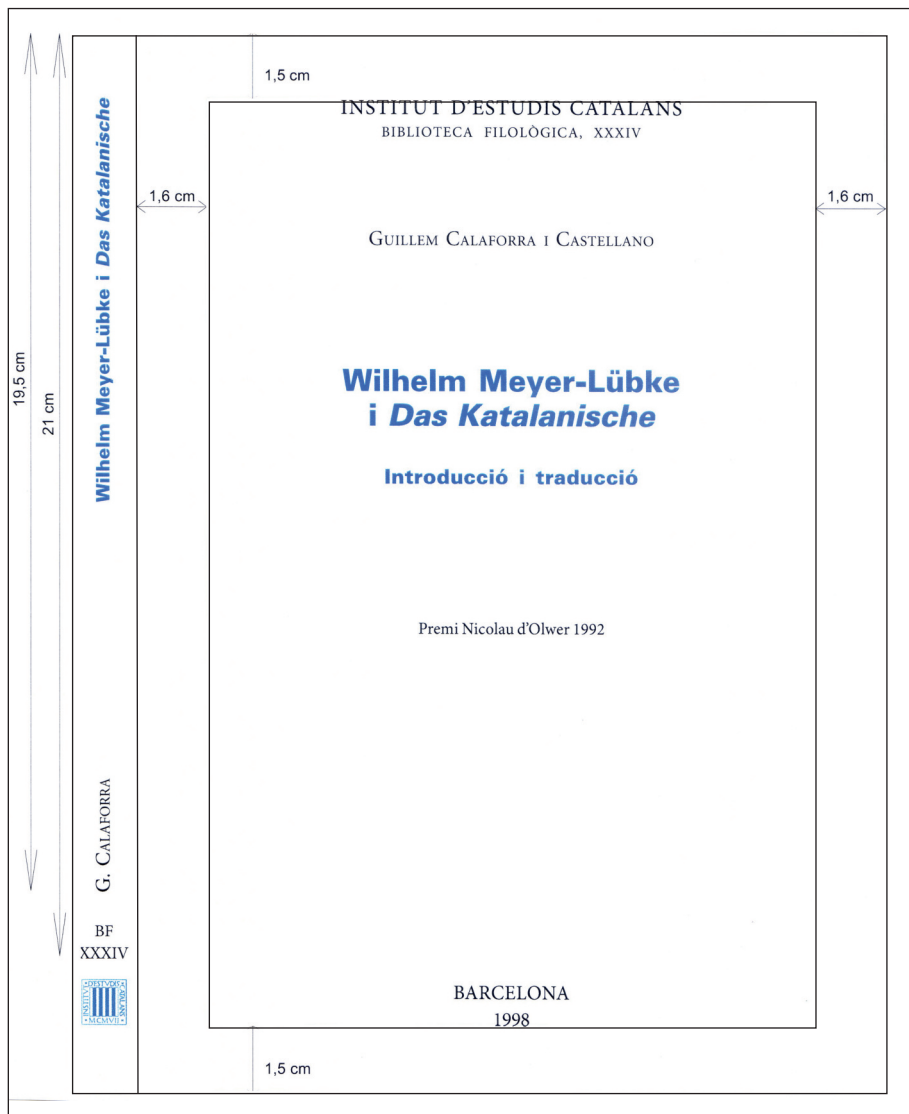


FIGURA 8. Maqueta del disseny actual de les col·leccions generals de l'IEC, aprovat el 14 de desembre de 2005 per la Comissió de Publicacions

A les acaballes de l'any 2007, la Comissió de Publicacions era formada per les persones següents: Salvador Alegret i Sanromà, vicepresident de l'IEC, que la presidia; Francesc Vallverdú i Canes, delegat del president de l'IEC a les societats filials; els representants de les seccions Josep Massot i Muntaner (SHA), Mercè Durfort i Coll (SECCB), David Jou i Miravent (SECCT), Josep Gifreu i Pinsach (SF) i Ricard Torrents i Bertrana (SFCS); Miquel Crusafont i Sabater, representant de les societats filials; Ramon Corbella i Bosch, gerent de l'IEC; Francesc Albar i Fonte, cap del Servei Editorial, i Josep Rius i Alcaraz, cap del Servei de Coordinació Institucional, que hi actuava de secretari.

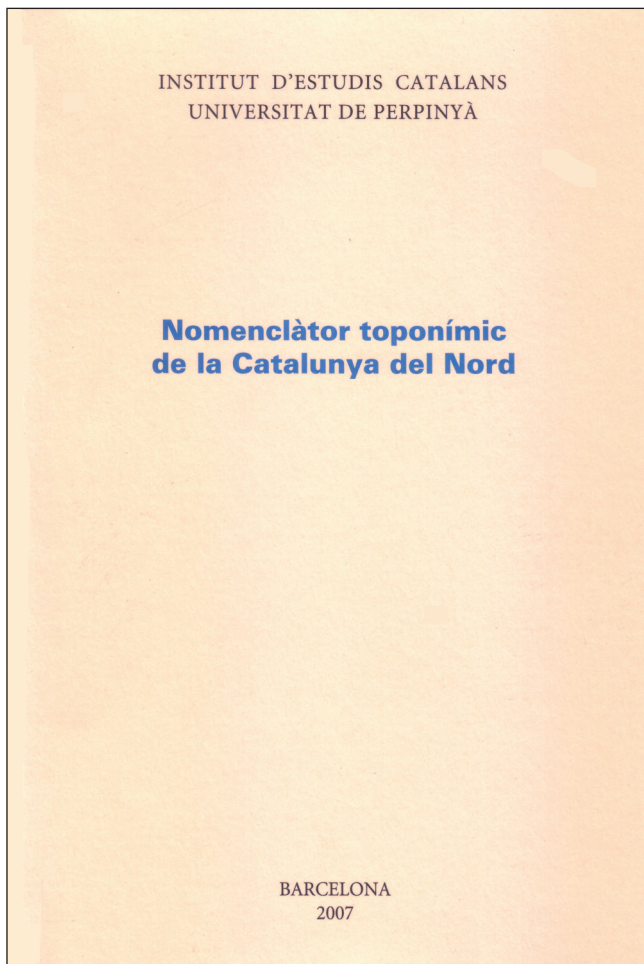


FIGURA 9. Coberta del *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*, publicat el 2007, que segueix el nou disseny aprovat amb motiu del centenari de l'IEC



### 3. ELS CRITERIS DE CORRECCIÓ

Així que l'Institut començà a publicar el resultat dels seus treballs de recerca l'any 1907, els membres fundadors s'adonaren que cadascú escrivia com bonament sabia i podia, i que això portava a un cert desgavell ortogràfic i morfosintàctic.

Tenint en compte que encara no existien unes normes ortogràfiques unificades —recordem que les *Normes ortogràfiques* de l'IEC porten data del 24 de gener de 1913—, el Ple de l'Institut es veié en la necessitat d'establir un criteri general per a totes les publicacions.

Exposades algunes diferències de opinió dels autors de les publicacions del Institut respecte à ortografia, 's va convenir en que mentrestant no 's vagi formant el criteri col·lectiu de la nostra Corporació, quedessin els autors ab una certa llibertat per les divergències de poca importància, atenentse per lo general à un terme mitj dels sistemes dominants avuy en l'ortografia catalana. [Actes Ple de l'IEC, 22.11.1907]

37

L'any 1915 es creà, dins les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica, la Secció Ortogràfica perquè confegís el *Diccionari ortogràfic* i tingués cura de l'edició consegüent, a més de corregir els originals encomanats a la Secció Filològica per les altres seccions de l'IEC i per altres institucions, com ara la Mancomunitat de Catalunya, el Museu Social, el Consell d'Investigació Pedagògica i l'Escola Superior d'Agricultura.

Les raons que van portar la Secció Filològica a crear aquest òrgan de correcció específic ens són exposades en el report de les Oficines Lexicogràfiques corresponent al bienni 1915-1916:

Fem observar solament que la seva creació ha obeït senzillament al desig d'unificar a poc a poc no solament l'aspecte material escrit de la llengua, sinó també el seu fons i la seva forma, en el sentit d'expurgar els originals portats a la correcció, de tota mena de formes estranyes i contràries a l'esperit lingüístic del català, laborant així insensiblement per a la fixació de la llengua literària. [IEC, SF, 1917, p. 27]

D'altra banda, cal tenir en compte que l'Institut d'Estudis Catalans, com a institució dependent, primer, de la Diputació Provincial de Barcelona; després, de la Mancomunitat de Catalunya —entre el 6 d'abril de 1914 i el mes de març del 1931, amb un parèntesi obligat del 1925 al 1930, en què tornà a estar sota la

dependència de la Diputació—, i, finalment, de la Generalitat de Catalunya —a partir del mes d'abril del 1931—, no solament tenia cura de les publicacions pròpies, sinó també de les que li eren encomanades per aquests organismes i, àdhuc, de corporacions municipals, empreses i particulars.

La mateixa Secció Filològica es preocupà d'escatir i fixar formularis de documents de diversos centres i oficines de la Mancomunitat, com ara l'Escola de Bibliotecàries,<sup>8</sup> que havia estat fundada l'any 1915.

Per la seva banda, la Secció Ortogràfica creada per la Secció Filològica el mateix any 1915 i dissolta a final del 1917 tingué, com a comeses principals, difondre les *Normes ortogràfiques* aprovades el 1913, resoldre els problemes relacionats amb l'aplicació d'aquestes i confegir el *Diccionari ortogràfic*, que sortí finalment publicat el mateix any 1917.

Moltes dècades més endavant, entre el 1972 i el 1985, Ramon Aramon va coordinar un grup de professors de català i correctors amb vista a actualitzar i enriquir el diccionari normatiu i a unificar els criteris de correcció que s'aplicaven en aquell moment (vegeu el § 8.5).

D'altra banda, en casos específics, la Secció Filològica va revisar criteris lingüístics a petició d'altres institucions. Així, en la *Memòria d'activitats* del 1984 (1986, p. 137), hom deixà constància de dues accions normatives d'aquesta classe: una, en relació amb una obra de toponímia i cartografia que l'Institut Cartogràfic de Catalunya havia de publicar l'any següent (Moll *et al.*, *Toponímia i cartografia. Assaig de sistematització*); i, una altra, en relació amb uns criteris d'ús de les majúscules inicials destinats al Servei de Biblioteques i del Patrimoni Bibliogràfic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Tanmateix, la necessitat de disposar d'uns criteris de correcció unificats que poguessin aplicar tots els correctors de l'IEC, especialment arran de la jubilació de Josep Llobera, que s'havia d'esdevenir l'any 1988, impel·lí el Consell Permanent a voler disposar d'unes recomanacions escrites en què es pogués basar el nou corrector de l'Institut i els altres col·laboradors en les tasques de correcció que hi pogués haver.

Hom acorda demanar a [Josep] Llobera que prepari un «llibret d'estil» per als correctors que treballen per a l'Institut a fi de poder-lo distribuir. [Jordi] Carbonell se n'encarregaria d'acord amb la Secció Filològica. [Actes CP, 23.9.1987]<sup>9</sup>

Més endavant, novament amb la voluntat de difondre la normativa lingüística, la Secció Filològica començà a publicar, a partir de l'any 1990, els *Documents de la Secció Filològica*, dels quals han sortit fins ara quatre volums (apareguts el

8. Així consta, per exemple, en les actes de l'Institut de la Llengua Catalana [Secció Filològica] del 23 de febrer, el 16 de març, l'11 d'abril i el 27 d'abril de 1922.

9. Després d'haver-ne parlat amb Josep Llobera (juliol del 2010), hem constatat que, a la tardor del 1991, ens mostrà un esborrany de criteris que estava elaborant; tanmateix, no recorda d'haver-los enllestit ni el dit document consta entre la documentació de l'antic Servei de Correcció.

1990, el 1992, el 1996 i el 2003, respectivament), en què es recullen les normes més importants aprovades pel Ple de la Secció.

El fet que el Servei de Correcció de l'IEC comencés a comptar, d'una manera sistemàtica i creixent, amb correctors i traductors externs a partir del 1992 va fer necessari disposar d'uns criteris de preparació dels originals i de correcció lingüística —especialment pel que fa a les convencions ortotipogràfiques— per a unificar el resultat d'aquestes intervencions. Així, el 19 de febrer de 1992 es va aplegar un primer recull de *Criteris tipogràfics per a les publicacions de l'Institut*, que contenia el disseny de les col·leccions generals de 17 × 24 cm de format i unes orientacions sobre «L'ordenació alfabètica de termes», basades en l'acord normatiu aprovat per la Secció Filològica sobre ordenació alfabètica (IEC, SF, 1990, p. 81-83); en els criteris d'ordenació del *Diccionari d'abreviacions*, de Josep M. Mestres i Josefina Guillén (Mestres i Guillén, 1992, p. 20-21, i 2001, p. 50-51), i en els materials que estaven preparant Josep M. Mestres, Joan Costa i Carreras, Mireia Oliva i Fàbrega i Ricard Fité i Labaila per a la primera edició de l'obra *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, que sortí publicat l'any 1995 (Mestres et al., 1995).<sup>10</sup> Al final del curs 1993-1994 s'hi incorporà —d'entrada, com a annex a part— la proposta de disposició de les obres de les col·leccions generals que fan 20 × 26 cm (format alternatiu per a les obres que necessiten una caixa de text superior).<sup>11</sup> A partir de la versió 3, aquesta informació féu part del cos del dossier.

El mes de maig del 1992 es comunicà al Consell Permanent que els membres Enric Casassas i Simó i Antoni M. Badia i Margarit havien rebut, en una reunió anterior —acord que no hem localitzat—, l'encàrrec d'elaborar una proposta sobre referències i citacions bibliogràfiques (Actes CP, 28.5.1992), però sembla que no se'n va tornar a parlar més.

En aquest sentit, davant la necessitat imperiosa de poder disposar d'uns criteris de redacció de les referències bibliogràfiques mínimament unificats, la versió 1 dels *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* (vegeu la figura 3, al capítol 2), que obtingué el vistiplau del Consell Permanent el 16 de juny de 1994, conté, a més de les orientacions per a l'ordenació alfabètica de termes damunt especificada, uns «Criteris per [sic] compondre la bibliografia» basats en els materials originals del *Manual d'estil* a què hem fet referència suara. En les noves versions d'aquest dossier s'anaren incorporant altres orientacions per a la correcció dels textos des del punt de vista lingüístic i ortotipogràfic necessàries per a la correcció de les publicacions de l'IEC, ja que, especialment quant a les convencions gràfiques, els criteris aplicats pels col·laboradors externs diferien bastant i impossibilitaven la uniformitat desitjada en les obres de les col·leccions generals. Fins al mes de gener del 2006 van sortir tretze versions actualitzades (amb alguna versió d'actualit-

10. Fins al 2007 en van sortir publicades tres edicions.

11. La primera obra d'aquest format publicada amb el nou disseny fou la de Jordi BOLÒS i Josep MORAN, *Repertori d'antropònims catalans (RAC)*, I, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1994.



zació intermèdia), les quals estan dipositades a l'Arxiu de l'Institut (codi de classificació G1-320; vegeu la taula 1).<sup>12</sup>

Paral·lelament a aquest dossier de criteris ortotipogràfics, el Servei de Correcció començà a aplegar diversos *Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* entre el 1992 i el 1996.<sup>13</sup> A partir de la versió 5 dels *Criteris de distribució tipogràfica...*, del 3 de novembre de 1997, els materials damunt dits hi foren incorporats, per tal que poguessin estar també a la disposició de tots els col·laboradors externs.

El Servei de Relacions Exteriors (SEREIEC), dirigit pel membre de la Secció Filològica Joan Martí i Castell, dins el qual es configurarà l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL), es reuní per primer cop el 26 d'abril de 2000, però inicià d'una manera efectiva les seves activitats el 2 de maig del mateix any; tenia, dins les funcions generals encomanades, redactar un llibre d'estil model (IEC, *Memòria 1999-2000*, p. 57). En aquest sentit, el dia 8 de març de 2001 l'OCAL va presentar, a petició de la Presidència de l'Institut, l'*Avantprojecte de redacció del llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans*; en aquest avantprojecte es distingien dos tipus de llibre d'estil: l'institucional i l'editorial (IEC, *Memòria 2000-2001*, p. 59). D'una banda, el llibre d'estil corporatiu identifica visualment l'empresa o institució pel que fa a la documentació que genera i fixa els criteris de redacció dels textos que elabora la corporació, a fi d'assolir amb qualitat els objectius que es proposa i afavorir l'eficàcia de la comunicació escrita interna i externa; de l'altra, el llibre d'estil editorial d'una empresa editora o una institució és el conjunt de normes ortotipogràfiques i de presentació d'originals per les quals es regeix a l'hora de publicar qualsevol obra.

La realització d'aquest projecte sembla que fou ajornada o desestimada per raons pressupostàries i, oficialment, sembla que no s'ha tornat a plantejar aquesta qüestió, per bé que figurà també entre els objectius de la segona etapa de l'OCAL: «[...], poder disposar, a mitjà termini, d'un llibre d'estil sancionat per l'Institut és un objectiu important per a assolir i mantenir un bon nivell de qualitat [dels textos interns i de les publicacions]» (IEC, *Memòria 2002-2003*, p. 449).

12. En el moment de publicar aquesta obra, no n'ha sortit cap més versió des de l'any 2006. El 20 de febrer de 2007, arran de l'aprovació d'un nou organigrama de l'IEC, l'OCAL fou substituït pel Servei de Correcció Lingüística (vegeu els § 6.9.3-6.9.4), sota la direcció de Carles Miralles (nomenat el 12.3.2007, prengué possessió del càrrec l'1.4.2007, però no s'hi incorporà efectivament fins al 19.6.2007; el seu mandat durà oficialment fins al 30.5.2009 i, en funcions, fins al 18.11.2009). Brauli Montoya i Abat fou nomenat director del Servei de Correcció Lingüística el 19 de novembre del 2009 (en prengué possessió efectiva el 14.1.2010).

13. Tal com especifiquen les memòries anuals de l'IEC següents: *Memòria d'activitats. Curs 1991-1992*, p. 243; *Memòria d'activitats. Curs 1992-1993*, p. 223-224 i 227, i *Memòria d'activitats. Curs 1993-1994*, p. 240. Sembla que l'any 1996 es va decidir, des de la Presidència de l'IEC, que —a diferència de les oficines— els serveis de la institució no havien de figurar en les memòries anuals, i per aquest motiu, coincidint amb un canvi de disseny de les memòries, les corresponents als cursos 1995-1996, 1996-1997, 1997-1998, 1998-1999 i 1999-2000 no contenen cap informació sobre el Servei de Correcció.

TAULA 1. Reculls de criteris per a la correcció i l'edició de textos aplegats pels serveis de correcció de l'IEC entre el 1992 i el 2006

Titol	Versió	Data	Responsables	Servei	Direcció o dependència acadèmica
<i>Criteris tipogràfics per a les publicacions de l'Institut</i>	[1]	19.2.1992		[SC]	Mamuel Castellet i Solanas (secretari general de l'IEC), fins al 30.9.1992
<i>Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans</i>	1	27.9.1992		SC	Joaquim Rafel i Fontanals (secretari general de l'IEC), 1.10.1992-30.9.1996
	2	28.12.1993			
	3	1994?			
<i>Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)</i>	1	10.6.1994	[Aquests criteris han estat elaborats pel Departament de Publicacions i el Servei de Correcció conjuntament]	[SC]	
<i>Criteris tipogràfics per a l'edició del llibre La mort i la primavera de Mercè Rodoreda</i>	2	30.6.1994		[SC]	
		21.2.1995			
<i>Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)</i>	3	21.3.1996	[Aquests criteris han estat elaborats pel Departament de Publicacions i el Servei de Correcció conjuntament]	[SC]	
<i>Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans</i>	4	15.4.1996		SC	
<i>Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)</i>	4	2.1.1997	[Aquests criteris han estat elaborats pel Departament de Publicacions i el Servei de Correcció conjuntament]	[SC]	Carles Miralles i Solà (secretari general de l'IEC), 1.10.1996-30.4.2000
<i>L'ús de les majúscules i les minúscules</i>	3	26.6.1997		[SC]	
<i>Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)</i>	4 bis	8.7.1997	[Aquests criteris han estat elaborats pel Departament de Publicacions i el Servei de Correcció conjuntament]	[SC]	
	5	3.11.1997			
	5 bis	13.11.1997			
	6	1.4.1998 (versió incompleta, sense religat)	[Aquests criteris han estat elaborats pel Departament de Publicacions i el Servei de Correcció conjuntament]		
	6	1.4.1998 [a mà, «7. 1.1999»]			
	7	11.1.1999 [a mà, «Versió de prova»]		SC	
	7	19.3.1999			
	7	19.3.1999 [a mà, «16.4.1999»]	[La revisió i l'actualització han estat a cura del Servei de Correcció, amb la col·laboració del cap de Producció Editorial (Antoni Escolà)]		
	7 [rev.]	19.3.1999 (revisió del 16.4.1999)			
	8	1.4.2000	Dossier de treball preparat per Josep M. Mestres	SEREIEC	Juan Martí i Castell (director del SEREIEC), 1.5.2000-31.12.2002
	9	1.9.2000	Dossier de treball preparat per Josep M. Mestres		
	10	1.11.2000			
	11	1.10.2001	Dossier de treball preparat per Josep M. Mestres, amb la col·laboració de Sílvia López Caballer		
	12	2.9.2002			
<i>Criteris i altres materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans</i>	1	1.9.2003	Dossier de treball coordinat per Josep M. Mestres	OCAL	Josep Vigo i Bonada (director de l'OCAL), 1.1.2003-31.1.2007
<i>Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans</i>	1	1.1.2006	Dossier de treball coordinat per Josep M. Mestres	OCAL	

Durant el període del SEREIEC sortiren les versions 9 (setembre del 2000), 10 (novembre del 2000), 11 (octubre del 2001; vegeu la figura 10) i 12 (setembre del 2002) dels *Criteris de distribució tipogràfica...*

No es tracta dels únics criteris elaborats pels diferents serveis de correcció que s'han succeït al llarg dels anys del període indicat, ja que els criteris que s'anaven elaborant s'incorporaven en el recull següent i no s'editaven a part.

En aquest sentit, en la taula 2 podem veure el sumari del contingut corresponent al darrer recull aplegat, del mes de gener del 2006. Com podem observar, no hi ha solament criteris ortotipogràfics amb vista a l'edició de publicacions, sinó aclariments i especificacions d'alguns acords presos per la Secció Filològica a fi que l'actuació dels col·laboradors externs de traducció i correcció fos coherent i homogènia.

42

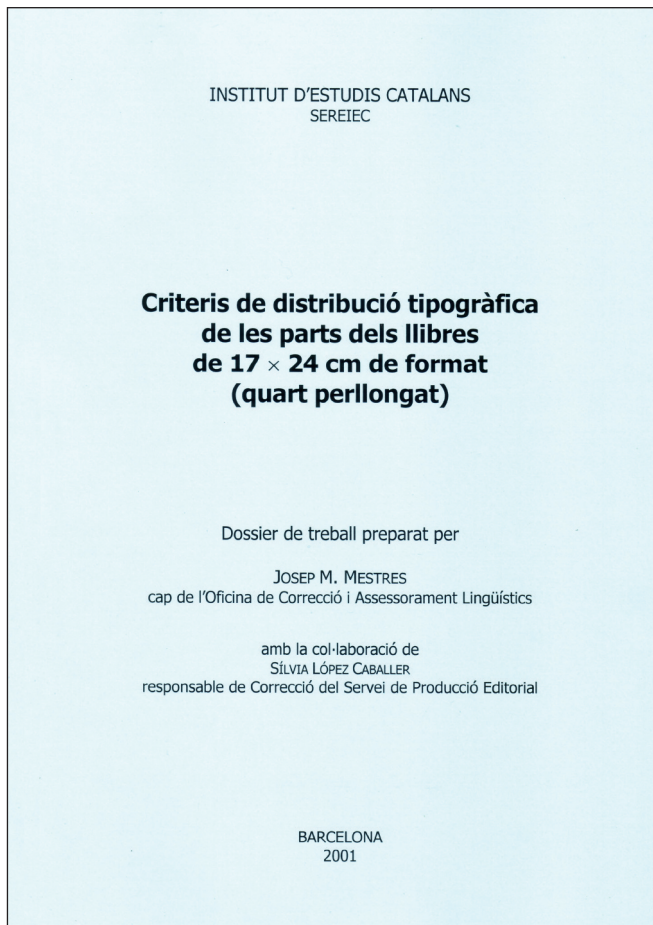


FIGURA 10. Coberta de l'onzena versió dels *Criteris de distribució tipogràfica...*, publicats internament el mes d'octubre del 2001, quan l'OCAL depenia del Servei de Relacions Exteriors

TAULA 2. *Sumari dels Criteris i altres materials per a la correcció de textos a l'Institut d'Estudis Catalans (gener del 2006)*

**Capítol I. Criteris i eines generals de redacció i correcció** 7

- A. *Disposició general del text* 7
1. Criteris de presentació dels originals 9
  2. Sobre l'apostrofació de l'article femení singular davant les lletres i els noms de lletres 13
  3. Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional 17
  4. L'ordenació alfabètica de termes 25
  5. Les notacions horàries en català central 33
  6. Matrícula identificadora de les publicacions periòdiques 43
  7. Matrícula identificadora de capítols i altres treballs d'autor aplegats en reculls 47
  8. Llistes de títols publicats pertanyents a col·leccions de l'IEC 51
- B. *Ortotipografia* 57
9. El tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans (amb una mostra de composició de les eles geminades majúscules) 59
  10. Ús de les majúscules i les minúscules 63
  11. Índex d'exemples d'ús de majúscules i minúscules 85
  12. L'escritura dels símbols físics, químics i matemàtics 109
  13. Taula periòdica dels elements químics 129
  14. La disposició de les taules de dades 133
  15. La disposició ortotipogràfica dels qüestionaris d'elecció múltiple corresponents a exàmens de coneixements 137

**Capítol II. Les referències bibliogràfiques** 179

1. Criteris per a la composició de la bibliografia (any de publicació al darrere) 181
2. Criteris per a la composició de la bibliografia (any de publicació al davant) 183
3. La composició de les referències bibliogràfiques de recursos electrònics 185
4. La composició de les referències bibliogràfiques a peu de pàgina (any de publicació al darrere) 189
5. La composició de les referències bibliogràfiques a peu de pàgina (any de publicació al davant) 193

**Capítol III. Lèxic i onomàstica** 197

1. Els noms científics dels éssers vius 199
2. Noms àrabs transcrits i transliterats al català 201
3. Noms propis russos i ucraïnesos transcrits i transliterats al català 203
4. Noms propis de la regió dels Balcans amb transcripció fonètica 205
5. Membres de l'Institut d'Estudis Catalans 209
6. Sigles d'òrgans, programes i publicacions relacionats amb l'Institut 215
7. Noms i sigles de les universitats i centres de recerca 219
8. Abreviacions dels estats dels EUA 223
9. La traducció de noms propis a altres llengües en les publicacions de l'IEC 227

**Capítol IV. Criteris per a la redacció i la correcció de pàgines web** 241

1. La redacció de les instruccions en les pàgines web i en els programaris en general 243
2. Portal de Revistes del web de l'IEC. Normes genè-

riques de presentació d'originals per a l'edició 253

**Capítol V. Criteris generals de les col·leccions de l'IEC: Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)** 255

1. Elements generals 257
  - 1.1. Tipus de paper i enquadernació 257
  - 1.2. Format i gruix de l'obra 257
  - 1.3. Format de la caixa del text 258
  - 1.4. Foliació 258
  - 1.5. Tipus de lletra generals de l'obra 259
  - 1.6. Començament de capítol 265
  - 1.7. Fe d'errates 266
2. Part inicial de l'obra 267
  - 2.1. Sobrecoberta 267
  - 2.2. Llom 267
  - 2.3. Coberta anterior 268
  - 2.4. Guardes 269
  - 2.5. Pàgines de respecte 269
  - 2.6. Portadella 269
  - 2.7. Contraportadella o frontispici 269
  - 2.8. Portada 269
  - 2.9. Contraportada o pàgina de crèdits 272
  - 2.10. Dedicatòria 273
  - 2.11. Contradedicatòria 274
  - 2.12. Taula o sumari 274
  - 2.13. Prefaci o pròleg 275
  - 2.14. Llista d'abreviacions 276
3. Part final de l'obra 276
  - 3.1. Bibliografia general de l'obra 276
  - 3.2. Índexs 277
  - 3.3. Llistes de títols publicats pertanyents a les col·leccions de l'IEC 278
  - 3.4. Colofó 278
  - 3.5. Contracolofó 279
  - 3.6. Pàgines de respecte 279
  - 3.7. Guardes 279
  - 3.8. Coberta posterior 279
4. Exemples 281

**Capítol VI. Criteris específics d'altres col·leccions i revistes** 339

1. Criteris per a la redacció i la publicació de reculls de toponímia 341
2. La composició dels catàlegs florístics locals 357
3. Criteris per als autors d'articles i correctors de la revista *Tamí* 375
4. Normes de publicació de *Quaderns Agraris* 389
5. Normes de publicació de *Dossiers Agraris* 391
6. Instruccions per als col·laboradors dels *Estudis Romànics* 393

**Capítol VII. Criteris per a la intervenció dels correctors i traductors** 401

1. El procés d'edició de les obres de l'Institut i la incidència que té en els diferents aspectes de la correcció i la traducció 403
2. Pauta per a la revisió dels originals 407
3. Notes per a la introducció de les correccions en el disquet 409
4. Pauta per a la revisió de les proves d'impremta 411
5. Model de factura 413

D'altra banda, l'aparició del *Diccionari de la llengua catalana*, nou diccionari normatiu de l'IEC, l'any 1995 en paper i el 1997 en línia va facilitar la feina de correcció del personal que hi està dedicat, en la mesura que significà una ampliació considerable d'entrades i de definicions respecte al *Diccionari general de la llengua catalana*.

Una obra específica amb aquesta finalitat fou el recull *Documents normatius 1962-1996. (Amb les novetats del diccionari)*, publicat per la Secció Filològica l'any 1997, que aplegà els documents de caràcter normatiu aprovats entre el 1962 i el 1996 (bona part dels quals havien estat publicats en la sèrie de *Documents de la Secció Filològica*) i la llista de diferències entre les entrades del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) aparegut l'any 1995 i les del *Diccionari general de la llengua catalana* (DGLC) de Pompeu Fabra (Actes SF, 10.11.1995 i 15.12.1995, respectivament).

De vegades, en intentar aplicar alguna norma acabada d'aprovar, hi ha algun aspecte que no hi queda reflectit i que requereix una interpretació. Els aclariments facilitats pels membres de la Secció (que són recollits sovint en els *Criteris i altres materials...* per a ajudar els professionals de la llengua que col·laboren amb l'IEC) han estat sempre essencials per a interpretar correctament les normes aprovades i per a acceptar alguna excepció que semblava que podria contradir la norma.

En aquest sentit, dues qüestions ortotipogràfiques que afecten la correcció de publicacions han estat motiu de consultes i comentaris des de l'àmbit dels professionals de la correcció en llengua catalana en aquests darrers quinze anys: la primera és la grafia de l'adjectiu *Històrico-Arqueològica* en la denominació oficial d'una de les cinc seccions de l'IEC, la qual no s'adequa a la normativa sobre l'ús del guionet aprovada per la Secció Filològica el 15 de març de 1996 (IEC, SF, 1997, p. 17-22).<sup>14</sup> Els serveis de correcció de l'Institut són conscients que, des d'un punt de vista estrictament lingüístic, aquest adjectiu compost format a la manera culta no hauria de portar guionet i el segon element no hauria d'anar en majúscula en cap cas; però la Secció Històrico-Arqueològica s'ha estimat més de mantenir la grafia per raons històriques i de tradició, ja que és la forma emprada des del 1911.

L'altra qüestió —en aquest cas, purament tipogràfica— és l'ús de la ve baixa en comptes de la u en la denominació desplegada de l'Institut d'Estudis Catalans que figura, entre altres llocs, en els logotips oficials. En tipografia, és ben sabut que podem emprar la ve baixa majúscula en comptes de la u majúscula en els textos en caixa alta, com podem veure en els dos darrers escuts que ha fet servir l'Institut al llarg de la història (figures 11 i 12), a imitació de la lletra lapidària romana.



FIGURA 11. Escut oficial de l'IEC fins a l'any 1999



FIGURA 12. Escut oficial de l'IEC des del mes de març de l'any 2000

14. Aquesta norma es basa en una d'anterior, aprovada per la Secció Filològica el 19 de novembre de 1993 amb vista a la primera edició del *Diccionari de la llengua catalana*.

En canvi, tipogràficament és inadequat fer servir la ve baixa minúscula amb aquesta finalitat. Des del setembre del 2000, l'aprovació de la nova imatge corporativa encarregada al taller d'Enric Satué l'any 1998 comportà l'adopció d'aquesta grafia, que es va plasmar en la publicació en la *Memòria* del curs 1998-1999 (figura 13; IEC, *Memòria* 1998-1999, coberta). La Presidència de l'Institut n'està assabentada i, si s'escau, canviarà la grafia quan ho cregui convenient.<sup>15</sup>

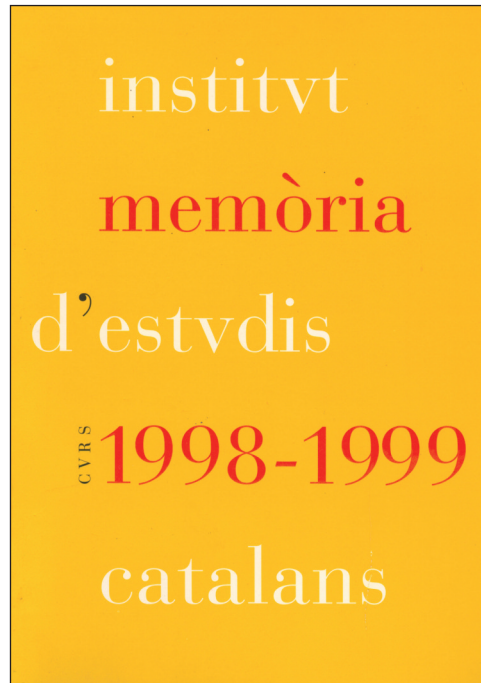


FIGURA 13. Coberta de la *Memòria* de l'IEC corresponent al curs 1998-1999

15. Nota de l'ed.: A final de l'any 2010, l'Institut ha començat a esmenar aquesta grafia errònia, com ho podem veure en el logotip que apareix al capdavant de la pàgina de benvinguda del web de l'IEC.



Pareu atenció en el fet que també s'ha esmenat la inicial en minúscula en la denominació *Institut d'Estudis Catalans*. Val a dir que hom tornà a les inicials majúscules a partir de la *Memòria* del curs 2002-2003, l'edició de la qual era a cura de Salvador Alegret, aleshores secretari general de l'IEC; aquestes inicials es tornaren a aplicar també a les altres publicacions i a tots els impresos institucionals.

Una altra eina important per a la correcció de textos —per bé que encara no es considera normativa— ha estat l'edició digital, l'any 2002, de la versió provisional del volum I de la nova gramàtica normativa que està redactant la Secció Filològica, la qual abraça els capítols de fonètica i fonologia, morfologia flexiva, formació de mots i ortografia (<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>; IEC, SF, 2002). Cal destacar-ne els apartats relatius a les convencions gràfiques (puntuació, ús de les majúscules inicials, abreviacions...), inèdits fins ara en les gramàtiques de l'IEC i en general, que tan útils són per a unificar els criteris de correcció.

Pel que fa a la fixació de criteris per a la composició de referències bibliogràfiques, quan el membre de la Secció de Ciències Biològiques Josep Vigo i Bonada es féu càrrec de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL) l'any 2003 dugué a terme una enquesta entre tots els membres de l'Institut, perquè es poguessin manifestar sobre els criteris que fins aleshores havia aplicat l'OCAL en la correcció de les publicacions de l'Institut, que es basaven, sobretot, en els proposats pel TERMCAT per a l'edició d'obres terminològiques de totes les disciplines, els quals estaven basats, al seu torn, en la norma ISO 690-2 (TERMCAT, 1990, p. 63-65) i en les *Regles angloamericanes de catalogació* (1996). El resultat d'aquesta enquesta (tramès per correu postal el 19 de gener de 2004) palesà la diversitat de criteris que hom emprà quan és autor d'un text; però també va servir per a poder matisar algun aspecte dels criteris aplicats fins aleshores, que s'incorporà en la primera versió dels *Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans* (Mestres [coord.], 2006).

Per acabar aquest capítol, convé precisar que, actualment, la correcció de les publicacions a l'IEC es guia per tres blocs de documents de consulta:

— CORPUS NORMATIU. Són les obres i els textos considerats d'aquesta manera per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Concretament: el *Diccionari de la llengua catalana* (2a ed., 2007), els *Documents normatius 1962-1996. (Amb les novetats del diccionari)* (1997), els *Documents de la Secció Filològica* (dels quals han sortit quatre volums fins ara: 1990, 1992, 1996 i 2003), les *Novetats del diccionari. ('Diccionari de la llengua catalana', segona edició)* (2008); la *Gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra (7a ed., 1933; edició facsímil del 2009), i els acords normatius adoptats per la Secció Filològica i difosos públicament d'alguna manera.

— CORPUS DE REFERÈNCIA. Cada vegada és més extens, però cal esmentar, com a mínim: la *L'enciclopèdia d'Enciclopèdia Catalana* (en línia); l'*Atlas universal*, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya i Enciclopèdia Catalana (6a reimpr., 2004); la versió provisional de la *Gramàtica de la llengua catalana* (de l'IEC, 2002, que encara no és normativa); el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, de Joan Coromines (10 v., 1980-2001); el *Diccionari català-valencià-balear*, d'Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll (2a ed., 1978); la *Gramàtica catalana*, d'Antoni M. Badia (2 v., 1962); la *Gramàtica de la llengua catalana*, d'Antoni M. Badia (1994); el *Diccionari d'ús dels verbs catalans*, de

Jordi Ginebra i Anna Montserrat (2a ed., 2009); el *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, de Josep M. Mestres, Joan Costa, Mireia Oliva i Ricard Fité (4a ed., 2009); el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, de la Generalitat de Catalunya (2a ed., rev. i ampl., 2009; en paper i en línia); el *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* (2007, en paper i en línia), de l'Institut d'Estudis Catalans, i el *Diccionari castellà-català*, d'Enciclopèdia Catalana (4a ed., 2005, en paper i en línia).

— CORPUS ORTOTIPOGRÀFIC. Els textos continguts en els *Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans* (2006); el *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, de Josep M. Mestres, Joan Costa, Mireia Oliva i Ricard Fité (4a ed., 2009); el *Diccionari d'abreviacions. Abreviatures, sigles i símbols*, de Josep M. Mestres i Josefina Guillén (2a ed., 2001), i l'*Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, de Josep M. Pujol i Joan Solà (Educaula, 2011; es correspon amb la 3a ed. publicada el 2000 per Empúries).





#### 4. ELS MEMBRES (AUTORS I CURADORS)

La participació dels membres de l'Institut en la correcció de les obres en curs d'edició, especialment la dels autors i la dels curadors, és sempre molt important, i ho fou especialment als inicis. Així, en més d'una acta consten detalls significatius d'aquesta intervenció.

El Sr. Rubió y Lluch comunica que en carta que ha rebut del Sr. Foulché Delbosc, aquest li manifesta que confia en poder fer ràpidament la correcció de les proves del primer volúm de la Bíblia Catalana, un cop s'hagi refet de la malaltia que sofreix ja fa algun temps. [Actes Ple de l'IEC, 27.3.1911]

Cal tenir present l'alt nivell lingüístic dels membres —numeraris i adjunts— de les primeres dècades de l'IEC, que els permetia redactar textos de gran qualitat científica amb un català de prou nivell i amb uns coneixements no gens negligibles sobre tipografia i edició de publicacions.

D'altra banda, en determinats períodes, alguns membres van arribar a estar a sou de l'Institut quan ja havien assolit el càrrec, com ara Pompeu Fabra i Poch, Carles Riba i Bracons i Josep Carner i Puig-Oriol (vegeu el § 6.2.1).

Durant la postguerra espanyola, també trobem membres i autors esmentats en els llibres d'actes en relació amb la correcció de proves d'impremta; com podem veure en la citació següent, en què apareixen l'historiador Ramon Gubern i Domènech i el membre Jordi Rubió i Balaguer, aquest darrer pel fet d'estar revisant proves d'impremta del primer volum del Desclot.<sup>16</sup>

Es repassa l'estat dels treballs en curs: [...]; el Sr. Rubió va corregint proves del final del primer volum del Desclot; el Sr. Gubern revisa les proves que hom va trobar del text català del Jaume I; [...]. [Actes SHA i SF, 23.1.1952]

16. Sembla que fa referència a les 272 pàgines de la *Crònica* de Bernat Desclot que hi ha guardades a l'Arxiu de l'IEC. Jordi Rubió i Balaguer va comptar amb l'ajuda de Ferran Soldevila. Aquesta publicació ha romàs inèdita fins ara. El 20 de juny de 2007, Albert G. Hauf demanava a la presidenta de la Secció Històrico-Arqueològica, M. Teresa Ferrer, la publicació d'aquestes pàgines, durant la presentació de la reedició del *Llibre dels fets del rei En Jaume*, text que havia estat establert anys enrere per Manuel de Montoliu i Ferran Soldevila: «[...] i potser valdria la pena d'aprofitar-ne els plecs conservats [del *Llibre dels fets*], editant-los conjuntament amb les 272 pàgs. que també ens han arribat de l'edició crítica anotada de la *Crònica* de Bernat Desclot enllestida per Jordi Rubió amb l'ajuda de Ferran Soldevila» (Hauf, 2007, p. 5).

Sembla que, cap al final de la llarga postguerra espanyola, marcada per una dictadura profundament anticatalana, potser va quedar una mica relegada l'exigència d'un grau superior de coneixements de català que havia de regir l'entrada dels aspirants a membre numerari, la qual cosa hauria facilitat que alguns dels membres nous no estiguessin en les mateixes condicions que llurs predecessors per a afrontar l'elaboració dels textos amb la qualitat lingüística i la tècnica tipogràfica suficients.

Potser per això el Consell Permanent, en aprovar l'any 1991, en primera instància, una normativa per a l'elecció dels nous membres, va fixar en segon lloc d'importància —després de la qualitat científica—, la valoració de les relacions de l'aspirant amb la cultura catalana (Actes CP, 18.4.1991).

Enric Casassas i Simó, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, abordà aquesta qüestió arran de l'edició de l'obra *Trenta-dos aspectes de ciències i tecnologia*, publicada l'any 1995, de què va tenir cura personalment:

[...] haurem d'esmentar també, atribuïbles directament als autors, altres causes que han complicat i allargat sobre manera el treball de preparació dels originals abans de poder dur-los a la impremta, sigui per la manca de qualitat d'algunes de les il·lustracions proposades, sigui per inconsistències en relació amb les normes de presentar la bibliografia, sigui per dificultats idiomàtiques o per altres defectes en la presentació dels originals. [Casassas, 1996, p. 22]

Com veurem tot seguit (capítol 5), els secretaris redactors de les seccions, que van deixar d'actuar a mitjan anys noranta del segle passat, havien col·laborat eficaçment amb els membres i els serveis de correcció de l'IEC en l'obtenció d'uns textos de prou qualitat tècnica i lingüística, a més de fer de pont entre els autors i els serveis de l'Institut.

D'altra banda, les actuacions més destacades dels membres com a autors i curadors de les obres publicades per l'Institut es troben resumides en el llibre *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, publicat per Albert Balcells, Enric Pujol i Santiago Izquierdo (cf. Balcells i Pujol, 2002, i també Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007).

## 5. ELS SECRETARIS REDACTORS

### 5.1. *Dels inicis a l'ensulsiada (1907-1939)*

Per a abordar l'estudi de les persones que van fer la funció de secretaris redactors de l'Institut i de les diferents seccions, cal tenir en compte que, tal com afirmen Albert Balcells i González i Enric Pujol i Casademont, cada secció concedí atribucions diferents als secretaris redactors (Balcells i Pujol, 2002, p. 136); per tant, no podem estar segurs que tots els secretaris redactors esmentats en aquest capítol 5 hagin preparat originals des del punt de vista de la correcció lingüística ni que hagin revisat proves d'impresma amb criteris professionals de correcció. N'hi havia que feien més d'editors (aplegaven els materials que s'havien d'editar i els donaven forma, i feien d'intermediaris entre els autors, la secció o la societat filial i els serveis de correcció), d'altres elaboraven índexs i d'altres compaginaven aquestes funcions amb les de la correcció lingüística i tipogràfica pròpiament dita.

Ultra els ja mencionats Ramon d'Alòs-Moner i de Dou —esdevingué membre adjunt el 12 de desembre de 1918 i passà a numerari el 22 de gener de 1920— (Actes Ple de l'IEC, 22.1.1920) i Jordi Rubió i Balaguer —esdevingué membre numerari de l'IEC l'1 de maig de 1942— (Actes Ple de l'IEC, 1.5.1942), que foren els primers secretaris redactors de l'Institut (Acta constituent de l'IEC, 5.7.1907), cal esmentar d'aquesta època inicial, entre altres, Francesc Martorell i Trabal —hi començà a col·laborar a mitjan any 1909, inicialment amb motiu d'una substitució temporal de Ramon d'Alòs-Moner; fou escollit membre adjunt el 29 de novembre de 1915 i numerari el 12 de desembre de 1918— (Actes Ple de l'IEC, 3.5.1909), Lluís Nicolau d'Olwer —també substituï temporalment Ramon d'Alòs-Moner a començament del 1911; fou escollit membre adjunt el 22 de març de 1917 i numerari el 31 de gener de 1918— (Actes Ple de l'IEC, 9.1.1911), Eudald Duran i Reynals —d'entrada, en substitució de Francesc Martorell, també a l'inici del 1911— (Actes Ple de l'IEC, 16.1.1911), Agustí Calvet i Pascual —en substitució de Lluís Nicolau, que havia hagut de renunciar a la plaça— (Actes Ple de l'IEC, 12.6.1911), Pere Barnils i Giol —que fou secretari redactor de la Secció Filològica— (Actes SF, 1.12.1911),<sup>17</sup> Manuel de Montoliu i

17. En l'acta del 24 de gener de 1918 en consta la baixa com a secretari redactor.

de Togores —que fou secretari redactor de la Secció Filològica— (Actes Ple de l'IEC, 29.12.1911), Ferran Valls i Taberner —que entrà a l'IEC com a secretari redactor de la Secció Històrico-Arqueològica l'any 1912, fou escollit membre adjunt el 12 de desembre de 1918 i numerari el 29 de novembre de 1935—,<sup>18</sup> Joaquim Balcells i Pinto —a partir del 1912— (Actes SHA, 31.12.1912), Emili Vallès i Vidal —que fou també el primer corrector professional de l'Institut— (Actes Ple de l'IEC, 21.3.1913),<sup>19</sup> Ramon Aramon i Serra —que fou nomenat secretari redactor de la Secció Històrico-Arqueològica l'11 de juliol de 1930, amb efecte des del 13 de juliol (vegeu la figura 14) i s'incorporà a les Oficines Lexicogràfiques durant el curs 1935-1936 (Alòs-Moner, [1938d], p. 11), i que esdevingué membre de l'IEC l'1 de maig de 1942 (Actes Ple de l'IEC, 1.5.1942), secretari general des del 15 de maig del mateix any (Actes Ple de l'IEC, 15.5.1942) i secretari general honorari des del 1989<sup>20</sup>—,<sup>21</sup> Antoni Griera i Gaja —que s'integrà a les Oficines Lexicogràfiques l'any 1913,<sup>22</sup> fou nomenat adjunt de l'Institut de la Llengua Catalana el 16 de desembre de 1920 (Actes SF, 16.1.1920) i ratificat pel Ple de l'IEC el 20 de gener de 1921—, Ricard Albert i Llauro —que fou secretari redactor de la Secció Històrico-Arqueològica— (Actes Ple de l'IEC, 9.10.1945) i Ferran Soldevila i Zubiburu —que fou secretari redactor entre el 1915 i el 1921— (Actes Ple de l'IEC, 8.2.1947).

18. Esmentat en l'acta del Ple de l'IEC del 23 de desembre de 1964.

19. És recordat pòstumament, en l'acta del Ple de l'IEC del 18 de desembre de 1950, com a secretari redactor de la Secció de Ciències i col·laborador de les Oficines Lexicogràfiques.

20. D'acord amb l'apartat 1 de la disposició transitòria dels Estatuts de l'IEC, promulgats el 1989: «El secretari general actual serà nomenat amb caràcter vitalici secretari general honorari» (Resolució del 19 de maig de 1989, de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, publicada en el DOGC núm. 1151, del 5 de juny de 1989).

21. Ramon Aramon i Serra (1907-2000) fou deixeble de Jordi Rubió i Francesc Martorell als Estudis Universitaris Catalans i ajudant de Pompeu Fabra a la Universitat Autònoma de Barcelona, i es dedicà a la filologia, la bibliografia i l'ensenyament de gramàtica i estilística. Des del 1942 fou professor en els Estudis Universitaris Catalans, que ell féu revivre, i en cursos universitaris a l'estranger. Dirigí la revista *Estudis Romànics*, de la qual publicà els vint primers volums. Fou delegat de l'IEC a la Unió Acadèmica Internacional, de la qual va ésser vicepresident, membre del Consell Directiu i finalment president d'honor. Fou el fundador i president de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'Institut. Des que es féu càrrec de la Secretaria General de l'IEC (1942) dedicà tots els seus esforços a salvar la institució. Esdevingué també, *de facto*, per les dificultats econòmiques i públiques existents, corrector de l'Institut, sobretot durant les primeres dècades de la postguerra, i durant les dècades dels setanta i els vuitanta fou l'assessor lingüístic general de la *Gran enciclopèdia catalana*. Obtingué diversos guardons, entre els quals, el Premi Ramon Fuster del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya (1982), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1982), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'Òmnium Cultural (1983) i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (1990). Durant l'etapa en què fou secretari general de l'IEC tingué un interès especial a assegurar l'excel·lència lingüística i d'edició de les publicacions, promoure el ressorgiment de les societats filials i a procurar la projecció internacional de la corporació.

22. En el *Directori dels membres 1907-2002*, publicat per l'IEC l'any 2002, consta aquesta data d'ingrés, i en l'acta de l'Institut de la Llengua Catalana [Secció Filològica] del 24 de gener de 1918 en consta la baixa com a secretari redactor. En l'acta del 24 d'agost de 1935, les Oficines Lexicogràfiques prescindiren totalment dels seus serveis.

Dr. Comptador - Dipositari

Tinc l'honor de comunicar-li que la  
Secció Històrico - Arqueològica ha acordat  
nomenar secretari reductor al Sr. Ramon  
Aramon, amb el sou anual de 2400 penets  
i a partir del dia 13 de juliol d'enguany

Barcelona 6 setembre 1920

FMartorell

FIGURA 14. Comunicació del secretari de la Secció Històrico-Arqueològica, Francesc Martorell, a la Comptadoria de l'IEC sobre la recent incorporació de Ramon Aramon i Serra com a secretari reductor d'aquesta Secció (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 103)

Segons Albert Balcells i Enric Pujol (Balcells i Pujol, 2002, p. 84, 86 i 111), foren també secretaris redactors Pere Bosch Gimpera (secretari reductor durant l'any 1923), Joaquim Folch i Torres (secretari reductor després del 1923), Agustí Duran i Sanpere (substituí provisionalment Francesc Martorell el 1915; secretari reductor després del 1923), Ramon d'Abadal i de Vinyals (secretari reductor després del 1923), Jaume Bofill i Mates (poeta, polític i periodista, que emprà el pseudònim *Gerau de Liost*, fou secretari reductor de la Secció Filològica, membre adjunt el 5 de febrer de 1918 i numerari el 31 de juliol de 1919), Pere Pujol i Tubau (a partir del 1919), Pere Màrtir Bordoy i Torrents (secretari reductor de la Secció de Ciències Biològiques el 8 de juny de 1920 i secretari de la Societat Catalana de Filosofia).

En relació amb la Secció Històrico-Arqueològica, l'any 1923 hi havia, com a personal remunerat, per bé que no sabem exactament la funció que feia ca-

dascú, les persones següents: el membre Francesc Martorell i els secretaris redactors i els auxiliars Pere Bosch Gimpera (que esdevingué membre el 29 de novembre de 1935), Josep Colomines i Roca, Francesc Font i Contel, Llorenç Alomar i Guillamet, Jeroni Martorell i Terrats, Faust Renom i Jaumandreu, Maria Pérez de la Torre, Pere Pujol i Tubau i Josep M. Millàs i Vallicrosa.<sup>23</sup>

També tenim notícia que Jaume Raventós i Pijoan, Jordi Maragall i Noble i Josep Gassiot i Llorenç foren nomenats secretaris redactors de la Secció de Ciències l'1 d'agost de 1930, i que Jaume Pi-Suñer i Bayo ho fou pel desembre del 1937 (Balcells i Pujol, 2002, p. 279 i 315, respectivament).

La tasca duta a terme pels secretaris redactors ha estat sempre valorada i reconeguda. En són proves les múltiples anotacions laudatòries que figuren en els llibres d'actes de l'IEC:

El senyor Rubio [Antoni Rubió i Lluch] comunica la gran ajuda que ha trobat en els secretaris redactors de l'Institut [en relació amb l'edició del primer exemplar dels *Documents per l'història de la cultura catalana migeval*]. [Actes Ple de l'IEC, 2.11.1908]

El Sr. [Joaquim] Miret i Sans demana que consti en acta la felicitació de l'INSTITUT per l'esforç que representa l'index alfabètic que'ls secretaris-redactors han fet pera l'Anuari. Així s'acorda per unanimitat. [Actes Ple de l'IEC, 23.5.1910]

El Sr. President dona compte a l'INSTITUT del pròxim viatge del seu fill D. Jordi Rubió [i Balaguer], a Madrid i a Santa María de Huerta, convidat pel Marqués de Cerralbo a visitar les darreres escavacions. Per això demana el Sr. President llicència de 15 dies per al seu fill. La Junta creu molt posat en raó aquest descans per al seu secretari-redactor no sols donada la estació en que estem sinó també com recompensa a haver portat durant tot l'any el pes de l'Anuari que ja està al punt de sortir i haver cuidat de les demés publicacions de l'INSTITUT. [Actes Ple de l'IEC, 31.7.1911]

La confiança dels membres de l'Institut en els secretaris redactors dels inicis arribà fins al punt de poder substituir el secretari general en cas d'absència o malaltia.

Els substituïts del Secretari general, en els mateixos cassos [absència o malaltia] seran els secretaris redactors de les varies Seccions de l'Institut, per ordre d'antigüetat. [Actes Ple de l'IEC, 3.8.1911]

Llur vàlua i integració en l'organització de l'Institut era volgutament progressiva. Així, per exemple, Jordi Rubió i Balaguer fou nomenat director de la Biblioteca de l'IEC el 1913 (Actes Ple de l'IEC, 15.10.1913), i Manuel de Montoliu

23. Són esmentats en la nòmina de l'IEC corresponent al resum del anys 1916-1923.

i Eudald Duran foren designats adjunts a la Direcció de la Biblioteca el mateix any (Actes Ple de l'IEC, 15.10.1913). D'altra banda, l'any 1916, Francesc Martorell fou nomenat adjunt a membre de la Secció Històrico-Arqueològica (Actes Ple de l'IEC, 7.1.1916) —de la qual esdevingué membre numerari el 12 de desembre de 1918— i, finalment, Ramon d'Alòs-Moner fou nomenat membre adjunt de la mateixa secció el 12 de desembre de 1918 i membre numerari de l'IEC el 22 de gener de 1920 (Actes Ple de l'IEC, 22.1.1920). Sis mesos després, Ramon d'Alòs-Moner fou elegit secretari general de l'Institut (15 de maig de 1920), del qual càrrec prengué possessió el dia 1 de juny (Actes Ple de l'IEC, 1.6.1920).

Pel que fa a les feines de revisió i preparació dels originals dutes a terme pels secretaris redactors, aquestes arribaven també fins a la correcció material de les proves, juntament amb els autors o curadors. Tanmateix, l'increment progressiu de les publicacions i la instauració de les *Normes ortogràfiques* (el 1913) comportà que es replantegés la tasca dels secretaris redactors.

El Sr. President de l'Institut observa que potser l'instauració de les Normes ortogràfiques faci més fàcil i no ja més difícil, el treball de correcció de proves, que fins ara ha vingut realitzant-se pels Secretaris-redactors de les Seccions; i que tèm, per lo que's refereix á la Històrico-Arqueològica que'l treball de revisió de les proves de la mateixa necessita una competència especial que un corrector general no pugui tenir. El Secretari fá observar que, si, amb la renova, la fixesa del sistema ortogràfic és acrescuda, també amb aixó ha augmentat en proporció la responsabilitat de l'Institut respec-[te a] l'unitat i perfecció ortogràfica dels seus impresos. El Sr. [Pompeu] Fabra confirma aquestes observacions i afegeix que á la Secció filològica interessa particularment tenir un órgan personal d'inspecció sobre les publicacions de l'Institut, apart de que'l mateix pugui prestar altres serveis en els treballs de depuració gramatical, empresos per aquella Secció i no certament terminat[s], encara. El Sr. [Pere] Corominas en vista d'aquestes manifestacions proposa que'l nou càrrec no sia precisament amb caràcter de corrector de proves, sinó d'un Secretari-Redactor més de la Secció filològica; el qual, mentres duressin les dificultats del canvi de sistema i reforma presti servei en les publicacions de les tres Seccions i sia per totes elles retribuit.— Així s'acorda i també que la persona que hagi de desempenyar el càrrec sia D. Emili Vallés i que s'assigni a aquell la retribució anyal de mil vuitcentes pessetes. [Actes Ple de l'IEC, 21.3.1913]

55

Amb la incorporació d'Emili Vallés a l'IEC començà la intervenció de correctors professionals en les tasques d'edició de les publicacions de l'Institut (vegeu el capítol 6).

## 5.2. *De la postguerra al nou desplegament de l'IEC (1940-2007)*

Després de la Guerra Civil espanyola, la figura de secretari redactor, si més no d'una manera general, desaparegué per raons òbvies (descens dràstic de les publicacions i manca de recursos econòmics).



Dissolt, doncs, de fet, el grup de secretaris redactors després de la guerra, l'any 1964, per bé que n'hi havia que encara col·laboraven en les tasques de l'IEC, el president de l'Institut, Ramon d'Abadal, presentà al Ple una reflexió de cap a on hauria d'anar la institució. Entre altres aspectes, destacà, en relació amb la tasca feta pels secretaris redactors:

Els secretaris redactors foren i haurien de tornar a ésser el dia de demà els inspiradors de la cultura catalana; els futurs membres de l'Institut. Però se'ls hauria d'haver facilitat el camí a les places bàsiques de la cultura. [Actes Ple de l'IEC, 23.12.1964]

En la documentació oficial sembla que no se'n parlà més, fins que el 20 de desembre de 1967 tornà a aparèixer aquesta qüestió arran d'una intervenció de Jordi Rubió i Balaguer davant el Ple de l'Institut:

Per això [Jordi Rubió] creu que les diverses seccions de l'I. haurien de tenir una vida pròpia, independent, que n'augmentaria l'eficàcia i que cadascuna hauria d'administrar-se econòmicament; que s'haurien de substituir els membres malalts per membres adjunts, i que s'hauria d'estudiar un nou tipus de secr.-redactor. [Actes Ple de l'IEC, 20.12.1967]

L'any 1977, una ponència constituïda per a estudiar quina hauria d'ésser la planificació futura de l'IEC i com s'hauria de reestructurar la tasca de l'Institut per a afrontar l'etapa de la transició política, proposava, dins els onze punts de modernització de què constava el text:

*b)* Designar, quan serà possible, Secretaris Redactors per a les Seccions. Hom creu, però, que no poden ésser reduïts a dos, un d'Humanitats i un de Ciències, sinó que han d'ésser almenys un per cada secció. [Actes Ple de l'IEC, 19.10.1977]

Tenim constància oral que, durant els anys vuitanta i noranta del segle passat, hi havia secretaris redactors de les seccions i secretaris administratius de les societats filials que ajudaven en les tasques de correcció de textos. I sembla que sí que hi va haver secretaris redactors durant un cert període de temps, per bé que som testimonis que a mitjan anys noranta van deixar d'actuar en les àmplies funcions que havien tingut, especialment quant a la preparació d'originals i la correcció de proves. La desaparició definitiva —fins ara— dels secretaris redactors es produí a començament del mes de juliol del 1997, en compliment de l'organigrama sobre l'estructura funcional i administrativa de l'IEC que fou aprovat pel Consell Permanent a la primavera del 1996.

Del llarg període comprès entre la postguerra i els anys noranta podem esmentar: Jordi Carbonell i de Ballester —que s'incorporà a l'IEC com a secretari redactor de la Secretaria General— (Actes Ple de l'IEC, 7.2.1948), Josep Ferran

i Mayoral —que s'hi incorporà com a secretari redactor de la Secció de Ciències— (Actes Ple de l'IEC, 29.10.1949), Llorenç Riber i Campins (Actes Ple de l'IEC, 6.11.1959), Josep Colomines i Roca (Actes Ple de l'IEC, 6.11.1959), Joaquim Molas i Batllori (Actes Ple de l'IEC, 16.3.1962), Salvador Alegret i Sanromà —secretari redactor de la Secció de Ciències entre 1983 i 1990— (Actes SC, 14.2.1983), Joaquim Casal i Fàbrega —secretari redactor de la Secció de Ciències entre 1983 i 1988— (Actes SC, 5.7.1983), Damià Barceló i Cullerés —secretari redactor de la Secció de Ciències entre 1988 i el 1996— (Actes SC, 14.6.1988), Neus Faura i Pujol —secretària redactora de la Secció Filològica fins al 1991—,<sup>24</sup> Joan Maluquer i Margalef —secretari redactor de la Secció de Ciències entre 1991 i 1997— (annex a l'acta SC del 13.1.1992), Alfons Tiñena i Pla —secretari redactor de les seccions de ciències entre 1996 i 1997— (Actes conjunts SECCB i SECCT, 23.1.1996), Núria Tena i Aubiol —secretària redactora de la Secció Històrico-Arqueològica—, Anna Pujolràs i Port —secretària redactora de les seccions de ciències—, Josep Boixareu i Cortina —secretari redactor de les seccions de ciències, encara en actiu—, Margalida Pons i Jaume —secretària redactora de la Secció Filològica— i Roser Vernet i Anguera —secretària redactora de la Secció Filològica entre l'abril del 1996 i el gener del 1997 i responsable de l'Oficina de Consultes entre l'abril del 1996 i el juny del 2004—, entre altres.

De les feines especials relacionades amb l'edició de textos que duïen a terme els secretaris redactors de ciències escau destacar la tasca feta per Salvador Alegret, sota la supervisió de Ramon Aramon, secretari general de l'IEC, en relació amb la definició gràfica i tipogràfica de la nova col·lecció «Monografies de la Secció de Ciències»,<sup>25</sup> que fou dissenyada per Maria Casassas i Figueras (filla del membre Enric Casassas) i rebé el vistiplau de la Secció el 13 de març de 1984.

Aquesta col·lecció, sense trencar la tradició de les edicions de l'IEC (vegeu el capítol 2), aportava elements de modernitat en la tripa, en les guardes (*sui generis*, tot sia dit, ja que no anaven encolades a les tapes), en la coberta i en la sobrecoberta. El primer llibre publicat fou *Obra d'Evariste Galois*, a cura d'Antoni Malet i Tomàs, l'any 1984. Fins al final del 2007 n'han aparegut dinou títols.

D'altra banda, Enric Casassas lamentava, l'any 1996, la desaparició de la figura de secretari redactor tradicional; recollint el sentiment de les seccions de ciències, elevà una petició en pro de la restauració d'aquesta figura que havia estat suprimida.

Pel que fa a les seccions, observem la manca de personal professionalitzat a càrrec de les publicacions: hem passat una època en què ambdues seccions han tingut vacant la plaça de secretari redactor; i els que figuren com a curadors de l'o-

24. És esmentada en l'acta de la Secció Filològica de l'11 d'abril de 1991, amb motiu del seu comiat com a secretària redactora.

25. Aquesta col·lecció passà a denominar-se «Monografies de les Seccions de Ciències» a partir del 1991, arran del desdoblament de la Secció de Ciències en la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia dut a terme l'any 1989.

bra, malgrat llur bona voluntat, no podien dedicar-li res més que hores esparses arrencades de llur jornada de treball. [Casassas, 1996, p. 22]

D'ençà d'aleshores, malgrat que les persones que s'encarreguen de les tasques administratives de les seccions es continuen anomenant «secretaris redactors», en general l'apellatiu només fa referència a la redacció de documents administratius interns (convocatòries, actes de reunions, etc.), excepte potser pel que fa a Lluïsa Castellón i Molina, secretària de la Secció Filològica, i a Mercè Castells i Baldrich, secretària de les seccions de ciències, que continuen tenint cura de la preparació dels originals de les publicacions que s'han de corregir, tot i que sense arribar a revisar-ne el contingut, com feien els secretaris redactors dels inicis.

Segons el Servei de Recursos Humans de l'Institut, a les acaballes del 2007, les secretàries i els secretaris de seccions eren: Marta Ejarque Pavia (Secció Històrico-Arqueològica), Mercè Castells i Baldrich (Secció de Ciències Biològiques i Secció de Ciències i Tecnologia), Lluïsa Castellón i Molina (Secció Filològica) i Josep Boixareu i Cortina (Secció de Filosofia i Ciències Socials).

## 6. ELS CORRECTORS PROFESSIONALS

### 6.1. *Els primers correctors de l'Institut*

Tan bon punt les publicacions de l'Institut van començar a florir, es veié que la tasca dels autors i dels secretaris redactors no era suficient per a atendre totes les publicacions programades. Va caldre, doncs, recórrer a correctors i correctores professionals que coadjuvessin en les feines de preparació i edició de les obres.

Hem observat, però, que en general la informació sobre les tasques i la composició de les oficines i els serveis de correcció de l'Institut ha estat, sovint, omesa en les actes i en els anuaris de l'IEC i de les seccions fins a temps ben recents (amb l'excepció dels dos reports publicats per la Secció Filològica corresponents als biennis 1913-1914 i 1915-1916; vegeu el § 6.2): el primer *Anuari* i la primera *Memòria* on consten dades dels serveis de correcció institucionals són els del curs 1990-1991. És especialment sorprenent que ni un sol esment a aquests professionals figuri en l'obra que resumeix els primers vint-i-cinc anys de vida de l'IEC, publicada l'any 1935 (IEC, 1935).

Ha calgut, doncs, recórrer a la documentació comptable i administrativa per a trobar qui feia què en la correcció de textos a l'Institut; documentació que, en algun cas, no havia estat consultada des del 1939. Tanmateix, de tant en tant, sí que apareixen dades escadusseres en les actes oficials, gràcies sobretot a Ramon Aramon, durant el llarg període en què comandà la Secretaria General de l'IEC, que introduïa adesiara al·lusions recordatòries de tècnics que havien col·laborat amb l'Institut.

Segons consta en els llibres d'actes de l'IEC, el primer corrector professional de què va disposar l'Institut d'Estudis Catalans fou Emili Vallès i Vidal, nomenat el 21 de març de 1913 en qualitat de «corrector de proves», que s'hi incorporà el mateix mes de març.<sup>26</sup>

26. Emili Vallès i Vidal (1878-1950) era llicenciat en ciències físicoquímiques, gramàtic i crític musical. Exercí de professor a l'Escola d'Arts i Oficis del districte V de Barcelona i també a l'Escola Normal de Mestres. Publicà diversos diccionaris, entre els quals el *Pallas. Diccionari català il·lustrat*, amb equivalències en anglès, espanyol i francès (1a ed., 1927; 2a ed., 1947; 3a ed., 1962) i el *Diccionari de barbarismes del català modern* (1930); juntament amb Artur Martorell i Bisbal, sota el pseudònim conjunt de *Jeroni Marvà*, diversos manuals de gramàtica, entre els quals el *Curs superior de gramàtica catalana* (1932), obra de referència fins als anys vuitanta del segle passat per a la formació lingüística dels futurs correctors. Fou membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics i secretari redactor de la Secció de Ciències; col·laborà també amb les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica.

A càrrec d'aquestes despeses generals, s'acorde que vagi la d'un corrector de proves, general per a totes les publicacions de l'Institut, càrrec per á el qual se proposa D. Emili Vallés. [Actes Ple de l'IEC, 3.2.1913]

Aquest primer acord fou ratificat dues setmanes després:

A càrrec també d'aquestes despeses generals proposa la Ponència econòmica que vagi la retribució d'un càrrec de corrector de proves per á totes les publicacions de l'Institut, la funció del qual corrector és feta necessària per l'implantació de les Normes ortogràfiques, publicades recentament; i que aquest encàrrec s'ia confiat a D. Emili Vallés que ja ha treballat en varies de les organitzacions de la secció filològica. [Actes Ple de l'IEC, 21.3.1913]

La primera correctora professional de l'Institut que consta en la documentació consultada és Rosalina Poch i Ferrer, que hi entrà pel juny del 1932 (vegeu també el § 6.6).<sup>27</sup>

És interessant destacar que la primera mesada sencera que va cobrar Emili Vallés com a corrector fou de 50 pessetes (març del 1913), mentre que la primera que va rebre Rosalina Poch fou de 175 pessetes (juliol del 1932); aleshores, Emili Guanyavents, que era el cap de l'Oficina de Correcció d'Originals, guanyava 333,33 pessetes, i Sebastià Sánchez-Juan, que era l'altre corrector fix, cobrava 250 pessetes mensuals. Rosalina Poch cobrava el mateix que els altres auxiliars, que eren Josep Climent i Pascual i Eduard Artells i Bover (vegeu el § 6.6).

60

## **6.2. *Les oficines de la Secció Filològica***

### **6.2.1. Dels inicis a la Guerra Civil de 1936-1939**

Una vegada inaugurada oficialment la Secció Filològica el 9 de maig de 1911, es veié la necessitat de disposar d'un centre de treball permanent amb personal tècnic fix per a ajudar en les tasques dels membres i dels secretaris redactors (aquest personal fix era anomenat «personal subaltern», ja que el personal considerat pròpiament «tècnic» eren els secretaris redactors); la direcció d'aquest centre de treball fou encomanada al membre Pompeu Fabra i Poch.

Adquirits per l'Institut de la Llengua Catalana [és a dir, la Secció Filològica], amb el compromís exprés de publicar-los, els materials lexicogràfics aplegats per En Marià Aguiló i Fuster, i essent un dels seus objectes primordials la confecció del Diccionari General de la Llengua Catalana, acordà, en sessió del dia 11 d'oc-

27. Rosalina Poch i Ferrer fou autora, juntament amb Esperança Figueras i Bassols, de la *Clau dels exercicis del 'Curs superior de gramàtica catalana' de Jeroni Marrà* (publicada el 1969), corresponent a la «nova edició [3a], revisada i ampliada per Eduard Artells» de la dita gramàtica d'Emili Vallés i Artur Martorell que van publicar l'any 1968.

tubre de 1912, la creació d'un centre permanent de treball, el qual començà a funcionar immediatament amb el nom d'OFICINES LEXICOGràFIQUES, sota la direcció del membre de l'Institut En Pompeu Fabra. A aquestes Oficines serien encomanades també la redacció d'un Diccionari d'autoritats, la confecció d'un Vocabulari ortogràfic tot seguit que fossin aprovades les Normes ortogràfiques llavors en estudi, i la formació de l'Atlas lingüístic de Catalunya, Balears, València, Rossello i Sardenya; i, anexe a elles, funcionaria un Laboratori de Fonètica experimental que l'Institut es proposava fundar. [IEC, SF, 1914, p. 3]

Atesa la diversitat de tasques previstes, les Oficines Lexicogràfiques (OL) es van dividir en dues seccions: la del Diccionari Aguiló (anomenada «Inventari Aguiló» en les nòmimes del 1913 i el 1914), dirigida directament per Pompeu Fabra, i la del Diccionari General, a cura del secretari redactor Pere Barnils i Giol. En les nòmimes del personal no hem trobat la corresponent al Diccionari General del 1913, però sí que hi ha la corresponent a la secció del Vocabulari Ortogràfic, que no surt esmentada en el *Report* del 1913-1914.

Els tres primers «subalterns» fixos de les OL durant aquest bienni foren Francesc Torres i Ferrer (era parent llunyà de Pompeu Fabra; habitualment signava *Torras*; vegeu també el § 6.7), Juli Vila (que hi col·laborà discontinuament) i Bernadí Escaler i Salduga (aquest últim, a partir del mes de juliol).

Durant el 1913 van intervenir en l'Inventari Aguiló els tres fixos, a més de Ramon Iglesias i Boix (fins al mes de març), Estanislau Duran i Reynals, Manuel López-Picó, Francesc Pujol, Lluís Valeri i Emili Vallès i Vidal (que també era el «corrector de proves» de l'IEC, com hem vist més amunt) i Albert Giralt i de Blanca (el mes de juliol).

Pel que fa al Vocabulari Ortogràfic, que és la secció on sembla que es van concentrar les tasques més de correcció pròpiament dita, hi van treballar Emili Vallès (a partir del març), Francesc Pujol (a partir del març), Estanislau Duran (a partir del març), Manuel López-Picó (a partir del juliol) i Juli Vila (a partir de l'octubre).

Com podem veure, hi havia col·laboradors que participaven en ambdues seccions alternadament o fins i tot simultàniament (per exemple, Manuel López-Picó va cobrar els mesos de juliol, setembre i octubre d'ambdues seccions). No sabem del cert si l'adscripció a un projecte o a l'altre eren deguts a raons pressupostàries o d'assignació de subvencions, però podria ben bé ésser així.

Durant l'any 1914 van treballar en l'Inventari Aguiló, a més dels tres fixos, únicament Manuel López-Picó. A partir del mes d'octubre del 1914 s'incorporaren a les Oficines Lexicogràfiques els secretaris redactors Antoni Griera i Gaja i Manuel de Montoliu i de Togores, per bé que no en tenim constància en les nòmimes que s'han conservat, ni tampoc hem trobat nòmimes corresponents al Vocabulari Ortogràfic d'aquell mateix any. Antoni Griera començà compartint les tasques de preparació del *Diccionari general* amb Pere Barnils, mentre que Manuel de Montoliu s'encarregà de redactar articles per al *Diccionari Aguiló*.

El 12 de juny de 1914 la Secció Filològica acordà redactar i publicar una memòria en què s'exposés un pla per a la instal·lació d'un laboratori de fonètica a Barcelona. Aquesta memòria fou aprovada pel Ple de la Secció el dia 4 d'agost de 1914 i tramesa al president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba i Sarrà, el 8 del mateix mes (IEC, 1914, p. 3). No és clar quan va iniciar exactament les activitats, però sembla que per l'estiu del 1916 hi va començar a treballar el director, Pere Barnils, i el gener del 1917 arrencà plenament amb les auxiliars Josepa Costumà i Murà —del gener a l'abril del 1917— i Germana Raig i Détrille —a partir del mes d'abril— (IEC, 1918, p. 7). El mateix any, el director del Laboratori publicà els resultats dels primers estudis fonètics duts a terme (Barnils [dir.], 1917; no se'n publicà cap més volum). Tot i que no figura en cap nòmina del Laboratori de Fonètica, sembla que Bernardí Escaler també hi col·laborava d'alguna manera, ja que consta que l'1 d'abril de 1919 passà d'aquest Laboratori, que havia estat clausurat, a les oficines de la Secció Filològica, equiparat amb els tècnics (Actes SF, 23.3.1919).

L'any 1915, l'equip de les Oficines Lexicogràfiques de l'any abans apareix ara, sense distinció, dins la nòmina corresponent, la qual cosa fa pensar que les «seccions» eren més virtuals que reals pel que fa a la distribució del personal. Als tres fixos damunt dits, s'hi afegiren Emili Guanyavents i Gener (a partir d'abril; signava *Guanyabéns [i Jané]*), Albert Albert i Torrellas (a partir del mes de maig; de vegades apareix com a *Torrelles*) i Narcís Poch (que era parent de Pompeu Fabra, s'hi incorporà també a partir del mes de maig). D'altra banda, consten en la nòmina de la Secció Filològica Josep Carner i Puig-Oriol (a partir del gener; havia esdevingut membre de l'Institut el 14 de febrer de 1911), Josepa Costumà i Murà (des del gener també; signava *Josefa* i de vegades apareix també com a *Josefina*) i el mateix Emili Guanyavents (des del juliol). Finalment, el corrector de l'Institut, Emili Vallès, apareix en la nòmina de la Secretaria General durant els mesos que van de l'octubre al desembre, amb la denominació de «secretari corrector».

Com que calia implantar la nova ortografia mitjançant la publicació d'un vocabulari ortogràfic (que es concretà en el *Diccionari ortogràfic* publicat l'any 1917), la Secció Filològica creà, a mitjan 1915, la Secció Ortogràfica, que posà sota la direcció de Pompeu Fabra, la qual s'afegí a les dues ja existents i havia de tenir un paper fonamental pel que fa a la correcció de les publicacions i de textos en general a l'IEC (vegeu el § 6.3), i la de l'Atlas Lingüístic (escrit, aleshores, «Atlas Lingüístic»), de la qual s'ocuparen Pere Barnils i Antoni Griera, a més de la posada en marxa del Laboratori de Fonètica Experimental, que fou encomanada a Pere Barnils, raó per la qual fou donada la direcció del Diccionari General a Antoni Griera.

L'any 1916 apareix tothom dins la nòmina del Diccionari General (vegeu la del mes d'octubre en les figures 15 i 16), tret d'Albert Albert, que plegà a final de març, i del corrector de l'Institut, Emili Vallès, de qui perdem la pista fins al juny del 1920. Sembla, doncs, que Emili Guanyavents en prengué el relleu com a corrector titular de l'Institut a començament del 1916 (vegeu el § 6.3).

*d'Estudis Catalans*  
INSTITUT DE LINGÜÍSTICA CATALANA

*Oficines lexicogràfiques*  
Nòmina del mes d'Octubre de 1916

	Pesetes
D. Pau Sanjaume	250
" Pere Borralls	150
" Antoni Sureda	100
" M. de Montalini	250
" Juli Vila	125
" Bernardí Guàrdia	100
" Lluís Juncadell	100
" Francesc Ferrer	100
Ingressos	1175

Barcelona de 1916

*d'Estudis Catalans*  
INSTITUT DE LINGÜÍSTICA CATALANA

*Oficines lexicogràfiques*  
Nòmina del mes d'Octubre 1916

	Pesetes
anterior	1175
D. Narcís Poch	100
Sta. Eufèmia Costanera	25
Total	1310

Barcelona 31 de Octubre de 1916

FIGURES 15 I 16. Nòmina de les Oficines Lexicogràfiques corresponent al mes d'octubre del 1916 (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 21)



L'any 1917 es produí una florida de seccions i oficines dins la Secció Filològica: el Diccionari General, en què treballaren Pere Barnils, Manuel de Montoliu, Francesc Torres, Juli Vila, Bernardí Escaler, Emili Guanyavents, Narcís Poch, Lluís G. Serrallonga i Guasch, Germana Raig i Josepa Costumà; l'Atles Lingüístic (recordem que aleshores era anomenat «Atlas Lingüístic»), amb Antoni Griera i Francesc Torres; el Diccionari de la Llengua Literària, amb Pompeu Fabra i Emili Guanyavents; l'Oficina d'Estudis Clàssics, amb Lluís Segalà i Estalella (que havia esdevingut membre el 14 de febrer de 1911), Carles Riba i Bracons (que esdevingué membre el 5 de març de 1932) i Maria Lois i López (que es va casar l'any 1919 amb el membre Jordi Rubió i Balaguer); l'Oficina d'Estudis Orientals, amb Frederic Clascar i Sanou (que havia esdevingut membre el 14 de febrer de 1911), Jaume Bages i Tarrida i també Maria Lois i López, que sembla que només funcionà del febrer a l'agost del 1917, i el Laboratori de Fonètica, del qual acabem de parlar.

Bernardí Escaler i Narcís Poch a final del 1917 foren donats de baixa com a secretaris redactors (Actes SF, 24.1.1918), però continuaren col·laborant amb les Oficines Lexicogràfiques: en les nòmines torna a aparèixer Narcís Poch, el 1918, en les Oficines de Correcció d'Estil, i Bernardí Escaler, el 1920, en l'Atles Lingüístic.

A més, en la nòmina de la Secció Filològica del 1917 consten Josep Carner, Pere Barnils i Antoni Griera. Cal tenir en compte que els membres, en principi, només cobraven dietes per l'assistència a reunions. En canvi, aquests membres que figuren en les nòmines cobraven, a més, com a treballadors de l'Institut.

Aquesta proliferació de seccions i oficines no devia ésser gaire viable presupostàriament i organitzativa, perquè l'any següent ja només quedaven, d'una banda, la nòmina de la Secció Filològica, que englobava Josep Carner, Pere Barnils, Antoni Griera, Emili Guanyavents, Juli Vila (el mes de juny) i Lluís G. Serrallonga; i, de l'altra, les seccions i oficines següents: el Diccionari General, amb Manuel de Montoliu, Pere Barnils (que cessà com a secretari redactor el 24 de gener de 1918), Antoni Griera (que també cessà com a secretari redactor en la mateixa data), Francesc Torres, Lluís G. Serrallonga, Juli Vila (hi col·laborà esporàdicament) i Josep Escudé i Bover (a partir de l'abril); el Laboratori de Fonètica, amb Pere Barnils i Germana Raig, i les Oficines de Correcció d'Estil, amb Emili Guanyavents al capdavant, amb la col·laboració d'Antoni Moliné i Gendrau, Narcís Poch i Ramon Serra (vegeu el § 6.4; d'ara endavant, només farem des d'aquest apartat una remissió a les oficines i serveis de correcció, ja que tenen epígraf propi en aquest estudi).

L'any 1919, només Josep Carner fou remunerat dins la nòmina de la Secció Filològica, mentre que en el Diccionari General hi ha Manuel de Montoliu, Francesc Torres, Josep Escudé i Narcís Poch.<sup>28</sup>

28. Aprofitem aquest esment per a reparar un greuge històric que ens ha fet dubtar durant molts mesos mentre preparàvem aquest treball: en l'acta del Ple de la Secció Filològica del 24 d'abril de 1919 s'esmenten els senyors Griera, Escudé i Montoliu com a tècnics de les Oficines Lexicogràfiques que havien estat premiats aquell mateix any; en canvi, en el llibre que recull els primers vint-i-cinc anys de vida de l'Institut (1935, p. 77) només figuren com a guardonats amb accèssits al Premi de Filologia Antoni Griera i Manuel de Montoliu, i tampoc no consta Josep Escudé en la història de

El Laboratori de Fonètica no canvià de composició durant els tres primers mesos del 1919. Josepa Costumà, que havíem vist l'any 1917 en aquest Laboratori, feia temps que treballava a la Biblioteca de Catalunya,<sup>29</sup> on romangué fins al 1929, any en què renuncià el càrrec per a casar-se.

Havent estat clausurat el Laboratori l'any 1918, Germana Raig passà novament a les Oficines l'1 d'abril de 1919, equiparada als tècnics, per a encarregar-se de l'ordenació i la classificació dels materials del Diccionari dels Dialectes Catalans —que no s'arribà a publicar— (Actes SF, 23.3.1919). En una acta del mes d'octubre del 1930 ens assabentem que havia mort feia poc (Actes SF, 16.10.1930).

Pel que fa a l'Oficina de Revisió d'Originals del període 1919-1931, vegeu el § 6.5.

L'any 1920, Josep Carner continua essent l'única persona remunerada en la nòmina de la Secció Filològica; però l'11 de novembre el Ple de l'IEC acordà concedir un subsidi extraordinari «no involucrat en el sou» (és a dir, no consolidable) que es repartirà en cinc mesades, del novembre del 1920 al març del 1921. Gràcies a aquest acord, hem pogut saber amb certesa totes les persones que estaven a sou de la Secció Filològica, independentment de l'oficina o la secció en què intervenien: el director Pompeu Fabra; els col·laboradors tècnics Pere Barnils, Antoni Griera, Manuel de Montoliu i Emili Guanyavents, amb l'ajut de set auxiliars, que no són especificats, per bé que sabem, per documents de pagament a què hem pogut accedir, que es tractava de Pere Arnalot, Bernardí Escaler, Antoni Moliné, Narcís Poch, Germana Raig, Francesc Torres i Ramon Serra.

65

Després de consultat amb el Sr. President de la Mancomunitat [Josep Puig i Cadafalch] qui no pot predir per l'exercici vinent un augment en les consignacions de l'Institut, és acordat amb el seu parer favorable un subsidi extraordinari al personal de les Oficines lexicogràfiques i de Correcció. Aquest subsidi s'entén pel que resta d'any econòmic a comptar del primer de novembre, i suma la quantitat [d]e 2900 pessetes que serà repartida en aquesta forma: al Sr. Fabra, director de les Oficines 500; als Srs. Col·laboradors tècnics Barnils, Griera, Montoliu i Guanyavents 250 a cadascú; i als set auxiliars 200 a cadascun; [...]. [Actes SF, 11.11.1920]

Pel que fa als emoluments esmentats en aquest fragment, si tenim en compte que, segons la nòmina del mes d'octubre, els auxiliars havien cobrat entre 125 i 150 pessetes per cap, aquest «subsidi» fou prou generós. Pere Barnils només

---

l'Institut dreçada per Albert Balcells i Enric Pujol a què hem fet referència diverses vegades (2002, p. 334). Es tracta d'un malaurat descuit: a Josep Escudé també li fou atorgat un accésit, ja que hem trobat el rebut corresponent a l'import percebut, que porta data del 12 de juliol de 1920; el que no hem pogut esbrinar és per quin treball obtingué aquesta distinció.

29. En un document signat pel director de la Biblioteca de Catalunya, Jordi Rubió i Balaguer, que consta en l'expedient personal de Josepa Costumà conservat a l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona (arxivador Q-542), aquest afirma que Josepa Costumà prestà serveis com a bibliotecària des del 1916.

en gaudí els dos primers mesos, per tal com dimití amb efecte de l'1 de desembre del 1920 per incompatibilitat horària amb un altre càrrec que havia d'ocupar, relacionat amb la docència (Actes SF, 1.12.1920).

D'altra banda, malgrat les previsions inicialment poc optimistes del president de la Mancomunitat, l'any següent els fou augmentat el sou a 165 pessetes mensuals.

De tot aquest personal, estaven adscrits al projecte de l'Atles Lingüístic Antoni Griera, Francesc Torres i Bernardí Escaler. Curiosament, Narcís Poch, que havia deixat de col·laborar amb l'Oficina de Revisió d'Originals a final del 1918 perquè s'incorporà a la secció del Diccionari General i que també fou beneficiari del subsidi extraordinari, no consta que estigués a sou de l'Institut l'any 1920 ni el 1921. Potser continuava treballant per a la secció del Diccionari General (com veurem l'any 1922), tot i que no l'hem trobat en la nòmina d'aquest projecte; per això no l'esmentem.

El 28 de desembre de 1922 la Secció Filològica acordà la creació de l'Oficina de Toponímia i Onomàstica (valgui la redundància de la denominació, tot i que aleshores sembla que es considerava que l'onomàstica només comprenia l'antroponímia) i en confià la direcció al tècnic Josep M. de Casacuberta i Roger —que en tingué cura fins al 1925— (IEC, 1924, p. 3).<sup>30</sup> Així mateix, decidí que es redactés i es publicués una memòria en la qual s'exposés un pla per a la preparació d'un diccionari de toponímia i onomàstica de les terres de llengua catalana, memòria que fou presentada al president de la Mancomunitat de Catalunya (Josep Puig i Cadafalch) segons l'acord del Ple de la Secció del 19 de gener de 1922 (IEC, 1922, p. 3 i 9, respectivament). El mateix any inicià les activitats.

De l'any 1922 s'han conservat les nòmines de les dues seccions i de la nova oficina. Pel que fa al Diccionari General, hi van treballar Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu, Narcís Poch (que traspassà el 24 de desembre), Pere Arnalot i Germana Raig; en l'Atles Lingüístic trobem Antoni Griera, Francesc Torres i Bernardí Escaler, i en l'Oficina de Toponímia i Onomàstica, bé que sota la denominació «Diccionari de Toponímia», hi va participar Josep M. de Casacuberta (la primera nòmina és del mes de setembre).

Durant l'any 1923, el Diccionari General i l'Atles Lingüístic van tenir els mateixos col·laboradors, i l'Oficina de Toponímia i Onomàstica (ara amb la denominació «Diccionari Toponímic» en les nòmines), hi afegí dos col·laboradors: Enric Bayón (els mesos de novembre i desembre) i Heinrich Kuen (únicament el mes de desembre).

El 13 de setembre, enmig d'una crisi política i militar després de les desfetes espanyoles al Marroc, el capità general de l'Exèrcit espanyol a Catalunya,

30. Josep Maria de Casacuberta i Roger (1897-1985), que sovint signava anteposant la preposició *de* al segon cognom (*Josep M. de Casacuberta i de Roger*), era filòleg i editor. Llicenciat en dret i en filosofia i lletres, fou designat membre de l'Institut el 27 de juny de 1958 i també fou membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. El 1924 fundà l'Editorial Barcino i dirigí la col·lecció «Els Nostres Clàssics». L'any 1981 rebé el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, atorgat per Òmnium Cultural.

Miguel Primo de Rivera, encapçalà un cop d'estat militar que comptà amb el beneplàcit del rei Alfons XIII, de l'Església catòlica i dels sectors polítics i socials més conservadors (àdhuc de la Lliga Regionalista). Primo de Rivera romangué al capdavant de la dictadura fins que dimití el 28 de gener de 1930, en veure que havia perdut el suport de l'Exèrcit i de les altres forces vives.

Aquest règim dictatorial ho trastocà tot i deixà sense subvencions oficials l'Institut, les dependències i el personal del qual passaren a la Diputació de Barcelona amb la denominació de Servei d'Investigacions Filològiques, com es pot llegir en una lacònica nota publicada en el *Butlletí de Dialectologia Catalana* el segon semestre de l'any 1925 (vol. XIII, núm. 2, p. 159).

L'any 1924 figuren, a les Oficines Lexicogràfiques (Diccionari General) Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu, Carles Riba, Pere Arnalot (que plegà a final d'abril) i Germana Raig; a l'Atlas Lingüístic treballaven Antoni Griera, Francesc Torres i Bernardí Escaler, i a l'Oficina de Toponímia i Onomàstica (novament amb la denominació de «Diccionari Toponímic» en les nòmines), Josep M. de Casacuberta i Heinrich Kuen.

En un document expedit pel secretari general de l'IEC el 12 de febrer de 1924 a instàncies de la Mancomunitat de Catalunya consten totes les persones a sou de l'Institut fins en aquell moment. Ultra els treballadors esmentats, figuren en la llista, com a pertanyents a la Secció Filològica, Carles Riba, Jaume Bofill i Mates, Josep M. de Casacuberta i Heinrich Kuen.

L'any 1925, només queden Pompeu Fabra (durant el mes d'octubre) i Josep Carner (del juliol al setembre) dins la nòmina de la Secció Filològica; a les Oficines Lexicogràfiques (Diccionari General) hi ha Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu i Germana Raig; a l'Atlas Lingüístic hi ha Antoni Griera, Francesc Torres i Bernardí Escaler; no hem localitzat, però, les nòmines de l'Oficina de Toponímia i Onomàstica.

Amb relació a l'*Atlas lingüístic de Catalunya*, cal dir que, després d'haver-ne publicat cinc volums entre el 1923 i el 1924 (Griera, 1923-1924), la Secció Filològica arribà a la conclusió que es tractava d'un projecte fallit, per la poca qualitat científica de la replega de mots i dels resultats obtinguts. Una vegada fora de l'àmbit de l'Institut, Antoni Griera en concloué l'edició, malgrat tot (Griera, 1962).<sup>31</sup>

El 22 de juliol de 1925 la Diputació Provincial de Barcelona s'aproprià del material i de les instal·lacions de les Oficines Lexicogràfiques, que adoptaren, si us plau per força, el nom de *Servei d'Investigacions Filològiques*, el qual servei quedà adscrit «definitivament» a la Secció de Foment, Instrucció Pública i Belles Arts de la Diputació de Barcelona, i el mateix s'esdevingué amb la Biblioteca de Catalunya, que passà a denominar-se *Biblioteca Central* (Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, arxivador 4175).

En el moment del traspàs d'adscripció, les persones que figuren en nòmina són: Pompeu Fabra, director; Antoni Griera, Manuel de Montoliu i Emili Gua-

31. La segona edició, completa (8 volums), fou publicada per La Polígrafa entre 1966 i 1969.

nyavents, tècnics; Josep M. de Casacuberta, tècnic auxiliar; Francesc Torres, oficial primer, i Bernardí Escaler, Josep M. Casas i Germana Raig, oficials.

El 12 de juliol de 1930 es comunica a les persones interessades que, per un acord de la Comissió Provincial Permanent del 2 de juliol i del Ple de la Diputació del 4 de juliol, es decideix que «sigui tornat a l'Institut d'Estudis Catalans el Servei d'Investigacions Filològiques, com a dependència de la Secció Filològica, la qual curarà, oportunament, de reorganitzar aquest Servei» (Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, arxivador 4195, expedient 67).

Del personal que havia estat traspassat feia cinc anys, tornen a les Oficines Lexicogràfiques tots els assalariats menys dos: Josep M. de Casacuberta i Bernardí Escaler. Pel que fa a Emili Guanyavents, sabem que havia canviat de categoria i que aleshores era auxiliar adjunt a la Direcció. Germana Raig, malauradament, morí —sembla que sobtadament— al cap de poc d'haver-s'hi reincorporat (per l'octubre del 1930), i Josep M. Casas, que deixà la feina a final del 1930, perquè es va traslladar a la ciutat alemanya de Bonn, tot i que l'any 1931 féu encara feines eventuais per a aquestes Oficines.

D'altra banda, el 13 de juliol, Ramon Aramon i Serra s'incorporà inicialment a la Secció Històrico-Arqueològica com a secretari redactor, i Joan Coromines i Vigneaux s'incorporà l'1 de novembre a la Secció Filològica amb la mateixa categoria (Actes SF, 23.10.1930) —fou nomenat membre adjunt de l'IEC el 21 de gener de 1949 i membre numerari el 21 de maig de 1950.<sup>32</sup>

L'Oficina de Toponímia i Onomàstica, que havia deixat de funcionar durant la dictadura de Primo de Rivera, rebé una nova embranzida amb la incorporació de Joan Coromines, que passà a ocupar-se'n.

Quan, el 1931, decidírem de posar en marxa aquesta vasta empresa [la redacció de l'*Onomasticon Cataloniae*], poguérem comptar no sols amb els materials toponímics i antroponímics prou abundants que teníem reunits des de 1925, sinó també amb les col·leccions aplegades amb la mateixa intenció per En Josep M. de Casacuberta, predecessor nostre en l'Oficina de Toponímia i Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans. [Coromines i Mascaró, 1989, p. vii]

L'auxiliar Pau Miró i Pere i l'auxiliar Enric Ribes, remunerats per l'Institut, hi van col·laborar fent enquestes en algunes zones del Principat de Catalunya entre 1931 i 1939 (Coromines i Mascaró, 1989, p. VIII-IX).

32. Joan Coromines i Vigneaux (1905-1997) fou filòleg romanista, lingüista i onomàstic. Professor en diverses universitats, des del 1946 professà a la Universitat de Chicago, on romangué fins a la jubilació. És autor d'obres cabdals per a la llengua catalana, com ara el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (10 v., 1980-2001) i l'*Onomasticon Cataloniae* (8 v. 1989-1997), a més d'un gran nombre d'articles i altres obres sobre normativa i toponímia, dels quals cal destacar les *Lleures i converses d'un filòleg* (1971), que tingué una gran transcendència per a la redacció i la correcció de textos pel que fa a l'ús de la preposició *per*. Rebé nombrosos guardons, entre els quals la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (1980), el Premi d'Honor Jaume I de la Fundació Lluís Carulla (1981), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'Òmnium Cultural (1984) i el Premi Sanchis Guarner de la Fundació Jaume I (1989).

D'altra banda, el període que va del 1931 al 1935 fou el més estable quant al personal adscrit a les diverses oficines de la Secció Filològica. A les Oficines Lexicogràfiques trobem Pompeu Fabra, Antoni Griera —fins al setembre del 1935—,<sup>33</sup> Manuel de Montoliu, Joan Coromines, Francesc Torres i Josep M. Casas, a més de Joan Aulèstia i Sucona —nomenat oficial temporal de les Oficines Lexicogràfiques el 28 d'agost de 1933 (Actes SF, 28.8.1933), s'incorporà a la feina el setembre del 1933—, Jaume Bofill i Ferro —s'hi incorporà el 26 de març de 1934— (Actes SF, 26.3.1934)<sup>34</sup> i Ramon Aramon —s'hi incorporà pel novembre del 1935 (vegeu també els § 5.1 i 6.7).

Pel que fa a l'Oficina de Correcció d'Originals del període 1932-1939, vegeu el § 6.6.

El membre de l'IEC Carles Riba i Bracons substituï Pompeu Fabra en la direcció de les oficines de la Secció Filològica des de final d'octubre fins al 10 de desembre de 1934 (Actes SF, 29.10.1934).

De l'any 1936 no ha romàs documentació comptable de la Secció Filològica a l'Arxiu de l'Institut.

L'any 1937 treballaven a les Oficines Lexicogràfiques Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu —que deixà de percebre l'assignació a partir de l'1 de juliol—, Joan Coromines, Francesc Torres, Josep M. Casas —hi feia treballs esporàdics—, Joan Aulèstia, Jaume Bofill i Ferro —que només hi col·laborà el mes de gener—, Ramon Aramon, Josep Miracle i Montserrat —a qui augmenten els honoraris a partir de l'1 de juliol—, Pau Miró i Pere i Josep Rius i Borràs —que redactava cèdules per al Diccionari del Llatí Medieval.

Finalment, l'any 1938 —el darrer del qual hi ha nòmines a l'Arxiu de l'Institut— treballaven a la Secció Filològica Pompeu Fabra, Ramon Aramon —els mesos d'octubre i desembre—, Josep M. Casas —fins al setembre— i Josep Rius —que continuava redactant cèdules del Diccionari del Llatí Medieval—; mentre que a les Oficines Lexicogràfiques hi ha les mateixes persones que l'any abans, a més de Josep M. Casas. Pau Miró s'ocupava del Mapa Geogràfic.

L'entrada de les tropes franquistes a la ciutat de Barcelona el 26 de gener de 1939 provocà l'ensulsiada de la nostra pàtria i de la nostra institució, que fou foragitada de la Casa de Convalescència i li foren prohibides totes les activitats. Tot amb tot, sembla que les Oficines Lexicogràfiques van continuar treballant —clandestinament, és clar— fins al començament de l'any 1940, mentre la Presidència de la Diputació estigué en mans de Josep M. Milà i Camps (Actes SF, 26.6.1969).

33. El 24 d'agost de 1935 la Secció Filològica decidí «precindir dels serveis de Mn. Antoni Griera» per haver començat a publicar, aquell mateix any, el *Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya* (Barcelona, Edicions Catalanes, 1935-1947, 14 v.) amb materials de les Oficines Lexicogràfiques i sense permís del director, Pompeu Fabra (Actes SF, 18.6.1935).

34. Jaume Bofill i Ferro (1893-1968) era crític literari i poeta. Llicenciat en farmàcia i en lletres, fou deixeble de Carles Riba a la Fundació Bernat Metge. Publicà diversos llibres i articles, sobretot de literatura i crítica literària.

## 6.2.2. De la postguerra al desembre del 2007

En acabar la Guerra Civil, les diferents oficines, com tot l'Institut, van ésser tretes de la Casa de Convalescència i, a efectes pràctics, van desaparèixer; no fou fins a la tardor del 1990 que es pogueren reconstituir. Els correctors professionals ja no en depengueren, però les oficines de la Secció Filològica foren —i són— essencials pel que fa a la normativització i la normalització; per aquest motiu, és important deixar-ne constància, ni que sigui d'una manera succinta, en aquest estudi.

### a) LES OFICINES LEXICOGràFIQUES

Les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica, que havien estat creades el 1912 i la direcció de les quals havia estat encomanada a Pompeu Fabra, no tingueren cap més remei que dissoldre's poc després d'haver acabat la Guerra Civil (vegeu el § 6.2.1). En les actes del Ple de l'IEC i de la Secció no se'n tornà a parlar —llevat d'alguna al·lusió genèrica a la utilitat que havien tingut les diferents oficines de què havia disposat i a l'interès que podria tenir recuperar-les—, fins que l'any 1969 el membre Josep M. de Casacuberta, en reivindicà formalment la reconstitució davant el Ple de la Secció.

70

[Josep M. de Casacuberta] creu que caldria recrear les Oficines Lexicogràfiques, les activitats de la qual possibilitarien indubtablement que els membres de la Secció F. donéssim un més gran i un millor rendiment. [Actes SF, 26.6.1969]

Reconeix, però, les immenses dificultats que hi havia en aquell moment amb vista a aquesta recuperació:

Recorda, a més, dues greus dificultats que es presentaran per a la represa d'unes Oficines lexicogràfiques: la manca de local i la indisponibilitat del material que les velles oficines havien aplegat al llarg de molts anys. Creu, per tant, que l'única solució que faria viable la represa d'aquesta activitat, seria que la Diputació volgués retornar-nos els cedularis que dormen no sabem on de la Casa de Convalescència, com ha fet recentment amb el material de llatí medieval, i, encara més, que posés a la nostra disposició els locals on havíem començat a treballar durant la guerra i s'avingués a subvencionar la tasca projectada. [Actes SF, 26.6.1969]

Tanmateix, no fou fins a l'any 1989 que les Oficines Lexicogràfiques, vinculades estretament a la Comissió de Lexicografia de la Secció, foren reconstituïdes sota la direcció del membre Joan Bastardas i Parera, amb l'ajut tècnic de Victòria Alsina i Keith —entre el 1990 i el 1994—, Maria Bozzo i Duran —entre el 1990 i el 2007—, Àngels Egea i Puigventós —entre el 1990 i el 1995—, Marta Juncadella i Fortuny —entre el 1990 i el 1995— i Carolina Santamaria i Jordà —d'ençà del 1990—, la qual, des de l'aprovació oficial de l'actual organigrama

de la institució, feta pel Ple de l'IEC el 29 de gener de 2007, és la cap d'aquestes Oficines (IEC, *Memòria* 1992-1993, p. 121; *Memòria* 1993-1994, p. 125; *Memòria* 1994-1995, p. 126). L'any 1992, M. Teresa Cabré i Castellví (membre numerària des del 3 de novembre de 1989) prengué la direcció de les Oficines Lexicogràfiques, responsabilitat que mantingué fins al 1999, any en què fou rellevada, a petició pròpia, pel membre Joaquim Rafel i Fontanals, que n'és el director actual.

Les Oficines Lexicogràfiques es dediquen, gairebé exclusivament, a les tasques lexicogràfiques que tenen assignades, especialment a la redacció del *Diccionari de la llengua catalana* (1a edició, 1995; 1a reimpressió, 1996; 2a reimpressió, 1997; 2a edició, 2007).

Una altra tasca rellevant de les Oficines fou la preparació i l'edició del *Diccionari manual de la llengua catalana*, que rebé el patrocini de la Fundació La Caixa, acordada pel Ple de la Secció Filològica el 19 de setembre de 1997 (IEC, 2000). La redacció de l'obra fou coordinada per Emili Pascual i Ferrando,<sup>35</sup> el qual s'incorporà a les Oficines l'1 de juny de 1999, amb la col·laboració d'Helena Bargalló i Bozzo i Marta Colom i Noëlle, i l'auxili d'Ariadna Armero i Batlle. La revisió lingüística fou a cura de Núria Aramon i Stein.

A final del 2007, el personal fix de les Oficines Lexicogràfiques era format per Carolina Santamaria, que n'era la cap, i pels tècnics lingüístics Pere Montalat i Buscató, Olga Fullana i Noell i Imma Fradera i Castillo.

#### b) L'OFICINA D'ONOMÀSTICA

El 16 de novembre de 1990, la Secció Filològica prengué l'acord de crear l'Oficina d'Onomàstica, hereva de l'antiga Oficina de Toponímia i Onomàstica dels anys vint (vegeu el § 6.2.1), al capdavant de la qual situà el membre Jordi Carbonell i de Ballester, que cedí la direcció a l'actual director, el també membre Josep Moran i Ocerinjauregui, per un acord del Ple de la Secció del 19 d'abril de 1996. Aquesta Oficina comptava amb el suport tècnic de Joan Anton Rabella i Ribas (des del 1993) i Mar Batlle i Gutiérrez (del 1998 al 2003).

La comesa principal de l'Oficina és l'estudi i la resolució de les qüestions relacionades amb els noms propis de la llengua catalana, tant pel que fa a la toponímia —els noms de lloc— com a l'antroponímia —els noms de persona.

Una intervenció molt significativa d'aquesta Oficina fou durant la redacció, la revisió i l'edició del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, publicat en paper per la Generalitat de Catalunya i l'Institut l'any 2003. Pel febrer 2007 n'aparegué la tercera versió actualitzada en línia, consultable gratuïtament

35. Emili Pascual i Ferrando (nat el 1938) és corrector. Ha col·laborat en el projecte de la *Gran enciclopèdia catalana* des dels inicis i és també redactor, juntament amb Marta Albadalejo i Mur i Marta Folia i Campos, del *DIDAC. Diccionari de català*, obra lexicogràfica dirigida per la membre M. Teresa Cabré i adreçada específicament als estudiants de primària i del primer cicle de secundària (Cabré [dir.], 1995).



fins al 2010 (<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/nomenclator/index.jsp>).<sup>36</sup>

Una altra actuació rellevant fou la confecció i la publicació del *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* l'any 2007, que inclou, per primera vegada, una reestructuració de les comarques d'aquest territori català i se'n crea una de nova (anomenada *Aspres*), amb una part dels municipis del Vallespir i una part dels municipis del Rosselló. L'edició fou a cura de l'Institut i de la Universitat de Perpinyà, i es pot consultar igualment en línia (<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000044%5C00000018.pdf>).

### c) L'OFICINA DE CONSULTES I L'OFICINA D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC

A causa de l'increment de consultes lingüístiques que anaven arribant a la Secció Filològica, el 19 de gener de 1996, el Ple de la Secció acordà de convocar una plaça per a cobrir l'Oficina de Consultes (OC) de nova creació, que seria dirigida pel membre Joan Veny i Clar. Roser Vernet i Angera, llicenciada en filologia catalana, fou l'assessora lingüística escollida, i l'Oficina es posà en marxa el dia 9 d'abril del mateix any, tasca que compaginà amb la de secretària redactora de la Secció Filològica fins al gener de 1997.<sup>37</sup>

Aquesta Oficina fou traspasada al Servei de Relacions Exteriors (SERE-IEC) a començament de maig de l'any 2000 (vegeu el § 6.9.2) i a l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL) pel gener del 2003 (segona època), data en què aquestes funcions quedaren subsumides en el seu Servei d'Assessorament Lingüístic; finalment, el mes de febrer del 2007, a petició de la Secció Filològica, aquestes mateixes funcions retornaren a la dita Secció dins una nova Oficina d'Assessorament Lingüístic (OAL). L'actual director d'aquesta Oficina és el membre Isidor Marí i Mayans i l'assessora lingüística és Laia Castanyer i Teixidor, llicenciada en traducció i interpretació, que treballà en l'OCAL com a correctora entre el 5 de maig de 2003 i el 31 de juny de 2004 (vegeu també el § 6.9.3); Roser Vernet hi va continuar col·laborant externament des de l'1 de juliol de 2004 dins l'OCAL i hi continuà col·laborant d'aquesta manera fins al final del període estudiat dins l'OAL.

Durant les dues èpoques de l'OCAL es van rebre i atendre les consultes que podeu veure quantificades en la taula 3.

36. Actualment, es pot consultar la segona edició d'aquesta obra (de l'1 de setembre de 2009) a l'adreça <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop/menuitem.dbf7b17bb47cda345f13ae92b0c0e1a0/?vgnextoid=32f04413c1548210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=32f04413c1548210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD> (consulta: 25 juliol 2011).

37. Per a més informació sobre els primers anys d'aquesta Oficina, podeu llegir l'exposició de Roser Vernet, «L'Oficina de Consultes de la Secció Filològica: reflexions sobre el present i el futur de la col·laboració en l'assessorament. L'Oficina de Consultes i els serveis lingüístics» (Marí [ed.], 2000, p. 91-96).

TAULA 3. *Consultes rebudes i ateses anualment per l'Oficina de Consultes entre el curs 1999-2000 i l'any 2006*

Període 2000-2006	Any						
	Curs 1999-2000	Curs 2000-2001	Curs 2001-2002	2003	2004	2005	2006
Consultes rebudes	84	377	?	553	846	1.097	1.146
Consultes ateses	46	197	348	514	1.018	1.113	1.184

A més de l'atenció de les consultes lingüístiques adreçades a la Secció Filològica, cal remarcar la intervenció de l'OAL en la creació de l'Optimot, consultes lingüístiques (<http://optimot.gencat.cat>) de la Generalitat de Catalunya, ofert per la Secretaria de Política Lingüística en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans i el TERMCAT, Centre de Terminologia. Consta d'un cercador d'informació lingüística en línia que ajuda a resoldre dubtes sobre la llengua catalana. Aquesta pàgina és activa des del mes de desembre del 2007.

Ultra l'atenció de consultes i l'elaboració d'informes lingüístics per a la Secció Filològica, entre el 1996 i el 2002 Roser Vernet s'ocupà d'atendre també els grups de visitants de la Casa de Convalescència que demanen informació sobre les tasques lexicogràfiques de l'Institut (vegeu el capítol 8).

#### d) L'OFICINA DE GRAMÀTICA

Una vegada publicada la *Gramàtica catalana* redactada per Pompeu Fabra i aprovada per la Secció Filològica l'any 1918 (que arribà a la setena edició el 1933, versió que encara és considerada com a normativa per l'IEC), es dissolgué la Secció Ortogràfica, que n'havia tingut cura. Tanmateix, sembla que Fabra continuà treballant amb vista a una nova gramàtica, més completa.

En les actes del Ple de l'Institut de la postguerra hem trobat un esment relatiu a textos gramaticals que havia anat elaborant fins al 1939.

El senyor President [Josep Puig i Cadafalch] dóna compte de la tramesa al President de la Secció Filològica senyor P. Fabra dels materials per a una nova gramàtica que es trobaven a les Oficines Lexicogràfiques i que des de l'expulsió del nostre personal del local de les Oficines guardava en el seu domicili la família del nostre antic funcionari Francesc Torres. [Actes Ple de l'IEC, 22.12.1945]

Amb aquesta citació sembla que es pot esvaïr el dubte que tenia Joan Solà en l'estudi previ a l'edició crítica de les gramàtiques de Fabra de 1956 i 1946, en el sentit que desconeixia si havien arribat efectivament els documents damunt dits a Pompeu Fabra (Solà, 2009, p. 274).

No en tornem a saber res més en les actes oficials fins que el 25 de gener de 1956, Joan Coromines i Vigneaux intervé en un ple conjunt de les seccions Històrico-Arqueològica i Filològica, en els termes següents:

El Sr. Coromines demana que s'alteri l'ordre del dia per tal de poder fer algunes consultes urgents a la Secció Filològica. Acceptada la seva demanda, fa saber que l'editorial Teide li ha encomanat la revisió de la Gramàtica que Fabra va deixar inèdita, que serà publicada per la dita editorial, i que es troba amb el problema de l'admissió de certes formes que no solament no constaven en l'edició oficial de l'Institut, sinó que havien estat constantment combatudes pel mateix Fabra. La Secció Filològica atorga un vot de confiança al Sr. Coromines per a la resolució d'aquests problemes i li prega que faci constar clarament en un lloc o altre del llibre que Fabra no havia deixat el seu original revisat d'una manera definitiva ni a punt per anar a la impremta, cosa que, d'altra banda, el Sr. Coromines ja tenia intenció de fer. [Actes SHA i SF, 25.1.1956]

Com els lectors poden suposar, aquesta gramàtica esdevindria la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra que fou publicada aquell mateix any per la damunt dita editorial de Barcelona, i aquesta tasca reportà a Joan Coromines una felicitació formal del president de la Secció, Josep Puig i Cadafalch (Actes SHA i SF, 22.2.1956). Cal dir que no hi havia, en aquella època, cap oficina ni cap comissió que s'ocupés de la redacció d'una nova gramàtica normativa, i l'obra que acabem d'esmentar —anomenada entre els lingüistes «gramàtica pòstuma», ja que Fabra havia traspassat pel desembre del 1948— no va rebre mai aquesta consideració.

Molt posteriorment, l'any 1998, es pogué crear l'Oficina de Gramàtica de la Secció Filològica, vinculada estretament a la Comissió de Gramàtica, amb la finalitat de redactar una gramàtica de nova planta que pogués esdevenir la nova gramàtica normativa. Amb aquest objectiu, d'ençà de l'any 2000 figura una partida destinada a la redacció d'una gramàtica en el pressupost anual de l'Institut (IEC, 2001a, p. 208).

Dirigida inicialment pel membre Joan A. Argenter i Giralt, des del 13 de juny de 2003 ocupà aquest càrrec el membre Manuel Pérez Saldanya, que comptava amb la col·laboració de Xavier Rofes i Moliner, en qualitat de cap de l'Oficina, i dels tècnics lingüístics Víctor Acedo i Matellán i Ester Prat i Alsina.

Com hem dit més amunt, la comesa principal d'aquesta Oficina és la redacció i la publicació de la nova gramàtica normativa de l'Institut, de la qual, l'any 2002, publicà en línia un primer volum, que conté la versió provisional de quatre parts d'aquesta gramàtica: fonètica i fonologia, morfologia flexiva, formació de mots i ortografia (IEC, SF, 2002; vegeu també el § 6.9.2).

### **6.2.3. Els programes de recerca, els centres i els laboratoris de la Secció Filològica dels temps recents**

#### **a) EL TERMCAT**

El 26 d'abril de 1985, el Ple de l'Institut aprovà les bases d'un conveni entre l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura de la Generalitat

de Catalunya per a la creació d'un centre de terminologia (Actes Ple de l'IEC, 26.4.1985).

Una vegada signat el conveni, el dia 13 de maig de 1985 es constituí formalment el Centre de Terminologia TERMCAT, amb la finalitat de promoure, coordinar i desenvolupar les activitats terminològiques en llengua catalana; més concretament: coordinar i planificar la recerca, l'emmagatzematge i la difusió de la terminologia; establir criteris metodològics per a l'elaboració de diccionaris i vocabularis, i formar terminòlegs. La comissió de seguiment d'aquest conveni s'encomanà, per la part de l'Institut, a Joan Bastardas i Parera i a Jordi Carbonell i de Ballester (Actes Ple de l'IEC, 14.6.1985).

Posteriorment, pel novembre del mateix any, foren proposats Enric Hernández i Roig com a representant científic de l'IEC en el Consell Supervisor del TERMCAT i Heribert Barrera i Costa, Oriol de Bolòs i Capdevila, Oriol Casassas i Simó, Enric Ras i Oliva i Oriol Riba i Arderiu com a assessors científics (Actes CP, 21.11.1985). Finalment, el TERMCAT fou presentat oficialment el dia 14 d'abril de 1986, a la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

De fet, en la memòria del curs 1984, el TERMCAT ja figurava com a programa de recerca de la Secció Filològica, en col·laboració amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (IEC, *Memòria* 1984, p. 136), i el curs 1988-1989 amplià les activitats de recerca, de normalització i difusió de la terminologia (IEC, *Memòria* 1988-1989, p. 29).

L'any 1988 en fou nomenat director el membre Isidor Marí i Mayans (càrrec en què romangué fins al 1997) i ja comptava amb disset col·laboradors fixos. Situat inicialment a la Casa de Convalescència, pel maig del 1990 estrenà nous locals a l'altra vorera del carrer del Carme, davant mateix de la seu de l'Institut (IEC, *Memòria* 1989-1990, p. 148).

El curs 1990-1991 es reestructurà aquest Centre, que quedà configurat d'acord amb l'organigrama següent:

- director, Isidor Marí i Mayans;
- directora adjunta, Ariadna Puiggené i Riera;
- caps de secció, Ester Franquesa i Bonet (terminologia sectorial) i Cèlia Riba i Viñas (lingüística);
- disset col·laboradors fixos (IEC, *Memòria* 1990-1991, p. 186; no s'hi especifica el nom dels col·laboradors).

Arran de l'aprovació de la Llei 8/1991, del 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, el 24 d'abril de 1991, la Secció Filològica es veié impel·lida a reorganitzar-se d'acord amb la nova situació política i, el TERMCAT, de retruc, també experimentà un canvi de composició, en afegir una comissió de seguiment (formada pels membres de l'IEC Enric Casassas i Simó, Antoni M. Badia i Margarit i Isidor Marí i Mayans, d'una banda, i per Ariadna Puiggené i Riera i Miquel Renui i Tresserras, com a representants de la Generalitat, de l'altra), l'augment d'un col·laborador fix i la incorporació de vint becaris a les tasques del Centre (IEC, *Memòria* 1991-1992, p. 209-210; no hi consta el nom dels becaris).

Una decisió important en aquest sentit fou la presa pel Consell Permanent el setembre de 1992 de reconèixer la necessitat de professionalitzar el càrrec de director del TERMCAT i modificar el conveni existent, de manera que des de l'Institut es pogués garantir la qualitat dels treballs duts a terme (Actes CP, 9-10.12.1992).

Els cursos següents, les memòries de l'IEC van anar seguint els canvis anuals de composició del Centre, fins que, el 22 febrer de 1994, el Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana (TERMCAT) esdevingué un consorci amb entitat jurídica pròpia, integrat per la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i el Consorci per a la Normalització Lingüística, i deixà d'aparèixer en les memòries anuals de l'Institut (IEC, *Memòria* 1993-1994, p. 191).

Des d'aleshores, l'Institut hi participa amb dos representants dins el Consell de Direcció, un dels quals n'exerceix la Vicepresidència, i amb tres dins el Consell Supervisor, un dels quals n'exerceix la Presidència. El Consell Supervisor es reuneix quinzenalment per a estudiar els dossiers de normalització corresponents als casos terminològics que s'han de normalitzar, o per a aprovar els documents de criteris lingüístics aplicables al treball terminològic.

L'any 1997 fou nomenada directora del TERMCAT Ester Franquesa i Bonet, que exercí el càrrec fins al 2002, any en què prengué possessió Rosa Colomer i Artigas, que n'és l'actual directora.

En aquests moments, el TERMCAT continua essent un consorci format per la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i el Consorci per a la Normalització Lingüística i es regeix pel Decret 108/2006, del 25 d'abril, pel qual s'aprova la modificació dels Estatuts del Consorci del Centre de Terminologia TERMCAT. La finalitat d'aquest Consorci és «la coordinació general de les activitats terminològiques relatives a la llengua catalana, promoure i dur a terme l'elaboració de recursos terminològics i garantir-ne la disponibilitat, i promoure el desenvolupament de productes d'enginyeria lingüística en què la terminologia té una especial incidència» (DOGC núm. 4622, del 27.4.2006, p. 18769).

El TERMCAT disposa de dues eines lingüístiques en línia potents: la Neoloteca (<http://www.termcat.cat/ca/Neoloteca/Fitxes>), que és una base de dades terminològiques en línia que aplega els termes normalitzats, és a dir, els que han rebut el vistiplau del Consell Supervisor, i el Cercaterm (<http://www.termcat.cat/cercaterm>), que és un servei de consultes terminològiques en línia.<sup>38</sup>

## b) EL PATROM

Dirigit pel membre Antoni M. Badia i Margarit, el programa de recerca Patronymica Romanica (PatRom), que es posà en marxa l'any 1988, té per objectiu constituir un corpus de materials antroponímics catalans que han de ser-

38. Agraïm a F. Xavier Fargas i Valero, del TERMCAT, el detall d'aquesta informació (comunicació personal).

vir de base per a la redacció del futur diccionari de cognoms de les llengües romàniques i del futur diccionari de cognoms del català.

La redacció del diccionari d'antroponímia catalana és fruit de la investigació duta a terme per a col·laborar en el projecte panromànic.

Al llarg de gairebé vint anys, han fet part d'aquest projecte Neus Baltrons i Ramoneda, Maria Reina Bastardas i Rufat, Jordi Bolòs i Masclans, Maria Brossa i Alavedra, Emili Casanova i Herrero, Jordi Costa, Imma Descals i Camarasa, Joan Miralles i Monserrat, Josep Moran i Ocerinjauregui, M. Concepció Planas i Ferrer, Esperança Piquer i Ferrer, M. Rosa Planas i Ferrer, Joaquim Rafel i Fontanals, Carolina Santamaria i Jordà i Agnès Talaya i Sánchez. A més, hi han col·laborat Elisenda Bernal i Gallén i Roser Saurí i Colomer.

En la pàgina web [http://www.iec.es/recerca/programes/Filologica/centre\\_patrom.htm](http://www.iec.es/recerca/programes/Filologica/centre_patrom.htm) s'hi pot trobar més informació, per bé que no ha estat actualitzada des del mes de maig del 2004.

Des del curs 2003-2004, el programa PatRom va deixar de figurar en la memòria anual de l'Institut.

c) EL DICCIONARI DEL CATALÀ CONTEMPORANI - DICCIONARI DESCRIPTIU  
DE LA LLENGUA CATALANA

El Diccionari del Català Contemporani (DCC) és un projecte lexicogràfic de gran abast que es desenvolupa a l'IEC des del 1985. Dirigit per Joaquim Rafel i Fontanals, té per objectiu general la reunió sistemàtica de dades sobre el lèxic català.

L'equip nombrós de col·laboradors amb què ha comptat aquest programa des de l'inici fa impossible d'esmentar-los tots ací; però sí que cal deixar constància dels coordinadors d'àrea Imma Sánchez i Sáiz (introducció de dades o de textos), Teresa Sallent i Arús (recerca bibliogràfica o repertori d'autors i obres), Joan Soler i Bou (lematització) i Teresa Ynglès i Nogués (introducció de dades o de textos) que figuren en les memòries de l'IEC dels cursos 1990-1991 i 1991-1992 (IEC, *Memòria* 1990-1991, p. 147; *Memòria* 1991-1992, p. 165).

A partir del curs 1992-1993, hi apareixen consignats els coordinadors d'àrea Josep M. Domènech i Gibert, Teresa Sadurní i Villaronga i Joan Soler i Bou (IEC, *Memòria* 1992-1993, p. 155; *Memòria* 1993-1994, p. 159), als quals s'afegeix, el curs 1994-1995, Lluís M. Sol i Salvadó, mentre que Joan Soler passa a ésser el coordinador de tot el projecte (IEC, *Memòria* 1994-1995, p. 155). En les memòries següents, deixen d'aparèixer els noms dels coordinadors.

Dins del marc d'aquest programa de recerca es va constituir el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC), enllestit el 1997, que és un corpus de referència de la llengua catalana constituït mitjançant el buidatge d'un ampli ventall de textos entre els anys 1832 i 1988, i una base de dades lexicogràfiques (BDLex), que són els recursos lingüístics que s'utilitzen com a referència de descripció en els treballs d'elaboració del *Diccionari descriptiu de la llengua*

*catalana*, la redacció del qual constitueix l'objectiu específic de la segona fase d'aquest projecte, que s'inicià l'any 1998, que comptà amb la col·laboració de la documentalista Aurora Vall i Casas.

Des de la *Memòria* 2000-2001 consta amb la denominació doble actual: Diccionari del Català Contemporani (DCC) - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana (DDLCC).

L'elaboració del DDLCC, encara en curs de redacció, es fa a partir, principalment, de l'anàlisi i l'explotació del CTILC. Des del 14 de gener de 2005 es poden consultar en línia públicament, per mitjà de contrasenya, els articles ja redactats d'aquest diccionari (<http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>).

A final del 2007, la composició de la coordinació del projecte era la següent: Joan Soler, coordinador general; Teresa Sadurní, tècnica de disseny informàtic; Roser Sanromà i Borrell, tècnica de validació estructural; Josep M. Domènech, secretari de redacció, i Lluís M. Sol, redactor de classes tancades. Els altres redactors en plantilla del diccionari eren: Anna Chamizo i Tarté, Marta Folia i Campos, Antònia Ferrer i Gràcia, Eva Carnicer i Foix, Irene Comas i Alsina, David Ordóñez i Garcia, Núria Reixach i Boada, Bernat Oliver i Majó, Lourdes Sola i López, Àngel Gil i Sabaria, Cristina Guirado i Gil, Judit Feliu i Cortés i Berta Pedemonte i Miquel.

#### d) L'ATLES LINGÜÍSTIC DEL DOMINI CATALÀ (ALDC)

78

Aquest programa de recerca, que s'inicià l'any 1989, tingué de fet l'origen l'any 1952, quan els membres de la Secció Filològica Antoni M. Badia i Margarit i Germà Colón i Domènech, conscients de les limitacions de les obres geolingüístiques publicades o programades fins aleshores (vegeu la dissort del projecte de *l'Atlas lingüístic de Catalunya* d'Antoni Griera, § 6.2.1), van anunciar la realització d'un atlas lingüístic de tot el domini català, les enquestes del qual començaren el 1964 i es concloueren el 1975. Els principals enquestadors foren Joan Martí i Castell, Lídia Pons i Griera, Joaquim Rafel i Fontanals i Joan Veny i Clar, que n'esdevingué el director.

Dificultats professionals i de finançament van paralitzar aquesta immensa empresa cartogràfica, fins que el 1989, arran de la reestructuració de l'Institut d'Estudis Catalans, l'ALDC fou acollit com un programa de recerca dins la Secció Filològica. Joan Veny i Lídia Pons es posaren al capdavant del programa, amb la col·laboració estreta de la investigadora Àngels Massip i Bonet (des de l'any 1990) i de la tècnica Núria Jolis i Masjuan, s'elaboraren els programes informàtics corresponents i es treballà en la introducció i el processament de les dades. Les subvencions concedides per la Fundació Catalana de Gas, la Universitat de Barcelona, el Govern de les Illes Balears, el Govern d'Andorra i la Unió Europea han fet possible la bona marxa del projecte.

Des que el programa fou acollit per l'IEC, el desenvolupament d'aquest ha estat plantejat en dues fases, la primera de formació d'una base de dades informatitzada i la segona d'explotació de la base de dades.

Els objectius de la primera fase (1989-1998) foren: a) La formació d'una base de dades informatitzada amb els materials dialectològics recollits *in situ* mitjançant un qüestionari de 2.452 preguntes aplicat a 190 poblacions de tot el domini de llengua catalana. Les respostes a aquest qüestionari, presentades en forma fonètica i en grafia convencional, permetran l'estudi de la variació lèxica, fonètica, morfològica i sintàctica del català en qualitat de llengua històrica. La base de dades consta de 475.425 registres. b) La preparació d'un recull d'etnotextos del català oriental. Es tracta de textos enregistrats magnèticament i transcrits en versió fonètica i en versió normalitzada que reproduïxen la parla espontània de les generacions més grans en les diferents modalitats de la llengua; generalment reflecteixen aspectes de la vida rural desusats o poc coneguts en la societat moderna. Aquest recull fou publicat l'any 1998 amb el títol *Atlas lingüístic del domini català. Etnotextos del català oriental*.

Els objectius de la segona fase (1999-2001) foren: a) La preparació, mitjançant programes semiautomàtics, de les dades emmagatzemades i la publicació en format cartogràfic. Fins ara s'han editat els volums següents: I) *Introducció*. 1. *El cos humà. Malalties* (2001); II) 2. *El vestit*; 3. *La casa i ocupacions domèstiques* (2003); III) 4. *La família. Cicle de la vida*; 5. *Món espiritual: l'Església. Festes religioses. Creences*; 6. *Jocs*; 7. *Temps cronològic. Meteorologia*, i 8. *Topografia* (2006). b) La preparació d'un recull d'etnotextos de català nord-occidental i de valencià, presentats en transcripció fonètica i en grafia convencional.

Resten pendents de publicar sis volums més de l'*Atlas*. S'hi pot trobar més informació a la pàgina web <http://www.iec.cat/iecarui/atles.html>, per bé que l'última actualització és del 2007.

A final del 2007, el personal tècnic adscrit a aquest projecte eren la coordinadora Núria Jolis i Masjoan i la tècnica lingüística Montserrat Roma i Huguet.

#### e) EL GLOSSARIUM MEDIAE LATINITATIS CATALONIAE (SEGLES IX, X I XI)

Creat per Marià Bassols de Climent (1903-1973), catedràtic de filologia clàssica de la Universitat de Barcelona i dirigit pel membre de la Secció Filològica Joan Bastardas i Parera, l'objectiu del programa *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, elaborat juntament amb la Institución Milá y Fontanals del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) i iniciat l'any 1960, és la redacció i edició d'un amplíssim diccionari en què siguin consignades críticament les innovacions lèxiques i semàntiques del llatí de l'alta edat mitjana catalana i també el lèxic pertanyent a la mateixa llengua catalana d'aquest període.

L'interès del *Glossarium* és primordialment lingüístic, però és també una obra important per als estudis de caràcter històric i arqueològic, perquè a través dels articles es reflecteixen molts aspectes de la vida dels segles IX a l'X: la cultura material, l'estructura social, el feudalisme, els costums jurídics, la repoblació, el conreu de la terra, la guerra, la ciutat, la cultura literària, etcètera.



L'any 1985 se'n publicà el primer volum, que abraça les lletres A-D. Amb la col·laboració de Teresa Gràcia i Sahuquillo, Lluïsa de Nadal i Caperà i Pere J. Quetglas i Nicolau, l'any 2001 quedà enllestida la redacció dels articles corresponents a la lletra F (fascicle 11) i, el 2006, amb la col·laboració afegida d'Ana Gómez Rabal, els corresponents a la lletra G (fascicle 12). Al final del període estudiat se'n preparava l'edició en CD-ROM i s'estava redactant la lletra E.

La pàgina web de l'IEC corresponent a aquest programa de recerca (<http://www.iecat.net/recerca/programes/Filologica/glossariummediae.htm>) no ha estat actualitzada des del febrer del 2000, però es pot consultar un article ben documentat i posat al dia per Ana Gómez Rabal en la revista *Estudis Romànics* (Gómez, 2008, p. 215-221).

#### f) LA BIBLIOGRAFIA LINGÜÍSTICA CATALANA

El mes de febrer del 1990, la Secció Filològica assumí aquest programa de recerca, dirigit per Antoni M. Badia i Margarit, amb la col·laboració de Joaquim Rafel i Fontanals i Maria Montserrat Prat i Serra. També hi han col·laborat, al llarg d'aquests anys, Manuel Calderón Calderón, Maria Pilar Jiménez Aradón, Albert Ribas i Massana i Eduard Vilella i Morató.

Aquest programa de recerca pretén posar a l'abast de tothom la informació relativa als autors, les matèries, els títols, els anys de publicació i les referències corresponents a monografies i articles sobre la llengua catalana de tots els temps, en dues parts: una bibliografia de bibliografies i una bibliografia general d'estudis sobre la llengua catalana, és a dir, un buidatge d'articles de la primera part ampliat amb un criteri comprensiu i selectiu (IEC, *Memòria 1989-1990*, p. 71).

A partir del curs 1993-1994, aquest programa deixà de figurar en les memòries anuals de l'IEC.

#### g) L'OBSERVATORI DE NEOLOGIA

Dirigit per la membre de la Secció Filològica M. Teresa Cabré i Castellví, l'objectiu d'aquest programa, que s'inicià l'any 1989, és analitzar els neologismes d'àmplia difusió que apareixen en textos de llengua general en català. Amb aquesta finalitat, duu a terme el buidatge sistemàtic de la premsa catalana, dels mitjans de comunicació audiovisual i de textos escrits no mediatitzats per la revisió lingüística.

Aquest programa es desenvolupa en col·laboració amb l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra.

A final del 2007 participaven en aquest programa, a més de la directora, les investigadores Judit Freixa i Aymerich, Ona Domènech i Bagaria, Rosa Estopà i Bagot i Mercè Lorente i Casafont, i més de trenta col·laboradors, entre els quals Sílvia López i Caballer, que és la responsable de la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC.

Es pot trobar informació detallada i posada al dia del programa en la pàgina web <http://www.iula.upf.edu/obneo>.

Relacionat amb aquest programa, el curs 2004-2005 es va engregar un projecte titulat Cooperació en Neologia Catalana: desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet, dirigit també per M. Teresa Cabré i Castellví, amb la finalitat de crear, sobretot, una plataforma d'accés a la informació multilingüe de les dades de l'Observatori de Neologia (IEC, *Memòria* 2004-2005, p. 379-380; *Memòria* 2005-2006, p. 332-333), i, més endavant, la creació de NEOROM, una xarxa d'observatoris de neologia de les llengües romàniques (IEC, *Memòria* 2005-2006, p. 333-334; vegeu també el § 6.2.3.n).

#### h) ELS TREBALLS DE SOCIOLINGÜÍSTICA

Iniciat per l'estiu del 1992 i dirigit pel membre de la Secció Filològica Joan A. Argente,<sup>39</sup> amb la col·laboració d'Anxo M. Lorenzo Suárez i Joan Pujolar i Cos, aquest programa de recerca se centrà en el projecte *Tria de llengua, discurs i identitat entre joves de barris obrers a Barcelona*.

Els objectius d'aquest projecte eren assolir una comprensió profunda del fenomen de la tria de llengua i dels processos interactius i socials implicats en el comportament lingüístic de la població, i obtenir informació pertinent aplicable a iniciatives de planificació lingüística, com poden ésser la formulació de campanyes públiques o el disseny d'estudis quantitius a gran escala per a mostres representatives de població (IEC, *Memòria* 1992-1993, p. 117).

Des del curs 1998-1999 deixà de figurar en les memòries anuals de l'Institut.

#### i) EL LABORATORI DE FONÈTICA I ELS PROJECTES ESPRIT

El Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans, dirigit pel membre Daniel Recasens i Vives integra el Grup de Fonètica Experimental, que és un grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya.<sup>40</sup>

L'objectiu de la recerca dels membres del Grup és atènyer un coneixement millor dels mecanismes articuladoris i perceptuals que fan servir els parlants per a generar i descodificar seqüències de parla, de les tendències de canvi fonètic i fonològic en català antic i en català actual, i també dels mecanismes de producció i coarticulació de vocals i consonants del català. Amb aquesta finalitat, el Grup disposa de la instrumentació i del programari adequats per a analitzar el moviment de la llengua, els llavis, la mandíbula, el vel del paladar i les cordes

39. L'any 1998, Joan Albert Argente i Giralt regularitzà ortogràficament el seu primer cognom afegint-hi la erra final (*Argenter*). A partir d'aquí farem servir pertot el cognom regularitzat.

40. Tot i que inspirat en el Laboratori de Fonètica que tingué l'Institut entre el 1916 i el 1919, cal reconèixer que en aquesta nova etapa no ha disposat fins ara de cap instal·lació a la seu de l'IEC.

vocals; per a estudiar els components de freqüència, la intensitat i la durada de l'ona acústica, i per a administrar tests de percepció amb estímuls de parla real o sintètica perquè puguin ésser avaluats.

L'activitat de recerca del Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans començà l'any 1990 i s'ha desenvolupat de manera ininterrompuda des d'aleshores amb la participació de biòlegs, físics, psicòlegs i lingüistes. Durant la dècada dels noranta del segle passat, el Laboratori participà en dos projectes ESPRIT de la Comunitat Europea, ja finalitzats: el Projecte ESPRIT-ACCOR, *Articulatory-acoustic correlations in coarticulatory processes: A cross-language investigation* (1989-1991) i el Projecte ESPRIT - Speech MAPS, *Mapping of Action and Perception of Speech* (1992-1995).<sup>41</sup>

El curs 1998-1999 s'ocupà també de la caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques del català dialectal.

Des del 2002 s'hi portà a terme un estudi d'algunes característiques articulatòries i acústiques dels dialectes catalans. Aquesta recerca ens informa amb objectivitat sobre diferències de pronúncia entre dialectes, contribueix a una caracterització millor de la tipologia universal de sons, i permet formular hipòtesis sobre l'evolució fonètica de les llengües.

L'agost de 2003 organitzà el 15<sup>th</sup> Internacional Congress of Phonetic Sciences al Palau de Congressos de Montjuïc (Barcelona), amb l'assistència d'un miler de congressistes d'arreu del món.

#### j) LA GRAMÀTICA CATALANA

El 19 de gener de 1996, la Secció Filològica aprovà el document provisional *Pla per a l'elaboració de la gramàtica de l'IEC*, l'objectiu del qual era justificar la necessitat del projecte d'elaboració d'una nova gramàtica normativa que pugui prendre el relleu de la setena edició de la de Pompeu Fabra (publicada el 1933), oferir un disseny general de les característiques conceptuals i dels mètodes de treball aplicables i plantejar-ne els requisits organitzatius i pressupostaris. Al capdavant d'aquest projecte se situà el membre Joan A. Argenter i Giralt (IEC, *Memòria* 1995-1996, p. 348-350).

Per la diada de Sant Jordi del 2002 s'obrí al públic, primerament, als subscriptors del Fòrum d'Estandardització (FOREST; vegeu el § 8.11) i després al públic en general, l'edició electrònica de la versió provisional de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, que engloba les parts de fonètica i fonologia, morfologia flexiva, formació de mots i ortografia (es pot consultar a l'adreça <http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>).

41. IEC, «Laboratori de Fonètica» (en línia), a *Institut d'Estudis Catalans* ↓ *Coneixement* ↓ *Recerca* ↓ *Centres i laboratoris*, Barcelona, IEC, [2010 (última actualització)], <[http://www.iec.cat/coneixement/entrada\\_c.asp?c\\_epigraf\\_num=155](http://www.iec.cat/coneixement/entrada_c.asp?c_epigraf_num=155)> (consulta: 27 juny 2011). De fet, no apareix en les memòries anuals de l'IEC fins al curs 1995-1996, en què es parla del Programa de Fonètica ESPRIT - Speech MAPS / ACCOR (IEC, *Memòria* 1995-1996, p. 343-346).

Des del curs 2002-2003 deixà de figurar en les memòries anuals, per tal com se n'ocupa l'Oficina de Gramàtica de la mateixa secció (vegeu el § 6.2.2.d).

k) EL VOCABULARI DE LA LLENGUA CATALANA MEDIEVAL DE LLUÍS FARAUDO DE SAINT-GERMAIN

Aquest programa, dirigit per Germà Colón Domènech i creat l'any 2001, té per finalitat la publicació dels materials lexicogràfics que Lluís Faraudo de Saint-Germain, membre adjunt de la Secció Filològica del 1953 al 1957, va deixar en herència a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC, *Memòria* 2001-2002, p. 305), entre els quals hi ha el *Vocabulari de la llengua catalana medieval*, un primer tast del qual fou publicat dins la *Miscel·lània Fabra* (Lluís Faraudo, 1998, p. 143-174), que aparegué el 1943, amb motiu de setantè aniversari de l'eminent gramàtic (IEC, *Memòria* 2003-2004, p. 321).

Les tasques relatives a aquest programa s'iniciaren el mes de desembre de 2001 amb la introducció a l'ordinador de les fitxes del Cederari Faraudo, i, des de la tardor del 2004, se'n pot consultar una primera mostra des del web de l'IEC (<http://www2.iec.cat/faraudo>).

En la memòria de l'IEC corresponent al curs 2005-2006 no figurava aquest programa, però tornà a aparèixer en la memòria del curs 2006-2007 (IEC, *Memòria* 2006-2007, p. 371), en què es comentava el fet que durant el curs s'havia treballat per esbrinar, entre altres comprovacions, quines edicions de certes obres va utilitzar Faraudo, amb la finalitat de veure-hi coincidències i discrepàncies respecte a publicacions científiques actuals.

83

l) LES OBRES COMPLETES DE POMPEU FABRA

El 17 de maig de 2002, la Secció Filològica aprovà el programa presentat pel membre Joan Solà i Cortassa amb vista a l'edició de les obres completes de Pompeu Fabra. El 16 de desembre del mateix any, la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i l'Institut d'Estudis Catalans signaren el conveni que va permetre engegar-lo (IEC, *Memòria* 2002-2003, p. 390-391).

Aquest programa és dirigit pel membre Joan Solà i Cortassa i pel lingüista Jordi Mir i Parache.

Dels nou volums previstos, fins al final del 2007 se'n publicaren quatre: el volum 1, l'any 2005, titulat *Gramàtiques de 1891, 1898, 1912*; el volum 2, l'any 2006, *Sillabari. Gramàtiques de 1918 (curs mitjà), 1928, 1929 i 1941. Cursos orals*; el volum 3, l'any 2006, *Articles erudits. Gramàtiques francesa i anglesa*, i el volum 5, l'any 2007, *Diccionari general de la llengua catalana*.

m) ESTUDIS ROMÀNICS

Aquest programa, que té per objectiu garantir el finançament necessari per a continuar l'edició de la revista *Estudis Romànics* (que s'inicià l'any 1916 i

que es veié estroncada l'any 1991, quan aparegué publicat el volum xx, corresponent als anys 1987-1989, que fou el darrer a cura de Ramon Aramon), és dirigit per Antoni M. Badia i Margarit i torna a constar com a programa de l'Institut des del curs 2002-2003 (IEC, *Memòria* 2002-2003, p. 389-390).

Des d'aleshores, han aparegut puntualment els volums xxv (2003), xxvi (2004), xxvii (2005), xxviii (2006), xxix (2007).

#### n) COOPERACIÓ EN NEOLOGIA CATALANA

Els objectius generals del programa Cooperació en Neologia Catalana, desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet, creat l'any 2004 i dirigit per M. Teresa Cabré i Castellví, són els següents (IEC, *Memòria* 2004-2005, p. 379-380): crear la plataforma d'accés a la informació multilingüe perquè permeti consultar les dades de l'Observatori de Neologia (OBNEO) via web i incorporar la informació recollida pels observatoris d'altres llengües romàniques (vegeu també el § 6.2.3.g); desenvolupar una plataforma web de treball que permeti treballar en xarxa via Internet; posar en marxa un mètode de recerca cooperativa que integri grups dels diferents dominis del català; facilitar als organismes lingüístics materials per a l'actualització del corpus lèxic de la llengua d'acord amb les tendències manifestades en la creació i l'ús de neologismes; proposar noves estratègies de detecció automàtica de neologia formal que millorin el sistema d'extracció automàtica de neologia (SEXTAN); desenvolupar estratègies de detecció (semi)automàtica de neologia semàntica, i també contrastar les tendències de creació de lèxic nou en les diferents llengües romàniques.

Paral·lelament, es va crear la NEOROM: una xarxa d'observatoris de neologia de les llengües romàniques, dirigit també per M. Teresa Cabré i Castellví (IEC, *Memòria* 2005-2006, p. 333-334).

#### o) ALTRES PROGRAMES DE RECERCA

En les memòries anuals de l'Institut apareixen puntualment altres programes o projectes de recerca que no han tingut gaire continuïtat, que ja han finalitzat o bé que tot just acaben de començar. Entre aquests, podem esmentar els següents: *Onomasticon Cataloniae*, dirigit per Joan Coromines i Vigneaux (IEC, *Memòria* 1992-1993, p. 118; 1993-1994, p. 121); *La flexió verbal en els dialectes catalans*, dirigit per Josep Moran i Ocerinjauregui (*Memòria* 1996-1997, p. 304; 1997-1998, p. 318; 1998-1999, p. 350; 1999-2000, p. 395-396); LE-PAROLE (Preparatory Action for Linguistic Resources Organisation for Language Engineering), dirigit per Joaquim Rafel i Fontanals (*Memòria* 1996-1997, p. 305; 1997-1998, p. 316-317); Edició del *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* d'Antoni Febrer i Cardona, dirigit per Jordi Carbonell i de Ballester (*Memòria* 1997-1998, p. 318-319); Proposta per a un estàndard oral lèxic, dirigit per Joan Veny i Clar (*Memòria* 1998-1999, p. 343-344); Contribució a l'elaboració del *Diccionari d'antroponímia catalana*: normalització de materials,

dirigit per Antoni M. Badia i Margarit (*Memòria* 1998-1999, p. 345-346; 1999-2000, p. 389-390); SIMPLE (Semantic Information for Multifunctional Plurilingual Lexica), dirigida per Joaquim Rafel i Fontanals (*Memòria* 1998-1999, p. 349); Índex de llengües del món, dirigit per Carme Junyent i Figueras, Lluís B. Polanco i Roig en fou el ponent per la Secció (*Memòria* 1999-2000, p. 396-397); *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut. Segona edició, dirigit per Joaquim Rafel i Fontanals (*Memòria* 2000-2001, p. 273-275; 2001-2002, p. 303-305); Informatització del *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB), dirigit per Joaquim Rafel i Fontanals (*Memòria* 2000-2001, p. 277-278; 2001-2002, p. 296-298; 2002-2003, p. 387-388); Portal de Dades Lingüístiques, dirigit per M. Teresa Cabré i Castellví (*Memòria* 2000-2001, p. 281; 2001-2002, p. 300-303; vegeu també el § 8.12); Publicació de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona, dirigit per Jordi Carbonell i de Ballester (*Memòria* 2002-2003, p. 395-396; 2003-2004, p. 326-328; 2004-2005, p. 386); Epistolari Josep Sebastià Pons, dirigit per August Bover i Font (*Memòria* 2004-2005, p. 382; 2005-2006, p. 335-336); Llengua i territori a ponent i a l'alt Pirineu (I): el patrimoni etnicolingüístic al Pirineu i Prepirineu occidentals i al nord de la Franja, dirigit per Ramon Sistac i Vicén (*Memòria* 2004-2005, p. 383-384); La revernacularització del català a Alacant, dirigit per Brauli Montoya i Abat (*Memòria* 2006-2007, p. 370-371), i Les notes personals de Manuel Milà i Fontanals sobre els dialectes, dirigit per Josep Moran i Ocerinjauregui (*Memòria* 2006-2007, p. 369).

85

#### **6.2.4. Els programes de recerca terminològics de les altres seccions de l'Institut**

A més de la Secció Filològica, les altres seccions de l'IEC participen també en la normalització mitjançant programes de recerca relacionats, en aquest cas, amb els llenguatges d'especialitat. En els subapartats que figuren a continuació, resseguim d'una manera molt succinta els programes o projectes que les altres quatre seccions han recollit en les memòries anuals de l'IEC dels temps recents.

##### *a)* EL DICCIONARI DE GEOLOGIA

Aquest programa de la Secció de Ciències i Tecnologia dirigit per Oriol Riba i Arderiu serví per a la preparació de la primera edició del *Diccionari de geologia*, publicat l'any 1997 per Enciclopèdia Catalana. Entre el 1990 i el 1998 hi van col·laborar les persones següents: Jaume Bech i Borràs, Esther Cadilla i Falcó, Ferran Colombo i Piñol, Josep M. Mata i Perelló, Joan Carles Melgarejo i Draper, Joan Riba i Romeva, Pere Santanach i Prat, David Serrat i Congost, Ramon Vaquer i Navarro i Manuela Villoldo i Anton. El Servei de Correcció hi va intervenir durant la correcció de la base de dades i de l'original redactat (cf. el § 6.9.1).

La informació detallada de l'evolució del programa del Diccionari de Geologia consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 1990-1991, p. 35-37; 1991-1992, p. 77-78; 1992-1993, p. 72-75; 1993-1994, p. 80-82; 1994-1995, p. 78-81; 1995-1996, p. 316-317; 1996-1997, p. 265-266; 1997-1998, p. 277-278.

En la *Memòria* de l'IEC corresponent al curs 2007-2008 apareix esmentat aquest diccionari (de fet, la segona edició d'aquesta obra es publicà digitalment pel desembre del 2008: <http://cit.iec.cat/dgeol>) dins el programa del Diccionari de Ciència i Tecnologia (cf. el § 6.2.4.f).

#### b) EL DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Aquest programa de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics —filial adscrita a la Secció de Filosofia i Ciències Socials—, dirigit per Josep M. Mas i Solench i promogut per la Fundació Jaume Callís, té per finalitat la confecció d'un diccionari enciclopèdic de dret català ([http://scej.iec.cat/filial/digitalAssets/13483\\_Introduccio.pdf](http://scej.iec.cat/filial/digitalAssets/13483_Introduccio.pdf)).

Josep Serrano i Daura assumí la coordinació general i la supervisió del programa després del traspàs de Josep M. Mas i Solench, esdevinguda l'1 de desembre de 2005.

La informació detallada de l'evolució del programa del Diccionari Jurídic Català consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 1995-1996, p. 367; 1996-1997, p. 324-325; 1997-1998, p. 338-339; 1998-1999, p. 370-371; 1999-2000, p. 416-417; 2000-2001, p. 288-290. Malgrat que deixà d'aparèixer en la *Memòria* anual de l'IEC des del curs 2001-2002, en la *Memòria* del curs 2006-2007 (p. 512) hi aparegué una breu indicació sobre la progressió d'aquest projecte.<sup>42</sup>

#### c) EL DICCIONARI DE LES CIÈNCIES AMBIENTALS

Aquest programa de la Secció de Ciències Biològiques, dirigit per Pere Riera i Micaló, tenia com a ponent la membre Mercè Durfort i Coll. L'objectiu del programa era redactar el *Diccionari de les ciències ambientals*, que es publicà en format digital en el lloc web de l'Institut per l'octubre del 2008 (<http://cit.iec.cat/dca>), amb el suport del programa Diccionari de Ciència i Tecnologia.

L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics en va corregir l'original (cf. el § 6.9.3).

Durant el període estudiat, la informació detallada de l'evolució del programa del Diccionari de les Ciències Ambientals consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 1996-1997, p. 233-234; 1997-1998, p. 238; 1998-1999, p. 262; 1999-2000, p. 302-304; 2000-2001, p. 242-244. En la *Memòria* del curs 2006-2007 se'n dona notícia sota l'epígraf del Diccionari de Ciència i Tecnologia (cf. el § 6.2.4.f).

42. Des del 23 de maig de 2011 es pot consultar en línia el *Diccionari jurídic català* fruit d'aquest programa de recerca (<http://cit.iec.cat/DJC>).

d) EL PROJECTE SCRIPTORIUM

Aquest programa, fruit de la col·laboració de la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrés de Cultura Catalana, la Fundació Joaquim Torrens Ibern i l'Institut d'Estudis Catalans, és dirigit per Ricard Guerrero i Moreno, membre de la Secció de Ciències Biològiques, i té per finalitat la traducció al català i la publicació de llibres bàsics de text universitaris de les carreres científiques o tècniques (<http://scriptorium.iecat.net>).

L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics i el Servei de Correcció Lingüística hi intervenen des de l'any 2004 (cf. els § 6.9.3 i 6.9.4, respectivament).

La informació detallada de l'evolució del Projecte Scriptorium consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 2002-2003, p. 468-472; 2003-2004, p. 406-407; 2004-2005, p. 472-473; 2005-2006, p. 384; 2006-2007, p. 408; 2007-2008, p. 327-328.

Les obres traduïdes i publicades durant el període estudiat han estat les següents:

HARRIS, Daniel C. *Anàlisi química quantitativa*. Edició a cura de Salvador Alegret i Elisabeth Bosch. Barcelona: Reverté, 2006. [Traducció de la 6a ed. nord-americana]

BERG, Jeremy M.; TYMOCZKO, John L.; STRYER, Lubert. *Bioquímica*. Edició a cura de Juli Peretó, amb la col·laboració de Mercè Pamblanco. Barcelona: Reverté, 2007. [Traducció de la 6a ed. nord-americana]

Al final del 2007 era en curs de traducció i correcció l'obra següent:

SCHAECHTER, Moselio; INGRAHAM, John L.; NEIDHARDT, Frederick C. *Microorganismes*. Coordinació de Ricard Guerrero i Mercè Piqueras. Barcelona: Reverté, 2008. [Traducció de la 1a ed. nord-americana]

e) L'ENCICLOPÈDIA DE PEDAGOGIA I EL DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE PEDAGOGIA

Aquest programa de la Societat Catalana de Pedagogia —filial adscrita a la Secció de Filosofia i Ciències Socials—, dirigit per Joan Mallart i Navarra, tingué com a ponent el membre Josep González-Agàpito i Granell. L'objectiu del programa és analitzar la pedagogia com a àmbit de coneixement i presentar-la de manera clara i succinta per a un públic amb diferents nivells d'especialització, en forma d'enciclopèdia de gran abast que pugui esdevenir obra de referència per a totes les biblioteques dels Països Catalans en l'àmbit de la pedagogia.

La informació detallada de l'evolució del programa de l'Enciclopèdia de Pedagogia consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 2001-2002, p. 310-311; 2002-2003, p. 400-403; 2003-2004, p. 334-336; 2004-2005, p. 392-393.

Durant el curs 2005-2006, aquest programa passà a denominar-se Diccionari Enciclopèdic de la Pedagogia Catalana i, posteriorment, Diccionari Enci-



clopèdic de Pedagogia. Té per objectiu incloure tot el contingut de les ciències de l'educació i, molt particularment, les especificitats pròpies de les terres de parla catalana, entre les quals, les persones que han estat rellevants, i també les institucions i els projectes d'aquest àmbit.

La informació detallada de l'evolució del programa del Diccionari Enciclopèdic de Pedagogia consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 2005-2006, p. 500; 2006-2007, p. 532; 2007-2008, p. 256.

f) EL DICCIONARI DE CIÈNCIA I TECNOLOGIA (DICIT)

Aquest programa de la Secció de Ciències i Tecnologia és dirigit per Salvador Alegret i Sanromà, membre d'aquesta Secció, amb la col·laboració d'Agustí Mayor i Lloret, Joana Torres i Bosch i, posteriorment, de Meritxell Màrgens i Rams. La finalitat del projecte és crear i mantenir una base de dades terminològiques de ciència i tecnologia que es pugui consultar en el web institucional de l'Institut, que sigui una eina profitosa per a la correcció de textos científics i tecnològics, que faciliti l'elaboració de diccionaris de referència en llengua catalana i que promogui la terminologia científica i tècnica entre els estaments professionals i educatius ([http://www.iec.cat/coneixement/entrada\\_c.asp?c\\_epigraf\\_num=121](http://www.iec.cat/coneixement/entrada_c.asp?c_epigraf_num=121)).

L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics i el Servei de Correcció Lingüística hi intervenen des de l'any 2004 (cf. els § 6.9.3 i 6.9.4, respectivament).

El programa Diccionari de Ciència i Tecnologia compta amb un Consell Supervisor, format per Oriol Casassas i Simó (SECCB), Josep Vigo i Bonada (SECCB), Joaquim Rafel i Fontanals (SF), Oriol Riba i Arderiu (SECCT; traspassat el 31 de maig de 2011) i Salvador Alegret i Sanromà (SECCT i director).

Durant el període estudiat, la informació detallada de l'evolució del programa del Diccionari de Ciència i Tecnologia consta en les memòries institucionals dels cursos següents: 2004-2005, p. 368; 2005-2006, p. 327; 2006-2007, p. 356-357; 2007-2008, p. 255-256.

g) ALTRES PROGRAMES DE RECERCA TERMINOLÒGICA

En les memòries anuals de l'Institut apareixen puntualment altres programes o projectes de recerca que no han tingut gaire continuïtat i que ja han finalitzat. Entre aquests, podem esmentar els següents: Vocabulari de Codicologia, de la Secció Històrico-Arqueològica, dirigit per Manuel Mundó i Marcet, amb la col·laboració de Lluïsa Berasategui i Dolcet i Jordi Torra (*Memòria* 1990-1991, p. 16); Diccionari Historicobiogràfic de Periodistes a Catalunya (inicialment denominat Diccionari de Periodistes), de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, dirigit per Josep M. Casasús i Gurí, amb la col·laboració de Joan Manuel Tresserras i Gaju, Carolina Biosca i Montserrat Serra (*Memòria* 1992-1993, p. 132-133; 1993-1994, p. 136-137); Diccionari Català de Filosofia, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, dirigit per Eusebi Colomer i Pous, amb la col·laboració de Francesc Josep For-

tuny i Bonet i Pere Lluís Font (*Memòria* 1993-1994, p. 137; 1994-1995, p. 137; 1995-1996, p. 365-366); Traducció al Català de l'International Code of Zoological Nomenclatures (Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica), de la Secció de Ciències Biològiques, dirigit per Xavier Bellés i Ros (*Memòria* 2001-2002, p. 285-286; es pot consultar en línia a <http://cit.iec.cat/cinz>; l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics en duagué a terme la correcció durant l'any 2003); Bateria de Tests Verbals, de la Secció de Ciències Biològiques, dirigit per Lluís Garcia i Sevilla (*Memòria* 2005-2006, p. 318-319; 2006-2007, p. 344; 2007-2008, p. 245; l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics l'assessorà lingüísticament).

Finalment, tot i que no consta com a programa de recerca en les memòries institucionals, cal fer esment d'una iniciativa rellevant en l'àmbit de la terminologia i la normalització científiques: es tracta del conjunt d'obres normatives de la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada (IUPAC) per a les ciències químiques i, en alguns aspectes, també físiques.

Les primeres orientacions sobre la normalització de la nomenclatura sistemàtica de química en català es troben de manera indirecta en les primeres edicions del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, amb la incorporació de termes com ara *acetilè*, *benzè* o *butà*. Aquestes bases foren desenvolupades posteriorment d'una manera més extensa en la *Gran enciclopèdia catalana*, per bé que no de manera completa. Per això, Enric Casassas, membre de la Secció de Ciències, per mitjà d'aquesta Secció de l'Institut, promogué la traducció sistemàtica de l'anglès al català de les normes de nomenclatura en química de la IUPAC, les quals són considerades oficials per la comunitat científica internacional. Aquestes nomenclatures són publicades per la IUPAC en volums que tenen la tapa d'un color diferent per a cada branca de la química, característica que també segueixen les traduccions catalanes. El primer volum, sobre química analítica, fou publicat l'any 1987 dins la col·lecció «Monografies de la Secció de Ciències», però els següents encetaren una nova col·lecció, «Nomenclatura de Química» ([http://publicacions.iec.cat/X.do?method=start&LIST.ID=CATALEG\\_RAPIDA&moduleName=cataleg&subModuleName=cerca\\_rapida](http://publicacions.iec.cat/X.do?method=start&LIST.ID=CATALEG_RAPIDA&moduleName=cataleg&subModuleName=cerca_rapida)), iniciada per Enric Casassas, aleshores president de l'IEC, i continuada per Salvador Alegret, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia. En el web oficial de la IUPAC (<http://www.iupac.org>) es pot comprovar que el català és una de les poques llengües del món que sistemàticament té traduïdes les normes d'aquest organisme internacional.

En aquest sentit, des del 1979, en què el president de l'IEC, Joan Ainaud i de Lasarte, va demanar per primera vegada autorització per a procedir a la traducció al català i a l'edició d'un d'aquests volums, es van traduir al català i es van publicar les obres següents fins al final del 2007:

- UNIÓ INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA (IUPAC). *Compendi de nomenclatura de química analítica: Regles definitives de 1977*. Edició a cura d'Enric Casassas i Salvador Alegret. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1987. [Llibre taronja]
- *Nomenclatura de química orgànica, seccions A, B i C: Regles definitives de 1979*. Edició a cura d'Àngel Messeguer i Miquel À. Pericàs. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1989. [Llibre blau]
- *Nomenclatura de química inorgànica: Recomanacions de 1990*. Versió catalana d'Enric Casassas i Joaquim Sales. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1997. [Llibre vermell]
- *Magnituds, unitats i símbols en química física*. Versió catalana de Josep M. Costa. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004. [Llibre verd]
- *Compendi de nomenclatura de química analítica: Regles definitives de 1997*. Edició a cura d'Elisabeth Bosch i Salvador Alegret. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007. 3 v. [Traducció de la 3a ed. anglesa] [Llibre taronja]

### 6.3. *La Secció Ortogràfica de les Oficines Lexicogràfiques (1915-1917)*

90

La Secció Ortogràfica de les Oficines Lexicogràfiques fou creada l'any 1915 amb l'objectiu de resoldre una multitud de problemes i dubtes relacionats amb l'aplicació de les *Normes ortogràfiques* aprovades dos anys abans i també per a enllestir un diccionari ortogràfic que pogués oferir una imatge fidel i precisa de les paraules escrites en llurs múltiples manifestacions i aspectes gramaticals.

La importància d'aquesta Secció, en el període reconstitutiú del nostre idioma, no és aquí el lloc d'escatir-la. Fem observar solament que la seva creació ha obeït senzillament al desig d'unificar a poc a poc no solament l'aspecte material escrit de la llengua, sinó també el seu fons i la seva forma, en el sentit d'expurgar els originals portats a la correcció, de tota mena de formes estranyes i contraries a l'esperit lingüístic del català, laborant així insensiblement per a la fixació de la llengua literaria. [IEC, SF, 1916, p. 27]

La correcció i la supervisió de publicacions havien tingut, des dels inicis, un paper important, però fou especialment rellevant a partir de l'aprovació de les *Normes ortogràfiques* (Balcells i Pujol, 2002, p. 188, n. 740). Com hem vist més amunt (cf. el § 6.2.1), dins mateix de les Oficines Lexicogràfiques hi havia seccions especialitzades que s'encarregaven de feines més específiques, com ara la preparació i la revisió d'algunes obres lexicogràfiques (com ara el *Diccionari Aguiló* i el *Diccionari general de la llengua catalana*), mentre que la Secció Ortogràfica s'ocupava de la correcció de textos de la Secció Filològica i de les altres seccions i també de documents de procedència aliena (cf., per exemple, Actes SF, 28.1.1916).

També s'ocupà de la redacció del «Vocabulari Ortogràfic», que s'acabà publicant amb el títol de *Diccionari ortogràfic* l'any 1917 (cf. Actes SF, 10.12.1915

i 12.10.1916). A partir de mitjan mes d'octubre del 1916, aquest projecte prengué ja la denominació de «Diccionari Ortogràfic» (Actes SF, 19.10.1916).

La Secció Filològica posà aquesta secció sota la direcció de Pompeu Fabra, la qual comptà amb Emili Guanyavents i Gener (Actes SF, 22.7.1915)<sup>43</sup> i, esporàdicament, amb el corrector de l'Institut, Emili Vallès i Vidal (vegeu també els § 6.1 i 6.5) per a supervisar els documents de l'IEC, amb la finalitat d'adaptar-los a la nova normativa (Balcells i Pujol, 2002, p. 96), i també per a coadjuvar a la formació dels correctors de proves, per tal d'implantar i difondre l'ús de la nova ortografia.

D'altra banda, segons consta en les actes de la Secció Filològica, el 1915 les Oficines Lexicogràfiques —denominació que es mantingué en molts documents, malgrat la creació d'una oficina específica per a la correcció de textos— no solament s'encarregaven de revisar lingüísticament publicacions i altres textos de l'Institut, sinó que prestaven suport lingüístic a la Mancomunitat de Catalunya i a altres institucions pel que fa a la correcció d'originals i de proves d'impremta (Actes SF, 26.11.1915, 3.12.1915 i 10.12.1915).

L'obertura de la correcció a textos aliens a l'Institut i l'atenció de les consultes en relació amb l'ortografia i el lèxic catalans (incloent-hi els mots tècnics que requerien una traducció o una adaptació al català) portaren la Secció Ortogràfica a ampliar l'abast de les seves funcions, fins a «abraçar, per la força de les circumstàncies, tot el camp de la lingüística catalana» (IEC, SF, 1916, p. 28).

Aquestes consultes no solament eren d'institucions, sinó també d'empreses, associacions i particulars que volien que llurs escrits tinguessin la màxima qualitat, també des del punt de vista lingüístic.

Al cap dels anys, i en relació amb aquella mateixa època, Antoni Griera, exmembre de la Secció Filològica que no compartia l'«ortografia separadora i difícil» de Pompeu Fabra —tot i que la practicava l'any 1963—, recordà:

Es posaven soles i talons, parlant vulgarment, als escrits de la majoria d'autors catalans que es preocupaven més de dir coses, que no pas de la manera com les exposaven.

Tots els poetes i literats, atacats de febre ortogràfica i estilística, volien que les seves obres fossin revisades en l'estil i en l'ortografia. [Griera, 1963, p. 128]

L'any 1916 apareixen Fabra i Guanyavents dins la nòmina de les Oficines Lexicogràfiques (com podem veure en les figures 15 i 16, al § 6.2.1), però perdem la pista del corrector de l'Institut, Emili Vallès, fins al juny del 1920. Sembla, doncs, que Emili Guanyavents en prengué el relleu com a corrector titular de l'Institut a començament del 1916; tot i això, podria ésser que Vallès corregís textos per a les altres seccions i fos remunerat per la Secretaria General, la documentació comptable de la qual no hem resseguit exhaustivament.

43. Emili Guanyavents i Gener (1860-1941) era poeta i traductor; com a tipògraf, col·laborà amb el grup de *L'Avenç*. És l'autor de la lletra oficial d'*Els segadors*, himne nacional de Catalunya.

#### 6.4. *Les Oficines de Correcció d'Estil (1918)*

Una vegada feta la primera difusió de les *Normes ortogràfiques* dictades l'any 1913 i publicat el *Diccionari ortogràfic* l'any 1917, es dissolgué la Secció Ortogràfica, però l'increment constant de feina i els encàrrecs de correcció de textos efectuats per la Diputació de Barcelona i la Mancomunitat de Catalunya a l'Institut —entre altres institucions— menaren a la creació, l'any 1918, de les Oficines de Correcció d'Estil, al capdavant de la qual es posà Emili Guanyavents, que comptà amb la col·laboració d'Antoni Moliné i Gendrau (a partir del mes de febrer), Narcís Poch (a partir del mes d'abril, per bé que deixà de col·laborar-hi a final d'any perquè s'incorporà a l'equip del projecte del Diccionari General) i Ramon Serra (a partir del mes de maig).

Sembla que el projecte del Diccionari General de la Llengua Catalana de l'IEC abraçava les activitats lexicogràfiques adreçades a la confecció de tres diccionaris: el *Diccionari del català antic*, el *Diccionari dels dialectes* (o *Tresor de la llengua catalana*) i el *Diccionari de la llengua literària*, que havia de tenir caràcter normatiu. Malauradament, cap d'aquests tres diccionaris no arribà veure la llum, per bé que s'han conservat a l'Arxiu de l'Institut uns parell de plecs impresos del *Diccionari de la llengua literària* (vegeu-ne una mostra en la figura 17).<sup>44</sup>

92 Pel que fa a la denominació de l'oficina, tot i que no en sabem del cert el motiu —potser no acabava d'agradar la denominació—, des de l'inici del 1919 aquest òrgan de la Secció Filològica passà a anomenar-se oficialment Oficina de Revisió d'Originals.

#### 6.5. *L'Oficina de Revisió d'Originals [i Correcció de Proves] (1919-1931)*

L'Oficina de Revisió d'Originals (i també Oficina de Revisió d'Originals i Correcció de Proves,<sup>45</sup> sembla que el nom fluctuava una mica)<sup>46</sup> comença a aparèixer en els documents de Comptadoria amb aquesta denominació des del mes de gener del 1919.

Emili Guanyavents era el cap d'aquesta Oficina, en la qual treballaren també Antoni Moliné (sembla que fins al març del 1923)<sup>47</sup> i Ramon Serra (que

44. Aquests plecs, corresponents a la lletra A d'aquest diccionari, foren impresos en un intent d'evitar que se'n paralitzés l'edició en instaurar-se la dictadura de Primo de Rivera pel setembre del 1923, però fou debades, ja que quedà suspesa definitivament.

45. Rep aquesta denominació, per exemple, en l'acta del Ple de l'Institut de l'1 de juny de 1920: «Entre les despeses hi ha la nova partida de “subvenció a l'oficina de revisió d'originals i correcció de proves”, perquè l'Oficina pugui atendre la nova despesa ocasionada per entrar-hi a formar part el Sr. Emili Valles [...]»

46. En l'acta de l'Institut de la Llengua Catalana (SF) del 31 d'octubre de 1918, Fabra mateix l'anomena, potser d'una manera una mica displicent, «Oficina de Correcció Ortogràfica».

47. És esmentat en l'acta de l'Institut de la Llengua Catalana (SF) del 28 de juny de 1923: «El Sr. Fabra fa saber que amb l'estalvi produït per les baixes del Sr. Poch i del Sr. Moliné, és possible proposar augmentar de 35 pessetes el sou dels senyors Torres, Escaler, Srta. Raig, Arnalot i Cases, que constitueixen el personal subaltern de les Oficines. Es acordat.»

## A

**a s. f.** Primera lletra de l'alfabet. | No saber ni la *a*, no saber res d'una cosa. **a prep.** [ad]. Denota: **1.** La direcció envers un lloc, el terme final d'un moviment. *Anar a l'església. Arribar a la plaça. Pujar al cel. Caure a terra. Recollir-se a la paret. Acostar-se al foc. Tocar de mans al sostre. Viatge a París.* | Contraposada a *de*, marcant esp. l'interval. *Anar d'una banda a l'altra. De raïlla a raïlla. De finestra a finestra hi ha dos metres.* | El terme final d'un espai de temps. *Arribar a dilluns.* | *D'un dia a l'altre. Del matí al vespre. De les onze a les dotze.* | Fig. *Reduir a la misèria. Conduir a la desesperança. Tendir a la supressió de l'impost. Venir a no res. L'import no arriba a tres pesetes.* | *Complir de vuit a trenta. Potien ésser de trenta a quaranta persones. Anar d'una cosa a l'altra.* **2.** La proximitat amb relació a un lloc, situació prop, tocant. *A tres quilòmetres del poble. A la vora mateixa del bosc. Abocar-se a la finestra. Asseure's a taula. A la dreta. Al nord.* **3.** L'in-

Filament tret d'aquesta planta. | Tèxit fet amb aquest filament. **abacial adj.** [b. 1. *abbatialis*]. Pertanyent o relatiu a l'abat, a l'abadessa o a l'abadia. *Drets abacials. Dignitat abacial. Casa abacial.* **abadal adj.** [der. de *abat*]. Pertanyent a la jurisdicció de l'abat o de l'abadessa. *Terres abadals. Camp abadai.* **abadanar v. tr.** [der. de *badana*]. Convertir (una pell) en badana. **abadernar v. tr.** [der. de *baderna*]. (Nàut.) Fermar amb badernes. **abadessa s. f.** [abbatissa]. Superiора d'un monestir de dones. **abadia s. f.** [der. de *abat*]. Monestir amb territori propi, regit per un abat. | Dignitat d'abat o d'abadessa. | En algunes contrades, rectoria. **abadiat s. m.** [der. de *abadiu*]. Abadia. | Territori de l'abadia. **abaixador s. m.** [der. de *abaixar*]. El qui abaixa els draps. **abaixadura s. f.** [der. de *abaixar*]. Borra provinent de l'abaixament dels draps, tonedis. **abaixament s. m.** [der. de *abaixar*]. Ac-

Deixar en poder d'algu o d'alguna cosa, a la discreció d'algu. *Abandonar els seus béns als creditors. Una nau abandonada al vent.* | Fig. pron. Lliurar-se sense reserva a les inclinacions naturals, a una passió, a un vici, etc. *Abandonar-se a la beguda. Abandonar-se a la desesperació.* | Per ext. Renunciar (a una cosa). *Abandonar el món. Abandonar una empresa.* **2.** Deixar clesmparat (algu), deixar vacant o negligida (una cosa). *Abandonaren llurs fills. Abandonar un càrrec. Els pagesos abandonaren les terres. Un jardí abandonat.*

**abandonat -ada adj.** [p. p. de *abandonar-se*]. Desidós, negligent. | A preu excessivament baix.

**abans adv.** [1. *ab+ante+s*]. Denota: **1.** Prioritat de temps, anterioritat. *Està com abans. Arribar abans. Arribar molt abans. Un moment abans. Dos dies abans.* | Antigament, en altre temps. *Això abans no passava. Abans no hi havia aquest costum.* **2.** Prioritat de lloc, posició respecte a allò que és més lluny. *Tres planes abans.*

FIGURA 17. Fragment de la primera pàgina de la lletra A de l'inèdit *Diccionari de la llengua literària de l'Institut d'Estudis Catalans*, impresa l'any 1923 (Barcelona. Arxiu IEC. Lec. 21)

hi col·laborà fins al mes d'octubre del 1922), als quals s'afegiren Emili Vallès (només entre el juny i el setembre del 1920), Josep M. Casas i Homs (a partir del mes d'octubre del 1920)<sup>48</sup> i, més endavant, Sebastià Sánchez-Juan (que s'hi incorporà a mitjan mes de maig del 1931).

Els col·laboradors de les diverses oficines de la Secció Filològica (vegeu el § 6.2.1), si més no la majoria, eren considerats «personal subaltern» i eren anomenats «auxiliars», per bé que se'ls reconeixia la categoria de personal tècnic; és clar que, segurament, aquesta denominació de «subaltern» no tenia les connotacions negatives que té actualment, i estava en relació amb el fet que eren considerats «funcionaris» (Actes SF, 12.6.1919).

També l'any 1919 consta que les Oficines Lexicogràfiques —o, el que és el mateix en aquest cas, l'Oficina de Correcció Lingüística— prestaren també serveis de correcció d'impresos i documents per a l'Ajuntament de Barcelona (Actes SF, 12.6.1919).

Cal reconèixer, però, que el fet que les Oficines Lexicogràfiques intervinguessin inicialment en tasques pròpiament de correcció de textos i el fet que el personal de correcció adscrit a la Secció Filològica participés en treballs assignats a una oficina o a una altra ha dificultat la identificació de totes les persones que corregien professionalment per a l'Institut. Així mateix, no hem d'oblidar que, en aquella època —i, encara, durant molts anys—, les impremtes disposaven de correctors de proves que sovint facilitaven la feina del personal de l'Institut o, fins i tot, els l'estalviaven en alguns casos concrets; n'hem trobat indicis i referències diverses vegades.

D'altra banda, com hem dit més amunt (cf. el § 6.3), algunes institucions particulars (com ara l'Editorial Catalana —1919 i 1921—, l'Ateneu Empordanès —1920—, el Reial Club Marítim de Barcelona —1921— i el Foment Pedagògic —1921—) tenien també accés als serveis de les oficines de la Secció Filològica. De vegades, aquesta relació no estava exempta d'una certa conflictitat, com es pot constatar en l'acta de l'11 de març de 1920, en què s'encomana al secretari de la Secció que faci gestions amb l'Editorial Catalana perquè aboni les quantitats endarrerides corresponents a la retribució de la revisió d'originals i amb vista a una més justa proporció de la tasca amb els honoraris.

L'any 1920 treballaven a l'Oficina de Revisió d'Originals Emili Guanyavents (la major part de l'any cobrà, a més, un sobresou per altres feines), Antoni Moliné i Ramon Serra, a més d'Emili Vallès (hi va treballar del juny al setembre) i Josep M. Casas i Homs (que figura de vegades amb la grafia *Casas-Homs*, hi col·laborà de l'octubre al desembre).<sup>49</sup>

L'any 1921 presentà un repartiment idèntic al de l'any anterior, per bé que aquesta vegada sense la participació d'Emili Vallès.

48. Durant el curs 1922-1923 es traslladà a Alemanya a estudiar, però la Secció Filològica acordà de continuar pagant-li el sou perquè es pogués mantenir.

49. Josep Maria Casas i Homs (1894-1979) era llatínia, historiador i traductor. Doctor en lletres, exercí de catedràtic de segon ensenyament i publicà treballs sobre lingüística i literatura llatina medieval i catalana.

El 7 d'abril de 1921, la Secció Filològica acordà que tots els auxiliars adscrits a l'Oficina de Revisió d'Originals havien de cobrar el mateix sou, que, en aquells moments, era de 165 pessetes mensuals (es veu que Josep M. Casas havia cobrat 15 pessetes menys els mesos d'abril, maig i juny).<sup>50</sup> El 14 de juliol s'acordà augmentar 25 pessetes a Francesc Torres i a Narcís Poch i s'establí una tarifa de 6 pessetes per pàgina impresa del *Diccionari Aguiló*, s'entén que per correcció de proves (Aguiló, 1988 —1a ed., 1914-1934—).

Entre el 1921 i el 1923 consten pagaments de l'Ajuntament de Barcelona a les Oficines Lexicogràfiques per encàrrecs diversos de correcció de textos (Balcells i Pujol, 2002, p. 188, i també Actes SF, 12.10.1922, 19.10.1922 i 12.4.1923).

L'any 1922 trobem a l'Oficina de Revisió d'Originals Emili Guanyavents, Antoni Moliné, Ramon Serra i Josep M. Casas.

Durant l'any 1923, aquesta Oficina comptà només amb Emili Guanyavents, Antoni Moliné (que plegà el 8 de maig, per bé que sabem que passà a fer feines per a la Comptadoria de l'Institut) i Josep M. Casas.

Davant l'allau de feina i la necessitat d'accelerar la confecció del diccionari de la llengua, la Secció Filològica acordà encomanar feines de correcció de proves fora de l'Institut, per bé que, en principi, a persones de la mateixa institució, com ara Pompeu Fabra (Actes SF, 18.1.1923).

Els anys 1924 i 1925 hi havia, a l'Oficina de Revisió d'Originals, únicament Emili Guanyavents (que continuava cobrant sobresous per feines extraordinàries) i Josep M. Casas.

Del 1925 al 1929 l'Oficina quedà integrada i dissolta en el Servei d'Investigacions Filològiques de la Diputació Provincial de Barcelona, a causa de la repressió política i cultural que comportà el cop d'estat del 1923.

Després del parèntesi obligat per la dictadura de Primo de Rivera, Emili Guanyavents continuà com a cap de l'Oficina de Revisió d'Originals, amb la col·laboració única de Sebastià Sánchez-Juan,<sup>51</sup> que, com hem dit més amunt, s'hi incorporà pel maig del 1931 (Actes SF, 21.5.1931).

Els encàrrecs de procedència externa prengueren volada amb la intenció de la Generalitat d'encomanar a l'«Oficina de Correcció de Proves» la revisió del *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, per la qual cosa es creà una segona plaça de corrector (Actes SF, 22.4.1931). Sebastià Sánchez-Juan ocupà aquesta segona plaça a partir del mes de juny del 1931.

50. Nota manuscrita del secretari accidental de la Secció, Antoni Grieria, al comptador de l'Institut amb data del 28 de juny de 1921 (Arxiu de l'IEC). Tot i que no hem localitzat aquest acord en l'acta del dia 7 d'abril de 1921, potser hi és implícit en el fragment: «El Tresorer sotmet a l'Institut el projecte de pressupost per a l'any econòmic 1921-1922[,] que és aprovat. Munta a 67.000 pessetes nivellat» (Actes Ple de l'IEC, 7.4.1921).

51. Sebastià Sánchez-Juan (1904-1974) era poeta i tenia una formació lingüística de caire autodidacte. Fou deixeble de Pompeu Fabra i era considerat un corrector de textos excel·lent. En acabar la Guerra Civil espanyola es passà al bàndol feixista i fins arribà a publicar un llibre d'exaltació del nou règim.



## 6.6. *L'Oficina de Correcció d'Originals (1932-1939)*

No hem pogut documentar quan es produí oficialment el canvi de denominació de l'Oficina, però el 13 de juny de 1932 aquesta substitució ja es devia haver consolidat, per tal com és recollida la nova denominació en l'acta de la reunió de la Secció Filològica tinguda en aquella data, en la qual es notifica la incorporació a l'Oficina dels correctors Eduard Artells, Josep Climent i Rosalina Poch.

És anomenada de la mateixa manera en el document titulat *Relació de les operacions d'ingressos i pagaments fetes per la Comptaduria de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'any 1932 per compte de l'Oficina de correcció d'originals*, dreçada pel comptador dipositari de l'Institut, Ignasi Duran i Reynals, el 31 de desembre de 1932, tot i que en les nòmines mensuals fins a final d'any encara hi diu «Secció REVISIÓ D'ORIGINALS».

Tanmateix, en l'acta de la Secció Filològica del 5 de novembre de 1934, torna a aparèixer, al costat de la denominació nova, l'anterior d'«Oficina de Revisió d'Originals». Sembla, doncs, que la vacil·lació denominativa perdurava, fins i tot en la mateixa acta. En aquesta mateixa reunió es prengué l'acord d'incorporar temporalment a les Oficines Lexicogràfiques un nou col·laborador, Joan Aulèstia i Sucona (Actes SF, 5.11.1934).

Així mateix, en una comunicació de la Secció Filològica a la Comptaduria del 25 d'octubre de 1935, s'indica que Eduard Artells s'ha reincorporat a l'«Oficina de Revisió de Textos» amb data de l'1 de setembre de 1935, i en les nòmines dels anys 1937 i 1938 torna a figurar com a «Oficina de Revisió d'Originals». A la vista de tots aquests elements, el dubte que es planteja és si realment va canviar mai de denominació. Tanmateix, l'any 1969, el membre Josep M. de Casacuberta recordà la valuosa contribució a les tasques de la Secció feta per les Oficines Lexicogràfiques, en les quals havien col·laborat Carles Riba, Joan Coromines, Ramon Aramon i ell mateix, d'una banda, i de l'Oficina de Correcció d'Originals, dirigides totes dues per Pompeu Fabra, de l'altra (Actes SF, 26.6.1969).

Aquesta «nova» Oficina era encapçalada per Emili Guanyavents i comptava, de bon començament, amb la col·laboració de Sebastià Sánchez-Juan (que s'hi havia incorporat l'any 1931 i cobrà sobresous durant els anys 1933-1937, especialment el 1935, per feines extraordinàries), als quals s'afegiren, durant el mes de juny —com hem vist suara—, Rosalina Poch i Ferrer (la primera correctora professional de l'IEC; vegeu el § 6.1), Josep Climent i Pascual i Eduard Artells i Bover.<sup>52</sup>

52. Eduard Artells i Bover (1903-1971) era gramàtic i professor de cursos de català. Publicà diversos vocabularis i fou col·laborador de la revista *Serra d'Or*, des de l'octubre del 1959 fins al gener del 1971, amb una columna titulada, primer, «De lingüística» (fins al setembre del 1962) i, després, «Llenguatge i gramàtica», sobre temes de llengua normativa des de la qual contestava les consultes formulades pels lectors de la revista; un recull d'aquests articles fou publicat l'any 1969 en un volum del mateix títol (el 1971 se'n publicà un segon volum). Fou també redactor de la primera edició de la *Gran enciclopèdia catalana* (1969-1983). Morí el 28 de gener de 1971, després d'una breu malaltia.

Josep M. Casas, que havia deixat la feina a final del 1930 (vegeu el § 6.5), durant els anys 1931, 1932 i 1935 féu treballs eventuais per a aquesta Oficina; concretament, durant els mesos de setembre i octubre del 1932 fou el responsable del torn de tarda de les «Oficines de Correcció» (Actes SF, 31.10.1932), i també intervingué, com a auxiliar de les Oficines Lexicogràfiques, en la preparació del *Diccionari Aguiló*.

Durant els anys 1933-1935 hi van treballar tot l'any Emili Guanyavents, Sebastià Sánchez-Juan, Rosalina Poch, Josep Climent i Eduard Artells.

Sabem amb certesa que el mes d'octubre de 1934 eren responsables de diversos projectes editorials Antoni Griera, Manuel de Montoliu, Joan Coromines, Josep M. Casas, Jaume Bofill i Ferro, Sebastià Sánchez-Juan, Joan Aulèstia, tots pertanyents a les Oficines Lexicogràfiques. Pel que fa a l'Oficina de Correcció d'Originals, no s'especifica qui s'ocupa de les feines que hi ha. Vegem-ne, però, els detalls que ens ofereix l'acta del 5 de novembre de 1934:

El Sr. [Carles] Riba dóna compte de l'estat dels treballs que es fan a les Oficines lexicogràfiques i a la de correcció de textos, prop de les quals va ésser delegat per la Secció. En resum, és com segueix:

Mn. Griera. Revisió dels materials de l'«Atlas lingüístic de Catalunya» i del Diccionari dels dialectes catalans.

M. de Montoliu. Suplement del Diccionari Aguiló; ja hi ha galerades. Bibliografia de id.: s'està ordenant.

Joan Coromines. Prepara dos nous volums del «Butlletí de dialectologia» (1932-34). La part de 1932 ja està llesta i tirada; la de 1934, una part ja és tirada i l'altra compaginada. En quinze dies serà al carrer. La part corresponent a 1933 comprendrà els índexs dels 20 volums apareguts del Butlletí; estan en curs d'ordenació. = Treballa així mateix en la correcció del Mapa de la Generalitat; hi ha fa temps un full en galerades; el seu enllestiment depèn de l'Oficina de Cartografia. = Fora d'hores, però sota l'alta inspecció del Sr. Fabra, s'ocupa de la correcció del «Diccionari de Medicina» de la Casa Salvat.

J. Cases Homs.— Ordenació dels materials per al Diccionari del català antic. Treballa ara en la lletra M.

J. Bofill i Ferro.— Treballa en la confecció del Diccionari castellà-català; és ara a la lletra C.

J. Sánchez-Juan.— Treballa en el «Diccionari de la Rima». S'ocupa ara de la revisió ortogràfica dels materials proposats.

J. Aulèstia.— Prepara el material per a la reedició del «Diccionari ortogràfic».

Oficina de revisió d'originals.— S'hi procedeix a la correcció de diversos originals, entre altres: Trobadors catalans de J. Massó i Torrents; «Antologia de la literatura catalana moderna» de la Casa Salvatella; inventaris de faltes gramaticals de llibres escolars editats, amb destinació al Comitè de la llengua, etc. [Actes SF, 5.11.1934]

Com hem pogut veure, no solament els secretaris redactors feien feines de correcció, sinó que els correctors duïen a terme feines de redacció i preparació d'originals.

A partir del febrer del 1936, l'Oficina de Correcció d'Originals passa a ésser sostinguda econòmicament per totes les seccions de l'Institut, i no únicament per la Secció Filològica (Actes SF, 10.2.1936), fet que confirma que corregien habitualment textos per a les altres seccions. Tanmateix, no hem trobat les nòmines corresponents, per la qual cosa no sabem si Rosalina Poch i Eduard Artells —que ja no apareixen en les nòmines del 1937— hi van treballar efectivament o no.

L'any 1937 hi treballaren com a fixos Emili Guanyavents i Sebastià Sánchez-Juan, mentre que Josep Climent hi col·laborà externament revisant textos escolars per al Comitè de Llengua de la Generalitat de Catalunya. Per l'octubre d'aquell any, encara consten pagaments de la Generalitat de Catalunya a les Oficines Lexicogràfiques, a l'Oficina de Correcció d'Originals i a l'Atlas Lingüístic per feines diverses (Balcells i Pujol, 2002, p. 308).

En canvi, durant l'any 1938, a l'Oficina de Correcció d'Originals hi ha, del gener al desembre, Emili Guanyavents, Sebastià Sánchez-Juan i Josep Climent com a fixos de l'Oficina.

El 26 de gener de 1939 començà una nit fosca i inacabable de clandestinitat cultural i política i de dictadura ferotge que s'allargassà fins al 20 de novembre de 1975.

### 6.7. *La clandestinitat forçada (1940-1975)*<sup>53</sup>

L'any 1942, l'Institut repregué —d'una manera clandestina, òbviament— les seves activitats. Ramon Aramon i Serra, que fou, primer, secretari redactor de la Secció Històrico-Arqueològica el 1930 (vegeu la figura 14, en el § 5.1) i, després, col·laborador de les Oficines Lexicogràfiques a partir del 1933 (vegeu també els § 5.1 i 6.2.1), en dues reunions consecutives del Ple, esdevingué membre numerari i secretari general de l'IEC (Actes Ple de l'IEC, 1.5.1942 i 15.5.1942, respectivament). En aquells moments precaris, i durant bastant de temps, Ramon Aramon s'encarregà de totes les tasques que calia fer, incloent-hi la correcció de textos quan esqueia —perquè no hi havia corrector o per algun altre motiu— (Actes Ple de l'IEC, 10.11.1951). No hi havia normalitat possible durant la postguerra en el funcionament de l'Institut, ja que, inicialment, Aramon només podia comptar, en les tasques de secretaria, amb l'estreta col·laboració de M. Montserrat Martí i Bas des del 1943, en què abandonà la seva carrera professional com a bibliotecària per a consagrar-se a l'Institut, i més endavant amb la de la també bibliotecària Maria Riera i Llorca (Carbonell, 2007, p. 200-208).

Francesc Torres i Ferrer, com a corrector professional a partir del 3 de desembre de 1943 (vegeu també el § 6.2.1),<sup>54</sup> i els secretaris redactors que van romandre s'encarregaven de la correcció de les publicacions de l'Institut. Cal tenir present que tan sols el corrector de l'IEC es dedicava a una sola feina —cor-

53. Agraïm molt especialment a Núria Aramon la gentilesa que ha tingut de llegir, esmenar i completar amb cura la informació que conté aquest epígraf.

54. Francesc Torres i Ferrer (1876-1944) ingressà com a auxiliar de les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut, segurament, a la tardor del 1912; per bé que no s'han conservat documents de

regir—, mentre que els altres auxiliars i col·laboradors de la Secretaria General duïen a terme tota mena de tasques, les quals, en algun moment, podien incloure la correcció de textos.

D'altra banda, Ricard Albert i Llauro (Actes Ple de l'IEC, 8.11.1947),<sup>55</sup> llicenciat en història i secretari redactor de la Secció Històrico-Arqueològica abans de la guerra, s'hi reincorporà també el 1943 per a coadjuvar a les tasques de la Secretaria General, encara que no específicament en la correcció de textos pròpiament dita.

Cal parlar esment que, amb la reorganització de l'Institut de postguerra, els correctors de textos de l'Institut no es van reincorporar a les Oficines Lexicogràfiques (ço és, a la Secció Filològica) perquè aquestes no es van poder reconstituir; per tant, van quedar adscrits a la Secretaria General de l'IEC. En les diferents actes del Ple i dels altres òrgans de l'Institut són anomenats, de tant en tant, els col·laboradors que hi treballaven o hi havien treballat; ho resumirem cronològicament.

El mes de febrer del 1944 traspasà Francesc Torres i per l'abril es reincorporà Josep Miracle i Montserrat (Actes Ple de l'IEC, 8.11.1947; vegeu també el § 6.2.1),<sup>56</sup> que ja havia col·laborat amb les Oficines Lexicogràfiques l'any 1937.

Pel novembre del 1947 Ricard Albert deixà de treballar fix a l'Institut i passà a col·laborar-hi externament (Actes Ple de l'IEC, 8.11.1947).

L'1 de març de 1948 s'hi incorporà Jordi Carbonell,<sup>57</sup> com a secretari redactor de la Secretaria General (Actes Ple de l'IEC, 7.2.1948), per bé que sabem que també es dedicà a tasques de correcció, com ara les proves d'impremta del *Diccionari general de la llengua catalana* (DGLC; Actes SHA i SF, 27.1.1954, i Actes Ple de l'IEC, 15.1.1955). Nomenat membre de l'Institut el 19 de maig de

99

---

pagament a l'Arxiu de l'IEC en què figuri aquesta persona, sinó des del mes de gener del 1913. Bon coneixedor de les principals llengües romàniques, a més de l'anglès, l'alemany i les llengües escandinaves, era traductor i corrector, i féu feines de lexicògraf a l'IEC. El 3 de desembre de 1943 es reincorporà a l'IEC, després de la maltempada de la Guerra Civil, i es pot considerar que fou, fins al seu traspàs —esdevingut, malauradament, el 21 de febrer de l'any següent—, el responsable de correcció (tot i que sota la tutela del nou secretari general, Ramon Aramon).

55. Sabem que, prèviament, col·laborava amb la Secció Històrico-Arqueològica (acta de la reunió conjunta de la SHA i la SF del 20 de novembre de 1943).

56. Josep Miracle i Montserrat (1904-1998) era escriptor. De formació lingüística autodidacta, fou deixeble de Pompeu Fabra i treballà a l'Editorial Selecta. Des de la quarta edició del *Diccionari general de la llengua catalana* (1966) revisà i amplià, de vegades amb criteris personals potser discutibles, el contingut del diccionari. També va publicar diccionaris propis, com el *Diccionari nacional de la llengua catalana* (1993), biografies, novel·les i poemes. El 1983 li fou concedida la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

57. Jordi Carbonell i de Ballester (nat el 1924) és filòleg i polític. Secretari redactor de l'IEC i de la Secció Filològica, n'esdevingué membre el 1972, i del 1991 al 1996 dirigí l'Oficina d'Onomàstica. Ha estat director de la *Gran enciclopèdia catalana* entre el 1965 i el 1971. Professor dels Estudis Universitaris Catalans, de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Catalana d'Estiu, ha estat catedràtic de la Universitat de Càller. És autor de múltiples llibres i articles de literatura i història. És membre fundador de l'Associació de Sociolingüistes de Llengua Catalana i de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. Ha estat guardonat amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1984), la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2001) i la Medalla d'Honor de Barcelona (2002).

1972, fou designat secretari general adjunt de l'IEC el 27 de setembre del mateix any (Actes SF, 27.9.1972).

Des de l'abril del 1949, Josep Miracle deixà de treballar fix a l'Institut i passà a col·laborar-hi externament (Actes Ple de l'IEC, 9.4.1949).

El 29 d'octubre de 1949, Ramon Aramon comunicà al Ple de l'IEC que Enric Hernández i Roig<sup>58</sup> hi havia entrat a treballar d'auxiliar de la Secretaria General (Actes Ple de l'IEC, 29.10.1949).

El 1950, Oriol Martorell i Codina<sup>59</sup> s'hi incorporà per a substituir Jordi Carbonell i Enric Hernández i Roig, que s'hagueren d'absentar temporalment (Actes Ple de l'IEC, 28.10.1950; vegeu també «Memòria del curs 1950-1951», a *Memòries inèdites de l'IEC (1932-1984)* —Barcelona. Arxiu IEC. Memòries inèdites, top. 10, f. 8b—). Enric Hernández i Roig s'hi reintegrà l'abril del 1951 (Actes Ple de l'IEC, 30.4.1951) i Jordi Carbonell ho féu el juliol del 1952 (Actes Ple de l'IEC, 25.10.1952).

Durant el curs 1950-1951 causà baixa Emili Vallès, secretari redactor que havia estat col·laborador de les Oficines Lexicogràfiques (Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007, p. 91).

Per l'abril del 1951, Eduard Artells s'incorporà novament al servei —re-ordem que havia treballat per a les Oficines Lexicogràfiques entre el 1932 i el 1937— (Actes Ple de l'IEC, 30.4.1951; vegeu també el § 6.6), i hi treballà com a «corrector oficial» de l'Institut fins que morí el 28 de gener de 1971 (Actes Ple de l'IEC, 19.2.1971).

Per la transcendència que ha tingut durant tants anys com a obra normativa de referència per a la llengua catalana, escau de fer constar que, l'any 1954, la correcció de les proves d'impremta de la segona edició del *Diccionari general de la llengua catalana* (DGLC), duta a terme per Josep Miracle i Montserrat i Bartomeu Bardagí i Moras<sup>60, 61</sup> per encàrrec de l'editor Antoni López i Llausàs, fou

58. Enric Hernández i Roig (1927-2003) era llicenciat en filologia romànica i aparellador. Publicà diversos articles en la revista *Estudis Romànics*, fou el responsable de l'apèndix sobre l'ús de les preposicions que acompanya la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra del 1956 i redactà el *Vocabulari bàsic de la construcció* (1979). Fou vocal del Consell Supervisor del TERMCAT del 13 de maig de 1983 al 21 de febrer de 2000.

59. Oriol Martorell i Codina (1927-1996) era director musical, pedagog i historiador. Llicenciat en història, fou catedràtic d'història de la música de la Universitat de Barcelona. Entre altres distincions, rebé el Premi d'Honor Jaume I de la Fundació Lluís Carulla (1983), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1984) i la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona (1991).

60. Bartomeu Bardagí i Moras (1915-2003) era corrector, professor de català, lexicògraf i cantant d'òpera. Treballà de corrector a l'Oficina de Correcció d'Estil de la Diputació de Barcelona, que era dirigida per Cèsar August Jordana i Mayans, entre el novembre del 1932 i el maig del 1933, i de redactor de la *Gran enciclopèdia catalana* des del volum 3 (1971); creà, juntament amb Joan Fortuny i Escoda, la secció de correctors del diari *Avui* a partir del 1976, i fou també mecanògraf i corrector de les obres de l'escriptor Josep Pla, a més de traductor al català dels textos en espanyol d'aquest autor. Com a tenor, va arribar a cantar al Gran Teatre del Liceu i va enregistrar uns quants discos d'òpera. L'any 1983 fou distingit amb el Premi Jaume I d'Actuació Cívica Catalana, de la Fundació Jaume I.

61. Agraïm a Magdalena i Pere Bardagí, fills de Bartomeu Bardagí, l'obsequi del llibre *Humor amb lletra i música* (Barcelona, La Campana), que el seu pare va publicar l'any 1991 i que

controlada des de l'IEC per Ramon Aramon (Actes Ple de l'IEC, 15.1.1955), tasca que li fou encomanada per l'Institut (SHA i SF, 27.1.1954) i, posteriorment, agraïda de manera explícita (Actes Ple de l'IEC, 6.11.1954). L'assistí en aquesta tasca Jordi Carbonell i de Ballester.

El mes de gener del 1962 Jordi Carbonell renuncià el càrrec de secretari redactor perquè tenia altres obligacions professionals i per raons de salut (Actes Ple de l'IEC, 16.3.1962).

Núria Aramon i Stein,<sup>62</sup> filla de Ramon Aramon, començà a col·laborar externament amb la Secretaria General de l'Institut els anys seixanta del segle passat —potser a partir de l'any 1964— (Actes Ple de l'IEC, 4.12.1964), per bé que no hem trobat la data exacta en les actes del Ple ni de la Secció Filològica; però sabem del cert que s'hi incorporà com a col·laboradora fixa l'any 1973, una època en què era difícil de trobar algú que s'avingués a la baixa retribució que podia oferir la corporació.<sup>63</sup>

El 26 de juny de 1969, Josep M. de Casacuberta recorda, davant el Ple de la Secció Filològica, que la tasca de revisió de les publicacions de l'Institut ja està prou ben atesa des de la Secretaria General, amb la inestimable col·laboració d'Eduard Artells, i que no sembla indispensable recuperar les antigues «oficines de correcció d'originals» (Actes SF, 26.6.1969). Tanmateix, entre l'estiu i la tardor del mateix 1969 s'hi incorporà, a temps parcial, Josep Llobera i Ramon.<sup>64</sup> Arran del traspàs d'Eduard Artells, passà a treballar-hi a temps complet a partir del mes de febrer del 1971.<sup>65</sup>

---

recull molts moments que va viure durant l'època de corrector, i també a Josep Llobera les fotocòpies que ens ha facilitat de les pàgines 27 a 38 del llibre d'Albert Manent *Semblances contra l'oblit* (Barcelona, Destino, 1990), que també tracten amb detall de la figura de l'insigne corrector.

62. Núria Aramon i Stein (nada el 1940) és llicenciada en filologia romànica. Traductora de l'alemany i de l'italià al català. Professora a l'Ateneu Barcelonès i a l'Escola de Bibliotecàries dels primers cursos de català que es feren després de la Guerra Civil (anys seixanta), impartí també aquesta disciplina a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona (per iniciativa dels estudiants) i als Estudis Universitaris Catalans (dins els cursos d'estiu per a estrangers). Dins l'Institut ha estat col·laboradora de la Secretaria General en diferents tasques, entre les quals ha dut a terme feines lexicogràfiques. Creà i constituí la biblioteca de llengua i literatura catalanes de la Secció de Català del Seminari de Filologia Romànica de la Universitat de Bochum (Alemanya). Lexicògrafa i redactora en la primera etapa de la *Gran enciclopèdia catalana* (que començà a sortir publicada l'any 1969), és coautora o assessora de diversos vocabularis (música, belles arts, comunicació). Assessora lingüística de teatre, de televisió i de doblatge de cinema, ha corregit molts textos d'especialitat i de llengua general; cal destacar la col·laboració lexicogràfica en la primera edició del diccionari normatiu de l'Institut (1995) i la revisió lingüística del *Diccionari manual de la llengua catalana* publicat per l'IEC l'any 2000.

63. Núria Aramon, comunicació personal.

64. En l'acta del Ple de l'IEC del 28 de novembre de 1969, el secretari general de l'IEC, Ramon Aramon, explica que, en la reunió de la Secció Filològica del dia 26 de juny de 1969, s'acordà de demanar, amb vista al restabliment de les Oficines Lexicogràfiques, un col·laborador que pogués treballar tres hores diàries. No hem trobat cap nomenament relacionat amb aquesta demanda; tanmateix, per aquelles dates es va incorporar a l'Institut com a corrector Josep Llobera.

65. Josep Llobera i Ramon (nat el 17 de novembre de 1922, va traspasar el 15 de desembre de 2011, quan eren a punt d'entrar en màquines aquestes pàgines), de formació quasi autodidacta, és professor de català, traductor i corrector. Els anys seixanta dugué a terme diversos treballs de toponímia per encàrrec de Joan Coromines i va col·laborar en la *Gran enciclopèdia catalana* des del volum 3 (1971). L'any 1978 corregí amb una gran destresa la versió catalana de la Constitució espanyola. A proposta d'Albert Jané, el substituï l'any 1985, encara que per poc temps, en la redacció

Jordi Moners i Sinyol (el seu primer cognom era, legalment, *Monés*) col·laborà amb Josep Llobera fins a l'any 1977, en què deixà de treballar per a l'Institut.<sup>66</sup> Era considerat el corrector segon de l'Institut, després de Llobera (Actes Ple de l'IEC, 18.2.1977).

### 6.8. *La restauració de la democràcia (1976-1988)*

El Reial decret 3118/1976, del 26 de novembre, pel qual s'atorgà reconeixement oficial a l'Institut d'Estudis Catalans, conferí a l'IEC caràcter de garant de la unitat lingüística i cultural dels Països Catalans (BOE núm. 18, del 21.1.1977), però li costà el càrrec a Gabriel Ferraté i Pascual, que aleshores era director general d'Investigació del Ministeri d'Educació i Ciència espanyol, al cap de tres dies d'haver sortit publicat en el BOE (Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007, p. 217).

La restauració de la Generalitat de Catalunya l'any 1980 va significar també un relançament de l'Institut d'Estudis Catalans, per bé que no immediatament, perquè les autoritats polítiques del país l'havien arribat a considerar un ens envellit i inoperant, com a resultat de l'estat de postració en què quedà la institució a causa de la dictadura franquista.

En la *Memòria* del curs 1982-1983, Ramon Aramon recorda els correctors Isidre Illa i Bonet i Joan Russinyol i Soler —que potser havien estat també col·laboradors externs de l'Institut—, el quals havien traspassat durant l'any 1982 (IEC, *Memòria* 1982-1983, p. 10).

El corrector de l'Institut, Josep Llobera i Ramon, pogué disposar de la col·laboració de Jordi Moners i Sinyol (que, com hem dit més amunt, causà baixa el 1977).

A proposta del secretari general, Ramon Aramon, el Consell Permanent aprovà en principi de contractar Joan Fortuny i Escoda com a corrector perquè ajudés Josep Llobera, però ho deixà pendent de confirmar al cap d'un mes, segons que es complissin les expectatives de subvencions (Actes CP, 9.4.1987). De fet, sembla que només hi arribà a treballar durant dos o tres mesos de l'any 1987.<sup>67</sup>

---

de la columna «El llenguatge» del diari *Avui*. Fou membre de la Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC). Ha estat guardonat amb diverses distincions: el 1956 guanyà el Premi Eduard Brossa de la Societat Catalana de Geografia per la seva obra *Els noms de lloc de les terres catalanes: Cornellà de Llobregat*; el 1967 obtingué el Premi Fundació Huguet, per la seva obra *El català bàsic*; el 1996 rebé la Medalla d'Or de la Ciutat de Cornellà per la seva actuació cívica a favor de la cultura catalana, i el 2004 li fou atorgada per la Generalitat de Catalunya la Creu de Sant Jordi. Ha publicat, entre altres obres, *El català bàsic* (1a ed., 1968; 2a ed., 1973), *Toponímia de Cornellà de Llobregat* (1998) i *El Cornellà dels anys trenta* (2000).

66. Jordi Moners i Sinyol (nat el 1933) és filòleg i polític; fundà el Partit Socialista d'Alliberament Nacional (1968) i pertangué al Moviment de Defensa de la Terra (1983-1989) i a Catalunya Lliure (1989-1996). Com a professor, ha participat diverses vegades en la Universitat Catalana d'Estiu. Traduí al català l'obra *El capital*, de Karl Marx, i el 1976 va publicar *Síntesi d'història dels Països Catalans*.

67. Josep Llobera, comunicació personal. Joan Fortuny i Escoda fou cap de correctors de la primera època del diari *Avui*, periòdic que començà a sortir diàriament el 23 d'abril de 1976.

El relleu damunt dit de la institució rebé un impuls important gràcies al Conveni marc signat entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Generalitat de Catalunya el 22 de desembre de 1988, que assegurà el sosteniment ordinari de l'IEC a partir del 1989 (Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007, p. 456-457).

El 30 de maig de 1988, el corrector de l'Institut, Josep Llobera, es va jubilar per haver arribat a l'edat legal, tot i que va continuar col·laborant esporàdicament en tasques de correcció d'algunes publicacions de l'Institut.

### 6.9. *El nou desplegament de l'Institut (1989-2007)*

La promulgació d'uns nous Estatuts el 17 de maig de 1989 (publicats en el DOGC núm. 1151, del 5.6.1989) significà per a l'Institut l'inici d'un nou desplegament científic i social.

Quan feia més d'un any que l'Institut no tenia cap corrector oficial pel fet d'haver-se jubilat Josep Llobera, i havent-se jubilat també Jordi Carbonell el 31 d'octubre de 1989, el Consell Permanent va acordar de preveure, amb vista al pressupost de l'any 1990, dues places de corrector de l'IEC, els quals, així com havien d'estar al servei de totes les publicacions de l'Institut, també havien de tenir un lligam de criteris lingüístics amb la Secció Filològica (Actes CP, 11-12.7.1989) —lligam, d'altra banda, que ha existit sempre; vegeu el capítol 3.

La comissió avaluadora nomenada per la Secció Filològica, formada inicialment per Joan A. Argenter, Jordi Carbonell, Isidor Marí i Joan Veny, definí el 5 de juny de 1990 el perfil que havien de tenir aquestes dues places de corrector: una persona més experimentada i reconeguda professionalment i un altra de més jove i amb menys experiència (Actes SF, 15.6.1990).

El 28 de juny, el Consell Permanent, a proposta de la Secció Filològica, decidí convocar un concurs públic, però ho féu tan sols per a una plaça de corrector de gramàtica i estil (Actes CP, 28.6.1990), malgrat l'acord damunt dit. El 6 de juliol de 1990, la comissió avaluadora quedà definitivament constituïda per Antoni M. Badia i Margarit, Joan A. Argenter, Carles Miralles, Isidor Marí i Joan Veny (Actes SF, 6.7.1990).

El concurs oposició se celebrà el 27 de novembre de 1990, al qual concorregueren tretze aspirants. Tanmateix, el 13 de desembre, Antoni M. Badia i Margarit informà que la comissió avaluadora havia decidit no proveir la plaça de corrector (Actes CP, 13.12.1990). El 31 de gener de 1991 s'acordà convocar novament el concurs (Actes CP, 31.1.1991); les proves es van tornar a fer el 21 de maig de 1991, amb la participació d'onze concursants, i aquest cop fou adjudicada a Josep M. Mestres i Serra,<sup>68</sup> que fou nomenat corrector de l'IEC per la co-

68. Josep M. Mestres i Serra (nat el 1956) és llicenciat en filologia catalana, doctor en lingüística aplicada i traductor intèrpret jurat d'espanyol. Ha estat professor de traducció jurídica i administrativa a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (1987-1993), professor dels cursos de correcció de textos de l'Associació de Mestres Rosa Sensat (1989-1994), professor associat de la Facultat



missió avaluadora de la Secció Filològica reunida el dia 10 de juny de 1991 (Actes SF, 14.6.1991), s'incorporà a l'IEC el 2 de setembre de 1991 i s'instal·là a la Sala Rubió de la primera planta de la Casa de Convalescència (l'actual despatx general del Gabinet de la Presidència). D'ençà d'aleshores, encapçala els serveis de correcció de textos de l'Institut (vegeu la taula 4).

El mes d'octubre del 1991 el Consell Permanent descartà la possibilitat d'incloure una segona plaça de corrector en els pressupostos del 1992, perquè no es preveia cap increment en el pressupost del nou any (Actes CP, 3.10.1991).

TAULA 4. *Caps i responsables professionals de les oficines i serveis de correcció de textos de l'Institut d'Estudis Catalans durant els primers cent anys*<sup>69</sup>

<i>Corrector o correctora</i>	<i>Període</i>	<i>Oficina, servei o secció</i>
Emili Vallès i Vidal	1913-1916	Vocabulari Ortogràfic (1913-1915) Secció Ortogràfica (1915-1916)
Emili Guanyavents i Gener	1916-1939	Secció Ortogràfica (1916-1917) Oficines de Correcció d'Estil (1918) Oficina de Revisió d'Originals (1919-1931) Oficina de Correcció d'Originals (1932-1939)
Francesc Torres i Ferrer	1943-1944	[Secretaria General]
Josep Miracle i Montserrat	1944-1949	[Secretaria General]
Eduard Artells i Bover	1951-1971	[Secretaria General]
Josep Llobera i Ramon	1971-1988	[Secretaria General]
Josep M. Mestres i Serra	1991-2000	Servei de Correcció
Josep M. Mestres i Serra	2000-2002	Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (primera etapa)
Sílvia López i Caballer	2000-2002	Servei de Correcció (dins el Departament de Producció Editorial)
Josep M. Mestres i Serra	2003-2007	Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (segona etapa)
Josep M. Mestres i Serra	2007-	Servei de Correcció Lingüística
Sílvia López i Caballer	2007-	Unitat de Correcció (dins el Servei Editorial)

de Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra (1994-1997). Corrector redactor del Parlament de Catalunya des del 1984, va demanar l'excedència voluntària l'any 1991 per a poder prestar servei a l'Institut. Ha publicat diversos articles sobre llengua i, en col·laboració, els llibres *Diccionari d'abreviacions. Abreviatures, sigles i símbols* (2a ed., 2001) i *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos* (4a ed., 2009). És membre de la Societat Catalana de Llengua i Literatura des del 1992, de l'Associació Catalana de Terminologia des del 2004 (aquesta entitat ha passat a denominar-se Societat Catalana de Terminologia —SCATERM—, en constituir-se com a societat filial de l'Institut l'any 2008).

69. Suposem que Francesc Torres i Josep Miracle eren considerats caps o responsables dels serveis de correcció de l'IEC (generalment unipersonals), però no en tenim constància documental; com tampoc no en tenim que Eduard Artells fos considerat d'aquesta manera des del mateix moment en què es va reincorporar, per l'abril del 1951. Segurament, dels anys quaranta als anys setanta del segle passat feia més aviat aquesta funció el mateix secretari general, Ramon Aramon, del qual depenien orgànicament.

### 6.9.1. El Servei de Correcció (setembre 1991 - abril 2000)

Les vacil·lacions a l'hora de denominar els serveis de correcció de textos professionals que es van donar durant la primera època de l'Institut (cf. els § 6.3-6.6) es van reproduir d'alguna manera en aquest nou període de funcionament.

Després de l'efímera denominació «Servei d'Assessorament Lingüístic» apareguda en l'*Anuari* del curs 1990-1991 (p. 136), a partir de l'any 1992 aquest servei unipersonal es va anomenar oficialment Servei de Correcció, sota la dependència de la Secretaria General de l'Institut, òrgan que fou dirigit, successivament, pels membres Manuel Castellet i Solanas (fins al 1992), Joaquim Rafel i Fontanals (del 1992 al 1998) i Carles Miralles i Solà (del 1998 a l'abril del 2000).

Pel novembre del 1991, el Consell Permanent establí, en l'estructura orgànica de l'IEC, el Servei de Correcció, amb les funcions bàsiques de corregir originals de tota mena i revisar documents de l'IEC (Actes CP, 14.11.1991). Per tant, el corrector únic de l'Institut havia de distribuir la jornada laboral entre la correcció de les publicacions i la correcció dels documents interns, sempre urgents.

D'altra banda, la funció d'assessorament lingüístic de la institució fou també present des de l'inici d'aquest Servei. A la mateixa tardor del 1991, el president de la Secció Filològica, Antoni M. Badia i Margarit, va demanar al corrector de l'Institut que emetés un informe tècnic sobre la conveniència de prologar el llibre d'estil del diari *Avui* que estava preparant Ricard Fité i Labaila, cap de correctors d'aquest periòdic, per encàrrec de l'empresa editorial del diari. L'informe fou lliurat el dia 30 d'octubre de 1991.

De tota manera, en la *Memòria* del curs 1991-1992 s'especifica que «[l]a correcció de tota mena de textos, la dotació d'una infraestructura mínima —especialment, l'adquisició d'obres de consulta— i la fixació de criteris de correcció per a les publicacions de l'Institut —amb prou feines iniciada— han estat les tasques bàsiques del Servei en aquesta fase» (IEC, *Memòria* 1990-1991, p. 212).

Tanmateix, la revifada que experimentà l'Institut a l'inici dels anys noranta del segle passat va significar un increment important dels originals presentats per a la correcció amb vista a l'edició a partir de l'any 1992 (a la taula 6, del capítol 7, podem veure l'increment pogressiu de les publicacions de l'Institut durant aquest període, que passà de 64 obres l'any 1992 a 118 l'any 1999, és a dir, gairebé el doble), la qual cosa va comportar que el nou servei unipersonal de correcció hagués de començar a fer servir col·laboradors externs per a la correcció de les publicacions, col·laboració que no va parar d'incrementar-se.

Un salt molt important en aquest sentit es produí l'any 1998, en què, després d'una reunió tinguda el dia 13 de juliol pel secretari general, Joaquim Rafel, l'aleshores nou gerent, Jordi Vinaixa —que s'havia incorporat a l'IEC el 16 de març de 1998—, i el cap del Servei, Josep M. Mestres, per a analitzar amb detall tots els tipus de feina —de correcció, de traducció, de redacció i d'assessorament— que eren encomanats al Servei de Correcció des dels diferents estaments de l'Institut, i no veient la possibilitat d'estalviar-li'n cap ni d'augmentar la plantilla de

correctors, es decidí fer una convocatòria pública de col·laboradors externs, que s'efectuà en un diari barceloní dins el mateix mes de juliol i que fixava, com a data límit per a la recepció de currículums, el 18 de setembre de 1998.

El resultat d'aquesta crida foren el centenar de currículums rebuts i les noranta-dues entrevistes efectuades pel cap de Correcció durant el mes de setembre de 1998, de les quals s'afegiren noranta-una noves altes provisionals a la base de dades de col·laboradors externs. Naturalment, era impossible incorporar un nombre tan gran de persones de cop, sobretot perquè calia introduir-les en els criteris de correcció i d'edició aplicats a l'Institut, i això s'havia de fer personalment; ensems, calia procurar que no disminuís d'una manera significativa la qualitat del producte final. Amb tot, és remarcable l'augment de correctors que s'experimentà en la col·laboració externa per a la correcció de les publicacions de l'IEC a partir del 1998 (vegeu la taula 5).

TAULA 5. *Col·laboradors externs que han corregit obres per a l'IEC durant l'any (1992-2007)*

Període 1992-1999	Any							
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Nombre de correctors	2	9	15	13	16	28	43	49
Període 2000-2007	Any							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nombre de correctors	43	32	22	25	33	24	21	27

Aquesta solució d'emergència es manifestà insostenible, perquè no es podia atendre com calia tots els col·laboradors que intervenien en la correcció de les publicacions, i s'hagué de reduir aquesta dispersió, que s'estabilitzà a partir de l'any 2003, durant la segona època de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, en què es pogué disposar de tres correctores en plantilla per a la correcció i la supervisió de les publicacions (vegeu el § 6.9.3).

Del període comprès entre 1991 i 1999 cal destacar la col·laboració estreta de les correctores i els correctors externs següents (entre parèntesis, el període global de col·laboració fins al 2007): Jordi Alberich i Puquí (1992-2007), Eva Rodríguez i Ollé (1992-1995), Remei Margalef i Pelejà (1993-1999), Isabel Obradó i Ramos (1993-1998), Anna Torrent i Palou (1993-1998), Francesc Dedeu i Fontcuberta (1994-1998), Imma Fradera i Castillo (1994-1998), Marta Herero i Ocón (1994-1998), Pura Serena i Barrobés (1994-2007),<sup>70</sup> Marta Sánchez i Benedet (1996-1999), Anna Soler i Horta (1996-1999), Sílvia López i Caba-

70. A partir de l'any 1999, aquesta correctora ha continuat col·laborant amb l'Institut des de l'empresa Linguacom, de la qual és codirectora.

ller (1996-2000), Vanessa Ordovás García (1997-2000) i les empreses de Barcelona QSL Traduccions (1997-2004) i Tau Traductors (1997-2000), fins a un total de cent nou col·laboradors externs que consten en la base de dades del Servei en aquest període.<sup>71</sup>

Tot i aquest nombre elevat de col·laboradors externs, cal tenir present que, llevat d'un petit nucli de correctors, la majoria de les persones que van col·laborar amb l'IEC durant tots aquests anys ho van fer esporàdicament: o bé no van donar el resultat esperat i no es va repetir l'experiència, o bé, en alguns casos, s'esdevingué que la correctora o el corrector van considerar que se'ls exigia massa pels coneixements que tenien o per la retribució oferta.

Aprofitant els dubtes lingüístics que es plantejaven durant la correcció dels originals de les publicacions de l'Institut, el cap del Servei anà recollint mots i expressions amb vista a la compleció del diccionari normatiu. Fins a 976 propostes lèxiques i sintàctiques foren trameses pel Servei de Correcció a les Oficines Lexicogràfiques com a resultat de la feina diària de correcció des del 1991, més de quatre-centes de les quals van poder ésser tingudes en compte en la redacció del diccionari.

Dues altres intervencions destacades foren en relació amb el diccionari normatiu que s'estava preparant. D'una banda, l'elaboració d'uns criteris per a la redacció i l'edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut (DIEC), a petició de la directora de les Oficines Lexicogràfiques, M. Teresa Cabré. El cap del Servei de Correcció, entre el 27 de gener de 1993 i el 15 de novembre de 1993, comptà amb la col·laboració dels becaris Anna Caballeria i Piquet (fins al 27 de setembre de 1993) i David Ordóñez i Garcia (fins al 15 de novembre), cedits per les Oficines Lexicogràfiques. Els vint-i-vuit estudis que contenia l'informe, que tractaven de sengles aspectes gramaticals, ortotipogràfics i lexicogràfics destacables del *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra —a partir, sobretot, del despullament de la lletra C del dit diccionari— que s'haurien de tenir en compte en corregir l'original del DIEC, foren lliurats progressivament a la directora de les Oficines Lexicogràfiques entre el 8 de març de 1993 i el 15 de novembre de 1994 (IEC, *Memòria 1992-1993*, p. 223 i 227; *Memòria, 1993-1994*, p. 239).

De l'altra, la correcció mateixa del diccionari normatiu: un equip format per Maria Bermúdez i Ezquerria, Núria Castells i Quintana, Marta Herrero i Ocón,

71. Sense pretendre ésser exhaustius, és de justícia també deixar constància, en una segona llista, de les correctores i els correctors que van col·laborar durant un temps prou perllongat i intens en les tasques de correcció de textos: Victòria Ferrando i Belart (1993-1996), Marta Casas i Rodríguez (1996-1997 i 1999), Elena Fontanet i Masgrau (1996-1998), Anna Martínez i Roca (1997-1998 i 2000-2001), Rosa M. Farré i Bregolat (1998-2000), Eva Maresma i Chica (1998-2001), Ferran Moreno i Lanza (1999-2004), Francesca Rabassa i Torres (1999-2000), Ariadna Saballs i Nadal (1997-1998 i 2000-2001), Àlvar Valls i Oliva (1998-2007), Jordi Argenter i López (1999-2001; és fill del membre Joan A. Argenter i Giral), Elisabet Curt i Campderròs (1999-2000), Eva Folgado i Fusté (1999-2001), Marta Toro i Caldas (1999-2007) i l'empresa Manners (1998-2002), de Barcelona.

Josep Lluís López Fructuoso, Remei Margalef i Pelejà i Pura Serena i Barrobés, i coordinat per Josep M. Mestres, es féu càrrec de la correcció de l'original de la primera edició del DIEC entre el 15 de novembre del 1994 i el 23 de maig de 1995 (IEC, *Memòria* 1994-1995, p. 228 i 231). Imma Fradera i Castillo, tècnica cedida per les Oficines Lexicogràfiques, s'encarregà d'introduir en la base de dades del diccionari les correccions que obtenien el vistiplau de les Oficines Lexicogràfiques. Aquesta ampliació sobtada de personal comportà que tot el Servei s'hagués de traslladar, el 10 de novembre del 1994, al despatx que hi ha a l'escala interior que comunica els serveis generals de la planta baixa amb el Gabinet de la Presidència (l'actual despatx del secretari general de l'IEC). La correctora Remei Margalef s'incorporà al Servei inicialment per a substituir el cap del Servei mentre aquest coordinava la correcció del DIEC, però al final acabà compaginant aquesta substitució amb feines de correcció de l'original del diccionari, per tal d'enllestir l'obra a temps (aquesta substitució acabà el 12 de maig de 1995).<sup>72</sup> El 15 de maig va plegar la resta de l'equip.

El 6 de novembre de 1995 es reincorporà al Servei Remei Margalef, aquesta vegada per a corregir i completar la base de dades del *Diccionari de geologia* d'Oriol Riba, tasca que s'allargà fins al 14 de juny de 1996, en què aquesta correctora causà baixa.<sup>73</sup> L'any següent, Anna Soler i Horta<sup>74</sup> substituï Remei Margalef, que acabava de tenir la seva primera filla —l'Aina—, per a dur a terme la correcció de l'original del *Diccionari de geologia* (que durà del 17 de març al 8 de juliol de 1997).<sup>75</sup>

Una vegada publicada la primera edició del DIEC, el cap del Servei continuà trametent a les Oficines Lexicogràfiques propostes de compleció del diccionari normatiu entre l'1 de desembre de 1995 i el 5 de desembre de 1997 (142 propostes en total), quan ja havia aparegut la segona reimpressió de la primera edició.

A començament de l'any 1996, el Servei de Correcció es traslladà a l'antic despatx del corrector de l'Institut, situat a la tercera planta de la Casa de Convalescència, que posteriorment havia estat també el despatx del secretari general honorari de l'Institut, Ramon Aramon.<sup>76</sup>

72. Remei Margalef i Pelejà (nada el 1959) és llicenciada en filosofia i lletres, professora de català d'adults i correctora.

73. *Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1995-1996* (document intern), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Servei de Correcció, 10 octubre 1996 (equival a la memòria corresponent al mateix curs, ja que entre els cursos 1995-1996 i 1998-1999 el report del Servei de Correcció deixà de figurar en la memòria anual de l'IEC).

74. Anna Soler i Horta (nada el 1974) és traductora d'anglès i d'alemany i correctora. Llicenciada en traducció i interpretació, ha cursat estudis de doctorat sobre traducció a la Universitat Pompeu Fabra. Es dedica, sobretot, a la traducció literària i teatral.

75. *Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1996-1997* (document intern), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Servei de Correcció, 4 setembre 1997 (equival a la memòria corresponent al mateix curs).

76. Actualment, aquest espai és ocupat pel vestíbul de l'entresolat que dona accés a la Secretaria de la Secció Filològica i a l'ascensor panoràmic de l'edifici.

D'altra banda, el 15 d'abril del 1996 s'incorporà també al Servei Núria Aramon i Stein, per bé que mantingué l'adscripció directa a la Secretaria General,<sup>77</sup> i romangué en aquest Servei fins al final del 1999, en què s'incorporà a les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica. En l'endemig, començaren les obres de rehabilitació i remodelació de la Casa de Convalescència, que es van allargar fins al 2000 i que van comportar dos canvis successius d'ubicació del Servei que havien d'ésser provisionals mentre duressin les obres. El 8 d'octubre de 1999 s'incorporà al Servei la correctora Francesca Rabassa i Torres,<sup>78</sup> que substituï el cap de Correcció en la coordinació i la supervisió de les publicacions en curs durant l'organització de les primeres Jornades de Coordinació per a l'Estandardització Lingüística.<sup>79</sup> L'1 de setembre de 1999 el Servei s'hagué de traslladar a la planta baixa de l'edifici per raó de les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència.

Entre el 2 de març de 1998 i l'1 de març de 2000, el Servei de Correcció encara lliurà a les Oficines Lexicogràfiques 140 propostes de compleció del diccionari normatiu. En total, entre el 1993 i el 2000 es van lliurar a les OL més de mil dues-centes propostes lexicogràfiques.

Arran de la celebració del I Seminari de Correcció de Textos, que s'esdevingué el 26 de març de 1999 (vegeu el § 8.9), es van preparar i publicar les *Actes del I Seminari de Correcció de Textos*, coordinades per Josep M. Mestres, que veieren la llum el mateix any 1999.

Per encàrrec de la Secció Filològica, Isidor Marí, com a coordinador científic, i Josep M. Mestres, com a coordinador tècnic, organitzaren les damunt dites primeres Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, presidides per Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, que tingueren lloc a la Casa de Convalescència els dies 25 i 26 de novembre de 1999 (vegeu el § 8.10).

Un darrer aspecte que té a veure tant amb la correcció com amb la normalització és la tasca d'assessorament lingüístic i ortotipogràfic que han fet els diversos serveis de correcció de l'Institut d'Estudis Catalans en atendre consultes, tant internes com externes, que li eren fetes arribar. Fins al 1991, les Oficines Lexicogràfiques ateniaven aquestes consultes, però des del setembre del 1991, fou el Servei de Correcció qui se n'anà ocupant progressivament, fins a arribar a rebre i contestar una trentena de consultes mensuals. A partir del 1996, amb la creació de l'Oficina de Consultes de la Secció Filològica, el Servei de Correcció es dedicà a atendre, sobretot, les consultes internes i algunes d'externes que li eren adreçades directament per motius diversos.

77. *Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1995-1996* (document intern), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Servei de Correcció, 10 octubre 1996 (equival a la memòria corresponent al mateix curs).

78. Francesca Rabassa i Torres (nada el 1961) és diplomada en infermeria, llicenciada en filologia catalana, traductora intèrpret jurada d'espanyol i correctora.

79. *Resum de les activitats del Servei de Correcció durant l'any 1999* (document intern), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Servei de Correcció, 20 gener 2000 (equival a la memòria corresponent al mateix any).

Les tasques relacionades amb la preparació dels originals de les publicacions i alguns encàrrecs provinents de la Presidència de l'Institut van requerir també la col·laboració de traductors. Encara que només sigui per a deixar-ne constància, les traductores i traductors que van col·laborar més assíduament amb el Servei de Correcció durant aquesta etapa foren: Valerie Collins, Jennifer Junyent i Castells, Vanessa Ordovás García, Laura Paredes i Lascorz, Albert Parera i Peris, Mireia Pujol i Villagrasa i les empreses de Barcelona Linguacom, Manners, QSL Traduccions, Tau Traductors i Teclat.

### **6.9.2. L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics dins el Servei de Relacions Exteriors i el Servei de Correcció dins el Servei de Producció Editorial (maig 2000 - desembre 2002)**

El 16 de març de 2000, el Consell Permanent prengué la decisió de crear el Servei de Relacions Exteriors (SEREIEC), acord que fou ratificat pel Ple de l'IEC el 3 d'abril en els termes següents:

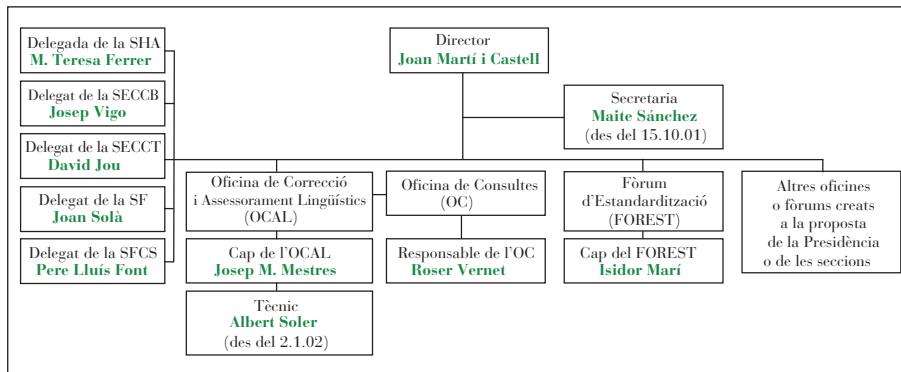
[El Consell Permanent acorda] crear el «Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans» (SERIEC). Aquest servei dependrà directament de la Presidència de l'IEC i estarà a càrrec d'un director, que serà un membre de l'Institut. El director serà l'encarregat de gestionar la comunicació entre l'Institut i els professionals que treballen en diversos camps, com ara la llengua, el patrimoni, etc., i exercirà funcions d'assessorament, de correcció, de consultes. Dirigirà també el Fòrum de l'estandardització, sorgit de les jornades organitzades per la Secció Filològica el mes de novembre. [Actes Ple de l'IEC, 3.4.2000]

110

Així mateix, el Consell Permanent disposà posar-lo en marxa durant el mes de maig del 2000 d'una manera modesta, amb personal ja contractat per l'IEC i situar-lo en tres cubicles i un despatx disposats a les golfes de la tercera planta de la Casa de Convalescència, damunt mateix dels despatxos de la Secció Filològica, que foren habilitats durant les obres de restauració i rehabilitació dutes a terme els anys 1999 i 2000. També va establir fer-ne una avaluació el mes de novembre i, en el cas que fos positiva, definir una nova fase amb l'increment de personal per a l'any 2001 i, al final d'aquest any, fer-ne una altra avaluació.

Arran d'aquesta decisió, fou nomenat director del SEREIEC Joan Martí i Castell, membre de la Secció Filològica, i es configurà, dins aquest Servei, l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL), amb Josep M. Mestres com a cap, que fins aleshores ho havia estat del Servei de Correcció, i Roser Vernet i Anguera, llicenciada en filologia catalana i fins aleshores tècnica de l'Oficina de Consultes de la Secció Filològica, com a assessora lingüística, que fou adscrita al SEREIEC juntament amb la seva Oficina (vegeu el § 6.2.2.c). Així mateix, feia part del SEREIEC el Fòrum d'Estandardització esmentat en l'acta del Ple de l'IEC, de què tenia també cura Josep M. Mestres i que tenia com a cap Isidor Marí i Mayans, membre de la Secció Filològica (vegeu-ne, en el quadre 1, l'organigrama de funcionament).

QUADRE 1. *Organigrama del Servei de Relacions Exteriors  
(maig del 2000 - desembre del 2002)*



Les funcions atribuïdes a cadascuna de les àrees del SEREIEC foren les següents:

L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL) té les funcions generals següents: *a)* assessorament lingüístic per a la correcció de documents interns i externs; *b)* establiment de criteris per a la correcció de qualsevol tipus de text; *c)* redacció d'un llibre d'estil model; *d)* coordinació dels correctors externs i assessors lingüístics professionals; *e)* relació amb les universitats per a organitzar postgraus, i *f)* organització de jornades, simposis, congressos i altres cursos.

L'Oficina de Consultes (OC) s'ocupa de les tasques següents: *a)* atenció directa de consultes lingüístiques; *b)* selecció, classificació i processament de les consultes rebudes; *c)* remissió de consultes a ens interns o externs, i *d)* relació amb els serveis lingüístics, especialment amb el TERMCAT i la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, per tal de coordinar tasques comunes.

Finalment, el Fòrum d'Estandardització (FOREST), que està vinculat directament amb la Secció Filològica en la figura del seu cap, té les funcions generals següents: *a)* creació d'un àmbit virtual de discussió; *b)* caracterització i selecció dels participants; *c)* establiment, d'acord amb la Secció Filològica, d'una relació dels temes de debat per importància i prioritat, després d'haver escoltat els professionals de la llengua; *d)* organització d'una base de dades sobre els temes de debat que es duen a terme, i *e)* periòdicament, convocatòria de jornades científiques per tal de discutir-hi presencialment temes monogràfics. [IEC, *Memòria 1999-2000*, p. 59]

Més endavant, s'hi van incorporar Maite Sánchez i Riera, llicenciada en filologia anglesa, com a secretària administrativa, que ho féu el 15 d'octubre de 2001, i Albert Soler i Dalmases, com a corrector de textos, que ho féu el 2 de gener de 2002.<sup>80</sup>

80. Albert Soler i Dalmases (nat el 1973) és llicenciat en lingüística, diplomad en magisteri i corrector. Ha estat becari del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona.



La Presidència de l'Institut demanà al SEREIEC que preparés un projecte per a la redacció d'un llibre d'estil per a l'Institut, informe que fou lliurat pel cap de l'OCAL a començament de març del 2001 (vegeu el capítol 3).

Una tasca especial d'assessorament fou encomanada al SEREIEC quan el president de la Secció Filològica, Joan A. Argenter, li encarregà la correcció de l'original del volum 1 de la versió provisional de la nova gramàtica normativa de l'Institut (vegeu el § 6.2.2.d). Se n'ocupà personalment el cap de l'OCAL i la correcció durà sis mesos de feina discontinua (entre el 16 d'octubre de 2001 i mitjan abril del 2002). El 23 d'abril de 2002 s'inaugurà la pàgina web que permeté la consulta pública d'aquesta versió provisional, inicialment només als subscriptors del Fòrum d'Estandardització (FOREST) i posteriorment a tots els usuaris. Les últimes esmenes d'aquesta versió foren lliurades per l'octubre del 2002.

El 25 de gener de 2001, la Presidència de l'Institut aprovà el projecte del tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans, que és l'únic que existeix amb les instruccions en llengua catalana i ha estat concebut especialment per a la correcció de textos en aquesta llengua. El disseny original d'aquest regle fou degut a Josep M. Mestres. L'acte de presentació pública se celebrà a la Casa de Convalescència el dia 10 de juliol de 2002 i fou presidit per Lluís Jou i Miravent, director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i Joan Martí i Castell, director del SEREIEC. L'eminent tipògraf i corrector José Martínez de Sousa impartí una lliçó magistral sobre «Medidas, tipómetros y corrección de textos», que posteriorment fou publicada en un volum miscel·lani l'any 2002 (Martí i Castell [cur.], 2002, p. 51-61; entre les pàgines 56 i 57 hi ha encartat un desplegable amb la reproducció del tipòmetre a escala).

Durant l'any 2001, ultra les tasques relacionades més directament amb la correcció, la traducció i la redacció de textos, el SEREIEC s'ocupà del programa del Portal de Dades Lingüístiques, dirigit per la membre M. Teresa Cabré i Castellví (vegeu el § 6.2.3.o); del Fòrum d'Estandardització (FOREST), el cap del qual era Isidor Marí i Mayans; de dues bateries de tests del programa Xarxa Test, del membre de la Secció de Ciències Biològiques Lluís Garcia i Sevilla, i de l'organització de les Jornades sobre l'Elaboració i la Presentació de Treballs Científics i Tècnics, coordinades tècnicament per Josep M. Mestres (vegeu el § 8.9).

Per la tardor del 2001, el membre Joaquim Mallafrè i Gavalrà, com a coordinador científic, i Josep M. Mestres, com a coordinador tècnic, van organitzar per a la Secció Filològica les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, dedicades a «Traducció i llengua estàndard», que se celebraren a l'Institut els dies 29 i 30 de novembre de 2001 (vegeu novament el § 8.10).

El 23 de maig de 2002 s'aprovà dins aquest Servei el disseny —presentat per Maria Casassas i Figueras— de la col·lecció de llibres que havia d'aplegar les diverses monografies que s'anirien generant com a fruit de les activitats dutes a terme. Aquesta col·lecció s'havia d'anomenar inicialment «Publicacions del SEREIEC» (IEC, *Memòria 2001-2002*, p. 73), fins i tot les primeres proves d'impremta de la coberta contenien aquest enunciat disposat verticalment de

baix a dalt; però al final hom desistí de fer-hi constar aquesta informació, atesa la imminent desaparició del Servei (cal fer avinent que els dos primers volums de la col·lecció —inicialment, sense nom— van aparèixer amb data del mes de desembre del 2002). Fins al final de l'any 2002, doncs, el SEREIEC edità els dos títols següents: *De la preceptiva de la llengua catalana. Reflexions i notes 2000-2002* (2002), i *Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació. (Actes del curs del CUIMPB 2001)* (2002).

La recollida i la preparació dels originals, la disposició dels textos i de les imatges i la correcció de les proves d'impremta es dugueren a terme completament a l'OCAL.

Entre els anys 2000 i 2002, Joan Martí i Castell, Josep M. Mestres, Albert Soler i Roser Vernet van publicar cinquanta-sis articles sobre aspectes de normativa lingüística en les revistes universitàries *Medicampus* i *Món Empresarial*, de difusió gratuïta (vegeu el § 8.7), els quals es van aplegar posteriorment en el volum conjunt titulat *De la preceptiva de la llengua catalana. Reflexions i notes 2000-2002*, publicat per l'IEC l'any 2002.

Arran de la celebració del II Seminari de Correcció de Textos, que s'esdevingué els dies 7 i 8 de novembre de 2002 (vegeu el § 8.9), es van preparar i publicar les *Actes del II Seminari de Correcció de Textos. La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*, a cura de Joan Martí i Castell, Josep M. Mestres i Serra i Oriol Camps i Giralt, que veieren la llum l'any 2003.

D'altra banda, la correcció editorial de les publicacions generals i la correcció de textos interns passà a dependre directament de la Gerència de l'IEC, amb la denominació «Servei de Correcció», dins el Servei de Producció Editorial, que era a cura d'Antoni Escolà i Banqué. La responsabilitat d'aquest Servei de Correcció s'encomanà, a partir del 2 de novembre de 2000, a Sílvia López i Caballer, que havia estat, fins en aquell moment, col·laboradora externa del Servei de Correcció de l'Institut.<sup>81</sup> Tanmateix, aquest traspàs de la responsabilitat de la correcció editorial es féu gradualment entre el 2 de novembre i el 31 de desembre de 2000, per tal d'evitar el col·lapse de les edicions en curs.

D'aquest segon període cal destacar la col·laboració estreta de les correctores i els correctors externs següents (entre parèntesis, el període global de col·laboració fins al 2007): Jordi Alberich i Puquí (1992-2007), Helena Bargalló i Bozzo (1994-1995 i 2001-2002), Ferran Moreno i Lanza (1999-2004), Àlvar

81. Sílvia López i Caballer (nada el 1973) és llicenciada en filologia catalana i màster en lexicografia. Ha estat professora del Curs de formació avançada per a correctors de textos de l'IEC i del Postgrau de correcció i qualitat lingüística a la Universitat Autònoma de Barcelona. És membre de l'Observatori de Neologia des del 1995. Becària de les Oficines Lexicogràfiques (1997-2000; primer, en el Centre de Referència en Enginyeria Lingüística [CREL] —1997-1998— i, després, en el projecte del diccionari normatiu —1998-2000—) i col·laboradora externa del Servei de Correcció (1997-1998), és correctora en plantilla de l'Institut des del 2000. Actualment és la responsable de la Unitat de Correcció del Servei Editorial (d'ençà del mes de febrer del 2007). Ha publicat diversos treballs sobre neologia.

Valls i Oliva (1998-2007), Jordi Palau i Batlle (1999-2007), Marta Toro i Caldas (1999-2007), Francesc Xavier Vives i Trabal (2000-2002), Sergi Garcia i Mañes (2000-2007), Arantzasu Gorostiza Langa (2000-2004), M. Assumpta Rifà i Bonells (2000-2002), Cristina Vallès i López (2000-2002), Ricard Roca i Pascual (2001-2005) i les empreses de Barcelona QSL Traduccions (1997-2004), Manners (1998-2002) i Linguacom (1999-2007; empresa creada per la correctora Pura Serena i Barrobés, que deixà de col·laborar amb l'Institut particularment), fins a un total de cinquanta-sis persones i entitats que van col·laborar efectivament amb els dos serveis durant aquest període.<sup>82</sup>

Les traductores i els traductors que van col·laborar més assíduament en la preparació d'originals per a l'edició de les publicacions de l'Institut durant aquesta etapa foren: Eva Maresma, Jordi Palau i Batlle, Laura Santamaria-Guinot, Oriol Solé i Granier, Montserrat Vancells i Flotats, Francesc X. Vives i Trabal i les empreses de Barcelona Linguacom, Manners, QSL Traduccions, Tau Traductors i Teclat.

### **6.9.3. La segona època de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (gener 2003 - gener 2007)**

Arran de la presa de possessió —durant el mes de setembre del 2002— d'un nou Equip de Govern de l'IEC, encapçalat pel membre Josep Laporte i Salas, i de la reestructuració subsegüent de la Presidència, es declarà a extingir el SEREIEC com a responsable d'una part de les relacions exteriors de l'Institut. Durant l'interim que hi hagué entre el setembre i el desembre del 2002, el cap de l'OCAL, Josep M. Mestres, hagué de despatxar sovint directament amb el secretari general de l'IEC, Salvador Alegret, fins que el Consell Permanent de l'Institut va decidir formalment, el 12 de desembre de 2002, prescindir del Servei de Relacions Exteriors, per bé que mantingué l'OCAL, que inicià les activitats el 2 de gener de 2003, ara sota la direcció de Josep Vigo i Bonada, membre de la Secció de Ciències Biològiques.

El projecte de creació del nou OCAL fou dreçat, a final del 2002, per l'encara aleshores director del SEREIEC, Joan Martí i Castell, a petició de la Presidència de l'Institut, que l'adoptà pràcticament sense modificacions.

La nova Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics passà a dependre de la Secretaria General de l'IEC, dirigida per Salvador Alegret i Sanromà, i inicià les seves activitats a la primavera de l'any 2003, amb les funcions següents:

[L'OCAL] començà les seves activitats el dia 2 de gener de 2003 amb els objectius generals d'assessorar, internament i externament, sobre qüestions relacionades amb la normativa lingüística i les convencions gràfiques, d'una banda, i de l'altra, de corregir els textos interns i les publicacions que li són encomanats, a més de dur a terme els controls necessaris per a garantir la qualitat adequada de qualsevol text

82. Novament, és de justícia deixar constància, en una segona llista, de les correctores i els correctors externs que van col·laborar durant dos anys d'aquest període, com a mínim, en les tasques de correcció de textos: Jordi Argenter i López (1999-2000), Gemma Cabot i Calafell (2000-2001), Maria Cabrespina i Ferrés (2000-2001), Mercè Espuny i Pujol (1997 i 2001-2007), Eva Folgado i Fusté (1999-2001), Albert Soler i Dalmases (2001-2002) i l'empresa Teclat (1999 i 2001-2004), de Barcelona.

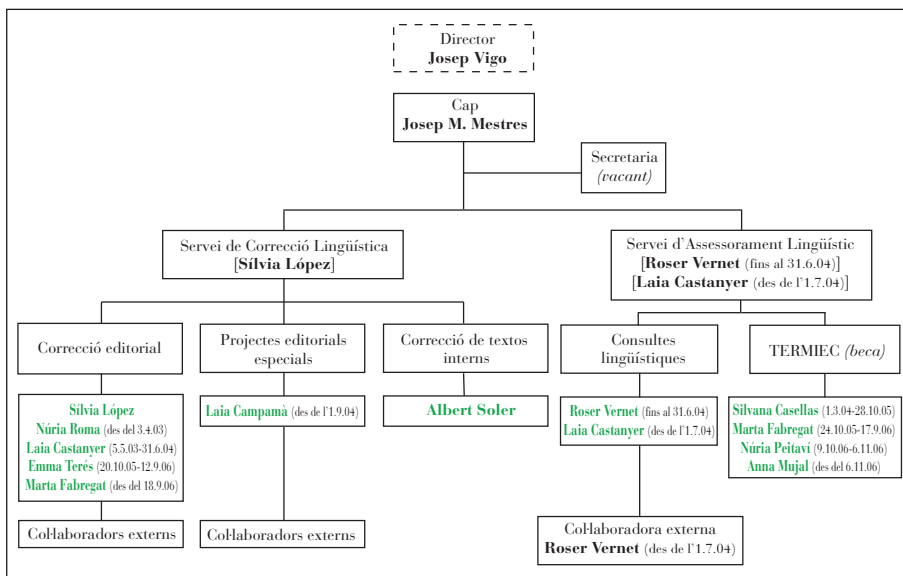
que hagi de portar el segell de l'IEC. En aquest sentit, poder disposar, a mitjà termini, d'un llibre d'estil sancionat per l'Institut és un objectiu important per a assolir i mantenir un bon nivell de qualitat. [IEC, *Memòria* 2002-2003, p. 448]

La composició prèvia d'aquesta Oficina, formada, d'una banda, per Josep M. Mestres, Roser Vernet i Albert Soler, que provenien del SEREIEC,<sup>83</sup> i, de l'altra, per Sílvia López i Caballer, que provenia del Servei de Producció Editorial, es veié reforçada, pel que fa a la correcció editorial, amb la col·laboració de Núria Roma i Peix, llicenciada en filologia catalana, que s'hi incorporà el dia 3 d'abril de 2003, i Laia Castanyer i Teixidor, llicenciada en traducció i interpretació, que s'hi incorporà el dia 5 de maig del mateix any; Núria Roma havia estat becària de les Oficines Lexicogràfiques i Laia Castanyer havia col·laborat externament en tasques de correcció editorial fins aleshores. A més, l'1 de març de 2004 s'hi incorporà la becària Silvana Casellas i Casal, llicenciada en filologia catalana i correctora, per a atendre la base de dades terminològiques TERMIEC.

L'1 de juliol de 2004, Roser Vernet decidí d'establir-se professionalment pel seu compte i renuncià la plaça, per bé que continuà relacionada amb l'OCAL com a col·laboradora externa. La substituï Laia Castanyer, la plaça de la qual no fou coberta fins al 20 d'octubre de 2005, amb la incorporació de la correctora Emma Terés i Fuster, llicenciada en filologia catalana. L'1 de setembre de 2004, però, s'havia completat el desenvolupament de la plantilla de l'Oficina amb la correctora Laia Campamà i Mormeneo, llicenciada en filologia catalana, post-graduada en tècniques editorials i correctora (quadre 2).

115

QUADRE 2. Organigrama de la segona època de l'OCAL (gener del 2003 - gener del 2007)



83. En el trànsit d'una època de l'OCAL a l'altra, es perdé la figura de la secretària, que fou destinada a reforçar l'equip de secretàries de les societats filials. Tot i que aquesta plaça fou reivindicada ara i adés, no s'arribà a cobrir en cap moment.

A partir del 2005, raons de caire personal i professional van provocar diverses entrades i sortides de personal en aquesta etapa: Silvana Casellas va renunciar la beca el 28 d'octubre de 2005 per a poder seguir estudis d'anglès a Dublín (Irlanda) i fou substituïda per Marta Fabregat i Marco, llicenciada en filologia catalana, que s'hi incorporà el 24 d'octubre de 2005 (amb quatre dies de marge per a prendre el relleu); Emma Terés, que va renunciar la plaça el 12 de setembre de 2006 per a incorporar-se als serveis lingüístics d'IB3 Televisió, de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears, fou substituïda per Marta Fabregat, que ocupà el lloc de la correctora el 18 de setembre del mateix any, i la beca s'atorgà a Núria Peitaví i Casadevall, llicenciada en filologia catalana, que s'hi incorporà el 9 d'octubre de 2006, però renuncià la beca el 6 de novembre de 2006 per a anar a treballar a la redacció del diari *El Punt* de Girona i fou substituïda per Anna Mujal i Grané, llicenciada en filologia catalana, que s'hi incorporà el dia 6 de novembre de 2006.

Com es pot veure en el quadre 2, atès el bon resultat que havia donat el fet de poder disposar d'un corrector dedicat prioritàriament a la revisió dels textos interns, es consolidà aquesta figura en el nou organigrama de l'OCAL. Només cal dir que la mitjana de temps per a retornar un text de fins a vint fulls estàndard (equivalents a 2.100 espais lletra per full) s'ha pogut mantenir fins avui per sota de les quaranta-vuit hores següents al dia de recepció de l'original (vegeu la taula 7, al capítol 7).

De tota manera, malgrat aquesta disposició teòrica, organitzativa i funcional, el volum de feina que hagueren d'assumir els dos serveis de l'Oficina, comportà que el cap de l'OCAL coordinés personalment les àrees de projectes editorials especials i de la base de dades TERMIEC.

D'aquest tercer període cal destacar la col·laboració estreta de les correctores i els correctors externs següents (entre parèntesis, el període global de col·laboració fins al 2007): Jordi Alberich i Puquí (1992-2007), Àlvar Valls i Oliva (1998-2007), Montse Marès i Torras (1998 i 2003-2007), Jordi Palau i Batlle (1999-2007), Marta Toro i Caldas (1999-2007), Sergi Garcia i Mañes (2000-2007), Mercè Espuny i Pujol (1997 i 2001-2007), Ricard Roca i Pascual (2001-2005 i 2007), Laia Castanyer i Teixidor (2002-2003), Montse Rigol i Romeu (2002-2007), Amèlia Casas i Guijo (2003-2005), Elisabet Casas i Guijo (2003-2007), Anna Coll-Vinent i Noguera (2004-2007), Iolanda López i Vivancos (2004-2007), Lluïsa Moreno i Llord (2004-2007), Rosa Pifarré i Roca (2004-2006) i l'empresa Linguacom (1999-2007), de Barcelona, fins a un total de quaranta-quatre persones i entitats que van col·laborar efectivament amb l'Oficina durant aquest període.<sup>84</sup>

84. Deixem constància, de bell nou en una segona llista, de les correctores i els correctors externs que van col·laborar durant dos anys d'aquest període, com a mínim, en les tasques de correcció de textos: Ferran Moreno i Lanza (1999-2004), Ricard Alegret i Banach (2003-2004), Laia Campamà i Mormeneo (2003-2004), Raül Cascajo i Orzáez (2003-2004), Ariadna Goberna i de Cabanyes (2003-2004), Anna Roig i Ros (2003-2004), Isabel Vilalta i Colomer (2003-2004), Coral Barrachina

El 30 de juny de 2003 es va inaugurar la pàgina web de l'OCAL (<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/OCAL/index.htm>), que contenia quatre apartats: «Consultes», «Criteris», «Activitats» i «Enllaços». L'última actualització d'aquesta pàgina és del 15 de desembre del 2004. Actualment, encara és consultable per Internet, per bé que ja no s'hi fa cap manteniment per causes alienes a l'Oficina.

Per encàrrec de la Secció Filològica, la gestió del Fòrum d'Estandardització (FOREST), sota la coordinació d'Isidor Marí, continuà durant aquest període, per bé que l'activitat d'aquest fòrum de debat anà decaient a partir de l'any 2004 per la manca de propostes i incentius promoguts des de la Secció.

També prosseguí el manteniment mínim del Portal de Dades Lingüístiques, dirigit per M. Teresa Cabré i Castellví, per delegació de la Secció Filològica, per bé que no s'hi féu cap inversió per a millorar-lo, fins que fou substituït, separatament, pel portal del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (<http://ctilc.iec.cat>), obert al públic pel febrer del 2007, i pel nou portal del diccionari normatiu (<http://dlc.iec.cat>), fet públic el mes d'abril del 2007.

A instàncies del membre de la Secció de Ciències i Tecnologia i secretari general de l'IEC Salvador Alegret, durant l'any 2003 l'OCAL posà en marxa la base de dades TERMIEC:

A mitjan juny del 2003 es va posar en funcionament la base de dades TERMIEC, amb l'objectiu de recollir els termes que figuren en forma de glossari o vocabulari en publicacions de l'IEC editades d'ençà de 1980. També s'hi donen d'alta els neologismes terminològics que són detectats durant la correcció de les edicions en curs de l'OCAL.

El dia 11 de novembre de 2003, el secretari general comunica a l'OCAL la designació de la doctora M. Teresa Cabré, membre de la Secció Filològica, per a col·laborar en el desenvolupament de la TERMIEC. [IEC, *Memòria 2003-2004*, p. 394]

Com hem dit més amunt, l'1 de març de 2004 s'incorporà al servei com a becària Silvana Casellas i Casal per a ocupar-se de l'alimentació i el manteniment de la dita base de dades, que s'havia posat en funcionament a mitjan mes de juny del 2003.

Aquesta iniciativa donà pas a una de més ambiciosa: el programa del Diccionari de Ciència i Tecnologia (DICIT), dirigit pel membre Salvador Alegret (vegeu el § 6.2.4.f), un avantprojecte del qual fou redactat per la correctora externa de l'OCAL Laia Campamà i Mormeneo, sota la supervisió del cap de l'Oficina, i lliurat a la Secretaria General pel maig del 2004.<sup>85</sup> A petició de Salvador

---

i González (2004-2007), Eva Fajula Esturi (2004-2005), Eva Torrente i Vidal (2004-2005), Neus Baltrons i Graboleda (2005-2007), Neus González i Francés (2005-2007), Laura Prat i Grau (2005-2006), Montserrat Vallvé i Viladoms (2005-2007) i les empreses QSL Traduccions (1997-2004) i Teclat (1999 i 2001-2004), de Barcelona.

85. Per a més informació sobre aquest programa, consulteu la pàgina web [http://www.iec.cat/coneixement/entrada\\_c.asp?c\\_epigraf\\_num=121](http://www.iec.cat/coneixement/entrada_c.asp?c_epigraf_num=121).

Alegret, a partir d'aquell moment Josep M. Mestres assessorà el dit programa i el becari que hi fou adscrit el 6 d'octubre de 2005 per la Secció de Ciències i Tecnologia, Agustí Mayor i Lloret, llicenciat en filologia catalana, que posteriorment esdevingué el tècnic del projecte l'1 de setembre de 2007.

També durant l'any 2004, concretament a començament de juny, l'OCAL rebé un nou encàrrec editorial: reprendre el Projecte Scriptorium (vegeu el § 6.2.4.d) i ocupar-se de l'edició dels nous manuals universitaris inclosos en aquest projecte. L'objectiu del Projecte Scriptorium és la traducció al català i la publicació de llibres de text bàsics per als primers cursos de les carreres científiques o tècniques, per tal d'omplir un buit existent en aquells moments en el camp de l'edició en català, i posar a l'abast dels estudiants de llengua catalana obres bàsiques de cada especialitat.<sup>86</sup> Per a fer-se càrrec material de la coordinació de la traducció, la correcció i l'edició de cadascun dels manuals que s'havien d'anar publicant s'incorporà a l'Oficina, el dia 1 de setembre de 2004, Laia Campamà i Mormeneo, que havia estat col·laboradora externa fins aleshores.

En aquest període, i dins el Projecte Scriptorium, ha sortit publicada l'obra de Daniel C. Harris, *Anàlisi química quantitativa* (Barcelona, Reverté, 2006). En la traducció d'aquesta obra van intervenir, com a curadors, el membre Salvador Alegret i Sanromà i Elisabeth Bosch i Jose, i com a traductors, Coral Barrachina i González, Ramon Compañó i Beltran, Josep Galceran i Nogués, Jacint Guiteras i Rodríguez, Anna de Juan i Capdevila, Aina Segura i Vendrell i Romà Tauler i Ferré. Així mateix, en la correcció i la supervisió lingüístiques i terminològiques de l'edició intervingueren Josep M. Mestres, Laia Campamà, Marta Griera i Ribera i Meritxell Màrgens i Rams.

Arran de la celebració del III Seminari de Correcció de Textos, que s'esdevingué els dies 18 i 19 de novembre de 2004 (vegeu el § 8.9), l'OCAL va preparar i publicar les *Actes del III Seminari de Correcció de Textos. La terminologia i la correcció de textos*, a cura de Josep Vigo i Bonada i Josep M. Mestres i Serra, que veieren la llum l'any 2006.

La col·lecció de llibres estrenada durant l'època del SEREIEC continuà, tot i que fou substituïda la denominació «Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans» de la coberta per la més breu d'«Institut d'Estudis Catalans». Fins al final del 2006 es van publicar dins aquesta col·lecció les obres següents: *Nous reptes per als nostres països: perspectives i estratègies de futur* (2003); *L'oralitat i els mitjans de comunicació (Actes del seminari del CUIPMB-CEL 2002)* (2003); *II Seminari de Correcció de Textos. La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació* (2003); *Del nombre i de la unidad literaria de la lengua catalana. Discurso leído ante la Real Academia Española en la recepción pública del Sr. D. Antonio Rubió y Lluch el día 23 de marzo de 1930* (2004); *Quin[s] model[s] de llengua escrita per als mitjans de comunicació (Actes del seminari*

86. Per a més informació sobre el Projecte Scriptorium, consulteu la pàgina web <http://scriptorium.iecat.net>.

del CUIMPB-CEL 2003) (2004); *III Seminari de Correcció de Textos. La terminologia i la correcció de textos* (2006), i *El català i la Unió Europea (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2004)* (2006).

Cal tenir en compte que, com en el període anterior, la recollida i preparació dels originals, així com la disposició dels textos i de les imatges i la correcció de les proves d'impremta anà totalment a càrrec de l'OCAL.

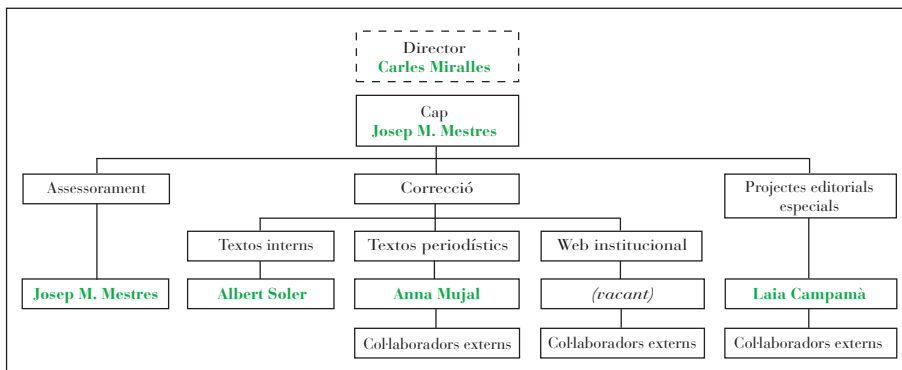
Les traductores i els traductors externs que van col·laborar més assíduament amb l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics durant aquesta etapa foren: Coral Barrachina, Valerie Collins, Montserrat Marès i Torras, Lluïsa Moreno, Montserrat Rigol i Romeu, Laura Santamaria, Aina Segura, Isabel Vilalta i les empreses de Barcelona Linguacom, QSL Traduccions i Teclat.

#### 6.9.4. El Servei de Correcció Lingüística i la Unitat de Correcció del Servei Editorial (febrer 2007)

Finalment, el 20 de febrer de 2007, arran d'una nova reestructuració impulsada per la Presidència de l'Institut, es constituí, com a dependència de la Presidència de l'IEC i sota la direcció de Carles Miralles i Solà, membre de la Secció Filològica, l'actual Servei de Correcció Lingüística, que s'ocupà de la redacció de criteris per a la correcció de textos a l'IEC, de la correcció material dels textos interns i dels provinents del Servei de Comunicació de l'IEC, i de determinades publicacions especials, com ara les corresponents al Projecte Scriptorium i a alguns compromisos externs de l'Institut (entre altres, la correcció dels models de les proves d'accés a la universitat —PAU, des del 2007— i a cicles formatius —PACF, més endavant, a partir del 2009— de la Generalitat de Catalunya). Aquest Servei estava format inicialment, a més, pels correctors Laia Campamà i Mormeneo, Albert Soler i Dalmases i Anna Mujal i Grané (quadre 3).

119

QUADRE 3. Organigrama inicial del Servei de Correcció Lingüística (febrer del 2007)

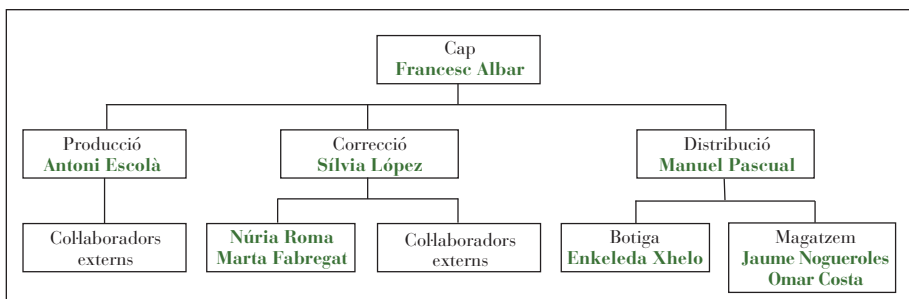




Al mateix temps que es creà el Servei de Correcció Lingüística, l'àrea de correcció editorial de l'OCAL passà a fer part del nou Servei Editorial. Aquest Servei Editorial s'encomanà a Francesc Albar i Fonte i englobà l'anterior Departament de Publicacions, que era encapçalat per Manuel Pascual i Rodríguez i que comptava amb Jaume Nogueroles i Segura i Omar Costa i Liébana, com a operaris del magatzem, i amb Enkeleda Xhelo Çomo, com a auxiliar de la botiga; juntament amb l'anterior Servei de Producció Editorial, portat per Antoni Escolà i Banqué, i la Unitat de Correcció, encapçalada, aquesta darrera, per Sílvia López i Caballer, que comptava amb les correctores Núria Roma i Peix i Marta Fabregat i Marco, que havien treballat fins aleshores a l'OCAL.

Com hem dit més amunt, el Servei Editorial fou creat pel Ple de l'Institut el 29 de gener de 2007 i començà a actuar formalment a l'inici del mes de febrer del 2007 (vegeu el quadre 4).

QUADRE 4. Organigrama inicial del Servei Editorial (febrer del 2007)



120

Pel que fa al Projecte Scriptorium que duu el Servei de Correcció Lingüística, durant aquest període va sortir publicat el manual *Bioquímica*, de Jeremy M. Berg, John L. Tymoczko i Lubert Stryer (Barcelona, Reverté, 2007). En la traducció d'aquesta obra van intervenir, com a curador, Juli Peretó i Magraner, membre de la Secció de Ciències Biològiques, amb la col·laboració de Mercè Pamblanco i Rodríguez, i, com a traductors, Coral Barrachina i González, Alma Bracho i Lapiedra, Eavan Dorcey, Josep Vicent Forment i Dasca, Ismael Mingarro i Muñoz, Helena Mira i Aparicio, Marcellí del Olmo i Muñoz i Anna Saurí i Peris. Així mateix, en la correcció i la supervisió lingüístiques de l'edició intervingueren Josep M. Mestres, Laia Campamà, Marta Griera (que també estigué com a contractada entre el 19 de juny i el 30 de novembre de 2006) i Patricia Lara Vitri Vives.

La col·lecció de llibres estrenada pel SEREIEC i continuada per l'OCAL es va mantenir també en l'època del Servei de Correcció Lingüística, per bé que va adoptar oficialment, a partir del mateix 2007 i d'acord amb Joan Martí i Castell, el nom de «Miscel·lània». Fins a la fi d'aquest any es van preparar i publicar, dins aquesta col·lecció, les obres següents: *La multiculturalitat i les llengües. (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2006)* (2007), i *El llibre i la lectura: una revolució en la història de la humanitat. (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2005)* (2007).

Els correctors i les correctores externs que van col·laborar en la correcció de publicacions amb un dels dos serveis durant el primer i únic any d'aquest període tot just iniciat han estat els següents (indiquem l'any només en els col·laboradors que s'han estrenat durant el 2007): Jordi Alberich i Puquí, Miquel Aguilar i Montero (2007), Neus Baltrons i Graboleda, Coral Barrachina i González, Mariona Barrera i Aguilera (2007), Elisabet Casas i Guijo, Silvana Casellas i Casal (2007), Anna Coll-Vinent i Noguera, Aina Domènech i Vilaregut (2007), Mercè Espuny i Pujol, Sergi Garcia i Mañes, M. Eugènia Gisbert i Calduch (2007), Neus González i Francés, Marta Grieria i Ribera (2007), Maria Llopis i Freixas, Iolanda López i Vivancos, Montse Marès i Torras, Meritxell Màrgens i Rams, Maria Masot i Magarolas (2007), Lluïsa Moreno i Llord, Jordi Palau i Batlle, Montse Rigol i Romeu, Ricard Roca i Pascual, Marta Toro i Caldas, Àlvar Valls i Oliva, Montserrat Vallvé i Viladoms, Patricia L. Vitri Vives (2007) i l'empresa Linguacom, de Barcelona, és a dir, un total de vint-i-set persones i entitats que han col·laborat efectivament amb els serveis de correcció de l'IEC durant aquest darrer període estudiat.

Les traductores i els traductors externs que van col·laborar en les tasques de traducció d'originals per a l'edició durant aquesta etapa foren: Coral Barrachina, Marta Grieria, Iolanda López, Montserrat Marès, Montserrat Vallvé, Patricia L. Vitri i l'empresa Linguacom, de Barcelona.

Finalment, pel que fa a l'assessorament lingüístic, el Servei d'Assessorament Lingüístic tornà a la dependència de la Secció Filològica amb la denominació d'Oficina d'Assessorament Lingüístic des del febrer del 2007. En continuà essent la responsable Laia Castanyer i Teixidor, amb el suport extern de Roser Vernet i Anguera i sota la direcció d'Isidor Marí i Mayans (vegeu també el § 6.2.2.c).



## 7. ELS COSTOS I ELS TERMINIS DE CORRECCIÓ I EDICIÓ

El fet que, a la tardor del 1991, hi tornés a haver a l'Institut un corrector en plantilla a jornada completa per a atendre la correcció, la traducció i, quan s'esqueia, també la redacció de tota mena de textos —tant publicacions com documents interns— procedents de qualsevol dels òrgans, de les seccions i de les societats filials de l'IEC (que, aleshores, ja eren vint-i-quatre) va produir dos efectes: un que creiem que s'hauria d'haver previst i un altre de paradoxal.

L'Equip de Govern de l'Institut, amb la bona voluntat d'homogeneïtzar les publicacions editades i d'assegurar-ne la qualitat lingüística, oferí sense cost els serveis de correcció a tot el col·lectiu de l'IEC, sense preveure un efecte elemental en el món del comerç: la relació —no exempta d'una certa tensió— que hi ha permanentment entre l'oferta i la demanda. Així, quan encara no havien passat sis mesos des que havia començat a funcionar el Servei de Correcció, calgué recórrer a col·laboradors externs per a poder atendre la demanda creixent que s'havia generat.

L'efecte paradoxal a què ens referíem més amunt és que es perdé de vista que, en el món editorial, és inconcebible pressupostar l'edició d'una obra sense tenir en compte en el pressupost els costos de la correcció de l'original i de les proves d'impremta, que no són precisament els menys onerosos de tot el procés, ja que són hores de dedicació humana (és com si no es tingués en compte la feina de maquetar l'obra, per exemple: com sortirien els llibres, sense maquetar?).

Doncs, bé: sembla que, per tal d'afavorir que totes les publicacions passessin pel Servei de Correcció, es considerà que es podien oferir aquests serveis sense cost per a la secció o la societat filial. I aquesta política va comportar que, durant molts anys, el pressupost destinat a la correcció de les publicacions s'exhaurís abans de final d'any i que s'hagués d'ampliar reiteradament la partida destinada a aquesta finalitat (vegeu, en la taula 6, l'increment de les publicacions editades al llarg dels cent primers anys de la institució, amb un detall especial dels dos últims períodes, que són les que interessin aquí), amb les tensions pressupostàries que això implicava. No ha estat fins a aquests darrers anys que s'ha començat a fer constar el cost de la correcció en el pressupost d'edició, per bé que encara no s'imputa efectivament a qui genera la despesa.

TAULA 6. *Obres publicades per l'IEC entre el 1907 i el 2007 (per dècades)*<sup>87</sup>

<i>Data</i>		<i>Nombre de publicacions</i>			
<i>Període</i>	<i>Any</i>	<i>Valor absolut</i>	<i>Mitjana mensual</i>		
<b>juny 1907-1909</b>		54	1,7		
	<b>1910-1919</b>	232	1,9		
	<b>1920-1929</b>	217	1,8		
	<b>1930-1939</b>	187	1,6		
	<b>1940-1949</b>	23	0,2		
	<b>1950-1959</b>	62	0,5		
	<b>1960-1969</b>	67	0,6		
	<b>1970-1979</b>	133	1,1		
	<b>1980-1989</b>	471	3,9		
		1990	64	5,3	
	1991	75	6,3		
	1992	64	5,3		
	1993	98	8,2		
	1994	78	6,5		
	1995	91	7,6		
	1996	89	7,4		
	1997	127	10,6		
	1998	120	10,0		
	1999	118	9,8		
<b>1990-1999</b>		924	7,7		
	2000	132	11,0		
	2001	131	10,9		
	2002	107	8,9		
	2003	107	8,9		
	2004	116	9,7		
	2005	120	10,0		
	2006	129	10,8		
	2007	130	10,8		
<b>2000-2007</b>		972	10,1		
Totals		3.342	1.896	2,8	8,8

124

NOTA: Aquestes quantitats no inclouen les reimpressions que l'IEC va portar a terme durant cada període.

D'altra banda, en el món de l'edició, un dels temes més recurrents és el relatiu als terminis d'edició, que sempre es consideren molt llargs, i, especialment, els de correcció, que sovint es titllen de desmesurats. Aquests tòpics arrelen fàcilment entre els autors i els curadors, perquè no acaben d'ésser conscients del que significa adequar uns textos que, de vegades, ni tan sols s'havien previst d'editar inicialment per a una publicació que té un disseny i uns criteris d'edició establerts per endavant.

87. Les dades reproduïdes en aquesta taula provenen de la base de dades elaborada i actualitzada pel Servei de Documentació i Arxiu de l'IEC, al personal del qual agraïm especialment l'atenció.

Aquesta incomprensió reiterada i generalitzada és recollida fins i tot en les actes del Ple, la primera atestació de les quals data del 1909:

Mentrestant se li encarrega [a Josep Pijoan] que's cuidi d'activar els treballs, pera que l'Anuari de 1908 no surti encare ab més retràs que l'anterior. [Actes Ple de l'IEC, 9.8.1909]

Molt més recentment, trobem una altra manifestació sobre la «lentitud» de les correccions en dues altres actes del Ple:

[Carta d'Antoni Esteve a Pere Domingo de data 8 de març de 1973:] [...] B) Vàrem comentar el desencoratjador problema de la manca de publicació d'almenys 13 treballs de Premis o Borses d'Estudi corresponents a la nostra Secció [de Ciències]. No cal dir la unanimitat que hi va haver comentant la manca creixent d'interès que tenien [*sic*] aquests Premis a causa de l'enorme retràs de les publicacions de la nostra Secció que, pel caràcter que tenen, perden molt ràpidament actualitat. [Actes Ple de l'IEC, 23.11.1973]

Els Srs. Alsina, Casassas i Bas es refereixen a la lentitud en la correcció dels treballs a publicar. El Sr. Pres. creu que s'haurà de recórrer a correctors no funcionaris de l'I., perquè és indubtable que l'únic corrector de què la nostra Corporació disposa no pot donar l'abast a l'intens treball de què hom el carrega. [Actes Ple de l'IEC, 8.6.1979]<sup>88</sup>

I aquesta preocupació s'ha continuat manifestant fins al moment present, en què sembla que encara no s'ha sabut trobar el deslloridor que hauria de permetre resoldre, d'una vegada per totes, l'acumulació de feines, sobretot en determinats períodes del curs (principalment, durant el mes de desembre):

Entre les causes que sí que han contribuït al retard de la publicació [del volum 100 de la col·lecció «Arxius de les Seccions de Ciències», titulat *Trenta-dos aspectes de ciència i tecnologia* i aparegut a final del 1995], crec que és obligat esmentar-ne unes quantes degudes a deficiències de la infraestructura de les seccions i de l'Institut mateix. Pel que fa a les seccions, observem la manca de personal professionalitzat a càrrec de les publicacions: hem passat una època en què ambdues seccions han tingut vacant la plaça de secretari redactor; i els que figuren com a curadors de l'obra, malgrat llur bona voluntat, no podien dedicar-hi res més que hores esparses arrencades de llur jornada de treball. En relació amb la infraestructura de l'Institut, hem tingut la impressió que el Servei de Correcció és infradimensionat en relació amb la feina que té, almenys en moments «punta»; ens ha semblat també que no s'ha atribuït prou poder executiu al Servei de Publicacions, de manera que aquest necessita recórrer a la Secció per a resoldre molts

88. No cal dir que, des del 1939, no hi ha hagut correctors —ni n'hi ha actualment— que hagin estat realment «funcionaris»; el corrector a qui s'alludeix és Josep Llobera.

dels problemes que es poden plantejar durant el curs d'una publicació en marxa. [Casassas, 1996, p. 22]<sup>89</sup>

L'increment de les publicacions ha minimitzat els esforços de les diferents presidències de l'IEC per resoldre aquest problema crònic que, de moment, no troba la solució adequada, i l'augment progressiu del nombre de correctors externs no ha bastat per a fer cap a tota la feina anual de correcció. La coordinació, la tutela i la supervisió necessàries que requereixen els col·laboradors externs han crescut amb aquest augment i han arribat a superar la capacitat de dedicació de les tres correctores que hi hagué fins al 2007, Sílvia López, Núria Roma i Marta Fabregat (vegeu, en la taula 7, l'evolució anual del nombre de fulls tractats als diferents serveis de correcció que ha tingut l'Institut).

TAULA 7. *Fulls totals corresponents a publicacions tractats anualment pels serveis de correcció de l'IEC*<sup>90</sup>

Període 1991-1999	Any							
	1991-1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Fulls tractats en total	16.626	13.803	14.551	23.706	25.191	34.847	37.353	43.228
Període 2000-2007	Any							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Fulls tractats en total	28.725	38.256	18.449	36.252	33.796	53.221	47.592	61.537

126

L'arrencada del nou Servei Editorial l'any 2007, que no va anar acompanyada d'un increment del personal en plantilla dedicat a la correcció editorial, ja que manté les tres persones que s'hi dedicaven dins l'OCAL de la segona època, encara no ha permès de superar les dificultats damunt esmentades.

89. El Servei de Correcció disposava, en aquells moments, d'un sol corrector en plantilla, Josep M. Mestres.

90. Les dades corresponents als anys 1991-1998 han estat extretes de l'*Informe sobre la gestió del Servei de Correcció de l'Institut d'Estudis Catalans* presentat pel cap del Servei a la Gerència de l'Institut, el dia 30 d'abril de 1999, a instàncies d'aquesta. L'increment que es produí l'any 1995 fou degut, en part, a la correcció de l'original de la primera edició del *Diccionari general de la llengua catalana*, i els dels anys 1996 i 1997, a la correcció de l'original del *Diccionari de geologia*. A partir del 1997 els col·laboradors externs començaren a introduir les correccions en els fitxers de text corresponents, però no es va reflectir aquest augment de pàgines tractades fins al gener del 1999. Fins a l'any 2002, aquestes dades incloïen els fulls tractats de textos interns (vegeu la taula 8). La quantitat del 2007 inclou la feina feta tant per la Unitat de Correcció del Servei Editorial (48.595 fulls tractats) com pel Servei de Correcció Lingüística (7.366 fulls tractats), a més de les pàgines corregides conjuntament per al projecte de les proves d'accés a la universitat, de la Generalitat de Catalunya (5.576 fulls tractats).

Endemés, dins la correcció editorial, és important deixar constància del que els professionals anomenem, col·loquialment, «les incidències» de la correcció. Aquest aspecte, aparentment omès d'una manera sistemàtica quan es parla de les causes que provoquen retards en la sortida de les publicacions, pot tenir una transcendència determinant en publicacions concretes.

En l'informe presentat pel cap del Servei de Correcció al gerent en data 30 d'abril de 1999 consten quatre incidències que perjudiquen granment el compliment dels terminis d'edició.

Les incidències més habituals que es donen en el procés d'edició i que provoquen endarreriments o noves revisions són:

- 1) Que l'original no arribi complet al Servei de Correcció, o bé que aparentment arribi complet però que s'hi afegixin materials posteriorment.
- 2) Que el text imprès i el text que hi ha al disquet no coincideixin exactament (incidència que es dona més sovint que no podria semblar a primera vista).
- 3) Que els autors facin modificacions o afegitons a mig procés d'edició.
- 4) Que es canviï el nombre o la disposició de les figures i les taules a mig procés d'edició.<sup>91</sup>

Pel que fa a la correcció de textos interns, aquesta sempre ha estat ben atesa, ja que ha rebut la cura i la dedicació que ha calgut en cada moment. En aquest sentit, els diversos serveis de correcció han pogut mantenir una mitjana mensual per sota de les quaranta-vuit hores posteriors al dia de lliurament de l'original, per al tractament de textos interns de fins a vint fulls estàndard (2.100 espais lletra per full), independentment de la feina que hi hagués en aquell moment al Servei i de les interferències produïdes pels encàrrecs urgents, generalment provinents del Gabinet de la Presidència o dels serveis de la Gerència.<sup>92</sup>

Tal com podem veure en la taula 8, des que es guarda constància separada de la correcció de textos interns, l'increment de fulls que s'han hagut de tractar ha estat constant, la qual cosa ha comportat haver-hi de dedicar dues persones a jornada completa a partir de l'any 2007.

91. *Informe sobre la gestió del Servei de Correcció de l'Institut d'Estudis Catalans* (document intern), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Servei de Correcció, 30 abril 1999.

92. Cal tenir en compte que poques vegades es poden corregir més de sis pàgines d'original per hora (tres, si hi incloem la introducció de les correccions i la sortida en net) i que la productivitat real, en una jornada laboral de set hores i mitja, se situa més en les sis hores per jornada i corrector/a, que no pas en les set, atesos els descansos legalment establerts i els canvis de feina constants durant la jornada.



TAULA 8. *Fulls de textos interns i periodístics tractats anualment pels serveis de correcció de l'IEC (2003-2007)*<sup>93</sup>

<i>Període 2003-2007</i>	<i>Any</i>				
	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>
Fulls de textos interns tractats	911	1.420	2.399	2.707	2.009
Mitjana anual de dies esmerçats per text (fins a 20 fulls per treball)	2,8	1,8	2,6	2,0	1,6

<i>Període 2003-2007</i>	<i>Any</i>				
	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>
Fulls de textos periodístics	—	—	—	—	1.575
Mitjana anual de dies esmerçats per text (generalment, no sobrepassen els 20 fulls per treball)	—	—	—	—	2,1

128

Com hem anat dient al llarg d'aquest text, els diferents equips de govern de l'IEC sempre han intentat millorar la qualitat de les publicacions, reduir els terminis d'edició i minimitzar els costos de publicació. Una mostra recent d'aquesta voluntat reiterada és la comunicació que es féu al Consell Permanent en data 16 de gener de 1997, amb motiu de la creació del Servei de Producció Editorial.

S'ha dut a terme una reestructuració [d]el departament de Publicacions amb la contractació d'un cap de producció editorial, senyor Antoni Escolà; amb aquesta mesura s'espera aconseguir d'agilitar la producció dels llibres i reduir-ne els costos. [Actes CP, 16.1.1997]

Al cap d'un any, el mateix Consell Permanent féu una valoració del resultat d'aquesta reestructuració mitjançant l'informe que elaborà aquest nou servei. Entre altres qüestions, s'arribà a la conclusió que «[e]n la gran majoria de casos, els temps esmerçats en la producció i en la correcció són correctes» i que «el procés de producció dels llibres funciona molt adequadament després de la reorganització del departament corresponent a principis de 1997» (totes dues citacions, Actes CP, 12.3.1998).

Sembla que la valoració inicial fou una mica optimista, ja que al cap de deu anys encara no, el Ple de l'Institut decidí reorganitzar-lo novament. El Servei Editorial actual fou creat pel Ple de l'Institut el 29 de gener de 2007, en aprovar-se

93. Fins a l'any 2002, els fulls de textos interns i de textos periodístics tractats als serveis de correcció de l'IEC eren comptats juntament amb els fulls tractats corresponents a les publicacions (vegeu la taula 6).

el nou organigrama de l'IEC, amb la finalitat de disposar d'una unitat funcional i organitzativa que integrés tot el procés editorial de les publicacions de l'IEC (edició, correcció, producció i difusió) i que vetllés per la racionalització dels recursos, per la utilització de nous formats i pel compliment de les recomanacions de la Comissió de Publicacions (IEC, *Memòria* 2006-2007, p. 33). El cap del Servei s'hi incorporà prèviament, el 4 de juliol de 2006, i tot el Servei inicià les activitats a començament de febrer del 2007 (vegeu-ne la composició inicial en el § 6.9.4).



## 8. LA FORMACIÓ DELS CORRECTORS I LA NORMALITZACIÓ

### 8.1. *La difusió de la normativa lingüística i la formació de correctors*

Com hem dit més amunt, la Secció Ortogràfica i, posteriorment, l'Oficina de Revisió d'Originals van ésser fonamentals per a la difusió de la normativa lingüística de l'IEC i, en la pràctica, van funcionar també com un centre de formació de correctors, tal com consta en les actes de la Secció Filològica.

S'acorda donar una sèrie de conferències a correctors de proves, sobre el «Diccionari Ortogràfic». [Actes SF, 20.12.1917]

Més endavant, Pompeu Fabra tornà a tractar d'aquesta qüestió en una reunió del Ple de la Secció, amb la intenció de formalitzar una veritable escola de correcció, per bé que no hi ha constància que s'acabés instituint.

El Sr. Fabra parla de la conveniència de gestionar la fundació d'una Escola de Correctors. S'acorda estudiar-ne un pla d'estudis. [Actes SF, 18.9.1919]

En la *Memòria* de 1933-1934 s'esmenta que la Secció Filològica treballa en la redacció d'unes normes sintàctiques, però no se'n tornà a parlar més.

### 8.2. *Els Estudis Universitaris Catalans*

Durant la postguerra espanyola hi va haver diverses iniciatives que, d'alguna manera, estaven relacionades amb la formació lingüística en llengua catalana i, doncs, també amb l'aprenentatge de la normativa per a la correcció de textos.

La primera d'aquestes iniciatives fou la restauració dels Estudis Universitaris Catalans (EUC), que es desenvoluparen entre el 1942 i el 1986, inspirats en els que hi havia hagut des del 25 de maig de 1903 (Vidal, 1991, p. 47), arran del Primer Congrés Universitari Català, fins a la Guerra Civil. A partir del 1942 participaren en els cursos de llengua Ramon Aramon i Serra, Josep Miracle i Montserrat, Jordi Carbonell i de Ballester, Antoni Moliné i Gendrau i Francesc Torres i Ferrer, entre altres professors.

A l'Arxiu de l'Institut es pot consultar molta informació sobre la relació de l'IEC amb els Estudis Universitaris Catalans; hi remetem els lectors per a ampliar aquestes dades tan succintes.<sup>94</sup>

### 8.3. *La difusió dels acords de la Secció Filològica*

La segona iniciativa pretenia fer arribar als gramàtics i als «correctors de proves» els acords de la Secció Filològica en matèria ortogràfica perquè en poguessin tenir un bon coneixement. Així ho acordà la Secció en una reunió de començament del 1949:

El Secretari [Ramon Aramon] proposa que, per tal de poder informar degudament als gramàtics i correctors de proves sobre els darrers acords presos per la Secció Filològica en matèria ortogràfica, es publiqui amb regularitat un full que doni a conèixer aquelles innovacions. S'aprova per unanimitat. [Actes Ple de l'IEC, 31.1.1949]

Tanmateix, sembla que aquesta decisió no es pogué dur a la pràctica fins al 1961, any en què repregué l'interès de la Secció Filològica per publicar uns quants fulls d'orientació lingüística per als escriptors i per als parlants en general.

Així mateix s'acordà publicar uns fulls d'orientació lingüística, en els quals figurarien suplementes al diccionari normatiu, es divulgarien les normes gramaticals més indispensables o les més conculcades i es donarien orientacions per als escriptors i en general per als qui escriuen en català. Els assistents convingueren en fer el possible per publicar el primer full cap al final d'any i en fer-lo precedir d'una introducció explicant la finalitat dels fulls, orientació, problemes del català actual, futura actuació[,] etc. [Actes SF, 1.7.1961]

El 15 de juny de 1962, el Ple de l'Institut acordà, a proposta de la Secció Filològica, publicar aquests fulls per donar compte dels acords presos per la dita secció en matèria lingüística, amb un tiratge de cinc mil exemplars, que serien distribuïts gratuïtament (Actes Ple de l'IEC, 15.6.1962).

És estudiada la proposta de la Secció Filològica de publicar uns fulls periòdics en els quals es doni compte dels acords presos per la dita Secció en matèria lingüística; aquests fulls, dels quals s'hauria de fer un gran tiratge, haurien d'ésser distribuïts gratuïtament. Després d'un ample canvi d'impressions sobre l'oportunitat o la inoportunitat d'aquesta publicació i sobre els inconvenients que la seva difusió podria portar a l'I., en el qual intervenen els Srs. [Josep M. de] Casacuberta, [Agustí] Duran, [Antoni] Esteve, [Miquel] Coll, [Jordi] Rubió i [Josep] Alsinà, és aprovada la proposta de la Secció Filològica i s'acorda de fer dels fulls projectats un tiratge de 5.000 exemplars. [Actes Ple de l'IEC, 15.6.1962]

94. Quan la present obra era en premsa, ha aparegut publicat també per l'Institut el llibre *Els Estudis Universitaris Catalans (1903-1985). Per una Universitat Catalana* (Balcells, 2011), al qual adreçem els lectors per completar i aprofundir la breu notícia donada per nosaltres.

El 30 de juny, la Secció Filològica acordà, finalment, dur-los a imprimir Actes SF, 30.6.1962). El primer d'aquests fulls aparegué amb data del mes de juliol del 1962 (Actes SF, 3.9.1962), i a l'Arxiu de l'Institut es conserven diversos exemplars dels set fulls volanders apareguts en total entre el juliol del 1962 i el setembre del 1965 (vegeu l'anvers i el revers del full núm. 1 en les figures 18 i 19).

A partir del segon número, sembla que només es tiraren 1.500 exemplars.

Entre altres acords, aquests fulls recollien la llista d'addicions i modificacions del diccionari normatiu: «la ràpida evolució de la vida actual obliga a revisar bona part dels mots tècnics i a incorporar nou vocabulari; el Diccionari Fabra, doncs, que l'Institut considera que fa autoritat, s'haurà de completar amb els neologismes de la ciència i de la tècnica dels darrers decennis i amb alguns mots d'ús corrent que hi manquen» (full núm. 1, juliol del 1962).

Per a ampliar la difusió d'aquests nous mots i expressions, les llistes aprovades es publicaren també en la revista *Serra d'Or*, editada des del 1959 per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, i, més endavant, en el *Butlletí Interior d'Informació d'Òmnium Cultural* (a partir de l'octubre del 1972). I, encara, entre l'octubre del 1979 i l'octubre del 1980 la Secció Filològica aprofità un díptic editat per la Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències, en què participaven diverses societats filials de l'IEC i persones vinculades estretament amb la institució, per a difondre mots i expressions dels àmbits d'especialitat que anava aprovant aquesta secció amb vista a noves edicions del diccionari normatiu (cf. el § 8.6).

133

#### **8.4. *Un grup de professors de català i de correctors en pro del consens***

La tercera iniciativa formativa fou promoguda, d'entrada, per Joan Triadú, que aplegà a casa seva, inicialment, una desena llarga de professors o aspirants a professors de català. La primera reunió es va tenir el dia 2 de gener de 1959; pel que hem pogut esbrinar, hi van assistir les persones següents: Josep Aresté, Eduard Artells i Bover, Gabriel Bas i Borràs, Elias Cererols, Maria Eugènia Dalmau (coautora, juntament amb Albert Jané i Enric Gual, de la gramàtica *Signe*, publicada per primera vegada l'any 1962), Pere Elies i Busqueta, Josep Ferrer i Ferrer (que anys a venir esdevindria el cap del Servei de Publicacions del Parlament de Catalunya, on es formà professionalment com a corrector Josep M. Mestres i Serra, que l'any 1991 deixà aquest Servei per a encapçalar el Servei de Correcció de l'Institut d'Estudis Catalans —vegeu el § 6.9—), Enric Gual (coautor de la gramàtica *Signe*), Josep Ibáñez i Senserrich, Albert Jané i Riera (coautor de la gramàtica *Signe*), Lluís Jordà, Roser Latorre i Gaia, Jordi Mir i Parache i Jordi Vila; a la reunió assistí també, com a convidat, Ramon Aramon, secretari general de l'Institut i membre de la Secció Filològica.

Com que, afortunadament, el grup de professors anà creixent en nombre, aquestes reunions s'hagueren de traslladar, a partir del 1961, la seu d'Òmnium Cultural i donaren, com a fruit, la creació de la Junta Assessora per als Estudis de Català (vegeu el § 8.5).

## INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

### SECCIÓ FILOLÒGICA

Des dels inicis de la Renaixença hom ha reclamat sovint un guiatge per als problemes que l'ús de la nostra llengua suscita. La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, actuant com a Acadèmia de la Llengua, ha tingut cura, des de la seva creació, l'any 1911, de la fixació ortogràfica i gramatical i de la depuració de la llengua literària, i a ella no han deixat mai d'acudir les persones avides d'aquell guiatge.

Actualment, malgrat que circumstàncies diverses hagin pogut motivar una pertorbació en l'aprenentatge de la llengua per part de les generacions joves, els qui s'interessen per la seva coneixença compten amb instruments que poden il·lustrar-los i ajudar-los amb eficàcia: en primer lloc, l'obra gramatical i el diccionari de Pompeu Fabra, així com les seves converses filològiques, que constitueixen la base més àmplia i segura per a parlar i escriure correctament; d'altra banda, diversos llibres de caràcter pràctic, del mateix Fabra, de J. Marçà i d'altres.

Amb tot, existeixen certs punts concrets que caldrà precisar i en algun cas, si convé, rectificar. D'altra banda, molt més sovint encara, la ràpida evolució de la vida actual obliga a revisar bona part dels mots tècnics i a incorporar nous vocabularis; el Diccionari Fabra, doncs, que l'Institut considera que fa autoritat, s'haurà de completar amb els neologismes de la ciència i de la tècnica dels darrers dècennis i amb alguns mots d'ús corrent que hi manquen. És un fet, també, que els escriptors valencians, balearics i rossellonesos usen formes peculiars i lèxic particular d'aquestes regions del nostre domini lingüístic que caldrà recollir en el diccionari a mesura que aquells mots i aquelles formes vagin conquistant un lloc dins la llengua literària.

Totes aquestes qüestions són preses en consideració en el treball de la Secció Filològica, la qual, pel que concerneix el vocabulari tècnic i científic,

compta amb l'assessorament de corporacions competents i d'especialistes. Altres tasques lexicogràfiques que reclamen l'atenció de la Secció esmentada són el nomenclatòria dels municipis i agregats de les terres catalanes i el santoral en català. En un altre ordre, la reclama també la correcció de la llengua parlada, en la qual és visible un retrocés en els nostres dies.

La Secció Filològica de l'Institut es considera en el deure de tenir contacte amb el públic, de resoldre dubtes i de mantenir, completar i millorar tant com es pugui l'obra fins ara realitzada. Li escau, també, de recordar al públic que el bé de la nostra llengua exigeix dels escriptors i els correctors que s'abstinguin de propagar solucions personals i de prendre iniciatives en qüestions concretes.

L'Institut, doncs, que reprengué ja fa anys i ha intensificat darrerament la seva activitat en el camp lingüístic, antirà donant a conèixer en altres notes el fruit d'aquest treball.

Barcelona, juliol de 1962.

Publicat per acord de l'Institut del 15 de juny de 1962  
 Impremta Altor, S. L. - Barcelona  
 Dipòsit legal B 20134-1962

1

Més endavant, Ramon Aramon impulsà pel seu compte, entre l'11 de novembre de 1972 i el 4 de febrer de 1984 (amb més d'un centenar de reunions tingudes), una comissió informal de professors de català i correctors formada per Josep Ibàñez i Senserrich, Albert Jané i Riera (gramàtic i corrector; membre de l'IEC des del 19 de juny de 2000), Josep Llobera i Ramon (corrector en plantilla de l'Institut fins al 1988), Manuel Miquel i Planas (professor mercantil, professor de català i responsable del *Butlletí Interior dels Seminaris de la DEC*, precedent de la revista *Escola Catalana*, que prengué aquesta denominació a partir del número corresponent al mes d'abril del 1985, quan ja era coordinada per Ernest Sabater i Siches), Jordi Mir i Parache (escriptor i activista cultural) i Jaume Vallcorba i Rocosa (enginyer i professor de català). També hi participaven, encara que menys assíduament, Jordi Carbonell i de Ballester (filòleg i polític, membre de l'IEC des del 19 de maig de 1972), Manuel Casanoves i Casals, Hortènsia Curell i Gotor, Carles Domingo i Francàs, Joan Fortuny i Escoda (corrector, esdevingué el cap de correctors del diari *Avui* a partir del 1976), Isidre Illa i Bonet, Mercè Martí i Piera (professora de català de l'Escola de Bibliotecàries), Josep Moran i Ocerinjuregui (lingüista, membre de l'IEC des del 22 de maig de 1995) i Mercè Roca i Hospital (Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007, p. 150, n. 52).<sup>95</sup> En les reunions d'aquest grup de professionals, l'intercanvi de parers i d'informació servia tant per a actualitzar i enriquir el diccionari normatiu com per a consensuar i unificar criteris de correcció.

El mes de febrer del 1973, Ramon Aramon informà el Ple de la Secció Filològica dels contactes que tenia amb aquesta comissió de professors de català i correctors, i aprofità l'avinentsa per a presentar propostes lèxiques per a l'actualització del diccionari normatiu que hi havien estat debatudes (Actes SF, 31.2.1973).

135

### 8.5. *La Junta Assessora per als Estudis de Català*

La darrera iniciativa formativa fou la creació, el 12 de juliol de 1961, d'una entitat que d'antuvi s'anomenà Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC), amb la finalitat de col·laborar en l'expedició de certificats d'aptitud per a professors de llengua catalana.

La Secció Filològica, fent-se ressò d'aquests fets, acceptà la suggerència del Sr. Josep M<sup>a</sup> de Casacuberta de constituir una Junta assessora per als estudis de català, composta per tres membres de la Secció Filològica i de tres professors de català acreditats, la qual vetllaria per la solvència dels nous professors de català i estendria documents acreditatius de les proves a que serien sotmesos i de l'aptitud demostrada. Per tal de completar l'examen d'aquesta proposició, s'acordà celebrar una reunió en el domicili del Sr. Sagarra, dels membres de la Secció presents a Barcelona, a la qual seria invitat el Sr. Triadú. [Actes SF, 1.7.1961]

95. Agraïm a Josep Llobera, Jordi Carbonell i Albert Jané (comunicacions personals) la confirmació i la complació d'aquesta informació.



Així, doncs, poc després d'haver-se creat Òmnium Cultural pel juny del 1961 (oficialment, es constituí el dia 11 de juliol), es van reunir, en el pis de Josep M. de Sagarra i de Castellarnau —segurament, durant la primera quinzena del mes de juliol—, Josep M. de Casacuberta i Roger, Ramon Aramon i Serra, Pere Bohigas i Balaguer, Josep V. Foix i Mas, Joan Triadú i Font, Eduard Artells i Bover i Josep Tremoleda i Roca, els quals van acordar constituir la JAEC, vinculada a l'Institut d'Estudis Catalans, que s'encarregaria de lliurar les titulacions oficials de català.

El Sr. [Pere] Bohigas es refereix a una reunió que tingué lloc a casa del Sr. [Josep M. de] Sagarra, amb assistència del Sr. Triadú, per a tractar de la projectada Junta assessora per als estudis de català i de la tasca que hauria de dur a terme. El Sr. [Joan] Triadú proposà, per a formar-ne part, els Srs. [Eduard] Artells, [Josep] Miracle i ell mateix. La Secció designa els Srs. Ar. [Ramon Aramon], Casac. [Josep M. de Casacuberta] i Corom. [Joan Coromines]. [Actes SF, 25.11.1961]

Tanmateix, pel novembre del mateix any, la Secció Filològica hagué d'instar encara a la constitució formal d'aquesta entitat.

Seguidament es parlà de la Junta assessora per a l'ensenyament del català i s'acordà recomanar la seva constitució amb la major urgència. [Actes SF, 25.11.1961]

Fos com fos, la JAEC quedà constituïda definitivament dins el mateix any, tal com reflecteix l'acta de la reunió del Ple de la Secció del 23 de desembre de 1961 (Actes SF, 23.12.1961), amb la composició següent: els membres de l'Institut Ramon Aramon, Josep M. de Casacuberta i Joan Coromines i els professors Joan Triadú —que féu de secretari—, Eduard Artells i Josep Miracle (Balcells, Izquierdo i Pujol, 2007, p. 178). Tot i això, la primera convocatòria d'exàmens s'havia dut a terme per l'octubre del mateix any, i la segona es realitzà pel gener del 1962 (Sabater, 1976, p. 8).

D'altra banda, en una reunió tinguda per la Secció Filològica el dia 26 de juny de 1969, Manuel Sanchis Guarner indica que seria bo que algú es preocupés d'aplegar la bibliografia referent a la llengua catalana, tal com es feia en l'*Anuari* de l'Oficina Romànica (Actes SF, 26.6.1969).<sup>96</sup>

### **8.6. *L'establiment i la difusió del llenguatge científic i tècnic en les publicacions de l'IEC***

Tornant una mica enrere, i pel que fa als llenguatges d'especialitat, en la reunió del 26 de juny de 1969, Josep M. de Casacuberta reiterà la necessitat de disposar d'una terminologia científica en llengua catalana i proposà la col·laboració entre totes les seccions de l'IEC amb aquesta finalitat (Actes SF, 26.6.1969).

96. Tot i que va trigar, aquesta crida fou escoltada, d'una banda, pel programa de recerca Bibliografia Lingüística Catalana, dirigit per Antoni M. Badia i Margarit (vegeu el § 6.2.3.f) i, de l'altra, per la *Història de la lingüística catalana* en dos volums publicada per Pere Marcet i Joan Solà (1998).

El membre Eduard Valentí i Fiol, per la seva banda, plantejà dubtes importants amb relació a la fixació de neologismes tècnics.

[Eduard Valentí] manifesta que els lingüistes sols no estem preparats per a resoldre'ls i creu que cal comptar amb les propostes dels científics. A més, es pregunta si cal fixar-los des d'un bon principi o cal deixar que sigui l'ús que ho resolgui. [Actes SF, 26.6.1969]

Aquesta manifestació fou rebatuda per Josep M. de Casacuberta, que afirmà:

[D]e tota manera hi ha d'haver una intervenció dels lingüistes en la fixació del vocabulari tècnic, a fi d'evitar que s'introdueixin castellanismes innecessaris o formes contràries al geni de la llengua catalana. [Actes SF, 26.6.1969]

Una iniciativa primigènia durant la transició política fou la creació, l'any 1976, de la Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències, que aplegà fins al 1982 científics i tècnics interessats en la terminologia especialitzada en català amb la finalitat de coordinar els esforços de totes les branques científicotècniques en la normalització de la terminologia (Marquet, 1995, p. 242). Formalment, la integren l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears (ACMCB), el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, el Col·legi de Metges de Barcelona, la Fundació Torrens i Ibern, l'Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya (des del 1978) i tres societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans: la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat Catalana de Biologia, la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques (que posteriorment —per l'octubre del 1986— es desglossarien en quatre societats independents: la Societat Catalana de Física, la Societat Catalana de Química, la Societat Catalana de Matemàtiques i la Societat Catalana de Tecnologia), a les quals s'afegí l'any 1979 la Institució Catalana d'Estudis Agraris; també en feien part els estudiants dels grups dinamitzadors del català a les universitats de Barcelona.

Fruit del treball d'aquesta Comissió foren diversos vocabularis bàsics i, sobretot, la publicació del *Full Lexicogràfic de la Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències*, que es redactava materialment a la seu barcelonina de l'ACMCB i informava dels treballs de la Comissió, a més d'incloure articles sobre problemes terminològics i altres qüestions relacionades amb els llenguatges d'especialitat. El *Full Lexicogràfic* es difongué amb un bon acolliment en els àmbits especialitzats entre el mes d'octubre del 1978 i el mes de gener del 1982 (onze números publicats en total); es tractava d'un díptic de periodicitat trimestral, per bé que, entre el número 9 i el 10 s'escolaren dotze mesos. El *Full Lexicogràfic* s'extingí juntament amb la Comissió, atès que la creació de nous organismes terminològics (com ara el TERMCAT, cf. el § 6.2.3.a) el feren prescindible. Un servei especialment interessant que prestà aquest *Full* fou la divulgació, en els números 5 (amb esmenes en el número 6), 7 i 9, de tres llistes d'«Addicions i modificacions al Diccionari» aprovades per la Secció Filològica després de la publicació de la novena edició del *Diccionari general de la llengua catalana* (que s'esdevingué l'any 1978).

L'equip de redacció del *Full Lexicogràfic* era format per les científiques i els científics següents: Salvador Alegret i Sanromà, Claudi Alsina i Català (a partir del número 6), Núria Aramon i Stein, Ramon Bacardí i Pons, Claudi Barberà i Gayoso (a partir del número 6), Jordi Bosser i Julve, Jordi Carbonell i Pinyol, Oriol Casassas i Simó (promotor i ànima del *Full*), Josep M. Costa i Molinari, Carles Domingo i Francàs, Enric Freixa i Pedrals (a partir del número 10), Montserrat Inglès i Urpinell, Jordi Lleonart i Aliberas, Lluís Marquet i Ferigle, Àngel Messeguer i Peypoch, Joan Picanyol i Puig, Martí Ruiz Altaba (fins al número 5), Josep M. Valeri i Ferret (a partir del número 2). En els darrers números de la publicació signaren articles també Oriol Agell i Pasola (en els números 10 i 11) i Miquel À. Pericàs i Brondo (únicament en el número 11).

Actualment, aquesta estreta col·laboració entre científics i lingüistes demanada reiteradament pels membres de l'Institut és real i efectiva també —com hem vist més amunt— en l'edició, per exemple, dels manuals universitaris del Projecte Scriptorium i altres obres d'especialitat relacionades amb el Diccionari de Ciència i Tecnologia assessorades i revisades pels serveis de correcció de l'IEC (vegeu el § 6.9.3).

Dos anys després d'haver deixat d'existir la Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències, una de les societats filials que en feien part —la Societat Catalana de Biologia (SCB)— féu un altre pas decidit en pro de la normalització terminològica que encara avui perdura. Es tracta de la publicació periòdica de difusió terminològica *Què Cal Saber?*, la qual, amb la col·laboració del TERMCAT (des de l'inici) i la dels serveis de correcció de l'Institut (d'ençà del setembre de 1991), ha publicat, entre el novembre del 1984 i el desembre del 2007, dos-cents fulls volanders (<http://www.iecat.net/scb/saber.htm>).

Tal com afirmava Sílvia Atrian i Ventura, vocal de Lexicografia de la SCB l'any 1984, els objectius que es van plantejar en iniciar aquesta publicació foren els següents:

QUÈ CAL SABER? vol ésser, més que una mostra d'erudició, una eina de divulgació. Això vol dir que la finalitat bàsica d'aquest full és la de donar a conèixer uns termes, regles o models que, si bé són molt ben establerts en la llengua catalana, sovint veiem o sentim ignorats en els àmbits professionals de la nostra vida quotidiana: classes, conferències, notes, avisos, resums, tesis...

Per aquesta raó, creiem que és necessària una tasca de base, de tractament «didàctic» d'uns problemes concrets que, malauradament, es repeteixen fins a constituir un percentatge molt elevat de les incorreccions detectades. [*Què Cal Saber?*: Núm. 1-100, 1996, p. v]

L'èxit d'aquest full volander va menar la SCB a publicar el 1996, sota la cura de Mercè Piqueras i Carrasco, aleshores vocal de Lexicografia, i amb la revisió lingüística de Rosa Colomer i Artigas, del TERMCAT, i Remei Margalef i Josep M. Mestres, del Servei de Correcció de l'IEC, el recull dels primers cent fulls editats, que foren esmenats i actualitzats amb vista a l'edició.

Sens dubte, aquest full ha servit i serveix no solament per a la millora de

la formació terminològica dels especialistes en les ciències de la vida, sinó també per a la dels correctors que han de revisar aquesta classe de textos.

### 8.7. *La publicació d'articles de divulgació lingüística*

Dins també de l'àmbit de la normalització, cal destacar la publicació, feta per la Secció Filològica entre el 9 d'abril de 1991 i el 31 de maig de 2002, en el diari barceloní *La Vanguardia*, de noranta-tres articles setmanals de reflexió lingüística, signats pels membres de la Secció Filològica Joan A. Argenter i Giralt, Albert Jané i Riera, Joaquim Mallafrè i Cavaldà, Joan Miralles i Monserrat, Vicent Pitarch i Almela, Ramon Sistac i Vicén, Josep Vallverdú i Aixalà i Joan Veny i Clar. Tots aquests articles han estat recollits i publicats per l'Institut l'any 2006 (*Llenguatge. Articles de 'La Vanguardia' (1999-2002)*, 2006).

Cal recordar també els cinquanta-sis articles sobre aspectes de lèxic, de normativa lingüística i de convencions gràfiques publicats entre el 2000 i el 2002 per Joan Martí i Castell, Josep M. Mestres, Albert Soler i Roser Vernet en les revistes universitàries *Medicampus* i *Món Empresarial*, de difusió gratuïta. Tots els articles publicats van ésser recollits en el llibre *De la preceptiva de la llengua catalana. Reflexions i notes 2000-2002* (Martí i Castell [cur.], 2002).

### 8.8. *L'atenció als grups de visitants*

En un nivell de divulgació més elemental, quan Roser Vernet i Anguera es va incorporar a la Secció Filològica com a assessora lingüística, el 9 d'abril de 1996, s'encarregà també d'atendre els grups que visitaven la Casa de Convalescència i que havien demanat prèviament de rebre informació sobre els treballs lexicogràfics de la Secció Filològica, funció que fins aleshores havien desenvolupat les Oficines Lexicogràfiques.

Aquestes exposicions sobre la tasca lexicogràfica es van encomanar al SEREIEC quan l'Oficina de Consultes s'hi incorporà; posteriorment, se n'ocupà l'OCAL de la segona època, i, actualment, el Servei de Correcció Lingüística. Quan Roser Vernet renuncià la seva plaça, s'ocuparen rotativament d'aquestes exposicions tots els correctors del Servei, incloent-hi el cap, per bé que s'hi anà especialitzant Albert Soler fins al 2007.

En la taula 9 podem veure els grups atesos pels serveis de correcció durant els últims quatre anys del període estudiat.

TAULA 9. *Grups de visitants als quals s'ha exposat el treball lexicogràfic de la Secció Filològica (2004-2007)*

Període 1004-2007	Any			
	2004	2005	2006	2007
Grups atesos	20	27	21	20

A final del 2007, atès que ja havia aparegut la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC), durant aquesta presentació pública es començaren a exposar les diferències metodològiques de la feina lexicogràfica entre la confecció del *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra i la del DIEC, i també a explicar algunes de les novetats d'aquesta segona edició respecte a la primera.

### 8.9. *Els cursos i els seminaris de formació*

Una altra activitat important per a la formació dels correctors foren les dues edicions del Curs de formació avançada per a correctors de textos que es van organitzar a l'IEC durant els cursos lectius 2000-2001 i 2001-2002, les lliçons magistrals de les quals es van recollir també en l'obra *De la preceptiva de la llengua catalana*.

Van ésser cursos teoricopràctics organitzats pels serveis de correcció de l'Institut amb el desig d'ajudar a la formació plena dels professionals de la llengua en l'àmbit de la correcció lingüística i tipogràfica. S'adreçaven, especialment, als correctors i traductors que volien aprofundir llurs coneixements teòrics i pràctics sobre la correcció i la presentació impresa de textos en català. Tenien una durada de seixanta hores (des del mes d'octubre fins al mes de febrer de l'any següent), distribuïdes en sessions de dues hores: vint-i-tres sessions teoricopràctiques i set sessions de pràctiques amb ordinador. El temari del curs abraçava els blocs següents: criteris lingüístics normatius, l'escriptura i la revisió dels noms propis, convencions gràfiques emprades en les publicacions, criteris tipogràfics i de disposició del text i maneig de les eines informàtiques més usuals. El curs 2002-2003 es van deixar d'organitzar perquè la dedicació extraordinària que calia aplicar a l'organització i la realització material de curs entrebancaven excessivament la feina de correcció mateixa, que ja era prou feixuga.

La primera edició del curs s'esdevingué entre el 10 de setembre de 2000 i el 8 de febrer de 2001. El mateix dia 10 de setembre, Albert Jané i Riera, que s'havia acabat d'incorporar com a membre de la Secció Filològica el 19 de juny del mateix any, impartí la lliçó magistral del curs, sobre «L'ús i la norma» (Martí i Castell [cur.], 2002, p. 13-21); els altres professors del curs eren Josep M. Mestres i Sílvia López.

La segona i darrera edició del curs fins ara s'esdevingué entre el 9 d'octubre de 2001 i el 7 de febrer de 2002. El mateix dia 9 d'octubre, Antoni M. Badia i Margarit, membre de la Secció Filològica, impartí la lliçó magistral del curs, titulada «Entorn de la correcció normativa» (Martí i Castell [cur.], 2002, p. 23-38); en aquest curs, els altres professors foren Josep M. Mestres, Sílvia López, Joan Costa i Carreras (llicenciat en filologia catalana i professor de la Universitat Pompeu Fabra), José Martínez de Sousa (tipògraf i corrector d'espanyol, autor d'abundants obres sobre tipografia) i Anna M. Montserrat i Ciurana (llicenciada en filologia catalana i professora de la Universitat Rovira i Virgili).

També com a activitats relacionades amb la formació de correctors i la normalització, podem esmentar els tres seminaris de correcció de textos duts a terme entre l'any 1999 i l'any 2006.

El I Seminari de Correcció de Textos, presidit de Carles Miralles i Solà, membre de la Secció Filològica i aleshores secretari general de l'IEC, i coordinat per Josep M. Mestres, fou convocat amb la finalitat de coordinar la feina dels correctors i dels traductors externs que col·laboraven amb el Servei de Correcció de l'IEC, tant des del punt de vista de la correcció gramatical com de convencions gràfiques i tipogràfiques, i alhora afavorir la vinculació d'aquestes persones a l'Institut; es dugué a terme el dia 26 de març de 1999 i comptà amb l'assistència de vuitanta-nou persones. Les actes de la sessió, que recolliren les ponències de Carolina Santamaria i Jordà i Maria Bozzo i Duran, de les Oficines Lexicogràfiques, i de Josep M. Mestres, cap del Servei de Correcció, foren publicades el mateix any per l'Institut (Mestres [coord.], 1999).

Entre el I i el II Seminari de Correcció de Textos, el cap de l'OCAL va intervenir com a coordinador tècnic i professor en les I Jornades sobre l'Elaboració i la Presentació de Treballs Científics i Tècnics, organitzades per la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) i coordinades científicament per Joan Ràfols Casamada, vocal d'aquesta societat filial (malauradament, traspasat el 4 de desembre de 2010); tingueren lloc a la seu de l'Institut els dies 5, 12 i 19 de novembre de 2001. En aquestes I Jornades també va participar Josep Vigo i Bonada, membre de la Secció de Ciències Biològiques i director de l'OCAL; Montserrat Rigo i Arnavat, cap del Servei Lingüístic de l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (ESADE); Daniel Cassany i Comas, professor d'anàlisi del discurs de la Universitat Pompeu Fabra, i Joan Ràfols Casamada, membre de la ICEA i coordinador científic de les Jornades (Martí i Castell [cur.], 2002, p. 39-50).

El II Seminari de Correcció de Textos, titulat «La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació», fou dirigit per Joan Martí i Castell, director del SEREIEC, i coordinat per Josep M. Mestres i Oriol Camps i Giralt, cap de la Unitat d'Assessorament Lingüístic de Catalunya Ràdio. L'organització d'aquest Seminari responia a les inquietuds que hi havia en aquell moment —que, malauradament, no s'han esvaït— respecte a una subsistència digna de la llengua catalana, especialment en els mitjans de comunicació. Durant els dies 7 i 8 de novembre de 2002 hi va haver catorze intervencions de responsables de diversos mitjans audiovisuals i una taula rodona moderada per Oriol Camps que permeté arribar a unes conclusions que van satisfer els noranta-un assistents al Seminari, amb la voluntat d'organitzar, si s'esqueia, noves sessions.

Les ponències i les comunicacions foren impartides per Oriol Camps, Iolanda Ledesma i Sogas i Mercè López i Arnabat, Maria Alba Agulló i Cervera, Teresa Maria Castanyer i Bachs, Glòria Torra i Pujadas, Ton Lleonart i Silvestre, Gemma Gimeno i Vacarisas, Mireia Alegre i Clanxet, Olga Clapés i Mor, Josep Cornudella i Defis, Vanesa Hernández Pérez, David Miró i Molés, Teresa Violeta i Font, i Daniel Casals i Martorell. Les actes d'aquest II Seminari foren publicades l'any 2003 (Martí i Castell, Mestres i Camps [cur.], 2003).

El III Seminari de Correcció de Textos, que portà per títol «La terminologia i la correcció de textos», dirigit per Josep Vigo i Josep M. Mestres, fou possible mercès a la col·laboració de set institucions i empreses interessades en l'objecte del Seminari. Es va dur a terme, amb la participació de dues-centes persones, els dies 18 i 19 de novembre de 2004, durant els quals es descabdellaren vuit ponències i es debateren unes conclusions que acabaren amb la manifestació del propòsit d'organitzar noves trobades.

Les ponències foren impartides per Francesc Vallverdú, F. Xavier Fargas Valero, Paquita Sanvicén i Torné, Mercè Viladrosa i de Tuya, Laia Castanyer, Núria Roma, Margarida Sanjaume i Navarro, Lluís de Yzaguirre i Maura, Josep Torrent i Missé i Josep Torras i Rodergas. Les actes d'aquest III Seminari es publicaren l'any 2006 (Vigo i Mestres [cur.], 2006).

Mereix un esment a part l'exposició pública feta als tècnics del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) pel cap de l'OCAL, Josep M. Mestres, el dia 14 de juny de 2004 sobre els recursos lingüístics de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta exposició va ésser demanada expressament pels responsables del CPNL.

### **8.10. *Les Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística***

142

Per encàrrec de la Secció Filològica, Isidor Marí, com a coordinador científic, i Josep M. Mestres, com a coordinador tècnic, organitzaren les primeres Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, presidides per Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, que tingueren lloc a la Casa de Convalescència els dies 25 i 26 de novembre de 1999 (vegeu el capítol 8) i en les quals hi va haver vint-i-set intervencions i quatre debats, moderats per Vicent Pitarch, Josep Gifreu, Joan Veny i Isidor Marí, respectivament.

Les ponències i les comunicacions foren pronunciades per Joan A. Argenter, Antoni M. Badia i Margarit, Joan Carles Martí i Casanova, Joan Miralles, Antoni I. Alomar i Canyelles, Toni Badia i Cardús, M. Teresa Cabré, Roser Vernet, Marta Xirinachs, Josep M. Mestres, Albert Jané, Francesc Vallverdú, Ricard Fité, Joan Vilarnau, Josep Moran, Joan Anton Rabella, Francesc Vilaró i Casalinas, Joan Martí i Castell, Ester Franquesa, Judit Freixa, Elisabet Solé, Joaquim Rafel, Carles Miralles, Josep Vigo, Ester Franquesa, Jaume Cabré i Fabrè, Joan-F. Mira i Casterà, Joaquim M. Puyal i Ortiga i Josep Lacreu. Les actes d'aquestes primeres Jornades es van publicar l'any 2000 (Marí [ed.], 2000).

Al cap de dos anys de les primeres jornades, el membre de la Secció Filològica Joaquim Mallafrè i Gavalrà, com a coordinador científic, i Josep M. Mestres, com a coordinador tècnic, van organitzar per a la Secció Filològica les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, dedicades a «Traducció i llengua estàndard», que se celebraren a l'Institut els dies 29 i 30 de no-

vembre de 2001, en les quals hi hagué dinou intervencions i tres taules rodones, moderades per Joaquim Mallafre, Isidor Marí i Joan Vilarnau i Dalmau, respectivament.

Les ponències i les comunicacions foren pronunciades per Joaquim Sala-Sanahuja, Jem Cabanes, Isidor Cònsul Giribert, Pere Llabrés i Martorell, Jordi Sarsanedas i Vives, Joan Sellent i Arús, Joan Sabaté i López, Rosa Agost i Canós, Neus Nogué i Serrano, Laura Santamaria-Guinot, Anna M. Torrent i Badia, Marta Xirinachs i Codina, Carles Castellanos i Llorenç, Ramon Piqué Huerta, Salvador Aparicio i Paradell, Xavier Arderiu i Monnà, Jordi Graells Costa, Josep Lacreu i Cuesta, Isidor Marí i Josep M. Mestres. Les actes d'aquestes II Jornades es publicaren l'any 2002 (Mallafre [ed.], 2002).

### **8.11. *El Fòrum d'Estandardització (FOREST)***

El 17 d'abril de 2001 es posà en marxa el Fòrum d'Estandardització (FOREST), impulsat per la Secció Filològica arran de la proposta feta en el marc de les primeres Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, que havien tingut lloc a la seu de l'IEC el dies 25 i 26 de novembre de 1999. La finalitat d'aquest Fòrum era facilitar la tramesa d'observacions, propostes i suggeriments a la Secció Filològica, i que aquesta pogués efectuar consultes als especialistes en un camp determinat de la llengua sobre criteris o estudis en preparació. La resposta dels professionals va ésser entusiasta: el primer any s'hi van donar d'alta 547 subscriptors i només hi hagué una baixa.<sup>97</sup> A final del 2007, el FOREST comptava amb 1.263 subscriptors, per bé que no era operatiu des de l'any 2005 (vegeu també el § 6.9.2).

143

### **8.12. *El Portal de Dades Lingüístiques i altres iniciatives***

Durant l'any 2001, l'OCAL va assessorar el Portal de Dades Lingüístiques pel que fa al disseny i a la revisió lingüística dels textos que havien de figurar en la seva pàgina web i, des del mes de febrer del 2002, s'encarregà de la gestió i el manteniment d'aquest Portal. La Secció Filològica va concebre, de la mà de la membre M. Teresa Cabré i Castellví, el Portal de Dades Lingüístiques (PDL) com un gran banc d'informació sobre la llengua catalana, d'accés públic i gratuït, que permetia de fer consultes sobre els usos particulars d'un autor o d'un període determinat comprès entre els anys 1833 i 1988 (IEC, *Memòria 2001-2002*, p. 76; aquest portal deixà d'ésser actiu l'any 2007). Com a dada interessant, podem dir que, durant l'any 2002, la pàgina web del Portal rebé unes cinc-centes visites diàries.

97. Cf. les memòries de l'Institut corresponents per tal d'ampliar aquesta informació.



D'altra banda, l'OCAL revisà, a petició de Lluís Garcia i Sevilla, membre de la Secció de Ciències Biològiques, diverses bateries de tests dins el marc del programa Xarxa Test, i també revisà lingüísticament i metrològica, de manera conjunta amb aquest membre, el model de la prova del certificat C de català (coneixements mitjans de la llengua catalana orals i escrits) de la Generalitat de Catalunya, corresponents a la convocatòria del 3 de novembre de 2001, a petició de la Direcció General de Política Lingüística (IEC, *Memòria 2001-2001*, p. 76-77).

### 8.13. *Les sessions de formació interna*

Del 22 d'octubre al 2 de novembre de 2006, Laia Campamà i Albert Soler, correctors de l'OCAL, van impartir el Curs de redacció de documents administratius al personal de l'IEC que treballa amb aquesta classe de documents.

Finalment, dins la necessària actualització de coneixements i tècniques de correcció i assessorament, que és imprescindible per a mantenir la qualitat de feina feta pel personal i els col·laboradors externs de l'OCAL, durant la segona època d'aquesta Oficina es van tenir diverses sessions internes de coordinació i millora de l'aplicació dels criteris de correcció de textos: «La gestió d'un projecte o d'una tasca qualsevol» (24.7.2003); «L'ús de les preposicions *per* i *per a*» (18.12.2003), «La disposició de les lletres capitulars» (5.4.2004), «La redacció de normes articulades» (5.4.2004), «L'escriptura de fórmules físiques, químiques i matemàtiques» (21.6.2004 i 28.6.2004), «La correcció a fons» (21.10.2004), «La correcció d'un original d'autor» (14.4.2005) i «La disposició ortotipogràfica dels qüestionaris d'elecció múltiple corresponents a exàmens de coneixements» (16.6.2005), «La traducció de noms propis en els textos de l'IEC» (27.10.2005), «Nou disseny de les col·leccions generals de l'IEC amb motiu de la celebració del centenari de la institució» (15.12.2005), «Casos conflictius de *per* i *per a* que figuren en el DIEC» (16.2.2006), «Les unitats fraseològiques i la terminologia» (31.3.2006), «La composició dels catàlegs florístics locals i les llistes d'obres de les col·leccions generals de l'IEC» (20.4.2006), «Bibliografia de consulta», sobre els criteris de redacció i correcció de les referències bibliogràfiques (14.12.2006).

D'altra banda, l'OCAL organitzà, per al dia 30 de juny de 2006, la *Sessió de treball amb els col·laboradors externs de l'IEC: presentació dels nous criteris de correcció*, amb la finalitat de lliurar als col·laboradors i col·laboradores externs la primera edició dels *Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans* (Mestres [coord.], 2006) —continuarors dels *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 x 24 cm de format (quart perllongat)*, que arribà a les dotze versions actualitzades, vegeu el capítol 3— i exposar-ne els trets més rellevants, per tal d'unificar criteris amb vista a la correcció de les publicacions que edita l'Institut. Inesperadament, vint-i-quatre hores abans de dur-se a terme, es va haver de suspendre el Seminari per causes alienes a l'OCAL i al seu director.

### **8.14. *Els cursos del CUIMPB-CEL***

Finalment, el membre de la Secció Filològica Joan Martí i Castell i el cap de l'OCAL, Josep M. Mestres, organitzen anualment, des del 2001, un curs d'estiu o de tardor de dos dies per al Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch (CUIMPB-CEL), amb la participació de destacats professors, polítics i conferencians. Els temes monogràfics que han estat tractats fins al 2007 són els següents: «Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació» (12-13.7.2001), «L'oralitat i els mitjans de comunicació» (17-18.7.2002), «Quin[s] model[s] de llengua per als mitjans de comunicació?» (16-17.7.2003), «El català i la Unió Europea» (19-20.10.2004), «El llibre i la lectura: una revolució en la història de la humanitat» (25-26.10.2005), «La multiculturalitat i les llengües» (9-10.10.2006) i «El multilingüisme a les universitats en l'espai europeu d'educació superior» (9-10.10.2007). En els § 6.9.2, 6.9.3 i 6.9.4 consten les referències de les actes publicades arran d'aquests cursos.

### **8.15. *L'acolliment d'estudiants en pràctiques***

Finalment, des de l'any 2000, els serveis de correcció de l'IEC han acceptat anualment fins a quatre estudiants en pràctiques de correcció i traducció de diverses universitats dels Països Catalans; una activitat, sens dubte, que ha coadjuvat a la formació dels futurs correctors i traductors. Fins al final del període estudiat, s'han rebut estudiants de postgraus de la Universitat de Girona (l'any 2000), de la Universitat Autònoma de Barcelona (a partir del 2001), de l'Institut d'Educació Contínua de la Universitat Pompeu Fabra (a partir del 2006) i de la Universitat Jaume I, de Castelló (a partir del 2007).

Les persones que han gaudit d'aquests períodes de formació en pràctiques han estat, per ordre cronològic, les següents: Daniel Luján Casalilla (febrer 2000, procedent de la UdG), Roser Calvet i Riera (febrer-març 2000, UdG), M. Dolors Figueras i Bruguera (març 2000, UdG), Susana Parals i Expòsit (abril 2000, UdG), Montserrat Rodà i Bancells (abril-maig 2001, UAB), Albert Soler i Dalmasas (novembre-desembre 2001, UAB), Anna Meda i Vicens (maig-juny 2002, UAB), Sandra Soler i Genescà (abril-juny 2003, UAB), Gemma Viñes i Salvador (abril-juny 2004, UAB), M. Eugènia Gisbert i Calduch (abril-juny 2005, UAB), Judit Font i Vall (maig-juny 2006, UAB), Meritxell Màrgens i Rams (febrer-març 2006, IDEC-UPF), Patricia L. Vitri Vives (febrer-març 2007, IDEC-UPF), Ester Ollé i Pérez (maig-juny 2007, UAB) i Maria Quiles i Ruiz (juny-juliol 2007, UJI).

Des de l'any 2007, els estudiants en pràctiques es reparteixen entre els dos serveis de correcció actuals, segons els estudis de procedència.



## 9. BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTS CONSULTATS

### 9.1. *Documents d'arxiu*

Actes CP = Actes del Consell Permanent de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes de l'Institut de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. *Vegeu*  
Actes de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans

Actes Ple de l'IEC = Actes generals del Ple de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SC = Actes de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SECCB = Actes de la Secció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SECCT = Actes de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SF = Actes de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SFCS = Actes de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Actes SHA = Actes de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. [Barcelona. Arxiu històric IEC]

Àrea de Cultura (Barcelona. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Arxivador 4175).

*Avantprojecte de redacció del llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, 8 març 2001.

Comunicació del secretari de la Secció Històrico-Arqueològica, Francesc Martorell, a la Comptadoria de l'IEC sobre la recent incorporació de Ramon Aramon i Serra com a secretari redactor de la mateixa secció (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 103)

*Criteris tipogràfics per a l'edició del llibre La mort i la primavera de Mercè Rodoreda*. [Preparat per Josep M. Mestres]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 21 febrer 1995. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

- Criteris tipogràfics per a les publicacions de l'Institut* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 19 febrer 1992. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- Expedients personals. (Barcelona. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Arxivador 4195, expedient 67).
- Informe resum del resultat de la convocatòria de correctors/res externs feta pública el mes de juliol de 1998* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 1 octubre 1998.
- Informe sobre la gestió del Servei de Correcció de l'Institut d'Estudis Catalans* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 30 abril 1999.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua literària*, plec de fulls imprès l'any 1923 (Barcelona. Arxiu IEC. *Lex.* 21)
- *Reglament de règim interior* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 8 abril 2002.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SERVEI DE CORRECCIÓ. *Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres]. Versió 1. Barcelona: IEC, 27 setembre 1992. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres]. Versió 2. Barcelona: IEC, 28 desembre 1993. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres]. Versió 4. Barcelona: IEC, 15 abril 1996. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SERVEI DE CORRECCIÓ; INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. DEPARTAMENT DE PUBLICACIONS. *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 1. Barcelona: IEC, 10 juny 1994. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 2. Barcelona: IEC, 30 juny 1994. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 3. Barcelona: IEC, 21 març 1996. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 4. Barcelona: IEC, 2 gener 1997. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SERVEI DE CORRECCIÓ; [INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. DEPARTAMENT DE PUBLICACIONS]. *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 4 bis. Barcelona: IEC, 8 juliol 1997. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 5. Barcelona: IEC, 3 novembre 1997. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 6. Barcelona: IEC, 1 abril 1998. [Versió sense relligar; hi falten uns quants fulls] [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 6. Barcelona: IEC, 1 abril 1998. [Amb esmenes a mà per a preparar la versió 7. A la portada, a mà: «Versió 7, 7.1.1999»] [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració de Manuel Pascual]. Versió 7. Barcelona: IEC, 11 gener 1999. [A la portada, a mà: «Versió de prova»] [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració d'Antoni Escolà]. Versió 7. Barcelona: IEC, 19 març 1999. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració d'Antoni Escolà]. Versió 7. Barcelona: IEC, 19 març 1999. [Amb esmenes a mà, corresponents a la revisió del 16.4.1999. A la portada, a mà: «Versió 7 (ratllat «bis»), 16.4.1999»] [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

— *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Preparat per Josep M. Mestres amb la col·laboració d'Antoni Escolà]. Versió 7, [rev.]. Barcelona: IEC, 19 març 1999 (revisió del 16.4.1999). [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

Memòries inèdites de l'IEC (1932-1984). (Barcelona. Arxiu IEC. Memòries inèdites, top. 0-33).

MESTRES, Josep M. (coord.). *Criteris i altres materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball]. [Amb la col·laboració de Sílvia López, Albert Soler, Laia Castanyer, Núria Roma i Roser Vernet]. Versió 1. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament

- Lingüístics, 1 setembre 2003. També disponible en línia a: <<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/OCAL/criteris/indexcriteris.htm>> [Consulta: 6 juliol 2010]. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball]. [Amb la col·laboració de Sílvia López, Marta Fabregat, Albert Soler, Laia Campamà, Silvana Casellas, Laia Castanyer, Núria Romà, Emma Terés i Antoni Escolà]. Versió 1. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, 1 gener 2006. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- MESTRES, Josep M. (preparador). *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Amb la col·laboració d'Antoni Escolà, Roser Calvet i M. Dolors Figueras]. Versió 8. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 1 abril 2000. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Amb la col·laboració d'Antoni Escolà]. Versió 9. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Relacions Exteriors, 1 setembre 2000. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. [Amb la col·laboració d'Antoni Escolà]. Versió 10. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Relacions Exteriors, 1 novembre 2000. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. Amb la col·laboració de Sílvia López Caballer. Versió 11. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Relacions Exteriors, 1 octubre 2001. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* [dossier de treball]. Amb la col·laboració de Sílvia López Caballer. Versió 12. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Relacions Exteriors, 2 setembre 2002. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]
- Negociat de Persones (Barcelona. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Arxivador Q-542).
- Nòmina de les Oficines Lexicogràfiques corresponent al mes d'octubre del 1916 (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 21).
- Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1995-1996* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 10 octubre 1996.
- Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1996-1997* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 4 setembre 1997
- Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el curs 1997-1998* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 6 octubre 1998.

*Resum de les activitats del Servei de Correcció durant el tercer quadrimestre de l'any 1998* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 11 gener 1999.

*Resum de les activitats del Servei de Correcció durant l'any 1999* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Correcció, 20 gener 2000.

*L'ús de les majúscules i les minúscules* [dossier de treball]. Versió 3. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 26 juny 1997. [Barcelona. Arxiu IEC. G1-320]

VIGO, Josep; ESCOLÀ, Antoni; MESTRES, Josep M. *Proposta de nou disseny ortotipogràfic per a les col·leccions generals de l'IEC, amb motiu de la celebració del centenari de la creació de l'Institut* [document intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 7 setembre 2005.

## 9.2. Obres consultades

«Abadal i de Vinyals, Ramon d'» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

ALÒS-MONER, Ramon d'. *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1932-1933*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [1938a].

— *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1933-1934*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [1938b].

— *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1934-1935*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [1938c].

— *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1935-1936*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [1938d].

— *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1936-1937*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [1938e].

«Alòs-Moner i de Dou, Ramon d'». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

«Alòs-Moner i de Dou, Ramon d'» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

ARAMON, Ramon. *L'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: [Institut d'Estudis Catalans], 1975.

«Aramon i Serra, Ramon». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

«Aramon i Serra, Ramon» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

«Artells i Bover, Eduard» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

BALCELLS, Albert. *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003.

— *Francesc Martorell i Trabal: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.



- [BALCELLS, Albert.] *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008.
- *Els Estudis Universitaris Catalans (1903-1985): Per una Universitat Catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2011.
- BALCELLS, Albert; IZQUIERDO, Santiago; PUJOL, Enric. *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*. Vol. II: *De 1942 als temps recents*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- BALCELLS, Albert; PUJOL, Enric. *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*. Vol. I: *1907-1942*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.
- BALCELLS, Albert; PUJOL, Enric; SABATER, Jordi. *La Mancomunitat de Catalunya i l'autonomia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1996.
- BARDAGÍ, Bartomeu. *Humor amb lletra i música*. Barcelona: La Campana, 1991.
- BARNILS, Pere (dir.). *Estudis fonètics*. Vol. I. Barcelona: Casa de Caritat, 1917.
- «Barnils i Giol, Pere» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Bofill i Ferro, Jaume» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Bofill i Mates, Jaume» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Bordoy i Torrents, Pere Màrtir» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Bosch i Gimpera, Pere». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Bosch i Gimpera, Pere» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Calvet i Pascual, Agustí». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Calvet i Pascual, Agustí» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- CARBONELL, Jordi. «Enric Hernández i Roig (1927-2003)». *Estudis Romànics* [Barcelona], núm. 27 (2005), p. 619-620.
- «Maria Montserrat Martí i Bas». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Memòria: Curs 2004-2005*. Barcelona: IEC, 2007, p. 200-208.
- «Carbonell i de Ballester, Jordi». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Carbonell i de Ballester, Jordi» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Casacuberta i Roger, Josep Maria de» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Casas i Homs, Josep Maria». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Casas i Homs, Josep Maria» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

- CASASSAS, Enric. *Les publicacions de les seccions de ciències de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1996.
- «Colominas i Roca, Josep» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Coromines i Vigneaux, Joan». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Coromines i Vigneaux, Joan» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Crònica». *Butlletí de Dialectologia Catalana* [Barcelona], vol. II (1914), p. 99.
- «Crònica». *Butlletí de Dialectologia Catalana* [Barcelona], [vol. XIII, núm. 2] (juliol-desembre 1925), p. 159.
- «Crònica». *Butlletí de Dialectologia Catalana* [Barcelona], vol. XVIII, [núm. 4] (octubre-desembre 1930), p. 430.
- «Decret 108/2006, del 25 d'abril, pel qual s'aprova la modificació dels Estatuts del Consorci del Centre de Terminologia TERMCAT». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [Barcelona], núm. 4622 (27 abril 2006).
- DURAN, Eulàlia. *Agustí Duran i Sanpere: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- «Duran i Reynals, Eudald» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Duran i Sanpere, Agustí» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Fabra i Poch, Pompeu» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- FARAUDO, Lluís. «Consideracions entorn d'un pla de glossari raonat de la llengua catalana medieval». A: *Miscel·lània Fabra: Recull de treballs de lingüística catalana i romànica*. [2a ed., facsímil]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998. [1a ed., Buenos Aires: Coni, 1943]
- «Folch i Torres, Joaquim». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Folch i Torres, Joaquim» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- FONTBONA I DE VALLESCAR, Francesc. *Joaquim Folch i Torres: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- GÓMEZ, Ana. «La realització d'un projecte lexicogràfic: el *Glossarium mediae latinitatis Cataloniae*; la seva història, el seu present, les seves perspectives». *Estudis Romànics*, vol. 38 (2008), p. 215-221.
- GRIERA, Antoni. *Memòries*. Sant Cugat del Vallès: Instituto Nacional de Cultura Romànica, 1963.
- «Griera i Gaja, Antoni» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Guanyavents i Jané, Emili» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].

HAUF, Albert G. «Presentació de: Ferran SOLDEVILA (ed.), *Les quatre grans cròniques*. I. *Llibre dels feits del rei En Jaume*, revisió filològica de Jordi Bruquera, revisió històrica de M. Teresa Ferrer i Mallol, Barcelona, 2007, Institut d'Estudis Catalans, "Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica", LXIII» [en línia]. *El Butlletí de l'IEC* [Barcelona], núm 107 (27 abril 2007). <[http://www.iec.cat/butlleti/pdf/107\\_butlleti\\_hauf.pdf](http://www.iec.cat/butlleti/pdf/107_butlleti_hauf.pdf)> [Consulta: 1 juliol 2010].

*Homenatge a Pompeu Fabra: 1868-1948: Fidelitat a la llengua nacional: Biografia. Antologia. Bibliografia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Catalans, 1998.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Anuari 1907: [Any I]*. Barcelona: IEC, 1907.

— *Anuari 1908: [Any II]*. Barcelona: IEC, 1908.

— *Anuari 1909-1910: Any III*. Barcelona: IEC, 1911.

— *Memòria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excehllentíssim Senyor President de la Diputació Provincial de Barcelona sobre la creació d'un Laboratori de Fonètica Experimental*. Barcelona: L'Avenç, 1914.

— *Laboratori de Fonètica Experimental: Director: Dr. P. Barnils: Treballs realitzats durant l'any 1917*. Barcelona: [Casa de Caritat], 1918.

— *Memòria sobre la preparació del diccionari de toponímia i onomàstica catalanes presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excehllentíssim Senyor President de la Mancomunitat de Catalunya*. Barcelona: Casa de Caritat, 1922.

— *Report dels treballs fets per l'Oficina de Toponímia i Onomàstica durant el bienni de 1922-1923*. Barcelona: Casa de Caritat, 1924.

— *L'Institut d'Estudis Catalans: Els seus primers XXV anys*. Barcelona: IEC, 1935.

— *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans: 1952*. Barcelona: IEC, [1954a].

— *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans: 1953*. Barcelona: IEC, [1954b].

— *Memòria d'activitats: 1982-1983*. Barcelona: IEC, 1984.

— *Memòria d'activitats: 1984*. Barcelona: IEC, 1986.

— *Memòria d'activitats: Curs 1988-89*. Barcelona: IEC, 1990.

— *Anuari IEC: Curs 1990-1991*. Barcelona: IEC, 1991a.

— *Memòria d'activitats: Curs 1989-90*. Barcelona: IEC, 1991b.

— *Memòria d'activitats: Curs 1990-1991*. Barcelona: IEC, 1992.

— *Memòria d'activitats: Curs 1991-1992*. Barcelona: IEC, 1993.

— *Memòria d'activitats: Curs 1992-1993*. Barcelona: IEC, 1995a.

— *Memòria d'activitats: Curs 1993-1994*. Barcelona: IEC, 1995b.

— *Memòria d'activitats: Curs 1994-1995*. Barcelona: IEC, 1996.

— *Memòria: Curs 1995-1996*. Barcelona: IEC, 1997b.

— *Memòria: Curs 1996-1997*. Barcelona: IEC, 1998a.

— *Memòria: Curs 1997-1998*. Barcelona: IEC, 1998b.

— *Memòria: Curs 1998-1999*. Barcelona: IEC, 2000b.

— *Memòria: Curs 1999-2000*. Barcelona: IEC, 2001a.

— *Memòria: Curs 2000-2001*. Barcelona: IEC, 2001b.

[INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.] *Directori dels membres 1907-2002*. Barcelona: IEC, 2002a.

— *Estatuts*. Barcelona: IEC, 2002b.

— *Memòria: Curs 2001-2002*. Barcelona: IEC, 2003.

— *Memòria: Curs 2002-2003*. Barcelona: IEC, 2004.

— *Memòria: Curs 2003-2004*. Barcelona: IEC, 2005. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=2910](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=2910)> [Consulta: 30 juny 2011].

— *Memòria: Curs 2004-2005*. Barcelona: IEC, 2007b. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=4228](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=4228)> [Consulta: 30 juny 2011].

— *Memòria: Curs 2005-2006*. Barcelona: IEC, 2008. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=7448](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=7448)> [Consulta: 30 juny 2011].

— *Memòria: Curs 2006-2007*. Barcelona: IEC, 2009. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=8928](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=8928)> [Consulta: 30 juny 2011].

— *Memòria: Curs 2007-2008*. Barcelona: IEC, 2009. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=8948](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=categ&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=8948)> [Consulta: 30 juny 2011].

— «Laboratori de Fonètica» [en línia]. A: *Institut d'Estudis Catalans* ↓ *Coneixement* ↓ *Recerca* ↓ *Centres i laboratoris*. Barcelona: IEC, [2010 (última actualització)]. <[http://www.iec.cat/coneixement/entrada\\_c.asp?c\\_epigraf\\_num=155](http://www.iec.cat/coneixement/entrada_c.asp?c_epigraf_num=155)> [Consulta: 27 juny 2011].

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Report dels treballs fets per les Oficines Lexicogràfiques durant el bienni de 1913-1914*. Barcelona: IEC, 1914.

— *Report dels treballs fets per les Oficines Lexicogràfiques durant el bienni de 1915-1916*. [Barcelona]: IEC, [1917].

— *Documents normatius 1962-1996 (amb les novetats del diccionari)*. Barcelona: IEC, 1997. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies\\_en\\_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=380](http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=380)> [Consulta: 1 octubre 2008].

JANÉ, Albert. «Bartomeu Bardagí i Moras (1915-2003)». *Estudis Romànics* [Barcelona], núm. 26 (2004), p. 525-526.

«Llei 8/1991, del 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [Barcelona], núm. 1140 (8 maig 1991).

MALLAFRÈ, Joaquim (ed.). *II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.

MANENT, Albert. «Ramon Aramon i Serra, l'home fort de l'Institut». *Serra d'Or* [Barcelona], any XX, núm. 226-227 (juliol-agost 1978), p. 23-31.

— *Semblances contra l'oblit*. Barcelona: Destino, 1990.

- MARÍ, Isidor (ed.). *Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- MARQUET, Lluís. *El llenguatge científic i tècnic*. 2a ed., rev. i actual. Barcelona: Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, 1995.
- MARTÍ I CASTELL, Joan. *Institut d'Estudis Catalans: del Dictamen acord de 1907 als Estatuts de 2001*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.
- MARTÍ I CASTELL, Joan (cur.). *De la preceptiva de la llengua catalana: Reflexions i notes 2000-2002*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.
- MARTÍ I CASTELL, Joan; MESTRES, Josep M. (cur.). *El multilingüisme a les universitats en l'espai europeu d'educació superior: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2007)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008.
- *Les llengües de signes com a llengües minoritàries: perspectives lingüístiques, socials i polítiques: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2008)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2010.
- MARTÍ I CASTELL, Joan; MESTRES, Josep M.; CAMPS, Oriol (cur.). *II Seminari de Correcció de Textos: La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003.
- «Martorell i Trabal, Francesc». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Martorell i Bisbal, Artur» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- MAS, Josep M. *Ferran Valls i Taberner: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.
- MASSOT, Josep. *R. Aramon i Serra, l'home de l'Institut*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2001.
- *Jordi Rubió i Balaguer: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2005.
- MESQUIDA, Joan-Antoni. «El *Full Lexicogràfic* de la Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències (1978-1982): una publicació bàsica per a la promoció i estudi del llenguatge científic». A: *Miscel·lània Germà Colón*. Vol. 7. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1997. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; XXXIV), p. 293-303.
- MESTRES, Josep M. «El nou disseny del web de l'Institut d'Estudis Catalans», *Llengua Nacional* [Barcelona], núm. 37 (hivern 2001), p. 31-32.
- MESTRES, Josep M. (coord.). *Actes del I Seminari de Correcció de Textos* (Barcelona, 26 març 1999). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1999.
- «Millàs i Vallicrosa, Josep Maria». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Millàs i Vallicrosa, Josep Maria» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- MIRACLE, Josep. *Pompeu Fabra*. Barcelona: Aymà, 1968.
- «Miracle i Montserrat, Josep». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

- «Miracle i Montserrat, Josep» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- MIRALLES, Carles; MUNDÓ, Manuel. *Lluís Nicolau d'Olwer: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- «Montoliu i de Togores, Manuel de». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Montoliu i de Togores, Manuel de» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Nicolau i d'Olwer, Lluís». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Nicolau i d'Olwer, Lluís» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Pons i Jaume, Margalida» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- PUJOL, Enric. «Ferran Soldevila i la historiografia catalana del seu temps (1894-1971)». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 12 (2001), p. 197-207.
- «Pujol i Tubau, Pere». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Pujol i Tubau, Pere» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Real decreto 3118/1976, de 28 de noviembre, por el que se otorga reconocimiento oficial al "Institut d'Estudis Catalans"». *Boletín Oficial del Estado* [Madrid], núm. 18 (21 gener 1977).
- Regles angloamericanes de catalogació: Traducció de les Anglo-American Cataloguing Rules, second edition, 1988 revision*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya; Vic: Eumo, 1996. [Amb un llibret d'esmenes del 1993]
- «Resolució del 19 de maig de 1989, per la qual, havent-ne comprovat prèviament l'adequació a la legalitat, s'inscriuen al Registre d'acadèmies de la Generalitat de Catalunya els Estatuts de l'Institut d'Estudis Catalans». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [Barcelona], núm. 1151 (5 juny 1989).
- «Resolució del 23 de juny de 1997, de modificació dels Estatuts de l'Institut d'Estudis Catalans». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [Barcelona], núm. 2425 (3 juliol 1997).
- «Resolució del 17 de maig de 2001, de modificació dels Estatuts de l'Institut d'Estudis Catalans». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [Barcelona], núm. 3393 (22 maig 2001).
- «Riba i Bracons, Carles» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Riber i Campins, Llorenç» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- RIQUER, Borja de (dir.). *Història de la Diputació de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2007. 3 v.

- ROCA, Antoni. «Actualitat de les aportacions de Francesc Duran Reynals (1899-1958)» [en línia]. *Annals* [Barcelona: Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears], vol. 82, núm. 6 (1999). <[http://webs.academia.cat/pages/academ/vidaacad/publica/annals/annals\\_w.htm](http://webs.academia.cat/pages/academ/vidaacad/publica/annals/annals_w.htm)> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Rubió i Balaguer, Jordi». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Rubió i Balaguer, Jordi» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- SABATER, Ernest. «Els quinze anys de la JAEC». *Butlletí Interior dels Seminaris de la DEC*, núm. 111 (octubre 1976), p. 8.
- SAMSÓ, Joan. *La cultura catalana entre la clandestinitat i la represa pública: Barcelona 1939-1951*. Tesi de doctorat. Barcelona: Universitat de Barcelona. Facultat de Lletres, 1992.
- «Notes per a una història de postguerra de l'Institut d'Estudis Catalans (1942-1961)». *Revista de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 7 (1996), p. 79-84.
- «Sánchez i Juan, Sebastià» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- SOLÀ, Joan. *Pompeu Fabra i Poch: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=catalog&subModuleName=cerca\\_rapida&idCatalogacio=2867](http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=catalog&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=2867)> [Consulta: 30 juny 2011].
- «Les gramàtiques de Pompeu Fabra de 1956 i 1946». A: FABRA, Pompeu. *Obres completes*. Vol. 6: *Gramàtiques de 1918/1933, 1956, 1946; Traduccions de teatre*. Direcció de Jordi Mir i Joan Solà. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: ECSA: Edicions 62; València: Edicions 3 i 4; Palma, Mallorca: Moll, 2009, p. 273-470.
- «Soldevila i Zubiburu, Ferran». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Soldevila i Zubiburu, Ferran» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Metodologia del treball terminològic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1990.
- *TERMCAT* [en línia]. Barcelona. <<http://www.termcat.cat>> [Consulta: 11 febrer 2009].
- «Vallès i Vidal, Emili» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- «Valls i Taberner, Ferran». A: SIMON, Antoni (dir.). *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.
- «Valls i Taberner, Ferran» [en línia]. A: *L'enciclopèdia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 21 febrer 2008].
- VIDAL, Mercè. *Teoria i crítica en el Noucentisme: Joaquim Folch i Torres*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1991.

### 9.3. Obres esmentades

- AGUILÓ, Marià. *Diccionari Aguiló*. Facsímil. Barcelona: Altafulla, 1988. 4 v. (8 toms). [1a ed., 1914-1934]
- ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. *Diccionari català-valencià-balear*. 2a ed. Palma de Mallorca: Moll, 1978. 10 v. També disponible en línia a: <<http://dcvb.iecat.net/default.asp>> [Consulta: 30 maig 2006]. [1a ed. completa en paper, 1954-1962; entre 1930 i 1935 van aparèixer els dos primers volums en ortografia prefabriana]
- ARTELLS, Eduard. *Llenguatge i gramàtica*. Vol. I: *Aspectes generals de la depuració del català; Qüestions d'ortografia i de morfologia*. Barcelona: Barcino, 1969.
- *Llenguatge i gramàtica*. Vol. II: *Qüestions de sintaxi i de lèxic; Apèndix al volum I; Mestres i amics*. Barcelona: Barcino, 1971.
- Atles universal*. 6a reimpr. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya: Enciclopèdia Catalana, 2004. [1a ed., 1999]
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. *Gramàtica catalana*. 3a reimpr. Madrid: Gredos, 1985. 2 v. [1a ed., 1962]
- *Gramàtica de la llengua catalana: Descriptiva, normativa, diatòpia, diacrítica*. 1a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1995. [1a ed., 1994]
- BERG, Jeremy M.; TYMOCZKO, John L.; STRYER, Lubert. *Bioquímica*. Edició a cura de Juli Peretó, amb la col·laboració de Mercè Pamblanco. Barcelona: Reverté, 2007. [Traducció de la 6a ed. nord-americana]
- BOLÒS, Jordi; MORAN, Josep. *Repertori d'antropònims catalans (RAC), I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1994.
- Butlletí Interior d'Informació d'Òmnium Cultural* [Barcelona] (1972- ).
- BOX, George E. P.; HUNTER, J. Stuart; HUNTER, William G. *Estadística per a científics i tècnics*. Edició a cura de Manuel Martí-Recoder i Joaquim Casal. Barcelona: Reverté, 2009. [Traducció de la 2a ed. nord-americana]
- CABRÉ, M. Teresa (dir.). *DIDAC: Diccionari de català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1995. També disponible en línia a: <<http://www.grec.net/cgi-bin/esc00.pgm>> [Consulta: 22 novembre 2007].
- COLÓN, Germà (ed.). *Del nombre i de la unitat literaria de la llengua catalana: Discurso leído ante la Real Academia Española en la recepción pública del Sr. D. Antonio Rubió y Lluch el día 23 de marzo de 1930*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.
- COROMINES, Joan. *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor, 1971.
- *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial: La Caixa, 1980-2001. 10 v.
- *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1989-1997. 8 v.
- COROMINES, Joan; MASCARÓ, Josep. *Onomasticon Cataloniae*. Vol. I: *Toponímia antiga de les illes Balears*. Barcelona: Curial: La Caixa, 1989.
- Diccionari castellà-català*. 4a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2005. [1a ed., 1985]
- L'enciclopèdia* [en línia]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2008. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 20 febrer 2008].



- Estudis Romànics* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans], (1916- ).
- FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide, 1956.
- *Gramàtica catalana*. Facsímil de: 7a ed., 5a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009. També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000044%5c00000005.pdf>> (Consulta: 30 maig 2011). [1a ed., 1918; 7a ed., 1933]
- *Obres completes*. Direcció de Jordi Mir i Joan Solà. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; ECSA: Edicions 62; València: Edicions 3 i 4; Palma, Mallorca: Moll, 2005-2009. 6 v.
- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna. *Diccionari d'ús dels verbs catalans: Règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*. 2a ed. Barcelona: Educaula, 2009. [1a ed., Edicions 62, 1999]
- Gran enciclopèdia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1969-1983. 18 v. i diversos supl.
- Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-2001. 24 v. i diversos supl.
- GRIERA, Antoni. *Atlas lingüístic de Catalunya*. Vol. 1-5. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1923-1924.
- *Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya*. Barcelona: Edicions Catalanes, 1935-1947. 14 v.
- *Atlas lingüístic de Catalunya*. Vol. 6-8. Barcelona: Abadia de Sant Cugat del Vallès, 1962.
- *Atlas lingüístic de Catalunya*. 2a ed. Barcelona: La Polígrafa, 1966-1969. 8 v.
- HARRIS, Daniel C. *Anàlisi química quantitativa*. Edició a cura d'Elisabet Bosch i Salvador Alegret. Barcelona: Reverté, 2006. [Trad. de la 6a ed. nord-americana]
- HERNÁNDEZ I ROIG, Enric. *Vocabulari bàsic de la construcció*. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1979.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana* [recurs electrònic]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana; Edicions 62; Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Palma de Mallorca: Moll; València: Edicions 3 i 4, 1997a. Disc òptic (CD-ROM). [Correspon a la 2a reimpr. de la 1a ed.]
- *Diccionari manual de la llengua catalana*. Barcelona: IEC, 2000a.
- *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: IEC, 2002-. <<http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007]. [En curs de redacció]
- *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana; Edicions 62, 2007a. També disponible en línia a: <<http://dic.iec.cat>> [Consulta: 30 octubre 2009].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC, 1990. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies\\_en\\_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=373](http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=373)> [Consulta: 1 octubre 2008].
- *Documents de la Secció Filològica, II*. 3a ed. Barcelona: IEC, 1996. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies\\_en\\_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=376](http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=376)> [Consulta: 1 octubre 2008]. [1a ed. en paper, 1992]

- [INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA.] *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC, 1996. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies\\_en\\_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=377](http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=377)> [Consulta 1 octubre 2008].
- *Gramàtica de la llengua catalana: (Versió provisional)* [en línia]. Vol. I. Barcelona: IEC, 2002. <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007].
- *Documents de la Secció Filològica, IV*. Barcelona: IEC, 2003. També disponible en línia a: <[http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies\\_en\\_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=378](http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=378)> [Consulta: 1 octubre 2008].
- *Novetats del diccionari: ('Diccionari de la llengua catalana', segona edició)*. Barcelona: IEC, 2008.
- JANÉ, Albert. *Articles publicats per Albert Jané en la columna «El llenguatge» del diari 'Avui': 23 d'abril de 1976 - 21 d'abril de 1985*. Barcelona, 1986. 11 v. [Amb un índex cronològic i un índex alfabètic] [Recull inèdit]
- JANÉ, Albert.; GUAL, Enric; DALMAU, M. Eugènia. *Signe: Normes pràctiques de gramàtica catalana*. [Barcelona: s. n.], 1962.
- Llenguatge: Articles de 'La Vanguardia' (1999-2002)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.
- LLOBERA, Josep. *Els noms de lloc de les terres catalanes: Cornellà de Llobregat*. Cornellà de Llobregat: Ajuntament de Cornellà de Llobregat, 1967.
- *El català bàsic*. Barcelona: Teide, 1968.
- *Toponímia de Cornellà de Llobregat*. Cornellà de Llobregat: Ajuntament de Cornellà de Llobregat, 1998.
- *El Cornellà dels anys 30*. Cornellà de Llobregat: L'Avenç de Cornellà, 2000.
- MALET, Antoni (cur.). *Obra d'Evariste Galois*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1984.
- MARCET, Pere; SOLÀ, Joan. *Història de la lingüística catalana: 1775-1900: Repertori crític*. Universitat de Girona: Eumo: Universitat de Vic, 1998. 2 v.
- MARTÍ I CASTELL, Joan (cur.). *Nous reptes per als nostres països: perspectives i estratègies de futur*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003.
- MARTÍ I CASTELL, Joan; MESTRES, Josep M. (cur.). *Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació: (Actes del curs del CUIMPB 2001)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.
- *L'oralitat i els mitjans de comunicació: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2002)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003.
- *Quin[s] model[s] de llengua escrita per als mitjans de comunicació: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2003)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.
- *El català i la Unió Europea: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2004)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.

- [MARTÍ I CASTELL, Joan; MESTRES, Josep M. (cur.).] *El llibre i la lectura: una revolució en la història de la humanitat: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2005)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- *La multiculturalitat i les llengües: (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2006)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- MARTORELL, Artur Vegeu *MARVÀ, Jeroni*
- MARVÀ, Jeroni [Emili VALLÈS i Artur MARTORELL]. *Curs superior de gramàtica catalana*. 4a ed. Barcelona: Barcino, 1981.
- MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. 4a ed. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009.
- MESTRES, Josep M.; GUILLÉN, Josefina. *Diccionari d'abreviacions*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992.
- *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. Amb la col·laboració d'Elisabet Curt i Campderòs. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001.
- MIRACLE, Josep. *Diccionari nacional de la llengua catalana*. Barcelona: El Llamp, 1993.
- MOLL, Juli [et al.]. *Toponímia i cartografia: Assaig de sistematització*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya, 1985.
- Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Catalans, 2009. 3 v. També disponible en línia a: <<http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop/menuitem.dbf7b17bb47cda345f13ae92b0c0e1a0/?vgnnextoid=32f04413c1548210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=32f04413c1548210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>> [Consulta: 25 juliol 2011]. [La pàgina web es titula, només: *Nomenclator oficial de toponímia de Catalunya*; 1a ed. en paper, 2003].
- Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Perpinyà, 2007. També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf00000044%5C00000018.pdf>> [Consulta: 27 juny 2011].
- POCH, Rosalina; FIGUERAS, Esperança. *Clau dels exercicis del 'Curs superior de gramàtica catalana' de Jeroni Marvà*. Barcelona: Barcino, 1969.
- PUJOL, Josep M.; SOLÀ, Joan. *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. 3a ed. rev. Barcelona: Empúries, 2000. [1a ed., 1995]
- *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Educaula, 2011.
- Què Cal Saber?* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Biologia] (novembre 1984 - ). També disponible en línia a: <<http://www.iecat.net/scb/saber.htm>> [Consulta: 26 febrer 2008].
- RIBA, Oriol. *Diccionari de geologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Enciclopèdia Catalana, 1997.
- SCHAECHTER, Moselio; INGRAHAM, John L.; NEIDHARDT, Frederick C. *Microorganismes*. Coordinació de Ricard Guerrero i Mercè Piqueras. Barcelona: Reverté, 2008. [Traducció de la 1a ed. nord-americana]

Serra d'Or [Barcelona] (1959- ).

UNIÓ INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA (IUPAC). *IUPAC: International Union of Pure and Applied Chemistry* [en línia]. <<http://www.iupac.org>> [Consulta: 30 maig 2011].

— *Compendi de nomenclatura de química analítica: Regles definitives de 1977*. Edició a cura d'Enric Casassas i Salvador Alegret. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1987.

— *Nomenclatura de química orgànica, seccions A, B i C: Regles definitives de 1979*. Edició a cura d'Àngel Messeguer i Miquel À. Pericàs. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1989.

— *Nomenclatura de química inorgànica: Recomanacions de 1990*. Versió catalana d'Enric Casassas i Joaquim Sales. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1997.

— *Magnituds, unitats i símbols en química física*. Versió catalana de Josep M. Costa. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.

— *Compendi de nomenclatura de química analítica: Regles definitives de 1997*. Edició a cura d'Elisabeth Bosch i Salvador Alegret. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007. 3 v. [Traducció de la 3a ed. anglesa]

— *Magnituds, unitats i símbols en química física* [en línia]. Versió catalana de Josep M. Costa. 2a ed., corr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000049/00000040.PDF>> [Consulta: 29 juliol 2008]. [1a ed. en paper, 2004]

VALLÈS, Emili. Vegeu també *MARVÀ, Jeroni*

— *Diccionari de barbarismes del català modern*. Barcelona: Central Catalana de Publicacions, 1930.

— *Pallas: Diccionari català il·lustrat*. Novíssima [3a] ed., corr. i ampl. Barcelona: Massanés, 1962.

VENY, Joan; PONS, Lúdia. *Atles lingüístic del domini català: Etnotextos del català oriental*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998.

— *Atles lingüístic del domini català*. Vol. I: *Introducció; 1. El cos humà. Malalties*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2001.

— *Atles lingüístic del domini català*. Vol. II: *2. El vestit; 3. La casa i ocupacions domèstiques*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003.

— *Atles lingüístic del domini català*. Vol. III: *4. La família. Cicle de la vida; 5. Món espiritual: l'Església. Festes religioses. Creences; 6. Jocs; 7. Temps cronològic. Meteorologia; 8. Topografia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.

— *Atles lingüístic del domini català*. Vol. IV: *9. El camp i els cultius*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008.

VIGO, Josep; MESTRES, Josep M. (cur.). *III Seminari de Correcció de Textos: La terminologia i la correcció de textos*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.

VILA, Marc-Aureli. *Aportació a la terminologia geogràfica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998.



## 10. ÍNDEX ONOMÀSTIC

- ABADAL I DE VINYALS, Ramon d' 53, 56, 151
- Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona 66
- Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears 137, 158
- ACCOR (projecte de la Comunitat Europea) 9, 82
- ACEDO I MATELLÁN, Víctor 74
- ACMCB *Vegeu* Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears
- Adobe Systems 33
- AGELL I PASOLA, Oriol 138
- AGOST I CANÓS, Rosa 143
- AGUILAR I MONTERO, Miquel 121
- AGUILÓ I FUSTER, Marià 60, 95
- AGULLÓ I CERVERA, Maria Alba 141
- AINAUD I DE LASARTE, Joan 89
- Ajuntament de Barcelona 94, 95
- Ajuntament de Cornellà de Llobregat 161
- ALBADALEJO I MUR, Marta 71
- ALBAR I FONTE, Francesc 35, 120
- ALBERICH I PUQUÍ, Jordi 106, 113, 116, 121
- ALBERT I LLAURÓ, Ricard 52, 99
- ALBERT I TORRELLAS, Albert 62
- ALCALÀ I BORRELL, Marc 16
- ALCOVER I SUREDA, Antoni Maria 46, 159, 186
- ALDC *Vegeu* Atlas Lingüístic del Domini Català
- ALEGRE I CLANXET, Mireia 141
- ALEGRET I BANACH, Ricard 116
- ALEGRET I SANROMÀ, Salvador 12, 16, 33, 35, 45, 57, 87, 88, 89, 90, 114, 117, 118, 138, 160, 163
- ALOMAR I CANYELLES, Antoni Ignasi 142
- ALOMAR I GUILLAMET, Llorenç 54
- ALÒS I DE DOU, Ramon d' *Vegeu* ALÒS-MONER I DE DOU, Ramon d'
- ALÒS-MONER I DE DOU, Ramon d' 19, 20, 26, 51, 52, 55, 151
- ALSINA I BOFILL, Josep 125, 132
- ALSINA I CATALÀ, Claudi 138
- ALSINA I KEITH, Victòria 70
- APARICIO I PARADELL, Salvador 143
- ARAMON I SERRA, Ramon 22, 26, 27, 30, 38, 52, 53, 57, 59, 68, 69, 84, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 108, 131, 132, 133, 135, 136, 147, 155, 181, 186
- ARAMON I STEIN, Núria 16, 71, 98, 101, 109, 138
- ARDERIU I MONNÀ, Xavier 143
- ARESTÉ, Josep 133
- ARGENTE I GIRALT, Joan Albert *Vegeu* ARGENTER I GIRALT, Joan Albert
- ARGENTER I GIRALT, Joan Albert 74, 81, 82, 103, 107, 109, 112, 139, 142
- ARGENTER I LÓPEZ, Jordi 107, 114
- ARMERO I BATLLE, Ariadna 71
- ARNALOT I SANSÀ, Pere 65, 66, 67, 92
- ARTELLS I BOVER, Eduard 60, 96, 97, 98, 100, 101, 104, 133, 136, 151, 159
- Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans 16, 24, 25, 28, 40, 41, 49, 53, 63, 69, 92, 93, 95, 99, 100, 124, 132, 133, 147, 148, 149, 150, 151
- Arxiu històric de l'Institut d'Estudis Catalans *Vegeu* Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

- Arxiu Històric de la Diputació de  
Barcelona 16, 65, 67, 68, 147, 148,  
150
- Arxius de les Seccions de Ciències  
(col·lecció de l'IEC) 125
- Associació Catalana de Terminologia  
*Vegeu* Societat Catalana de  
Terminologia
- Associació de Mestres Rosa Sensat 11,  
103, 162
- Associació de Sociolingüistes de Llengua  
Catalana 99
- Associació Fonètica Internacional 43
- Ateneu Barcelonès 101
- Ateneu Empordanès 94
- Atles Lingüístic (secció de les Oficines  
Lexicogràfiques de l'IEC) 62, 64, 66,  
67, 98
- Atles Lingüístic del Domini Català  
(programa de l'IEC) 78, 184
- ATRIAN I VENTURA, Sílvia 138
- AULÈSTIA I SUCONA, Joan 69, 96, 97
- BACARDÍ I PONS, Ramon 138
- BADIA I CARDÚS, Toni 142
- BADIA I MARGARIT, Antoni Maria 16, 39,  
46, 75, 76, 78, 80, 84, 85, 103, 105,  
136, 140, 142, 159
- BAGES I TARRIDA, Jaume 64
- BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert 20, 50, 51,  
53, 54, 65, 90, 91, 95, 98, 100, 102,  
103, 132, 135, 136, 151, 152
- BALCELLS I PINTO, Joaquim 52
- BALTRONS I RAMONEDA, Neus 77, 117,  
121
- BARBERÀ I GAYOSO, Claudi 138
- BARCELÓ I CULLERÉS, Damià 57
- BARDACÍ I FREIXAS, Magdalena 100
- BARDACÍ I FREIXAS, Pere 100
- BARDACÍ I MORAS, Bartomeu 100, 152,  
155
- BARGALLÓ I BOZZO, Helena 71, 113
- BARNILS I GIOL, Pere 51, 61, 62, 64, 65,  
152, 154
- BARRACHINA I GONZÁLEZ, Coral 116,  
118, 119, 120, 121
- BARRAU-DIHIGO, Louis 23
- BARRERA I ACUILERA, Mariona 121
- BARRERA I COSTA, Heribert 75
- BAS I BORRÀS, Gabriel 133
- BAS I PEIREDA, Carles 125
- BASSOLS I DE CLIMENT, Marià 79
- BASTARDAS I PARERA, Joan 70, 75, 79
- BASTARDAS I RUFAT, Maria Reina 77
- Bateria de Tests Verbals (programa de  
l'IEC) 89, *vegeu també* Xarxa Test
- BATLLE I GUTIÉRREZ, Mar 71
- BAYÓN, Enric 66
- BDLex (base de dades lexicogràfiques  
de l'IEC) 9, 77
- BECH I BORRÀS, Jaume 85
- BELLÉS I ROS, Xavier 89
- BERASATEGUI I DOLCET, Lluïsa 88
- BERG, Jeremy M. 87, 120, 159
- BERMÚDEZ I EZQUERRA, Maria 107
- BERNAL I GALLÉN, Elisenda 77
- BESA I JUTGLAR, Anna Maria 16
- Bibliografia Lingüística Catalana  
(programa de l'IEC) 80, 136, 184
- Biblioteca Central *Vegeu* Biblioteca de  
Catalunya
- Biblioteca de Catalunya 4, 20, 54, 65,  
67, 157
- Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans  
*Vegeu* Biblioteca de Catalunya
- BIOSCA, Carolina 88
- BOFILL I FERRO, Jaume 69, 97, 152
- BOFILL I MATES, Jaume 53, 67, 152
- BOHIGAS I BALAGUER, Pere 136
- BOIXAREU I CORTINA, Josep 57, 58
- BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de 75
- BOLÒS I MASCLANS, Jordi 39, 77, 159
- BORDOY I TORRENTS, Pere Màrtir 53, 152
- BOSCH GIMPERA, Pere 53, 54, 152
- BOSCH I JOSÉ, Elisabeth 87, 90, 118,  
160, 163
- BOSSER I JULVE, Jordi 138
- BOX, George E. P. 159
- BOZZO I DURAN, Maria 70, 141
- BRACHO I LAPIEDRA, Alma 120
- BROCÀ I DE MONTACUT, Guillem Maria  
de 19
- BROSSA I ALAVEDRA, Maria 77
- BROSSA I TRULLÀS, Eduard 102
- BRUCUERA I TALLEDA, Jordi 154

- CABALLERIA I PIQUET, Anna 107
- CABANES, Jem 143
- CABOT I CALAFELL, Gemma 114
- CABRÉ I CASTELLVÍ, Maria Teresa 9, 71, 80, 81, 84, 85, 107, 112, 117, 142, 143, 159
- CABRÉ I FABRÉ, Jaume 142
- CABRESPINA I FERRÉS, Maria 114
- CADILLA I FALCÓ, Esther 85
- CALDERÓN CALDERÓN, Manuel 80
- CALVET I PASCUAL, Agustí 51, 152
- CALVET I RIERA, Roser 145, 150
- CAMPAMÀ I MORMENEO, Laia 115, 116, 117, 118, 119, 120, 144, 150
- CAMPS I GIRALT, Oriol 113, 141, 156
- CARBONELL I DE BALLESTER, Jordi 16, 38, 56, 71, 75, 84, 85, 98, 99, 100, 101, 103, 131, 135, 152
- CARBONELL I PINYOL, Jordi 138
- CARBONELL I VILALTA, Cristina 16
- CARNER I PUIG-ORIOI, Josep 49, 62, 64, 65, 67
- CARNICER I FOIX, Eva 78
- Casa de Convalescència (seu de l'IEC) 69, 70, 73, 75, 104, 108, 109, 110, 112, 139, 142, 186
- CASACUBERTA I ROGER, Josep Maria de 66, 67, 68, 70, 96, 101, 132, 135, 136, 137, 152
- CASAL I FÀBREGA, Joaquim 27, 57, 159
- CASALS I MARTORELL, Daniel 141
- CASANOVA I HERRERO, Emili 77
- CASANOVES I CASALS, Manuel 135
- CASAS I GUIJO, Amèlia 116
- CASAS I GUIJO, Elisabet 116, 121
- CASAS I HOMS, Josep Maria 68, 69, 88, 94, 95, 97, 152
- CASAS I RODRÍGUEZ, Marta 107
- CASASSAS I FIGUERAS, Maria 57, 112
- CASASSAS I SIMÓ, Enric 30, 31, 39, 50, 57, 75, 89, 90, 163, 181
- CASASSAS I SIMÓ, Oriol 75, 88, 138
- CASASÚS I GURI, Josep Maria 88
- CASCAJO I ORZÁEZ, Raül 116
- CASELLAS I CASAL, Silvana 115, 116, 117, 121, 150
- CASELLAS I DOU, Raimon 24, 181
- CASSANY I COMAS, Daniel 141
- CASTANYER I BACHS, Teresa Maria 141
- CASTANYER I TEIXIDOR, Laia 16, 72, 115, 116, 121, 142, 149, 150
- CASTELLANOS I LLORENÇ, Carles 143
- CASTELLET I SOLANAS, Manuel 41, 105
- CASTELLÓN I MOLINA, Lluïsa 16, 58
- CASTELLS I BALDRICH, Mercè 58
- CASTELLS I QUINTANA, Núria 107
- Catalunya Lliure 102
- Catalunya Ràdio 141
- Cedulari Faraudo (programa de l'IEC) 83
- Centre de Referència en Enginyeria Lingüística (programa de l'IEC) 9, 113
- Cercaterm (servei de consultes terminològiques en línia del TERMCAT) 76
- CEREROLS, Elias 133
- CHABÀS LLORENÇ, Roc 23
- CHAMIZO I TARTÉ, Anna 78
- CLAPÉS I MOR, Olga 141
- CLASCAR I SANOU, Frederic 64
- CLIMENT I PASCUAL, Josep 60, 96, 97, 98
- COLL I ALENTORN, Miquel 132
- Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya 52
- Col·legi de Farmacèutics de Barcelona 137
- Col·legi de Metges de Barcelona 137
- COLLINS, Valerie 110, 119
- COLL-VINENT I NOGUERA, Anna 116, 121
- COLOM I NOËLLE, Marta 71
- COLOMBO I PIÑOL, Ferran 85
- COLOMER I ARTIGAS, Rosa 76, 138
- COLOMER I POUS, Eusebi 88
- COLOMINAS I ROCA, Josep *Vegeu* COLOMINES I ROCA, Josep
- COLOMINES I ROCA, Josep 54, 57, 153
- COLÓN I DOMÈNECH, Germà 78, 83, 156, 159
- COMAS I ALSINA, Irene 78
- Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències 133, 137, 138, 156
- Comissió de Gramàtica de la Secció Filològica (IEC) 74



- Comissió de Lexicografia de la Secció Filològica (IEC) 70
- Comissió de Nous Serveis (Diputació Provincial de Barcelona) 19
- Comissió de Publicacions (IEC) 21, 33, 34, 35, 129
- Comissió de Seguiment TERMCAT - Institut d'Estudis Catalans 75
- Comissió Provincial Permanent (Diputació Provincial de Barcelona) 68
- COMPAÑÓ I BELTRAN, Ramon 118
- Comptadoria (IEC) 53, 92, 95, 96, 147
- COMPTE I FARRÈS, Montserrat 16
- Comunitat Europea 82, *vegeu també* Unió Europea
- Consejo Superior de Investigaciones Científicas 9, 79
- Consell d'Investigació Pedagògica 37
- Consell de Direcció (TERMCAT) 76
- Consell Permanent (IEC) 9, 27, 28, 30, 33, 38, 39, 50, 56, 75, 76, 102, 103, 104, 105, 110, 114, 128, 147, 181
- Consell Supervisor (TERMCAT) 75, 76, 88, 100
- Consell Supervisor del Diccionari de Ciència i Tecnologia 88
- Consorci per a la Normalització Lingüística 9, 76, 142
- Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona *Vegeu* Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch
- Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch 9, 118, 119, 120, 145, 156, 161, 162, 185
- CÒNSUL GIRIBERT, Isidor 143
- Contribució a l'elaboració del *Diccionari d'antroponímia catalana*: normalització de materials (programa de l'IEC) 84
- Cooperació en Neologia Catalana (programa de l'IEC) 81, 84, 184
- CORBELLA I BOSCH, Ramon 22, 35
- CORNUDELLA I DEFIS, Josep 141
- COROMINES I MONTANYA, Pere 19, 55
- COROMINES I VICNEAUX, Joan 46, 68, 69, 73, 74, 84, 96, 97, 101, 136, 153, 159
- Corporació Catalana de Ràdio i Televisió 11
- Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (programa de l'IEC) 9, 77, 78, 117
- COSTA, Jordi 77
- COSTA I CARRERAS, Joan 11, 39, 47, 140, 162
- COSTA I LIÉBANA, Omar 120
- COSTA I MOLINARI, Josep Maria 138
- COSTA I TORRES, Josep Maria 90, 163
- COSTUMÀ I MURÀ, Josepa 62, 64, 65
- CP *Vegeu* Consell Permanent (IEC)
- CPNL *Vegeu* Consorci per a la Normalització Lingüística
- CREL *Vegeu* Centre de Referència en Enginyeria Lingüística
- CRUSAFONT I SABATER, Miquel 33, 35
- CSIC *Vegeu* Consejo Superior de Investigaciones Científicas
- CTILC *Vegeu* Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana
- CUIMPB-CEL *Vegeu* Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch
- CURELL I GOTOR, Hortènsia 135
- CURT I CAMPDERRÒS, Elisabet 107, 162
- DALMAU, Maria Eugènia 133, 161
- DCC *Vegeu* Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana
- DDLc *Vegeu* Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana
- DEC *Vegeu* Delegació d'Ensenyament Català
- DEDEU I FONTCUBERTA, Francesc 106
- Delegació d'Ensenyament Català 9, 135, 158
- Departament d'Administració (IEC) 22
- Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya) 38, 74, 75, 158
- Departament de Filologia Catalana (Universitat de Barcelona) 111

- Departament de Justícia (Generalitat de Catalunya) 52
- Departament de Producció Editorial (IEC) 104
- Departament de Publicacions (IEC) 27, 28, 41, 120, 128, 148, 149
- DESCALS I CAMARASA, Imma 77
- DESCLOT, Bernat 49
- Diccionari Aguiló (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC) 61
- Diccionari Català de Filosofia (programa de l'IEC) 88
- Diccionari de Ciència i Tecnologia (programa de l'IEC) 9, 86, 88, 117, 138, 184
- Diccionari de Geologia (programa de l'IEC) 85, 86, 184
- Diccionari de la Llengua Literària (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC) 64
- Diccionari de les Ciències Ambientals (programa de l'IEC) 86, 184
- Diccionari de Periodistes (programa de l'IEC) *Vegeu* Diccionari Historicobiogràfic de Periodistes a Catalunya
- Diccionari de Toponímia (IEC) *Vegeu* Oficina de Toponímia i Onomàstica (IEC)
- Diccionari del Català Contemporani (programa de l'IEC) *Vegeu* Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana
- Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana (programa de l'IEC) 9, 16, 77, 78, 160, 184
- Diccionari del Llatí Medieval (programa de l'IEC) 69
- Diccionari dels Dialectes Catalans (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC) 65
- Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana *Vegeu* Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic de la Pedagogia Catalana (programa de l'IEC) *Vegeu* Diccionari Enciclopèdic de Pedagogia
- Diccionari Enciclopèdic de Pedagogia (programa de l'IEC) 87, 88, 184
- Diccionari General (programa de l'IEC) *Vegeu* Diccionari General (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC)
- Diccionari General (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC) 61, 62, 64, 66, 67, 92
- Diccionari Historicobiogràfic de Periodistes a Catalunya (programa de l'IEC) 88
- Diccionari Jurídic Català (programa de l'IEC) 86, 184
- Diccionari Toponímic (IEC) *Vegeu* Oficina de Toponímia i Onomàstica (IEC)
- DICIT *Vegeu* Diccionari de Ciència i Tecnologia
- Dipòsit Legal 4, 22
- Diputació Provincial de Barcelona 16, 19, 21, 37, 62, 65, 67, 68, 92, 95, 100, 154, 157
- Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques (Generalitat de Catalunya) 52
- Direcció General de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya) 111, 144, *vegeu també* Secretaria de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya)
- DOMÈNECH I BAGARIA, Ona 80
- DOMÈNECH I GIBERT, Josep Maria 77, 78
- DOMÈNECH I VILAREGUT, Aina 121
- DOMINGO I FRANÇÀS, Carles 135, 138
- DOMINGO I SANJUÁN, Pere 125
- DORCEY, Eavan 120
- DURAN I GRAU, Eulàlia 153
- DURAN I REYNALS, Estanislau 61
- DURAN I REYNALS, Eudald 51, 55, 153
- DURAN I REYNALS, Francesc 158
- DURAN I REYNALS, Ignasi 96
- DURAN I SANPERE, Agustí 53, 132, 153
- DURFORT I COLL, Mercè 33, 35, 86
- Edició del Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí (programa de l'IEC) 84

- Edicions 62 11, 160  
 Edicions Catalanes 69, 159, 160,  
 Editorial Barcino 66  
 Editorial Catalana 94  
 Editorial Destino 101, 155  
 Editorial La Campana 100, 152  
 Editorial Salvatella 97  
 Editorial Selecta 99  
 Editorial Teide 74, 160, 161  
 EGEA I PUIGVENTÓS, Àngels 70  
 EJARQUE PAVIA, Marta 58  
 ELIES I BUSQUETA, Pere 133  
 Enciclopèdia Catalana 46, 47, 85, 151,  
 152, 153, 156, 157, 158, 159, 160,  
 162  
 Enciclopèdia de Pedagogia (programa  
 de l'IEC) 87, 184  
 Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes  
 Balears 116  
 Epistolari Josep Sebastià Pons (programa  
 de l'IEC) 85  
 Equip de Govern (IEC) 12, 33, 114,  
 123  
 ESADE *Vegeu* Escola Superior  
 d'Administració i Direcció d'Empreses  
 ESCALER I SALDUGA, Bernadí 61, 62, 64,  
 65, 66, 67, 68, 92  
 ESCOLÀ I BANQUÉ, Antoni 16, 33, 41,  
 113, 120, 128, 149, 150  
 Escola d'Administració Pública de  
 Catalunya (Generalitat de Catalunya)  
 11, 103  
 Escola d'Arts i Oficis 59  
 Escola de Bibliotecàries (Diputació  
 Provincial de Barcelona) 101, 135  
 Escola de Bibliotecàries (Mancomunitat  
 de Catalunya) 38  
 Escola Normal de Mestres 59  
 Escola Superior d'Administració i Direcció  
 d'Empreses 9, 141  
 Escola Superior d'Agricultura 37  
 ESCUDÉ I BOVER, Josep 64, 65  
 Església catòlica 67  
 ESPRIT (projecte de la Comunitat  
 Europea) 9, 81, 82, 184  
 ESPRIT-ACCOR (projecte de la  
 Comunitat Europea) 9, 82  
 ESPRIT - Speech MAPS (projecte de la  
 Comunitat Europea) 10, 82  
 ESPUNY I PUJOL, Mercè 114, 116, 121  
 ESTEVE I SUBIRANA, Antoni 125, 132  
 ESTOPÀ I BACOT, Rosa 80  
 Estudis Romànics (programa de l'IEC)  
 43, 80, 83, 184  
 Estudis Universitaris Catalans 9, 52, 99,  
 101, 131, 132, 152, 185  
 EUC *Vegeu* Estudis Universitaris  
 Catalans  
 FABRA I POCH, Pompeu 9, 11, 44, 46, 49,  
 52, 55, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69,  
 70, 73, 74, 80, 82, 83, 89, 91, 92, 95,  
 96, 97, 99, 100, 104, 107, 108, 131,  
 133, 140, 153, 154, 156, 158, 160,  
 184  
 FABREGAT I MARCO, Marta 115, 116,  
 120, 126, 150  
 Facultat de Traducció i Interpretació  
 (Universitat Pompeu Fabra) 11, 104  
 FAJULA I ESTURI, Eva 117  
 FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís 83,  
 153, 184  
 FARGAS I VALERO, Francesc Xavier 76,  
 142  
 FARRÉ I BREGOLAT, Rosa Maria 107  
 FAURA I PUJOL, Neus 57  
 FEBRER I CARDONA, Antoni 84, 85  
 FELIU I CORTÉS, Judit 78  
 FERRAN I MAYORAL, Josep 56  
 FERRANDO I BELART, Victòria 107  
 FERRATÉ I PASCUAL, Gabriel 102  
 FERRER I FERRER, Josep 133  
 FERRER I GRÀCIA, Antònia 78  
 FERRER I MALLOL, Maria Teresa 49, 111,  
 154  
 FIGUERAS I BASSOLS, Esperança 60, 162  
 FIGUERAS I BRUCUERA, Maria Dolors 145,  
 150  
 FITÉ I LABAILA, Ricard 11, 39, 47, 105,  
 142, 162  
 flexió verbal en els dialectes catalans,  
 La (programa de l'IEC) 84  
 FLORIT ROBUSTÉ, Núria 16  
 FOIX I MAS, Josep Vicenç 136  
 FOLCH I TORRES, Joaquim 53, 153, 158

- FOLGADO I FUSTÉ, Eva 107, 114
- FOLIA I CAMPOS, Marta 71, 78
- Foment Pedagògic 94
- FONT I CONTEL, Francesc 54
- FONT I RENÉ, Anna 16
- FONT I VALL, Judit 145
- FONTANET I MASGRAU, Elena 107
- FONTBONA I DE VALLESCAR, Francesc 153
- FOREST *Vegeu* Fòrum  
d'Estandardització
- FORMENT I DASCA, Josep Vicent 120
- FORTUNY I BONET, Francesc Josep 88
- FORTUNY I ESCODA, Joan 100, 102, 135
- Fòrum d'Estandardització (programa de l'IEC) 9, 82, 110, 111, 112, 117, 143, 185
- FOULCHÉ-DELBOSC, Ramon 49
- FRADERA I CASTILLO, Imma 71, 106, 108
- FRANQUESA I BONET, Ester 75, 76, 142
- FRANQUESA I BONET, Maria Rosa 16
- FREIXA I AYMERICH, Judit 80, 142
- FREIXA I PEDRALS, Enric 138
- FULLANA I NOELL, Olga 71
- Fundació Alsina i Bofill 87
- Fundació Bernat Metge 69
- Fundació Catalana de Gas 78
- Fundació Congrès de Cultura Catalana 87
- Fundació Huguet 102
- Fundació Jaume Callís 86
- Fundació Jaume I 68, 100
- Fundació Joaquim Torrens Ibern *Vegeu*  
Fundació Torrens-Ibern
- Fundació La Caixa 71
- Fundació Lluís Carulla 68, 100
- Fundació Torrens i Ibern *Vegeu*  
Fundació Torrens-Ibern
- Fundació Torrens-Ibern 87, 137
- GALCERAN I NOGUÉS, Josep 118
- GALOIS, Evariste 57, 161
- Garamond (tipus de lletra d'impremta) 33
- GARCIA I MAÑES, Sergi 114, 116, 121
- GARCIA I SEVILLA, Lluís 89, 112, 144
- GASSIOT I LLORENÇ, Josep 54
- Generalitat de Catalunya 38, 47, 52, 68, 71, 73, 75, 76, 81, 83, 98, 99, 100, 102, 103, 111, 112, 119, 126, 144, 154, 157, 158, 162
- Gerau de Liost *Vegeu* BOFILL I MATES, Jaume
- Gerència (IEC) 22, 32, 35, 105, 113, 126, 127
- GIFREU I PINSACH, Josep 35, 142
- GIL I SABARIA, Àngel 78
- GIMENO I VACARISAS, Gemma 141
- GINEBRA I SERRABOU, Jordi 47, 160
- GINER DE SAN JULIÁN, Salvador 12, 33
- GIRALT I DE BLANCA, Albert 61
- GISBERT I CALDUCH, Maria Eugènia 121, 145
- Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (programa de l'IEC) 79, 80, 153, 184
- GOBERNA I DE CABANYES, Ariadna 116
- GÓMEZ RABAL, Ana 80, 153
- GONZÁLEZ I FRANCÉS, Neus 117, 121
- GONZÁLEZ-ACÀPITO I GRANELL, Josep 87
- GOROSTIZA LANGA, Arantzazu 114
- Govern d'Andorra 78
- Govern de les Illes Balears 78, 83
- Govern espanyol 22
- GRÀCIA I SAHUQUILLO, Teresa 80
- GRAELLS COSTA, Jordi 143
- Gramàtica Catalana (programa de l'IEC) 82, 184
- Gran Teatre del Liceu 100
- GRIERA I GAJA, Antoni 52, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 78, 91, 95, 97, 153, 160
- GRIERA I RIBERA, Marta 118, 120, 121
- Grup de Fonètica Experimental (grup de recerca de la Generalitat de Catalunya) 81
- GUAL, Enric 133, 161
- GUANYABÉNS I JANÉ, Emili *Vegeu*  
GUANYAVENTS I GENER, Emili
- GUANYAVENTS I GENER, Emili 60, 62, 64, 65, 68, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 104, 153
- GUANYAVENTS I JANÉ, Emili *Vegeu*  
GUANYAVENTS I GENER, Emili
- GUBERN I DOMÈNECH, Ramon 49
- GUBERN I FÀBREGAS, Santiago 49

- GUDIOL I CONILL, Josep 25, 181  
 Guerra Civil (Espanya, 1936-1939) 22, 55, 60, 70, 95, 99, 101, 131, 183  
 GUERRERO I MORENO, Ricard 87, 162  
 GUILLÉN I SÀNCHEZ, Josefina 39, 47, 162  
 GUIRADO I GIL, Cristina 78  
 GUTERAS I RODRÍGUEZ, Jacint 118  
 HARRIS, Daniel C. 87, 118, 160  
 HAUF I VALLS, Albert Guillem 49, 154  
 HERNÁNDEZ PÉREZ, Vanesa 141  
 HERNÁNDEZ I ROIG, Enric 75, 100, 152, 160  
 HERNÁNDEZ-ROIG, Enric *Vegeu*  
 HERNÁNDEZ I ROIG, Enric  
 HERRERO I OCÓN, Marta 106, 107  
 HUCUET I SECARRA, Caetà 102  
 HUNTER, J. Stuart 159  
 HUNTER, William G. 159  
 IB3 Televisió 116  
 IBÁÑEZ SENSERRICH, Josep 133, 135  
 ICEA *Vegeu* Institució Catalana  
 d'Estudis Agraris  
 IDEC *Vegeu* Institut d'Educació  
 Contínua  
 IGLESIAS I BOIX, Ramon 61  
 ILLA I BONET, Isidre 102, 135  
 Índex de llengües del món (programa  
 de l'IEC) 85  
 Informatització del *Diccionari català-  
 valencià-balear* (programa de l'IEC)  
 85  
 INGLÈS I ÚRPINELL, Montserrat 138  
 INGRAHAM, John L. 87, 162  
 Institució Catalana d'Estudis Agraris 9,  
 137, 141  
 Institució Catalana d'Història Natural 137  
 Institución Milá y Fontanals (CSIC) 79  
 Institut Cartogràfic de Catalunya 38,  
 46, 159, 162  
 Institut d'Educació Contínua (Universitat  
 Pompeu Fabra) 9, 145  
 Institut de la Llengua Catalana (IEC)  
*Vegeu* Secció Filològica (IEC)  
 Institut de Tecnologia de la Construcció  
 de Catalunya 137, 160  
 Institut Universitari de Lingüística  
 Aplicada (Universitat Pompeu Fabra)  
 80  
 Instituto Bibliográfico Hispánico 22  
 International Standard Organization 10,  
 46  
 Inventari Aguiló (secció de les Oficines  
 Lexicogràfiques de l'IEC) 61  
 ISO *Vegeu* International Standard  
 Organization  
 IUPAC *Vegeu* Unió Internacional de  
 Química Pura i Aplicada  
 IZQUIERDO I BALLESTER, Santiago 50,  
 100, 102, 103, 135, 136, 152  
 JAEC *Vegeu* Junta Assessora per als  
 Estudis de Català  
 JANÉ I RIERA, Albert 16, 101, 133, 135,  
 139, 140, 142, 155, 161  
 Jaume I 49, 154, 186  
 JIMÉNEZ ARADÓN, Maria Pilar 80  
 JOLIS I MASJUAN, Núria 78, 79  
 JORDÀ I CARDONA, Lluís 133  
 JORDANA I MAYANS, Cèsar August 100  
 JOU I MIRAVENT, David 35, 111  
 JOU I MIRAVENT, Lluís 112  
 JOVELLS I SALVIA, Josep Maria 16  
 JUAN I CAPDEVILA, Anna de 118  
 JUNCADELLA I FORTUNY, Marta 70  
 Junta Assessora per a l'Ensenyament del  
 Català *Vegeu* Junta Assessora per als  
 Estudis de Català  
 Junta Assessora per als Estudis de Català  
 10, 101, 133, 135, 136, 158, 185  
 JUNYENT I CASTELLS, Jennifer 110  
 JUNYENT I FIGUERAS, Carme 85  
 KUEN, Heinrich 66, 67  
 Laboratori de Fonètica (IEC) 61, 62,  
 64, 65, 81, 82, 155, 184  
 Laboratori de Fonètica Experimental  
 (IEC) *Vegeu* Laboratori de Fonètica  
 (IEC)  
 LACREU I CUESTA, Josep 142, 143  
 LATORRE I GAIA, Roser 133  
 LEDESMA I SOGAS, Iolanda 141  
 LE-PAROLE (programa de l'IEC) 10, 84  
 Linguacom 106, 110, 114, 116, 119, 121  
 LLABRÉS I MARTORELL, Pere 143  
 Llengua i territori a ponent i a l'alt  
 Pirineu (I): el patrimoni  
 etnicolingüístic al Pirineu i Prepirineu

- occidentals i al nord de la Franja  
(programa de l'IEC) 85
- LLEONART I ALIBERAS, Jordi 138
- LLEONART I SILVESTRE, Ton 141
- Lliga Regionalista 67
- LLOBERA I RAMON, Josep 17, 38, 101,  
102, 103, 104, 125, 135, 161
- LLOPIS I FREIXAS, Maria 121
- LLUÍS FONT, Pere 89, 111
- LOIS I LÓPEZ, Maria 64
- LÓPEZ I ARNABAT, Mercè 141
- LÓPEZ I CABALLER, Sílvia 4, 17, 41, 80,  
104, 106, 113, 115, 120, 126, 140,  
149, 150
- LÓPEZ FRUCTUOSO, Josep Lluís 108
- LÓPEZ I LLAUSÀS, Antoni 100
- LÓPEZ-PICÓ, Manuel 61
- LÓPEZ I VIVANCOS, Iolanda 116, 121
- LORENTE I CASAFONT, Mercè 80
- LORENZO SUÁREZ, Anxo Manuel 81
- LUJÁN CAZALILLA, Daniel 145
- MALET I TOMÀS, Antoni 57, 161
- MALLAFRÈ I GAVALDÀ, Joaquim 112, 139,  
142, 143, 155
- MALLART I NAVARRA, Joan 87
- MALUQUER I MARGALEF, Joan 57
- Mancomunitat de Catalunya 37, 66, 67,  
91, 92, 152, 154
- MANENT I SEGIMON, Albert 101, 155
- Manners 107, 110, 114
- Mapa Geogràfic (programa de l'IEC) 69
- MAPS *Vegeu* ESPRIT - Speech MAPS
- MARACALL I NOBLE, Jordi 54
- MAR CET I SALOM, Pere 136, 161
- MARÈS I TORRAS, Montserrat 116, 119,  
121
- MARESMA I CHICA, Eva 107, 114
- MARGALEF I PELEJÀ, Remei 106, 108,  
138
- MÀRGENS I RAMS, Meritxell 88, 118, 121,  
145
- MARÍ I MAYANS, Isidor 72, 75, 103, 109,  
110, 111, 112, 117, 121, 142, 143,  
156
- MARQUET I FERIGLE, Lluís 137, 138, 156
- MARTÍ I BAS, Maria Montserrat 98, 152
- MARTÍ I CASANOVA, Joan Carles 142
- MARTÍ I CASTELL, Joan 40, 41, 78, 110,  
111, 112, 113, 114, 120, 139, 140,  
141, 142, 145, 156, 161, 162, 186
- MARTÍ I PIERA, Mercè 135
- MARTÍ-RECODER, Manuel 159
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José 112, 140
- MARTÍNEZ I ROCA, Anna 107
- MARTORELL I BISBAL, Artur 59, 60, 162
- MARTORELL I CODINA, Oriol 100
- MARTORELL I TERRATS, Jeroni 54
- MARTORELL I TRABAL, Francesc 51, 52,  
53, 54, 55, 147, 151, 181
- MARVÀ, Jeroni *Vegeu* VALLÈS I VIDAL,  
Emili i MARTORELL I BISBAL, Artur
- MARX, Karl 102
- MAS I SOLENCHE, Josep Maria 86, 156
- MASCARÓ I PASSARIUS, Josep 68, 159
- MASSIP I BONET, Àngels 78
- MASSÓ I TORRENTS, Jaume 19, 23, 97
- MASSOT I MACAROLAS, Maria 121
- MASSOT I MUNTANER, Josep 16, 33, 35,  
156
- MAYOR I LLORET, Agustí 88, 118
- MEDA I VICENS, Anna 145
- MELGAREJO I DRAPER, Joan Carles 85
- MESQUIDA I CANTALLOPS, Joan-Antoni  
156
- MESSEGUER I PEYPOCH, Àngel 90, 138,  
163
- MESTRES I SERRA, Josep Maria 11, 12,  
13, 17, 28, 33, 39, 41, 46, 47, 103,  
104, 105, 108, 109, 110, 111, 112,  
113, 114, 115, 118, 119, 120, 126,  
133, 138, 139, 140, 141, 142, 143,  
144, 145, 147, 148, 149, 150, 156,  
161, 162, 163, 186
- MILÀ I CAMPS, Josep Maria 69
- MILÀ I FONTANALS, Manuel 85
- MILLÀS I VALLICROSA, Josep Maria 54,  
156
- MINGARRO I MUÑOZ, Ismael 120
- Minion (tipus de lletra d'impremta) 33
- Ministeri d'Educació i Ciència (Espanya)  
102
- MIQUEL I PLANAS, Manuel 135
- MIR I PARACHE, Jordi 83, 133, 135, 158,  
160, 186

- MIRA I APARICIO, Helena 120
- MIRA I CASTERÀ, Joan-Francesc 142
- MIRACLE I MONTSERRAT, Josep 69, 99, 100, 104, 131, 136, 156, 157, 162
- MIRALLES I MONSERRAT, Joan 77, 139, 142
- MIRALLES I SOLÀ, Carles 40, 41, 103, 105, 119, 141, 142, 157
- MIRET I RASPALL, Eulàlia 16
- MIRET I SANS, Joaquim 19, 54
- MIRÓ I MOLÉS, David 141
- MIRÓ I PERE, Pau 68, 69
- Miscel·lània (col·lecció de l'IEC) 120
- MOLAS I BATLLORI, Joaquim 57
- MOLINÉ I GENDRAU, Antoni 64, 65, 92, 94, 95, 131
- MOLL I CASASNOVAS, Francesc de Borja 46, 159
- MOLL I GÓMEZ DE LA TÍA, Juli 38, 162
- MONERS I SINYOL, Jordi 102
- MONTALAT I BUSCATÓ, Pere 71
- MONTOLIU I DE TOGORES, Manuel de 49, 51, 54, 61, 64, 65, 66, 67, 69, 97, 157
- MONTOYA I ABAT, Brauli 40, 85
- MONTSERRAT I CIURANA, Anna 47, 140, 160
- MORAN I OCERINJAURECUI, Josep 16, 39, 71, 77, 84, 85, 135, 142, 159
- MORENO I LANZA, Ferran 107, 113, 116
- MORENO I LLORT, Lluïsa 116, 119, 121
- Moviment de Defensa de la Terra 102
- MUJAL I GRANÉ, Anna 115, 116, 119
- MUNDÓ I MARCET, Anscari Manuel 88, 157
- Museu Social 37
- NADAL I CAPERÀ, Lluïsa de 80
- NEIDHARDT, Frederick 87, 162
- Neoloteca (base de dades terminològiques del TERMCAT) 76
- NEOROM (programa de l'IEC) 10, 81, 84
- NICOLAU D'OLWER, Lluís 51, 157
- NOCUÉ I SERRANO, Neus 143
- NOCUEROLLES I SEGURA, Jaume 120
- notes personals de Manuel Milà i Fontanals sobre els dialectes, Les (programa de l'IEC) 85
- OAL *Vegeu* Oficina d'Assessorament Lingüístic (IEC)
- OBNEO *Vegeu* Observatori de Neologia
- OBRADÓS I RAMOS, Isabel 106
- Obres Completes de Pompeu Fabra (programa de l'IEC) 83, 184
- Observatori de Neologia (programa de l'IEC) 10, 80, 81, 84, 113, 184
- OC *Vegeu* Oficina de Consultes
- OCAL *Vegeu* Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (IEC)
- Oficina d'Assessorament Lingüístic (IEC) 10, 16, 72, 73, 121, 183 *vegeu també* Oficina de Consultes (IEC)
- Oficina d'Estudis Clàssics (IEC) 64
- Oficina d'Estudis Orientals (IEC) 64
- Oficina d'Onomàstica (IEC) 71, 99, 183
- Oficina de Cartografia *Vegeu* Oficina de Toponímia i Onomàstica (IEC)
- Oficina de Consultes (IEC) 10, 57, 72, 73, 109, 110, 111, 139, 182, 183, *vegeu també* Oficina d'Assessorament Lingüístic (IEC) i Servei d'Assessorament Lingüístic de l'OCAL (IEC)
- Oficina de Correcció d'Estil (Diputació Provincial de Barcelona) 100
- Oficina de Correcció d'Originals (IEC) 60, 69, 96, 97, 98, 104, 184, *vegeu també* Oficina de Revisió d'Originals (IEC) i Oficines de Correcció d'Estil (IEC)
- Oficina de Correcció de Proves (IEC) *Vegeu* Oficina de Revisió d'Originals (IEC)
- Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (IEC) 10, 16, 32, 33, 40, 41, 42, 46, 72, 86, 87, 88, 89, 104, 106, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 126, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 149, 150, 181, 184, *vegeu també* Servei de Correcció (IEC) i Servei de Correcció Lingüística (IEC)
- Oficina de Correcció Ortogràfica (IEC) *Vegeu* Oficina de Revisió d'Originals (IEC)

- Oficina de Gramàtica (IEC) 16, 73, 74, 83, 183
- Oficina de Revisió d'Originals (IEC) 65, 66, 92, 94, 95, 96, 97, 104, 131, 184, *vegeu també* Oficina de Correcció d'Originals (IEC) i Oficines de Correcció d'Estil (IEC)
- Oficina de Revisió d'Originals i Correcció de Proves (IEC) *Vegeu* Oficina de Revisió d'Originals (IEC)
- Oficina de Revisió de Textos (IEC) *Vegeu* Oficina de Revisió d'Originals (IEC)
- Oficina de Toponímia i Onomàstica (IEC) 66, 67, 68, 71, 97
- Oficina Romànica (IEC) 136
- Oficines de Correcció d'Estil (IEC) 64, 92, 104, 184, *vegeu també* Oficina de Correcció d'Originals (IEC) i Oficina de Revisió d'Originals (IEC)
- Oficines Lexicogràfiques (IEC) 10, 17, 37, 52, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 107, 108, 109, 113, 115, 139, 141, 150, 155, 181, 183
- OL *Vegeu* Oficines Lexicogràfiques (IEC)
- OLIVA I FÀBREGA, Mireia 11, 39, 47, 162
- OLIVER I MAJÓ, Bernat 78
- OLIVER I TOLRÀ, Miquel dels Sants 19, 20
- OLLÉ I PÉREZ, Ester 145
- OLMO I MUÑOZ, Marcel·lí del 120
- Òmnium Cultural 52, 66, 68, 133, 136
- Onomasticon Cataloniae (programa de l'IEC) 68, 84
- Optimot (cercaador d'informació lingüística en línia) 73
- ORDÓÑEZ I GARCIA, David 78, 107
- ORDOVÁS GARCÍA, Vanessa 107, 110
- ORS I ROVIRA, Eugeni d' 30
- PALAU I BATLLE, Jordi 114, 116, 121
- PALOMO DELGADO, Maria del Mar 16
- PAMBLANCO I RODRÍGUEZ, Mercè 87, 120, 159
- Pantone (taula de colors) 28
- PARALS I EXPÒSIT, Susana 145
- PAREDES I LASCORZ, Laura 110
- PARERA I PERIS, Albert 110
- Parlament de Catalunya 104, 133
- Partit Socialista d'Alliberament Nacional 102
- PASCUAL I FERRANDO, Emili 71
- PASCUAL I RODRÍGUEZ, Manuel 27, 28, 33, 120, 148, 149
- PatRom *Vegeu* Patronymica Romanica
- Patronymica Romanica (programa de l'IEC) 10, 76, 77, 183
- PDL *Vegeu* Portal de Dades Lingüístiques
- PEDEMONTE I MIQUEL, Berta 78
- PEITAVÍ I CASADEVALL, Núria 115, 116
- PERETÓ I MAGRANER, Juli 87, 120, 159
- PÉREZ DE LA TORRE, Maria 54
- PÉREZ SALDANYA, Manuel 74
- PERICÀS I BRONDO, Miquel Àngel 90, 138, 163
- PICANYOL I PUIG, Joan 138
- PIFARRÉ I ROCA, Rosa 116
- PIJOAN I SOTERAS, Josep 19, 26, 125
- PIQUÉ I HUERTA, Ramon 143
- PIQUER I FERRER, Esperança 77
- PIQUERAS I CARRASCO, Mercè 87, 138, 162
- PI-SUÑER I BAYO, Jaume 54
- PITARCH I ALMELA, Vicent 139, 142
- PLA I CASADEVALL, Josep 100
- PLANAS I FERRER, Maria Concepció 77
- PLANAS I FERRER, Maria Rosa 77
- Ple (Diputació Provincial de Barcelona) 68
- Ple (IEC) 20, 22, 27, 37, 39, 52, 56, 65, 70, 71, 73, 74, 92, 98, 99, 101, 110, 120, 125, 128, 132, 147
- Ple de la Secció Filològica (IEC) 39, 62, 64, 66, 70, 71, 72, 101, 131, 135, 136
- POCH, Narcís 62, 64, 65, 66, 92, 95
- POCH I FERRER, Rosalina 60, 96, 97, 98, 162
- POLANCO I ROIG, Lluís B. 85
- Polígrafa, La (editorial) 67, 160
- POELIÓ, Marc Vitrubí 29
- PONS, Josep Sebastià 85
- PONS I GRIERA, Lúcia 78, 163



- PONS I JAUME, Margalida 57, 157  
 Portal de Dades Lingüístiques (programa de l'IEC) 10, 85, 112, 117, 143, 185  
 PRAT I ALSINA, Ester 74  
 PRAT I GRAU, Laura 117  
 PRAT I SERRA, Maria Montserrat 80  
 PRAT DE LA RIBA I SARRÀ, Enric 62, 164  
 Presidència (IEC) 12, 16, 22, 40, 45, 76, 104, 108, 110, 111, 112, 114, 119, 127, 150  
 PRIMO DE RIVERA, Miguel 67, 68, 92, 95  
 Producció Editorial (IEC) 41, 128  
 Projecte Scriptorium (programa de l'IEC) 87, 118, 119, 120, 138, 184  
 Proposta per a un estàndard oral lèxic (programa de l'IEC) 84  
 Publicació de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona (programa de l'IEC) 85  
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat 133, 160  
 PUIG I CADAVALCH, Josep 19, 65, 66, 73, 74  
 PUIGGENÉ I RIERA, Ariadna 75  
 PUJOL, Francesc 61  
 PUJOL I CASEDEMONT, Enric 50, 51, 53, 54, 65, 90, 91, 95, 98, 135, 136, 144, 152, 157  
 PUJOL I SANMARTÍN, Josep Maria 47, 162  
 PUJOL I TUBAU, Pere 53, 54, 157  
 PUJOL I VILLAGRASA, Mireia 110  
 PUJOLAR I COS, Joan 81  
 PUJOLRÀS I PORT, Anna 57  
 PUYAL I ORTIGA, Joaquim Maria 142  
 QSL Traduccions 107, 110, 114, 117, 119  
 QUETGLAS I NICOLAU, Pere Joan 80  
 QUILES I RUIZ, Maria 145  
 RABASSA I TORRES, Francesca 107, 109  
 RABELLA I RIBAS, Joan Anton 71, 142  
 RAFEL I FONTANALS, Joaquim 41, 71, 77, 78, 80, 84, 85, 88, 105, 142  
 RÀFOLS CASAMADA, Joan 141  
 RAIG I DÉTRILLE, Germana 62, 64, 65, 66, 67, 68, 92  
 RAS I OLIVA, Enric 75  
 RAVENTÓS I PIJOAN, Jaume 54  
 Real Academia Española 118, 159  
 RECASENS I VIVES, Daniel 81  
 REGUANT I SERRA, Salvador 33  
 Reial Club Marítim de Barcelona 94  
 REIXACH I BOADA, Núria 78  
 RENU I TRESSERRAS, Miquel 75  
 revernacularització del català a Alacant, La (programa de l'IEC) 85  
 RIBA I ARDERIU, Oriol 75, 85, 88, 108, 162  
 RIBA I BRACONS, Carles 49, 64, 67, 69, 96, 97, 157  
 RIBA I ROMEVA, Joan 85  
 RIBA I VIÑAS, Cèlia 75  
 RIBAS I MASSANA, Albert 80  
 RIBER I CAMPINS, Llorenç 57  
 RIBES, Enric 68  
 RIERA I LLORCA, Maria 98  
 RIERA I MICALÓ, Pere 86  
 RIFÀ I BONELLS, Maria Assumpta 114  
 RIGO I ARNAVAT, Montserrat 141  
 RIGOL I ROMEU, Montserrat 116, 119, 121  
 RIQUER I PERMANYER, Borja de 16, 157  
 RIUS I ALCARAZ, Josep 22, 35  
 RIUS I BORRÀS, Josep 69  
 ROCA I HOSPITAL, Mercè 135  
 ROCA I PASCUAL, Ricard 114, 116, 121  
 ROCA I ROSELL, Antoni 158  
 RODÀ I BANCELLS, Montserrat 145  
 RODOREDÀ I GURCUÍ, Mercè 41, 147  
 RODRÍGUEZ I OLLÉ, Eva 106  
 ROFES I MOLINER, Xavier 16, 74  
 ROIC I ROS, Anna 116  
 ROÍLS DE CORELLA, Joan 23  
 ROMA I HUGUET, Montserrat 79  
 ROMA I PEIX, Núria 115, 120, 126, 142, 149, 150  
 RUBIÓ I BALAGUER, Jordi 19, 20, 49, 51, 52, 54, 56, 64, 65, 132, 156, 158  
 RUBIÓ I LLUCH, Antoni 19, 49, 54, 118, 152, 159  
 RUIZ ALTABA, Martí 138  
 RUSSINYOL I SOLER, Joan 102  
 SABALLS I NADAL, Ariadna 107  
 SABATÉ I LÓPEZ, Joan 143  
 SABATER I GARCIA, Jordi 152

- SABATER I SICHES, Ernest 135, 136, 158
- SADURNÍ I VILLARONGA, Teresa 77, 78
- SAGARRA I DE CASTELLARNAU, Josep Maria de 135, 136
- SALA-SANAHUJA, Joaquim 143
- SALES I CABRÉ, Joaquim 90, 163
- SALLEN T I ARÚS, Teresa 77
- Salvat Editors 97
- SAMSÓ LLENAS, Joan 158
- SÁNCHEZ I BENEDET, Marta 106
- SÁNCHEZ-JUAN, Sebastià 60, 94, 95, 96, 97, 98, 158
- SÁNCHEZ I RIERA, Maite 111
- SÁNCHEZ I SÁIZ, Imma 77
- SANCHIS GUARNER, Manuel 68, 136
- SANJAUME I NAVARRO, Margarida 142
- SANROMÀ I BORRELL, Roser 78
- SANTAMARIA-GUINOT, Laura 114, 119, 143
- SANTAMARIA I JORDÀ, Carolina 17, 70, 71, 77, 141
- SANTANACH I PRAT, Pere 85
- SANVICÉN I TORNÉ, Paquita 142
- SARSANEDAS I VIVES, Jordi 143
- SATUÉ I LLOP, Enric 45
- SAURÍ I COLOMER, Roser 77
- SAURÍ I PERIS, Anna 120
- SCATERM *Vegeu* Societat Catalana de Terminologia
- SCB *Vegeu* Societat Catalana de Biologia
- SCHAECHTER, Moselio 87, 162
- SCL *Vegeu* Servei de Correcció Lingüística (IEC)
- SECCB *Vegeu* Secció de Ciències Biològiques (IEC)
- Secció de Ciències (IEC) 10, 27, 30, 31, 52, 54, 57, 59, 89, 147, 181, *vegeu també* Secció de Ciències Biològiques (IEC) i Secció de Ciències i Tecnologia (IEC)
- Secció de Ciències Biològiques (IEC) 10, 16, 27, 33, 35, 46, 53, 57, 58, 86, 87, 88, 89, 111, 112, 114, 120, 141, 144, 147, *vegeu també* Secció de Ciències (IEC)
- Secció de Ciències i Tecnologia (IEC) 10, 16, 27, 33, 35, 50, 57, 58, 85, 88, 89, 111, 117, 118, 147, *vegeu també* Secció de Ciències (IEC)
- Secció de Filosofia i Ciències Socials (IEC) 10, 27, 33, 35, 58, 86, 87, 88, 111, 147
- Secció de Foment, Instrucció Pública i Belles Arts (Diputació Provincial de Barcelona) 67
- Secció Filològica (IEC) 10, 14, 15, 16, 21, 22, 26, 27, 33, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 46, 49, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 88, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 117, 119, 121, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 145, 147, 155, 160, 161, 182, 183, 185
- Secció Històrico-Arqueològica (IEC) 10, 16, 27, 33, 35, 44, 49, 52, 53, 55, 57, 58, 68, 74, 88, 98, 99, 101, 111, 147, 154, 181
- Secció Ortogràfica (secció de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC) 37, 38, 62, 73, 90, 91, 92, 104, 131, 184
- seccions de ciències (IEC) *Vegeu* Secció de Ciències (IEC), Secció de Ciències Biològiques (IEC) i Secció de Ciències i Tecnologia (IEC)
- SECCT *Vegeu* Secció de Ciències i Tecnologia (IEC)
- Secretaria de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya) 73, *vegeu també* Direcció General de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya)
- Secretaria General (IEC) 16, 22, 27, 52, 56, 59, 62, 91, 99, 100, 101, 104, 105, 109, 114, 117
- SEGALÀ I ESTALELLA, Lluís 64
- SEGARRA I NEIRA, Mila 16
- SEGURA I VENDRELL, Aina 118, 119
- SELLEN T I ARÚS, Joan 143
- Seminari de Filologia Romànica (Universitat de Bochum) 101
- SEREIEC *Vegeu* Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans
- SERENA I BARROBÉS, Pura 106, 108, 114
- SERRA, Montserrat 88

- SERRA, Ramon 64, 65, 92, 94, 95
- SERRALLONGA I GUASCH, Lluís G. 64
- SERRANO I DAURA, Josep 86
- SERRAT I CONGOST, David 85
- Servei d'Assessorament Lingüístic (IEC)  
*Vegeu* Servei de Correcció (IEC)
- Servei d'Assessorament Lingüístic de  
FOCAL (IEC) 72, 121, *vegeu també*  
Oficina de Consultes (IEC)
- Servei d'Investigacions Filològiques  
(Diputació Provincial de Barcelona)  
67, 68, 95
- Servei de Biblioteques i del Patrimoni  
Bibliogràfic (Generalitat de Catalunya)  
38
- Servei de Comunicació (IEC) 119
- Servei de Coordinació Institucional (IEC)  
22, 35
- Servei de Correcció (IEC) 11, 16, 28,  
32, 38, 39, 40, 41, 85, 104, 105, 107,  
108, 109, 110, 113, 123, 125, 126,  
127, 133, 138, 141, 148, 149, 150,  
151, 184, *vegeu també* Oficina de  
Correcció i Assessorament Lingüístics  
(IEC) i Servei de Correcció Lingüística  
(IEC)
- Servei de Correcció Lingüística (IEC)  
10, 16, 17, 40, 87, 88, 104, 115, 119,  
120, 126, 139, 182, 184, *vegeu també*  
Oficina de Correcció i Assessorament  
Lingüístics (IEC) i Servei de Correcció  
(IEC)
- Servei de Distribució Editorial (IEC) 33
- Servei de Documentació i Arxiu (IEC)  
16, 124
- Servei de Producció Editorial (IEC) 33,  
110, 113, 115, 120, 128, 184
- Servei de Publicacions (IEC) 125
- Servei de Recursos Humans (IEC) 16, 58
- Servei de Relacions Exteriors de l'Institut  
d'Estudis Catalans 10, 40, 41, 42,  
43, 46, 47, 72, 110, 111, 112, 113,  
114, 115, 118, 120, 139, 141, 150,  
181, 182, 184
- Servei Editorial (IEC) 16, 17, 35, 80,  
104, 113, 119, 120, 126, 128, 182,  
184
- Servei Lingüístic (Escola Superior  
d'Administració i Direcció d'Empreses)  
141
- SEXTAN (programa de l'IEC) 10, 84
- SF *Vegeu* Secció Filològica (IEC)
- SFCS *Vegeu* Secció de Filosofia i  
Ciències Socials (IEC)
- SHA *Vegeu* Secció Històrico-  
Arqueològica (IEC)
- SIMON I TARRÉS, Antoni 151, 152, 153,  
156, 157, 158
- SIMPLE (programa de l'IEC) 10, 85
- SISTAC I VICÉN, Ramon 85, 139
- SLIMBACH, Robert 33
- Societat Catalana d'Estudis Històrics  
52, 59, 99, 157, 158
- Societat Catalana d'Estudis Jurídics 86
- Societat Catalana de Biologia 10, 137,  
138, 162
- Societat Catalana de Ciències Físiques,  
Químiques i Matemàtiques 137
- Societat Catalana de Filosofia 53
- Societat Catalana de Física *Vegeu*  
Societat Catalana de Ciències Físiques,  
Químiques i Matemàtiques
- Societat Catalana de Geografia 102
- Societat Catalana de Llengua i Literatura  
104
- Societat Catalana de Matemàtiques  
*Vegeu* Societat Catalana de Ciències  
Físiques, Químiques i Matemàtiques
- Societat Catalana de Pedagogia 87
- Societat Catalana de Química *Vegeu*  
Societat Catalana de Ciències Físiques,  
Químiques i Matemàtiques
- Societat Catalana de Tecnologia *Vegeu*  
Societat Catalana de Ciències Físiques,  
Químiques i Matemàtiques
- Societat Catalana de Terminologia 10,  
104
- SOL I SALVADÓ, Lluís Maria 77, 78
- SOLÀ I CORTASSA, Joan 12, 16, 47, 73,  
83, 111, 136, 158, 160, 161, 162
- SOLA I LÓPEZ, Lourdes 78
- SOLDEVILA I ZUBIBURU, Ferran 49, 52,  
154, 157, 158
- SOLÉ I GRANIER, Oriol 114

- SOLÉ I SOLÉ, Elisabet 142
- SOLER I BOU, Joan 16, 77, 78
- SOLER I DALMASES, Albert 111, 113, 114, 115, 119, 139, 144, 145, 149, 150
- SOLER I GENESCÀ, Sandra 145
- SOLER I HORTA, Anna 106, 108
- STRYER, Lubert 87, 120, 159
- TALAYA I SÁNCHEZ, Agnès 77
- Tau Traductors 107, 110, 114
- TAULER I FERRÉ, Romà 118
- Teclat 110, 114, 117, 119
- TENA I AUBIOL, Núria 57
- TERÉS I FUSTER, Emma 115, 116, 150
- TERMCAT, Centre de Terminologia 10, 46, 73, 74, 75, 76, 100, 111, 137, 138, 153, 158, 183
- TERMIEC (base de dades terminològiques de l'IEC) 115, 116, 117
- TEULATS I CASTELLS, Sílvia 16
- TiÑENA I PLA, Alfons 57
- Tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans (projecte del SEREIEC) 43, 112
- TORO I CALDAS, Marta 107, 114, 116, 121
- TORRA, Jordi 88
- TORRA I PUJADAS, Glòria 141
- TORRAS I RODERCAS, Josep 142
- TORRENT I BADIA, Anna Maria 143
- TORRENT I MISSÉ, Josep 142
- TORRENT I PALOU, Anna 106
- TORRENTE I VIDAL, Eva 117
- TORRENTS I BERTRANA, Ricard 33, 35
- TORRES I BOSCH, Joana 88
- TORRES I FERRER, Francesc 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 73, 95, 98, 99, 104
- Traducció al Català de l'International Code of Zoological Nomenclatures (Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica) (programa de l'IEC) 89
- Treballs de Sociolingüística (programa de l'IEC) 81, 184
- TREMOLEDA I ROCA, Josep 136
- TRESSERRAS I GAJU, Joan Manuel 88
- Tria de llengua, discurs i identitat entre joves de barris obrers a Barcelona (programa de l'IEC) 81
- TRIADÚ I FONT, Joan 133, 136
- TRIAS I FREIXA, Mireia 17
- TYMOCZKO, John L. 87, 120, 159
- Unió Acadèmica Internacional 52
- Unió Europea 78, 119, 145, 161, *vegeu també* Comunitat Europea
- Unió Internacional de Química Pura i Aplicada 89, 90, 161, 163
- Unitat d'Assessorament Lingüístic (Catalunya Ràdio) 141
- Unitat de Correcció del Servei Editorial (IEC) 17, 80, 113, 119, 126, 184
- Unitat de Producció del Servei Editorial (IEC) 16
- Universitat Autònoma de Barcelona 11, 52, 99, 113, 145
- Universitat Catalana *Vegeu* Estudis Universitaris Catalans
- Universitat Catalana d'Estiu 99, 102
- Universitat de Barcelona 11, 78, 79, 100, 101, 111, 158, 162
- Universitat de Bochum (Alemanya) 101
- Universitat de Càller 99
- Universitat de Chicago (EUA) 68
- Universitat de Girona 145, 161
- Universitat de Perpinyà 72, 162
- Universitat Jaume I 145
- Universitat Pompeu Fabra 10, 11, 80, 81, 104, 108, 140, 141, 145, 162
- Universitat Rovira i Virgili 140
- UPF *Vegeu* Universitat Pompeu Fabra
- VALENTÍ I FIAL, Eduard 137
- VALERI, Lluís 61
- VALERI I FERRET, Josep Maria 138
- VALL I CASAS, Aurora 78
- VALLCORBA I ROCOSA, Jaume 135
- VALLÈS I LÓPEZ, Cristina 114
- VALLÈS I VIDAL, Emili 52, 55, 59, 60, 61, 62, 91, 92, 94, 100, 104, 158, 162, 163
- VALLS I OLIVA, Àlvar 107, 116, 121
- VALLS I TABERNER, Ferran 52, 156, 158
- VALLVÉ I VILADOMS, Montserrat 117, 121
- VALLVERDÚ I AIXALÀ, Josep 139
- VALLVERDÚ I CANES, Francesc 4, 7, 14, 15, 16, 33, 35, 142, 183
- VANCELLS, Montserrat 114

- VAQUER I NAVARRO, Ramon 85  
 VENDRELL I CORRONS, Òscar 16  
 VENY I CLAR, Joan 72, 78, 84, 103, 139,  
 142, 163  
 VERNET I ANGUERA, Roser 57, 72, 73,  
 110, 111, 113, 115, 121, 139, 142,  
 149  
 VIDAL I JANSÀ, Mercè 131, 158  
 VIGO I BONADA, Josep 16, 33, 41, 46, 88,  
 111, 114, 115, 118, 141, 142, 151, 163  
 VILA, Jordi 133  
 VILA, Juli 61, 64  
 VILA I COMAPOSADA, Marc-Aureli 32,  
 163, 181  
 VILADROSA I DE TUYA, Mercè 142  
 VILALTA I COLOMER, Isabel 116, 119  
 VILARNAU I DALMAU, Joan 142, 143  
 VILARÓ I CASALINAS, Francesc 142  
 VILELLA I MORATÓ, Eduard 80  
 VILLOLDO I ANTON, Manuela 85  
 VINAIXA I SERRA, Jordi 105  
 VINCI, Leonardo da 29  
 VIÑES I SALVADOR, Gemma 145  
 VIOLETA I FONT, Teresa 141  
 VITRI VIVES, Patricia Lara 120, 121,  
 145  
 Vitrubi *Vegeu* POELLIÓ, Marc Vitrubi  
 VIVES I TRABAL, Francesc Xavier 114  
 Vocabulari de Codicologia (programa de  
 l'IEC) 88  
 Vocabulari de la Llengua Catalana  
 Medieval de Lluís Faraudo de Saint-  
 Germain (programa de l'IEC) 83,  
 184  
 Vocabulari Ortogràfic (secció de les  
 Oficines Lexicogràfiques de l'IEC)  
 61, 62, 90, 104  
 Xarxa Test (projecte de Lluís Garcia i  
 Sevilla) 112, 144, *vegeu també*  
 Bateria de Tests Verbals  
 XHELO ÇOMO, Enkeleda 120  
 XIRINACHS I CODINA, Marta 142, 143  
 YNGLÈS I NOGUÉS, Teresa 77  
 YZACUIRRE I MAURA, Lluís de 142

## 11. ÍNDEXS DE FIGURES, TAULES I QUADRES

### 11.1. *Índex de figures*

1. Primera pàgina de l'estudi signat per Ra[i]mon Casellas i publicat en l' <i>Anuari 1909-1910</i> , p. [281] (Barcelona. Arxiu IEC) . . . . .	24
2. Primera pàgina de l'estudi signat per Josep Gudiol i publicat en l' <i>Anuari 1907</i> , p. 19 (Barcelona. Arxiu IEC) . . . . .	25
3. Coberta de la primera versió dels <i>Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)</i> , que reberen el vistiplau del Consell Permanent el 16 de juny de 1994 . . . . .	28
4. Coberta de la quarta edició del <i>Diccionari ortogràfic</i> , publicat l'any 1937 . . . . .	29
5. Coberta del volum XIII de la col·lecció «Arxius de la Secció de Ciències», publicat l'any 1947 . . . . .	31
6. Coberta del llibre que conté el parlament commemoratiu d'Enric Casassas, publicat l'any 1996 . . . . .	31
7. Coberta de l' <i>Aportació a la terminologia geogràfica catalana</i> , de Marc-Aureli Vila, publicada l'any 1998 . . . . .	32
8. Maqueta del disseny actual de les col·leccions generals de l'IEC, aprovat el 14 de desembre de 2005 per la Comissió de Publicacions . . . . .	34
9. Coberta del <i>Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord</i> , publicat el 2007, que segueix el nou disseny aprovat amb motiu del centenari de l'IEC . . . . .	35
10. Coberta de l'onzena versió dels <i>Criteris de distribució tipogràfica...</i> , publicats internament el mes d'octubre del 2001, quan l'OCAL depenia del Servei de Relacions Exteriors . . . . .	42
11. Escut oficial de l'IEC fins a l'any 1999 . . . . .	44
12. Escut oficial de l'IEC des del mes de març de l'any 2000 . . . . .	44
13. Coberta de la <i>Memòria</i> de l'IEC corresponent al curs 1998-1999 . . . . .	45
14. Comunicació del secretari de la Secció Històrico-Arqueològica, Francesc Martorell, a la Comptadoria de l'IEC sobre la recent incorporació de Ramon Aramon i Serra com a secretari redactor d'aquesta Secció (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 103) . . . . .	53
15 i 16. Nòmina de les Oficines Lexicogràfiques corresponent al mes d'octubre del 1916 (Barcelona. Arxiu IEC. DGE 21) . . . . .	63
17. Fragment de la primera pàgina de la lletra A de l'inèdit <i>Diccionari de la llengua literària</i> de l'Institut d'Estudis Catalans, impresa l'any 1923 (Barcelona. Arxiu IEC. <i>Lex.</i> 21) . . . . .	93

18 i 19. Anvers i revers del primer full volander sobre qüestions de normativa lingüística publicat per la Secció Filològica, que data del mes de juliol del 1962 . . . . .	134
---	-----

## 11.2. *Índex de taules*

1. Reculls de criteris per a la correcció i l'edició de textos aplegats pels serveis de correcció de l'IEC entre el 1992 i el 2006 . . . . .	41
2. Sumari dels <i>Criteris i altres materials per a la correcció de textos a l'Institut d'Estudis Catalans</i> (gener del 2006) . . . . .	43
3. Consultes rebudes i ateses anualment per l'Oficina de Consultes entre el curs 1999-2000 i l'any 2006 . . . . .	73
4. Caps i responsables professionals de les oficines i serveis de correcció de textos de l'Institut d'Estudis Catalans durant els primers cent anys .	104
5. Col·laboradors externs que han corregit obres per a l'IEC durant l'any (1992-2007) . . . . .	106
6. Obres publicades per l'IEC entre el 1907 i el 2007 (per dècades) . . . .	124
7. Fulls totals corresponents a publicacions tractats anualment pels serveis de correcció de l'IEC . . . . .	126
8. Fulls de textos interns i periodístics tractats anualment pels serveis de correcció de l'IEC (2003-2007) . . . . .	128
9. Grups de visitants als quals s'ha exposat el treball lexicogràfic de la Secció Filològica (2004-2007) . . . . .	139

182

## 11.3. *Índex de quadres*

1. Organigrama del Servei de Relacions Exteriors (maig del 2000 - desembre del 2002) . . . . .	111
2. Organigrama de la segona època de l'OCAL (gener del 2003 - gener del 2007) . . . . .	115
3. Organigrama inicial del Servei de Correcció Lingüística (febrer del 2007) . . . . .	119
4. Organigrama inicial del Servei Editorial (febrer del 2007) . . . . .	120

## 12. ÍNDEX GENERAL

Taula .....	7
Abreviacions .....	9
Pròleg, <i>per Francesc Vallverdú</i> .....	11
Introducció.....	15
1. La cura de les edicions des dels inicis de la institució.....	19
2. Els criteris d'edició.....	23
3. Els criteris de correcció .....	37
4. Els membres (autors i curadors).....	49
5. Els secretaris redactors .....	51
5.1. Dels inicis a l'ensulsiada (1907-1939).....	51
5.2. De la postguerra al nou desplegament de l'IEC (1940-2007).....	55
6. Els correctors professionals .....	59
6.1. Els primers correctors de l'Institut.....	59
6.2. Les oficines de la Secció Filològica .....	60
6.2.1 Dels inicis a la Guerra Civil de 1936-1939.....	60
6.2.2. De la postguerra al desembre del 2007 .....	70
a) Les Oficines Lexicogràfiques .....	70
b) L'Oficina d'Onomàstica .....	71
c) L'Oficina de Consultes i l'Oficina d'Assessorament Lingüístic .....	72
d) L'Oficina de Gramàtica.....	73
6.2.3. Els programes de recerca, els centres i els laboratoris de la Secció Filològica dels temps recents .....	74
a) El TERMCAT .....	74
b) El PatRom.....	76



	c) El Diccionari del Català Contemporani - Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana .....	77
	d) L'Atlas Lingüístic del Domini Català (ALDC) .....	78
	e) El Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (segles IX, X i XI) .....	79
	f) La Bibliografia Lingüística Catalana .....	80
	g) L'Observatori de Neologia.....	80
	h) Els Treballs de Sociolingüística.....	81
	i) El Laboratori de Fonètica i els projectes ESPRIT .....	81
	j) La Gramàtica Catalana .....	82
	k) El Vocabulari de la Llengua Catalana Medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain .....	83
	l) Les Obres Completes de Pompeu Fabra.....	83
	m) Estudis Romànics.....	83
	n) Cooperació en Neologia Catalana .....	84
	o) Altres programes de recerca.....	84
6.2.4.	Els programes de recerca terminològics de les altres seccions de l'Institut .....	85
	a) El Diccionari de Geologia .....	85
	b) El Diccionari Jurídic Català.....	86
	c) El Diccionari de les Ciències Ambientals.....	86
	d) El Projecte Scriptorium .....	87
	e) L'Enciclopèdia de Pedagogia i el Diccionari Enciclopèdic de Pedagogia .....	87
	f) El Diccionari de Ciència i Tecnologia (DICIT) .....	88
	g) Altres programes de recerca terminològica.....	88
6.3.	La Secció Ortogràfica de les Oficines Lexicogràfiques (1915-1917).....	90
6.4.	Les Oficines de Correcció d'Estil (1918).....	92
6.5.	L'Oficina de Revisió d'Originals [i Correcció de Proves] (1919-1931) .....	92
6.6.	L'Oficina de Correcció d'Originals (1932-1939) .....	96
6.7.	La clandestinitat forçada (1940-1975).....	98
6.8.	La restauració de la democràcia (1976-1988) .....	102
6.9.	El nou desplegament de l'Institut (1989-2007) .....	103
6.9.1.	El Servei de Correcció (setembre 1991 - abril 2000).....	105
6.9.2.	L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics dins el Servei de Relacions Exteriors i el Servei de Correcció dins el Servei de Producció Editorial (maig 2000 - desembre 2002).....	110
6.9.3.	La segona època de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (gener 2003 - gener 2007) .....	114
6.9.4.	El Servei de Correcció Lingüística i la Unitat de Correcció del Servei Editorial (febrer 2007) .....	119
7.	Els costos i els terminis de correcció i edició .....	123
8.	La formació dels correctors i la normalització .....	131

8.1.	La difusió de la normativa lingüística i la formació de correctors.....	131
8.2.	Els Estudis Universitaris Catalans .....	131
8.3.	La difusió dels acords de la Secció Filològica .....	132
8.4.	Un grup de professors de català i de correctors en pro del consens .....	133
8.5.	La Junta Assessora per als Estudis de Català .....	135
8.6.	L'establiment i la difusió del llenguatge científic i tècnic en les publicacions de l'IEC.....	136
8.7.	La publicació d'articles de divulgació lingüística .....	139
8.8.	L'atenció als grups de visitants .....	139
8.9.	Els cursos i els seminaris de formació .....	140
8.10.	Les Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística .....	142
8.11.	El Fòrum d'Estandardització (FOREST).....	143
8.12.	El Portal de Dades Lingüístiques i altres iniciatives .....	143
8.13.	Les sessions de formació interna .....	144
8.14.	Els cursos del CUIMPB-CEL .....	145
8.15.	L'acolliment d'estudiants en pràctiques .....	145
9.	Bibliografia i documents consultats .....	147
9.1.	Documents d'arxiu .....	147
9.2.	Obres consultades.....	151
9.3.	Obres esmentades.....	159
10.	Índex onomàstic .....	165
11.	Índexs de figures, taules i quadres .....	181
11.1.	Índex de figures.....	181
11.2.	Índex de taules .....	182
11.3.	Índex de quadres .....	182



## PUBLICACIONS DE LA PRESIDÈNCIA

### Títols publicats

- 1 INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Sessió inaugural del curs 1999-2000* (1999)
- 2 *Debat sobre humanitats* (2000)
- 3 *Els premis Nobel de l'any 1999: Cicle de conferències* (2000)
- 4 INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Restauració de la Casa de Convalescència: Octubre 2000, acte inaugural* (2001)
- 5 *Els premis Nobel de l'any 2000: Cicle de conferències* (2001)
- 6 *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent: Segon cicle de conferències al nord del País Valencià* (2001)
- 7 INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Seu de Castelló de la Plana: Juny de 2001, acte inaugural* (2001)
- 8 *Debat sobre les plantes transgèniques* (2002)
- 9 Pendent de publicació
- 10 *Any Mossèn Alcover: Presentació de la Lletra de convit 2001* (2003)
- 11 *L'aigua i el medi: Cicle de conferències* (2003)
- 12 *La ciència en la història dels Països Catalans: Presentació del projecte* (2002)
- 13 *Els premis Nobel de l'any 2001: Cicle de conferències* (2002)
- 14 Joan MARTÍ I CASTELL, *Institut d'Estudis Catalans: Del Dictamen acord de 1907 als Estatuts de 2001* (2002)
- 15 *Atles lingüístic del domini català: Presentació del primer volum* (2002)
- 16 *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent: Primer cicle de conferències al sud del País Valencià* (2004)
- 17 *La terra i el medi: Cicle de conferències* (2005)
- 18 Josefina SALORD RIPOLL, *Els filòlegs menorquins i l'Institut d'Estudis Catalans* (2003)
- 19 *Educar en la política: Dotze raons per a la participació en la vida pública: Presentació del llibre* (2003)
- 20 *Els premis Nobel de l'any 2002: Cicle de conferències* (2004)
- 21 *Els premis Nobel de l'any 2003: Cicle de conferències* (2004)
- 22 INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Declaracions institucionals sobre la llengua catalana* (2004)
- 23 INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Perspectives del segle XXI: Recerca i país: Declaració institucional* (2004)
- 24 *Perspectives del segle XXI: Recerca i país: Cicle de conferències* (2006)
- 25 *Els premis Nobel de l'any 2004: Cicle de conferències* (2006)
- 26 *Sessió sobre el dèficit fiscal: Conferències pronunciades el 10 de febrer de 2005* (2005)
- 27 *El foc i el medi: Cicle de conferències* (2007)
- 28 *L'aire i el medi: Cicle de conferències* (2008)
- 29 *El naixement de Jaume I: Drama històric amb pròleg, quatre actes i epíleg* (2008)
- 30 *Jaume I i la seva època: Anàlisi breu d'un important llegat polític i cultural* (2008)
- 31 *Els premis Nobel de l'any 2005: Cicle de conferències* (2008)
- 32 Màrius FOZ I SALA i Francesc GONZÀLEZ I SASTRE (cur.), *Malalties emergents* (2010)
- 33 *Jornades d'homenatge a Ramon Aramon i Serra en el centenari de la seva naixença (1907-2007)* (2011)
- 34 *Acte d'homenatge a Jordi Mir* (2011)
- 35 Josep M. MESTRES, *Cent anys de correcció de textos i normalització a l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007)* (2012)



